radu theodoru

recunoaștere îndepărtată

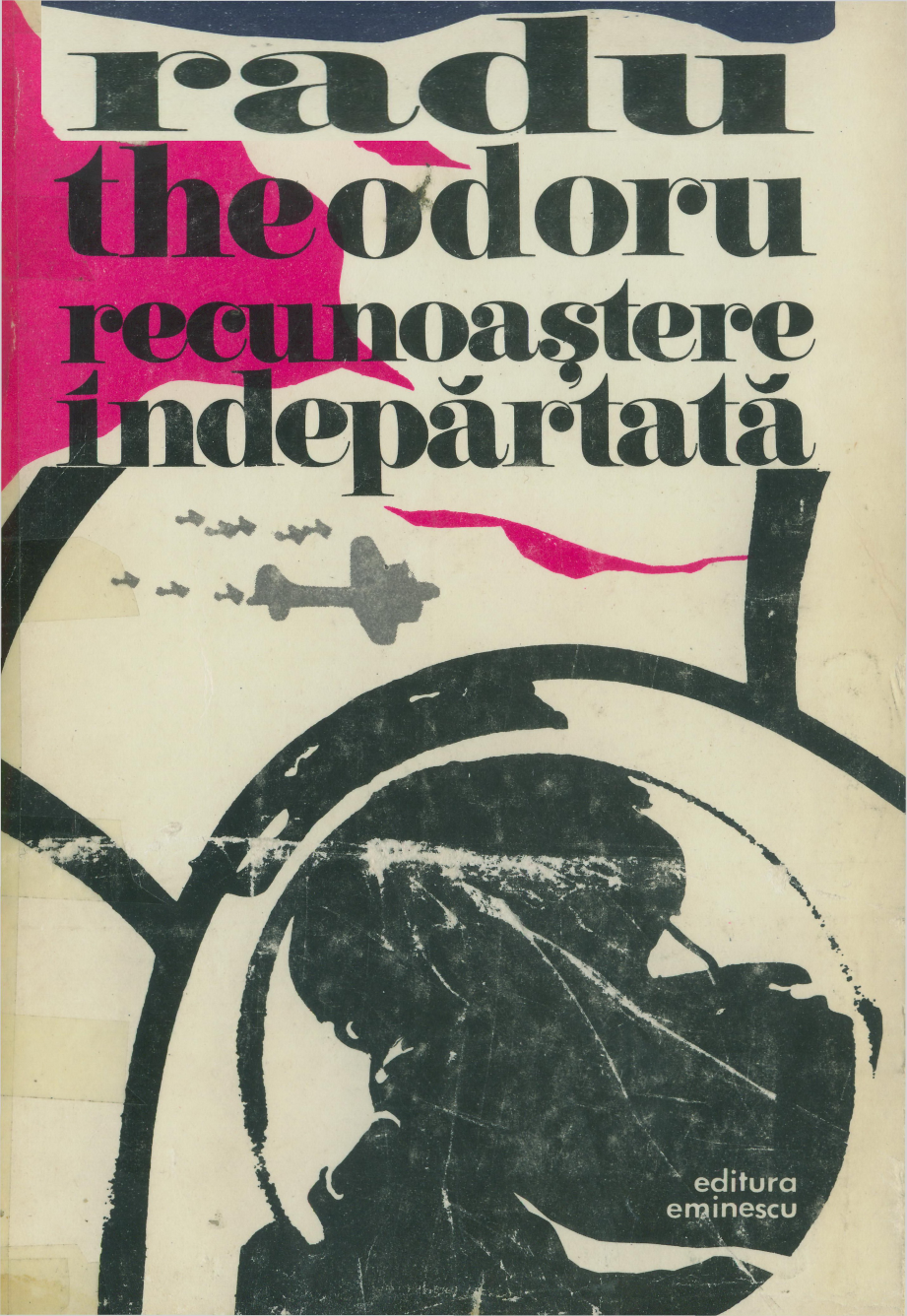

editura eminescu

Web: http://www.virtual-project.eu/

Forum: http://virtual-project.org.es/

Radu Theodoru

RECUNOAȘTERE ÎNDEPĂRTATĂ

BIOGRAFIE DE RĂZBOI II

roman

1981
Editura Eminescu
BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII 1

Cartea întîi

CONVALESCENȚA

1

Dumnezeule, umblă !

Strada Cişmelei în Pantelimon, cu arţari bătrîni pustiiţi de secetă, prăfoşi, stradă pavată cu piatră de rîu, cu grădini şi case mărunte în fundul grădinilor, case acoperite cu carton asfaltat, cu cişmele lîngă bordura trotuarelor, în grădini cu dalii şi trandafiri, cu arbuşti de hybiscus şi flori involte : cîrciumărese şi gura leului, flori de mahala bucureşteană şi aerul zăcut, încă fierbinte, învăluindu-l dulce şi parcă protector, curgîndu-i pe obraz, spălîndu-l de mirosul greţos al spitalului.

Dumnezeule, umblă ! Fetele de pe strada Cişmelei, în rochii decolorate, femeile de pe strada Cişmelei în capoate şi şlarpi, cu găleţile la cişmele, cocoşii de pe strada Cişmelei, demni şi *madame* Zoe Mărăcineanu, gazda Feliciei, matroană cu glas dogit de tutun, sînii bogaţi revărsaţi sub capotul liliachiu încins cu şnur gros violet, cu mărgele din perle artificiale, trei rînduri de mărgele impunătoare ca şi *madame* Zoe Mărăcineanu, care-şi scoate masca din felii rotunde de castravete, arătîndu-i o pereche de sprîncene haiduceşti, negre şi deasupra buzelor fardate, un puf de mustaţă... Va să zică el este porumbelul, din pricina lui a slăbit Felicia, draga de ea, că s-a perpelit ca pe jar ; „ia şezi, aviatorule, colea sub boltă, să-ţi dea tanti un şerbet de trandafir şi-o apă rece de la puţ ; dar mai întîi o cafeluţă să-ţi şi ghicească tanti Zoe ; Felicia este la spital, de ce n-ai anunţat-o ?, ştiu, ştiu, demoazela cu maşinuţa roşie,

nepoata generalului care te-a nenorocit, aşa sînt ăştia marii, îţi sug vlaga şi pe urmă te uită, Pichi vin-o aici, stai cuminte !", pekinezul roşcat, motanul negru care doarme la soare, strugurii dolofani, fluturii, totul pe retină, nimic spre adîncurile lui străine de el însuşi, străine de carcasa exterioară drapată în uniformă, cu braţul stîng agăţat în eşarfă de gît. Venise să-i mulţumească Feliciei.

Dumnezeule, umblă !

...Bulevardul Filantropia, ruinele înnegrite de fum, un Bucureşti de nerecunoscut, ziduri pustiite de bombe, hîde, mizere, arse, în afara lui ; Tică şi Mişu la Serviciul geografic, răcoarea din cabinet, „vino la masă, cît stai aici, poate găsim un avion care zboară la Timişoara, să te duci acasă ; nu avem nici o veste de la Costache. Ştim pînă unde au ajuns nemţii ; băiete, ţi-ai făcut datoria, dacă vrei te detaşăm aici, avem nevoie de specialişti pentru hărţile de aviaţie ; ori la Subsecretariatul Aerului, să nu te rupi de armă". Tramvaiele dogite, zăngănitoare, o lume febrilă, lumina de toamnă şi sentimentul dureros că nu-şi aparţine, că nu s-a integrat lui însuşi, că nu se regăseşte, că-şi este străin şi aproape duşmănos, că lumea exterioară rămîne mereu la suprafaţa retinei şi că singurele lui ceasuri de realitate absolută sînt în apartamentul mic al Augustei, cînd se întorc ei de la plimbare din Grădina botanică, străzile sînt pline de patrule, se aud focuri de armă răzleţe, se aud zvonuri înfricoşătoare despre violuri şi crime, nopţile cad incerte din castanii cu frunza sfîrlogită şi Augusta pregăteşte cina, părinţii ei sînt la vie ; apoi deschide fereastra dinspre curte, o curte de pe strada Doctor Herescu în Cotroceni, apartamentul este la etajul vilei, are două camere, este un apartament poate de serviciu şi el uită totul ; insinuările doamnei Mărăcineanu, vizita medicală cotidiană, manevrele unchilor lui de a-l scăpa de „blestemata asta de aviaţie", zvonurile care se adună pe culoarele spitalului, lipsa de veşti de acasă, tot ce ţine de alţii, de lumea exterioară ; se face o pace adîncă, se regăseşte, desigur neîndemînatec, încă plin de dureri neostoite, dureri imprecise, o ameţeală amăruie cu gust de coclit în gură, senzaţia că este cusut şi prins în copci, cu gesturi chinuite şi dereglate, că rupt de aerodrom se singularizează stupid şi neajutorat ; nu-i prieşte

lumea lui interioară plină de incertitudini, de întrebări directe şi agresive, mai ales clare după discuţiile cu Bebe la spital. De ce ? De ce toate astea ? Toate astea formează un pomelnic din ce în ce mai lung, întrebări pe care şi le adresează, rafale lungi de întrebări ; sînt soldat îşi răspunde ; ştie că răspunsul este doar o manevră inabilă şi atunci se bucură de noaptea fierbinte care năvăleşte din grădinile Cotrocenilor, mirosind a asfalt încins şi a arbori bătrîni, a tei şi a castani, uită zidurile ciuruite de gloanţe ale Şcolii Superioare de Război, uită totul şi o regăseşte pe Augusta în pata de lumină a veiozei, cu trupul şocolatiu la pîndă pe albul mat al cearşafului. Augusta care-a inventat un alt joc straniu şi secătuitor, neconsimţind să abandoneze chiloţii aceia roz, tiviţi cu o margine îngustă de dantelă, „nu încă, şopteşte Augusta" şi el acceptă jocul, fără să se transfere în semn de protest pe strada Cişmelei 12, sau măcar în propria lui garsonieră, vegheată de domnişoara Fifi, celibatară, vegetariană şi profesoară de pian.

Dumnezeule, umblă !

A ieşit din nemişcarea cleioasă, mirosind a iodoform, a scîrnă şi arpacaş, a sînge şi durere, nemişcare plină de ceaţă, nemişcare greţoasă şi ameţitoare, nemişcare de spital, din care alţii din jur ieşeau în cîrje, ori cu mînecile fluturînd disperat goale de braţele care purtaseră arma, ieşeau amputaţi, ori cu plăgi oribile pe obraz, scăpaţi ca prin minune de jeturile aruncătoarelor de flăcări, ori cocîrjaţi de schijele oprite în şira spinării, sferturi de bărbaţi ruşinaţi de propria lor degradare fizică ; acum nu mai umblă, stă pe bancă în lăstărişul des din spatele bustului în marmură a lui Delavrancea, vis-à-vis de Bufet, ascultă gureşitul vrăbiilor şi-o aşteaptă pe Augusta să-l conducă acasă, la generalul Florescu. Este o clipă care-i aparţine. De care îi este frică. În care rămîne singur cu el însuşi. În care, oricum, trebuie să-şi răspundă. Ce înseamnă sublocotenentul aviator care este, dacă nu pentru alţii şi pentru evenimente, măcar pentru el însuşi ? Şi cine este de fapt, sublocotenentul aviator, dincolo de fanfaronada lui gălăgioasă, dincolo de aura romantică în care-şi îmbracă aventurile galante şi cine este de fapt Augusta şi care este capul compas, şi care este drumul

adevărat dincolo de leşuiala convalescenţei şi de acest gol interior, ca şi cînd spitalul l-ar fi vidat de el însuşi şi de unde starea de abandon şi indiferenţă, o carcasă de indiferenţă totală care opreşte orice impuls din afară, izolîndu-l doar la nivelul percepţiilor ?

Vede lumina de septembrie, mierie, filtrîndu-se prin frunzişuri şi i se pare falsă şi fadă. Încearcă s-o fixeze pe Augusta în mediul ei familiar şi Augusta rămîne izolată în pata de lumină a veiozei, pentru că mediul acela se restrînge la cîteva rafturi banale îndopate cu tratate de medicină, la covorul somptuos, frez, care acoperă toată odaia, la cele două fotolii magnifice stil „Régence" şi dulapul în acelaşi stil cu uşile avînd medalioanele de rigoare sculptate în lemn de palisandru, cu candelabrul masiv din bronz, singurele piese străine de atmosferă fiind studioul comod şi desigur Augusta. Augusta care spune că abia aşteaptă să scape de toate vechiturile astea venerabile, are să păstreze numai tablourile : moare după panselele acelea modeste ale lui Luchian, „îţi plac ?, au atîta candoare", se ridica în genunchi şi atunci el îşi lipea obrazul de sînii ei ascuţiţi, „tot am să dau la «taica Lazăr», n-am nevoie de amintirile neamului încrustate în lemnul ăsta, în stofele astea, mereu apar pe luciul tăbliilor chipurile celorlalţi, mă torturează, mă inhibă, trăiesc aici cu zeci de morţi, vreau aer, vreau soare, vreau ca totul din jur să nu poarte decît amintirile mele, vezi, nu zic ale noastre şi tu trebuie să mă înţelegi, băiete. Ne-au cărat atîta vreme în spate alţii, încît eu, auzi tu ?, eu simt nevoia să umblu singură pe jos, să alerg singură de nebună prin lume, să fac singură totul, pînă şi viaţa cea de toate zilele să mi-o fac cu mîna mea. Aşa cum ţi-o faci tu, acolo sus, în imperiul soarelui şi-al cerului, oh ! cît te invidiez pentru asta şi pentru gloanţele pe care le-ai încasat, pentru clipele acelea cînd zăceai fără cunoştinţă, cu irisul gol, doar înceţoşat vag, cînd ai avut şansa să vezi dincolo, să întrevezi măcar dincolo... Stai cuminte, este banal aşa, junelui aviator îi expiră concediul medical, se întoarce la avioanele şi războiul lui şi juna medicinistă i se dăruieşte într-o clipă de demenţă !... Pentru asta o ai pe moletă, dacă te prind, te sfîşii, îţi rup beregata cu dinţii, auzi tu, presimt ceva, nu

știu ce, dar presimt ceva, scumpul meu ; astă vară aveai umor, stilul ăsta hieratic și abulic nu-ți convine, nu-ți șade, vrei să redevin decentă ? Vrei să mă îmbrac ? Vrei să trec dincolo ?...".

Ceva nu se leagă... Nici măcar vrăbiile care se scaldă în țărînă, pe aleea banală de parc. Totul este leșinos, străin, stupid. Două palme fierbinți îi acoperă ochii. Palme vii, fremătătoare, mirosind amărui.

— Ghici cine-i ?

Augusta rîde. Poartă rochia sarafan verde mat, se răsucește pe tocurile înalte și își resfiră cu degetele șocolatii părul tuns proaspăt *à la garçon.*

— Îți plac, așa ? !... Haide ! Marș-marș, că mi-a dat generalul ordin să te aduc la raport, fix la 11,30.

Îi ia brațul.

— Facem o pereche frumoasă. Eroul și fecioara !

Tocurile Augustei țăcăne ritmic trotuarul. O simte vie, felină, parcă la pîndă, mereu stă ceva la pîndă în Augusta, cartierul cu vile și vilișoare dintre statuia Aviatorilor și Arcul de Triumf stă și el la pîndă din spatele iederii și al storurilor trase, Augusta spune că pînă la urmă au să înceapă și facultățile, n-are nici un chef de carte, ar vrea să plece pe front cu o ambulanță, este stupid, acolo zac mii și mii de soldați care au nevoie de priceperea ei.

— Atunci, pe chei, a fost întîia oară... Mi-a fost frică. Groaznic de frică. Nici acum nu înțeleg cum ai putut ieși în gloanțe, să-l tragi după tine pe soldat.

Soare.

Toate sînt atît de îndepărtate. De străine. Întîmplate altcuiva, într-un timp fără memorie. Augusta spune că, totuși, niciodată n-o să poată face chirurgie. Și-a dat seama atunci, pe chei. O fascinează ceea ce vede prin lentilele microscopului. Ah, legile inexorabile ale vieții și ale morții ! Tocurile țăcăne și răbufnirea Augustei, profesiunea ei de credință cade sub tocuri : toc, toc, toc. Soare. Cer rar, albăstriu-alburiu, strada pustie, un Jeep cu ruși, ce straniu, acum rușii în București, ce se întîmplă, sau mai exact ce s-a întîmplat, nu mai aude tocurile, Augusta este foarte aproape și-l privește în ochi :

— Sărută-mă !... Da, aici. Așa vreau ! Și acum !

O sărută, ea îl îmbrăţişează agresiv, se lipeşte de el şi-l muşcă de buză. Rîde.

— Am ajuns !

Este un soclu de piatră care serveşte drept postament gardului nu prea înalt din fier forjat, imaginînd o serie de lănci verticale legate între ele prin scuturi rotunde tot din fier, un rînd de trandafiri roşii Baccara dincolo de gard, de la poarta din fier la treptele largi duce o alee scurtă, dalată, mărginită de o pergolă aşezată pe stîlpi de beton placaţi cu travertin, peste care se revarsă valuri somptuoase de glicine mov. Copertina este de fapt o operă de lemnar inspirat, aduce a semicupolă de schit oltenesc, cum toată casa, cu un singur etaj, zveltă, avînd în dreapta un foişor pe stîlpi din lemn sculptat, aduce cu o culă oltenească stilizată şi transferată aici din capriciul proprietarului.

Sublocotenentul are un şoc ciudat, ca şi cînd vederea acestei cule înconjurată de mesteceni albi, filigranaţi şi foşnitori, vegheată de tei bătrîni, pe zidul căreia se ridică şerpuitor trunchiul gros al unei viţe de vie lăstărită abundent, cu coardele călăuzite savant, cu ciorchinii negri aromind, l-ar fi mutat într-o lume patronată şi înnobilată de vreme, poate uitată în vreme şi descoperită lui în lecturi de adolescenţă, ceva de „Gesta valachorum", cuib de războinici mereu în şa, drapaţi în mantii multicolore, cu panaşele în vînt.

— Este lume, îi spune Augusta şi-i arată trei automobile parcate pe dreapta, sub ramurile unei sălcii pletoase care domină curtea, vila de vis-à-vis şi strada. A mai văzut aceste livrele şi se întreabă ce capriciu nou al lui Mefisto l-a convocat aici, mărturisindu-şi că starea lui de apatie generală a fost electrocutată şi că lumea din jur a căpătat, oricum, culori şi dimensiuni reale. Vede brusc linia cambrată a trupului Augustei, ciuful de păr negru retezat scurt, lăsîndu-i gîtul descoperit, pulpele pline, glezna fină, braţele şocolatii, rotunde, mersul felin şi dintr-odată se bucură intens de faptul că Mefisto l-a convocat la cula din Kiseleff, după cum se bucură pînă la ameţeală de prezenţa Augustei. Augusta urcă prima treaptă, sub pergolă plutesc arome aţiţătoare, el face un viraj abrupt s-o treacă în partea braţului valid, îi cu-

prinde mijlocul şi o strînge brutal, privindu-i în irisul verzui, translucid. Îi soarbe lacom mirosul de soare din păr, îi sărută buzele şi-i spune şoptit.

— Mulţumesc.

— Prostule, rîde Augusta şi abia cînd îi vede dinţii albi strălucind umed, cînd îi simte respiraţia pe obraz, cînd ea îi trece palmele vii şi fremătătoare peste ochi, înţelege şi brusc îi este ruşine de opacitatea lui, de stupiditatea şi mocofănia placidă în care căzuse după ce băieţii l-au scos din spital, redîndu-i libertatea de a se regăsi. Îşi spune că nu are nici o vocaţie a abisalului. Că este neruşinat de sănătos, puţintel ciuruit de gloanţe, dar că asta face parte din program, aşa că mutra lui de martir interiorizat şi abstractizat este numai bună de dus la escadrilă spre a fi repudiată public. Are acolo, pe treptele placate tot cu travertin, imaginea căpitanului Popescu-Ciocănel, ars de viu, o mumie de tifon muribundă, care a mai avut tăria replicii aceleia sarcastice, cînd medicul a spus că se va întoarce la escadrilă : — Cu cai mascaţi.

Mîrîie. Pînă la caii lui mascaţi mai este, sărută gîtul Augustei, apoi cînd aude paşi dincolo de uşa masivă din stejar sculptat, devine solemn :

— Abia aştept... la tine, îi şopteşte Augustei.

Augusta îl ameninţă cu degetul, uşa se deschide şi el rămîne descumpănit, pentru că are în faţă un fel de roşior în mică ţinută, cu mustaţa vrabie răsucită, cu mîneca stîngă a vestonului de drill vîrîtă sub centura de piele lăcuită, pantalon alb de cizmă, găitănat, în picioare cu papuci de pîslă, omul este voinic, trunchios, cu craniul rotund atins foarte vag de calviţie, are o cicatrice adîncă în bărbie, lipeşte călcîiele, zice „săru'mîna domnişoară Augusta, să trăiţi don'su'ent, poftiţi, vă aşteaptă domnul general", Augusta îl sărută pe obraz şi urcă sprintenă scările largi din stejar, el rămînînd o clipă descumpănit chiar atunci cînd roşiorul ciung îi cere cascheta. Casa scărilor, spaţioasă, luminată albăstriu printr-o fereastră cu geam colorat, înţesată cu lănci de cavalerie, purtînd fanioane roşu-albastre încrucişate pe pereţii lambrisaţi, se deschide într-un hol cu arcade brîncoveneşti, sprijinite pe stîlpi de piatră, cu caneluri adînci şi în torsadă, capitelurile ajurate cu frunze de viţă migălite în daltă, şocul

este puternic şi sentimentul încercat în clipa cînd a văzut cula, sentimentul de întoarcere în timpul gestelor valahe îl inundă cu o forţă nebănuită, „conectîndu-l" la lecturile lui predilecte şi secrete, lecturi-studiu asupra medievalisticii româneşti, cu totul în afara academismului limitativ care domneşte asupra acestui subiect. Sînt trei arcade simetrice, una se deschide deasupra unei scări interioare care duce la etaj, alta deschide sufrageria unde se vede lume, el stă sub arcada care deschide de fapt holul, mai curînd o cameră de arme, cu două armuri complete încadrînd un perete vast plin de panoplii aranjate savant, în care distinge cu uşurinţă o succesiune în timp strictă, distinge săbiile curbe orientale, scuturile cu smalţuri scumpe, vede vitroul reprezentîndu-l pe Mihai Viteazul intrînd în Alba-Iulia, cam în maniera tabloului lui D. Stoica, vitrou plin de un albastru pur şi înainte de a se dezmetici, vede silueta parcă încorsetată a generalului Florescu, în ţinută de zi, cu şantiuri şi pinteni, cămaşă crem pe sub veston şi eghileţi de Stat-Major, glisînd spre el şi vocea acestuia, afabilă :

— Pentru astăzi, la noapte şi mîine eşti aghiotantul şi secretarul meu, sublocotenente. Fără grimase... Petre, răcoritoarele.

Generalul îi apucă braţul valid.

— Petre este omul meu de arme... Veteran şi supravieţuitor al şarjei de la Robăneşti... gloria şi mormîntul cavaleriei române moderne... Haide, să faci frumos la doamna Fulea.

— *Mesdames ! Messieurs !*

2

— Nu, domnilor ! Greşiţi şi acum, cu rea-intenţie. Greşiţi deliberat. Practicaţi amnezia totală care era să ne ducă la desfiinţarea noastră ca stat. Manevrele astea nu mai orbesc pe nimeni. Doar dacă inventaţi un nou Magla-

vit, infinit mai rafinat decît antecesorul lui troglodit. Sublocotenente, dă-mi te rog colecţia roşie numărul doi... Da ! Aceea... Augusta, dacă te plictiseşti, du-te la Anastasia.

— Rămîn, spune Augusta.

Sublocotenentul aviator ridică de pe măsuţa rotundă catastiful cu scoarţe de carton cretat roşu, evident o colecţie de ziare împănată cu semne de carte tăiate dintr-o pînză scorţoasă. Are sentimentul exact al aterizării cu paraşuta, o aterizare brutală, într-o lume abia conturată la conacul familiei Fulea, cu cîteva luni înainte, de data asta fără busola reprezentată de Bebe. Îl intrigă mai ales prezenţa căpitanului de jandarmi Ceauşu, cunoscut la ei acasă, reîntîlnit la serbarea aceia grotesc-dramatică a hitleriştilor de la B. cînd Ella şi Walther Hintze... O veşnicie de veacuri de atunci ! Căpitanul de jandarmi poartă un costum civil din fresco crem, cămaşă albă impecabilă, cînd l-a văzut intrînd cu Augusta a ridicat uşor din sprîncene fără să arate în nici un fel că ei doi se cunosc, el a păstrat secretul amuzîndu-se şi acum se aşază în dreapta generalului, unde simte mirosul de piele al şantiurilor, amestecate cu cel de lavandă şi tutun de pipă, probabil fiert în miere, care emană din făptura acestuia, fără ca şirul mirărilor lui să fi luat sfîrşit. Ceea ce-l bucură intens este gradul de luciditate tăioasă pe care el şi-l surprinde. O luciditate perfect obiectivă, care-l detaşează pînă şi de fluxul senzual emanat de Augusta, aşezată într-o *bergère Louis XV* cu urechi, fotoliu-jilţ cu montură laterală tapisată parcă cu brocart veneţian, fondul roşu-purpuriu, avînd broderia cu fir de argint, o împletitură savantă de ramuri înfloriţe bogat. Primul impuls a fost să-l întrebe pe căpitan ce se întîmplă în Banat. Ce veşti are din zona Bocşa-Montană-Gătaia. Se bucură că s-a putut stăpîni. A urmărit privirea căpitanului, admirativă, adresată Augustei. A prins cu coada ochiului imobilitatea acesteia. Îşi recunoaşte din nou starea duplicitară care l-a încercat din momentul cînd a acceptat jocul Ella-căpitanul Enescu, joc care l-a condus nu numai la Cursul de Navigaţie şi generalul Florescu, dar, măcar în linii mari, la cunoaşterea evenimentelor care se pregăteau, declanşate în noaptea de 23 August, cînd el a făcut-o pe furierul ge-

neralului, sesizînd amploarea lor și la care a participat din carlingă, pînă în ziua aceea nenorocită cînd cu Bükerul. Stare duplicitară se pare instalată solid în conștiința lui, poate glisată acolo în timp ce zăcea vidat de el însuși, în albul cretos al spitalului. Stare duplicitară care-l face să filmeze rapid realitatea înconjurătoare, brută, mobilierul greu ; pocalele voievodale din argint aurit, lucrate în ciocan, piesele liturgice ornamentate savant, șirul de portrete de pe pereți, cele mai vechi pictate pe lemn, cu culorile afumate și stinse, reprezentînd boieri în camocat domnesc roșu purpuriu, cu săbii la brîu și jupînese îmbrăcate după moda curții Țării Românești, mai apoi boieri cu giubele și un șir de ofițeri de lăncieri de pe vremea domnitorului Alexandru Ioan Cuza ; ori de roșiori ai Războiului pentru Independență, cu ulancele și dolmanele lor albastre și roșii tăiate de brandenburguri, sprijiniți în săbii ori călări, cu caii cabrați, ceva în stilul lui Géricault, îl recunoaște pe general într-unul din tablouri, în ținuta de mare gală a roșiorilor, apoi o pînză enormă, o șarjă de cavalerie, soldații și ofițerii poartă căștile franceze ale primului război mondial, și în această atmosferă austeră, cvasi-muzeală, oamenii întîlniți la conacul Fulea. Doamna Fulea fumînd nervos din țigaretul aurit, lung, montat pe chihlimbar, răspîndind rotocoale de fum albăstriu. Domnul deputat George Fulea, cu fălcile pătrate atîrnîndu-i peste gulerul de celuloid, cu ochii albaștri fără expresie ațintiți în gol, dînd impresia unui buldog în repaus. Acel domn Grigorescu, figură saturniană, plumburie, cu două rînduri de guși, asudînd verde, cu hainele boțite, presărate pe revere cu mătreață și scrum de țigară, domnul Costescu, înalt, grav, într-un costum impecabil albăstriu, cu monoclul în arcada ochiului, dublat de un personaj ciudat, pilos, cu o frunte leonină, adunat în el însuși ca pentru un salt năprasnic, nu i-a reținut numele. Spre celălalt capăt al mesii, un alt tip, smead, rectiliniu, cu părul pieptănat lins, cărunt, fapt care nu-i poate ascunde vulgaritatea. Își spusese numele cu sonoritate : Stamate Chiriac și încercase să taie calea Augustei, căreia îi sărutase mîna cu exces de zel, apucîndu-i-o în ambele palme. Lucrul îl iritase brusc, ridicîndu-i sîngele în obraji. „Deschide radiatoarele", își

spune și este atent, în aceeași ordine a realității imediate, aparente, în care generalul frunzărește colecția de ziare legată în carton roșu, cretat.

— Să vă împrospătez memoria, spune generalul...

Deschide colecția la semnul care poartă scris cu tuș roșu cifra 1933. Citește sonor și bine timbrat :

„Pentru a înăbuși revoluția muncitorilor din România, armata a făcut uz de mitraliere."

„Revolta feroviarilor care s-a soldat cu luptele de ieri noapte între armată și muncitorii de la Atelierele C.F.R., este una din numeroasele manifestări ale situației extrem de anormale și încordate care există în România de luni și poate chiar de ani de zile și care poartă în ea germenii unei revoluții."

Mai doriți și alte tăieturi din presa mondială ? V-am citit pe sărite ce scriau atunci ziarele *El Pais* din Cuba și *Politeia* din Grecia. Să vă amintesc de curbele de sacrificiu ? De tratatul de la Geneva care autoriza instalarea controlorilor străini în economia românească ? Vreți istorie ? Drăguților, istoria nu începe de astăzi...

— 1933 cade pe guvernul lui Vaida-Voievod, spune domnul Fulea. Noi am venit să știm ce face armata în cazul cînd comuniștii tentează răsturnarea ordinei firești.

— Costine, ai înebunit de tot, spune doamna Fulea, cu glasul ei aspru, îngroșat de fumat... Ai uitat băiete că descinzi din floarea boierimii oltene ? ! Ce amesteci grevele de la 1933 cu ce se-ntîmplă astăzi ? ! Conacul este cotropit de nemți. Rușii se plimbă prin București. Sănătescu este evaziv și ține ușile închise. Tu te-ai boit cu roșu... Regele s-a claustrat și el. N-am venit aici să-ți bați joc de noi. Te rog. Ți se impune o anumită decență.

— Numai decența adevărului, draga mea. Haide, încă un strop de răbdare. Apropo, Jorj, chestia cu ordinea. firească. Depinde de unde te uiți la ordinea asta, care ție ți se pare firească. Ai auzit de Gheorghe Gheorghiu-Dej ? Cum să nu ! Doar ai asistat la proces. Știi că am depus atunci pentru apărare. Mi s-a părut absolut monstruos să deschizi foc de mitraliere asupra foștilor luptători pentru reîntregirea neamului neînarmați, doar pentru vina că nu mai puteau răbda mizeria care li se impunea cu sadism...

Generalul răsfoieşte catastiful. Citeşte :

„Comitetul Central de acţiune, îndeplinindu-şi rolul a dat dovadă de maturitate, de o adîncă pătrundere şi cunoaştere a posibilităţilor ce există în masele céferiste. El a scos la iveală forţa formidabilă de acţiune a muncitorilor ceferişti, a coordonat munca şi a pregătit evenimentele de la 2 şi 15 februarie 1933...".

Dragă Jorj şi stimaţilor. Din 1933, cînd acest om îşi ţinuse pledoaria la proces, ca unul din inculpaţii principali, au trecut exact 11 ani. Pentru inculpaţi, 11 ani de temniţă. Acum ei sînt liberi şi aliata noastră este Uniunea Sovietică. Întoarcerea armelor, ca pregătire politică scrupuloasă, ca forţă de persuasiune şi convingere, ca centru de iradiere a ideilor intransigente, se datorează comuniştilor. Scumpă verişoară eu nu aparţin nici unui partid politic, sînt doar ultimul Florescu în uniformă, dar am un singur cult : pe al adevărului cu orice risc. Jorj, după 1877 a urmat 1907 drept recompensă dată ostaşilor independenţei. După primul război...

— A urmat împropietărirea, ţipă dintr-odată domnul Fulea, cu glas mic şi subţire, nefiresc.

— Nu iubitule. Au urmat băncile, care-au înghiţit împropietărirea.

— Şi conversiunea, domnule general, spune grav domnul Costescu.

— Altă afacere scîrboasă... Nu domnilor !... Au urmat Lupenii şi Griviţa, au urmat represiunile de la Iaşi, Paşcani, Braşov, Oradea, Cluj, în protestele întregii umanităţi, au urmat disputele dintre dumneavoastră liberalii şi dumneavoastră ţărăniştii, soldate cu mizerie, cu soldaţi în opinci, înarmaţi cu arme Mouschetin model 1890, calibrul 7,92 şi Löbel 1917, cu puşti mitraliere Gladiator model 1915 şi alte asemenea delicii, au urmat dictatura lui Carol II, ciuntirea ţării, teroarea legionară, crima ridicată la nivelul politicii curente, războiul, dezastrul şi acum, cînd s-a făcut un strop de lumină, gata. Doriţi garanţia armatei. Pentru care merite ? Care armată ? Aia care a degerat la Don şi Stalingrad ? Care a făcut nu ştiu cîte mii de kilometri pe jos, în slujba cărui ideal ? Care şi-a se-

mânat oasele pe drumurile stepelor ? Care sîngeră acum în Transilvania ? Zău dacă-l cred capabil pe aghiotantul meu, pe cuvînt de onoare nu este un laş, să ordone foc în numele privilegiilor domnului Costescu Daniil, să zicem, cu toate că, oricum, măcar prenumele domniei-sale are o ascendenţă legendară : Daniil Sihastrul.

Domnul Daniil Costescu se ridică dintr-odată, ţeapăn şi livid.

— Am. suportat cu stoicism manierele dumitale de... manej, ca să nu zic...

— De grajd, completează senin generalul Florescu.

— N-am spus-o eu... Doamnelor ! Domnilor ! Domnul general, amabila noastră gazdă, ne-a lămurit pe deplin. În graba domniei-sale de a sări în căruţa comuniştilor, a uitat că americanii bat la porţile Europei cu o vigoare care face ecou pînă în seifurile cuirasate ale Băncii Naţionale. Domnule general !... Am onoarea să vă salut !

— Petre !... Condu-l pe domnul !... Aproposito !... Domnule Costescu !... Am reverificat participarea familiei dumitale la cele trei războaie care au făcut România. Nulă ! În consecinţă, am ordonat o anchetă asupra scutirii de armată acordată celor doi fii ai dumitale, ca şi bravului nepot Felix Costescu, spaima dancingurilor. Lucruri murdare, domnule Costescu. Şi nedrepte. Certificate medicale plătite gros. Drept urmare, chiar de mîine vor fi încorporaţi. Vă asigur că orice manevră de culise va fi şarjată şi aruncată în zeţărie.

— Am să mă plîng Palatului, ţipă domnul Costescu Daniil de sub arcada brîncovenească. Este un abuz nerușinat !

— Nerușinat este gestul dumitale de a socoti armata ca pe poliţaiul privat al afacerilor politice. Nerușinat şi mîrşav este să moară alţii, ca să huzureşti dumneata. Sergent ! Dă-l afară !

— Incalificabil, spune domnul Grigorescu şi se ridică, din plumburiu luînd o culoare violet-vineţie cu totul stranie.

— Incalificabil a fost faptul că, pe cînd păstoreai dumneata Finanţele, la decretarea mobilizării pentru Transilvania depozitele armatei nu puteau acoperi necesităţile. Că le-am ordonat soldaţilor să vină cu bocancii şi izme-

nele de-acasă. Că am rechiziţionat 280 000 de cai şi 45 000 de căruţe, lăsîndu-i lipiţi pe ţărani.

Domnul Grigorescu scoate un horcăit sinistru, face ochii mari, îşi smulge nasturele de la gulerul cămăşii, Augusta se ridică din *bergère*, strigă : „unchiule Petre", doamna Fulea cere apă cu glas de sergent major, căpitanul Ceauşu asistă impasibil, îi face sublocotenentului semn complice cu ochiul, este puţină tevatură şi generalul Florescu spune :

— Poftim de vezi, eminenţele lor... Ana, te poftesc să nu-mi mai aduci niciodată imbecilii ăştia în casă... Domnule Chiriac, Augusta este aici, eu nu sînt tutorele ei, nu ştiu ce va spune sublocotenentul de insistenţele dumitale, fii atent, aviatorii ăştia sînt foarte agresivi, dacă în afară de cererea în căsătorie ai şi alte treburi aici.

Domnul Stamate Chiriac rîde, arătîndu-şi o dantură perlată, perfectă.

— Nu vă rezistă niçi dracul, *mon'general !*... Rămîn pe poziţii, cu riscul să mă ciuruie domnul sublocotenent. Creţescule, ajută-ţi dom'le patronul. Du-l la aer, la Şosea. Apropo ! Dacă nu retragi articolul cu cimentul, te ard. Ştii tu !

3

Dumnezeule !, totul este altceva decît pare la prima vedere. Poate numai zborul realizează unitatea perfectă dintre aparenţă şi esenţă. Acolo nu te poţi disimula. Acolo, pilotînd maşina ta de zburat (aiurea, au fost destui laşi şi acolo) a trăit el într-o lume ideală şi a trebuit ca destinul să i-l scoată în cale pe generalul Florescu-Mefisto, ca totul să intre în lumina crudă a adevărului. Sublocotenentul Vornicu îşi propune să-şi stăpînească mîncărimea stupidă a cusăturilor din umăr şi să nu-şi dezamăgească generalul, care nici măcar nu este un general-aviator. Masa este servită de o femeie voinică, cu obrazul rumen,

îmbrăcată cu fuste creţe ; peste iia albă, cu alesături, femeia poartă un laibăr negru, sergentul invalid supraveghează serviciul şi Augusta face oficiul de gazdă cu un aer detaşat, ca şi cînd ar obişnui acest lucru în fiecare zi. La un capăt al mesei, stă Mefisto. La celălalt capăt, stă „tanti Anastasia" (a început să-i numească pe cei ai casei după felul cum îi numeşte Augusta, asta este o primă cedare de la statutul lui independent, mormăie şi este atent la felul în care domnul deputat George Fulea intră brusc în discuţie, ca şi cînd pînă acum ar fi fost absent : ori ar fi meditat) ; „tanti Anastasia" este înaltă, poartă strai monahal, un fel de rantie din mătase cenuşie, are pielea de pe mîini fanată uşor, pomeţii proeminenţi, sprîncene negre bine conturate, părul des, negru, împletit în cunună, ca un conci şi parcă toată fiinţa ei iradiază un echilibru tainic, o detaşare stranie, nepămînteană.

— Cu toate că i-am decretat „moarte civilă" lui Tătărăscu, se pare că el a avut dreptate şi nu noi, spune domnul Fulea. Dacă Patronul îl asculta în martie anul trecut, toate lucrurile erau altfel. Constituiam „Uniunea sacră" şi „Comitetul naţional", ieşeam din război la timp, garantam un regim constituţional şi aplicam reformele stabilite de consfătuirea „bătrînilor", începînd, zic eu, spre satisfacţia ta, cu o nouă expropriere agrară.

— O nouă minciună, spune „tanti Anastasia". Vindecaţi pe bolnavi, înviaţi pe morţi, curăţiţi pe leproşi, scoateţi afară dracii. Fără plată aţi primit, fără plată să daţi... Dar voi călcaţi sfatul lui Isus şi luaţi aur şi argint şi aramă în brîiele voastre, ca şi cînd aţi putea căra totul în veşnicie.

Glasul este liniar, monocord, aproape fără inflexiuni. Cineva bate în paharul de cristal gros, cu furculiţa.

— Ce este Anghelina ? întreabă Mefisto şi sublocotenentul vede femeia aşezată în dreapta generalului ducîndu-şi degetul la buze.

— Ssst... Am auzit potcoavele murgului. Potcoavele de argint. A venit Alexandru... Petre adapă-i calul, dă-i ovăz pe săturate şi poftеşte-l aici pe domnişorul Alexandru.

— Am înţeles, domnişoară.

Veteranul se înclină. Iese. Sublocotenentul ciuleşte urechea, să audă potcoavele de argint. „Tanti Anghelina"

este cocoşată. O cocoşată cu un cap uluitor de frumos, sprîncene groase, negre, păr negru albăstrui lăsat în coamă bogată pe umeri, are tenul de un alb delicat, buzele conturate viguros, nas în vînt, o aluniţă în colţul din partea ochiului drept, mîini subţiri, fragile. Ascultă cu atenţie. Genele lungi i se zbat speriate cînd îl vede apărînd pe invalid.

— A zis domnişorul Alexandru că vine imediat, domnişoară.

— Nu vine Petre !... A plecat la Paulina !... Ssst... Ascultaţi calul !... Auzi Augusta... Îmi place tînărul. Dom'le Chiriac eşti un „şarmeur", auzi Augusta, cînd lipseşte Costi, domnul Chiriac ne aduce specialităţi de la „Nestor", ştii tu, cu alune...

— Domnişoara Anghelina, de ce mă trădaţi ? întreabă domnul Stamate Chiriac, care-i povestise pînă atunci isprăvile lui de război în calitate de reporter, ataşat pe lîngă Armata 4-a, de la Odessa desconcentrat şi de atunci „asul" afacerilor cu materiale de construcţie. „Ascultă-mă pe mine, domnule sublocotenent, lasă aviaţia şi intră în afaceri... Este o epocă de aur pentru construcţii. Tot ce-a dărîmat războiul trebuie reconstruit. Se vor face investiţii enorme. Apropo... Familia Augustei este cvasiruinată. Pe conul Vasilică, tatăl fetei, îl ajut eu să-şi pună via pe picioare. Desigur, desigur... Augusta zburdă. Este dreptul ei. Viitorul însă, viitorul, domnul meu, este o chestiune cu totul de altă natură decît capriciul... Ascultă-mă pe mine. Mi-am făcut datoria faţă de patrie. Acum să-şi facă datoria patria faţă de mine... Eu sînt tătărăscian, Fulea este brătienist înfocat, o nulitate politică, un compromis total ; Tătărăscu este mai ferm orientat spre Uniunea Sovietică. Fulea îl bănuieşte pe general de convenienţă cu Tătărăscu şi de fapt sîntem aici să-l tragem de limbă asupra tratativelor de armistiţiu care se duc la Moscova... Fii atent, doamna Fulea este şi ea tătărăsciană. Omul nostru forte chiar în inima brătienişti1or. Iată că sînt cinstit cu dumneata... Fii cinstit la rîndu-ţi... Augusta este un capriciu de permisie ?...

Omul se face dintr-odată alb. Buzele îi tremură.

— Pentru mine, domnule, este o pasiune mortală... Am 35 de ani, şi la vîrsta asta pasiunile ucid.

— De fapt, este doar o chestiune de nuanță, nu, între o moarte „biologică" să zicem, ca a noastră, a ăstora în uniformă și una „psihologică", ca presupusa dumitale moarte. În rest, tot moarte se cheamă.

— Deci ?

— Augusta este aici... Consultați-o.

— De cîteva zile și nopți este în permanență cu dumneata.

— Luptați-vă să nu mai fie.

— Asta și fac acum.

Radu Vornicu rîde destins.

— A, nu, domnul meu... Nu pe teren diplomatic. Alegeți alte arme. Tratativele se exclud. Și, apoi, n-am nici o pasiune pentru materialele de construcție. Cît despre uniformă, vă imaginați, îmi vine greu s-o schimb pentru o tejghea.

— Sublocotenente !

— Ordonați, domnule general.

— Cum stai cu scrima ?

— Binișor, domnule general.

— Perfect...

— Aici nu este vorba de glumele tale nesărate, dragă Costi, spune domnul Fulea și fălcile căzute îi tremură de indignare. Aici este vorba de viitorul nostru al tuturora. Desfid poziția domnului Chiriac și a șefului său, domnul Tătărăscu, lacheul lui Carol și în auzul tătărăscienilor te somez, ca român, să-mi spui dacă se poate conta pe armată, că doar ei îi sînt adresate reformele noastre. Punct doi. Noi știm că trecîndu-se peste liberali, Maniu și Tătărăscu au manevrat prin Beneș, în dechembrie trecut, la Moscova. Că Stalin și Molotov au făcut diferențierea între regimul mareșalului și poporul român, atunci cînd au discutat cu Beneș, sperînd în crearea unei Românii democratice. Care este astăzi poziția lui Molotov ? ! Vezi, dragă Costi, eu nu mă tem să pun întrebări directe, de față cu martori, în plină lumină a zilei. Ba chiar vreau

să se ştie că pun asemenea întrebări şi că sînt autorizat să le pun. Asta-i problema... Dragă Floareo, mai pune-mi te rog nişte cartofi şi dă-mi un castravete murat, că tare fain miroase. Petre, din vinul tămîios, dacă vrei...

„Este ceva ce nu merge, ceva nu se leagă" îşi spune sublocotenentul Vornicu, cu sentimentul de înstrăinare dintr-odată prezent. Doamna Fulea fumează, tace, este de nerecunoscut. Căpitanul Ceauşu îi face conversaţie Angheliei, generalul Florescu decretează ritos că nu se amestecă în politică, spre indignarea domnului Fulea, Anastasia din capul mesei spune monoton : „Şi cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot ? — Tu, George ?" numai Augusta mănîncă atentă ; cînd ridică privirile îi zîmbeşte, ignorîndu-l în totalitate pe domnul Chiriac, fost corespondent de război, actual om de afaceri. Interiorul care-l fascinase de cum îi trecuse pragul rămîne exterior emoţiei. Îşi spune că-şi datoreşte prezenţa aici unui accident. La desert, struguri de masă timpurii, îşi spune că nu prezenţa lui este un accident, generalul Florescu fiind mult mai aproape de el, decît de ceilalţi. Încearcă să se obiectivizeze faţă de propria lui situaţie, şi, jucîndu-şi rolul de aghiotant, să depăşească impasul, senzaţia că se află în iminenţa pierderii de viteză, a angajării în limită de viteză. Opreşte orice flux de la sine la musafirii generalului, cu toate că domnul Fulea, cu o Havană în colţul gurii, evocă bunele timpuri de odinioară, de la conac, cu o lume împăcată, cu sărbătorile de sfintele Paşti, cînd trăgeau pivele în curtea bisericii şi se aprindeau focuri mari la răspîntii. Domnul Chiriac mulţumeşte pentru masă, sărută rituos mîinile celor două surori ale generalului, se pleacă în faţa doamnei Fulea şi îi spune Augustei cu glas aburit :

— Domnişoară Augusta, două minute, dacă-mi îngădui.

Augusta se ridică şi iese să-l conducă pe domnul Chiriac. Doamna Fulea spune că n-a fost momentul cel mai potrivit pentru o întîlnire care putea deveni „excepţională în sensul responsabilităţii" şi că, dacă ei vor să mai aibă sfinte nopţi de Paşti, atunci altfel trebuiesc discutate lucrurile, fără a se bagateliza oameni a căror răspundere faţă de viitor este imensă.

— Costi, astăzi te-ai purtat mizerabil, îi spune doamna Fulea, generalului... Cred că ai intrat în andropauză... Pe dumneata, domnule taciturn, te cunosc de undeva, nu știu exact de unde...

— De la Timișoara, doamnă... Spre stupefacția lui, căpitanul de jandarmi spune : — sînt doctorul Prodan. Am avut cinstea să vă cunosc în casa prefectului.

— Da, da, doctorul Prodan... Cînd ați venit de la Timișoara și cu ce tren, că nu circulă nici un tren ? Ce veşti de la noi ? Repede, repede, doctore !

— Deocamdată confuze, doamnă. Nu vă pot spune nimic exact despre conac... Cum voi afla ceva, vă voi înștiința într-un fel sau altul, prin domnul general.

— Contez pe dumneata, doctore... Haide George. Îți faci siesta acasă... Pa, sublocotenente. Complimente familiei. Sper să nu ne ocolești, cînd vom fi din nou în Banat. Cu toții... Costi, tratează-te ! Ultimele luni te-au dat gata. Stai prost cu nervii, băiatule... Ori te-a lăsat superba și misterioasa ta doamnă în negru ?

Augusta se întoarce. El îi caută privirea. Augusta este albă, cu fruntea brobonită, vine lîngă el și-i ia brațul strîngîndu-l puternic.

— Unchiule, spune Augusta, porcul de Chiriac încearcă un șantaj. Zice că i-a dat lui Vasile o sumă astronomică și că...

— Am să-i tai urechile, spune calm generalul... Augusta, plimbă-l zece minute pe sublocotenent. Gata, dragii mei, la treabă... Doctore, mergem la mine în birou... În adevăr, Ana, am ceva la inimă. Haidem. Pe cai. Timpul nu ne așteaptă. Cum am veşti, vă anunț. Du-te la conu Dinu Brătianu, George și spune-i că discuțiile de la Moscova merg greu. Vă pup... Pe cai !... Pe cai !...

Se aude demarînd mașina familiei Fulea. Abia cînd Augusta îl ducé pe sub bolta de viță dintre gardul de zid și casă, sublocotenentul Radu Vornicu se regăsește pe sine.

4

Pendula din biroul generalului Florescu bate miezul nopții. Sublocotenentul aude vag sunetele melodioase, ca și cînd lumea fișelor pe care le ordonează ar fi creat în jurul lui o crisalidă vătoasă, în care tot ce ține de universul real se estompează pînă aproape de anulare. Are senzația stranie, poate niciodată trăită cu atîta acuitate, că există simultan în trei planuri de conștiință perfect controlabile. Unul din planuri este acela al percepției brute în care se conturează interiorul : draperiile grele de catifea vișinie, trase spre marginile galeriei placată cu folie de aramă bătută în motive zoomorfe, lăsînd aerul grădinii să intre pe ferestrele deschise, odată cu țîrîitul viguros al cîtorva greeri. Masa la care lucrează, lipită de tocul ferestrelor largi, masă de nuc lustruit, lungă, plină de dosare și bibliorafturi, cu pata de lumină căzînd intim și familiar pe fișele scrise de el mărunt și ordonat ; ori numai adnotate. În stînga, nișa unde lucrează Augusta. Silueta ei luminată de lampa cu picior, văzută de aici, pare tivită cu o aureolă vagă. În dreapta lucrează Mefisto, îngropat în maldăre de hîrtii, lampa de birou cu picior flexibil este aplecată mult, așa că obrazul îi rămîne în întuneric și din cînd în cînd îi sticlesc sticlele ochelarilor. Dacă se răsucește în jilțul confortabil din lemn pirogravat, cu spetează voievodală, vede peste spetează rafturile de cărți închizînd peretele din fund, tavanul sprijinit pe grinzi groase, lustruite și policandrul din lemn ajurat și pictat, canapeaua acoperită cu blană de urs încastrată în bibliotecă și jilțurile pandante la canapea, garnisite cu pernele lor din piele fină, roșie. În birou, miroase a tutun de pipă, a cărți, a piele, a scoarțe și, foarte ciudat, a arme. Arme albe și arme de vînătoare, un miros de oțel, un miros capabil să rivalizeze cu efluviile dulci-amărui, de carne tînără și păr îmbibat de soare emanate de Augusta, pe care el le recepționează prin toți porii. Efluvii de o senzualitate penetrantă, care-i deschid un al doilea plan de conștiință, într-o dublă relație cu primul plan, al percepției

brute. Alimentat de acea percepție, dominînd-o, atunci cînd Augusta nu se mișcă, cînd Mefisto nu primește telefoane, cînd pînă și bătăile pendulei se estompează ; ori dominat de aceasta, cînd Mefisto notează ceea ce i se comunică la telefon, ori cînd Augusta le aduce cafelele și, oprindu-se la masa lui de lucru, urmărește atentă procedeul după care fișează și sintetizează, șoptindu-i la ureche :

— Herodoate, mă înspăimînți !

În acest plan al conștiinței, care operează sintezele cele mai uluitoare, se simte în largul lui, despovărat de toate limitele, începînd cu aceea a rănii, a mîinii inutilizabile, a gradului subaltern, a faptului că nu zboară, că n-o simte pe Augusta vibrîndu-i lipită de trup, că nu aude motoarele, că nu-l răscolește mirosul de tăblărie încinsă, de emailită, de benzină și ierburi de aerodrom.

Al treilea plan, abia conturat, este acela în care, fără voia lui și parcă independent de el, se operează sintezele. Cu fiecare fișă parcursă, cu fiecare capitol de istorie militară contemporană așternut grăbit de Mefisto, avînd zeci de trimiteri de genul : completează cu fișa : *„Gîndirea militară românească"*. A_4 ; sau : vezi fișa : *Dotare și armament, Tabel comparativ al Armatelor europene beligerante ;* sau : vezi capitolul : *Politica și Strategia, perioada 1 ianuarie 1939 — 1 martie 1939 ;* capitol pe care-l completează, și care odată completat îi oferă o imagine de sinteză nici măcar bănuită în limitele înguste ale carlingii lui ; deci cu fiecare fișă parcursă și cu fiecare capitol completat se conectează la istorie, la mecanismele ei intime, la substraturi și cauzalități pe care le crezuse aparținînd fatalității și acum, în noaptea asta care pătrunde vag pînă la el, dar care face parte din el după legi pe care nu și le poate explica, se leagă nu numai de ceea ce îi adusese în plus acel celebru *Curs de Navigație*, nu numai de ceea ce intuise dincolo de atitudinea și mărturisirile Ellei, în întîlnirea cu Alexandru Belcotă și sergentul Chirilă ; dar, deocamdată incert și nu prea concludent se operează o desprindere a lui din confuzie și rutină. O delimitare a lui de cotidian, regulamente, aerodrom și generalități. Să-i spună proces de personalizare ? ! O interferență activă a unor date ale lui, in-

time, cu niște condiții care i le activează și i le ridică din amorful latențelor în plină lumină a conștiinței ? Bătăile muzicale ale pendulei fac impact cu euforia regăsirii de sine. Scrie :

„După eșuarea tratativelor anglo-franco-sovietice de la Moscova și semnarea la 23 august 1939 a tratatului de neagresiune germano-sovietic, se schimbă radical situația politico-militară a României, care rămîne cu toate frontierele descoperite, singură între țări care ridică pretenții revizioniste asupra teritoriului național. Cînd în septembrie 1939 sînt concentrați 760 000 de oameni, Armata poate încălța cu bocanci doar 10 divizii și are în dotare numai 57 de tunuri anticar, li se cere soldaților să aducă de acasă cîte 2 perechi de opinci, sînt divizii de infanterie care nu au obuziere ; iar rezerva de muniție a Armatei nu ajunge nici pentru o lună de război.“

Are senzația că trebuie să ucidă. Pentru ce proces uriaș strînge date și alcătuiește dosare Mefisto, pentru că, oricum, acesta nu poate fi procesul unor persoane, indiferent că, vizibil, se implică și un cap încoronat, regele Carol al II-lea, acesta este procesul unei societăți, al unei stări generale, cu trimiteri la falimentul economic, politic și militar al Franței, al Poloniei, al Cehoslovaciei, în capitolul pe care-l alcătuiește el despre „Dotarea“ Armatei Române nu este vorba numai de cifre și date exacte, de procente în minus față de necesarul în armament ; aceste cifre, date și procente se coroborează cu datele politice ale continentului, exprimînd de fapt preliminariile la o catastrofă națională și continentală.

Tresare cînd simte mîna lui Mefisto pe umăr. Generalul citește pagina de concluzii, redactată în linii generale, cu cerneala încă neuscată.

— Excelent, sublocotenente... Nu m-am înșelat... Haidem copii... O jumătate de oră recreație. Tu Augusta, du-te la culcare. Oricum, nu-ți strică să știi istoricul așezămintelor spitalicești militare. Așa, pentru cultura ta generală, de viitor medic... Ai lucrat bine... Mulțumesc.

Se aude un rîcîit în ușă. Se apasă clanța. În birou

intră solemn și puțin ofensată Diana, cățeaua setter, cu părul roșcat, lung și mătăsos care-l privește pe Mefisto cu reproș, apoi se culcă scîncind la piciorul divanului, pe o pernă rotundă, mare, cu franjuri. După Diana intră „tanti Anghelina" cu o tavă pe care aburesc ceștile cu cafea.

— Augusta, spune cocoșata, te rog să nu dormi la Anastasia. Are o criză de bigotism. Haide la mine, am să-ți citesc un pasaj delicios din Marcel Prévost, știi *„Chonchette"* ; Dumnezeule, ador acele jurnale intime, pline de duioșie infinită, acele destine tragice, care seamănă atît de bine cu destinul nostru...

— Bine Anghelina... Augusta are să doarmă la tine... Acum le-am dat o jumătate de oră de repaus... Ștergeți-o.

— Fiți atenți ! Alexandru se odihnește în sala de arme. Să nu trîntiți ușa.

— N-o s-o trîntim, spune Augusta și-l ia familiar de mînă, sublocotenentul are un sentiment confuz, inexplicabil, de indecizie și revoltă, apoi o urmează în culoarul plin cu desene de cai, acuarele reprezentînd cai în o mie de ipostaze, cai și roșiori, cai și lăncieri, cai și călărași, cai la obstacole, cai la manej, cai în natură, culoarul este luminat viu și ei doi coboară pe scara de serviciu care duce în grădină, unde întîlnesc noaptea, constelațiile, mirosul de cîrciumărese, de verbină, trandafiri și crini imperiali, flori pe care el le văzuse după-masă, cînd se plimbase cu Augusta pe aleile așternute cu nisip și-l răzbise căldura plăcută de început de septembrie și lumina prefirată printre boschetele de liliac. Augusta îl duce sub pergola de glicine care maschează banca.

— Vreau să gustăm noaptea, șoptește Augusta... Noaptea pură, fără urletul sirenelor, fără explozii, fără incendii, fără spaime și miros de carne arsă ; de ziduri spulberate, de haznale desfundate, fără gemetele celor striviți, fără nici o demență, mă auzi tu ?

Stau pe banca umezită, îi strînge talia cu un gest pudic, aproape cast, nepotrivit cu ei și cu nopțile lor de pînă acum ; potrivit însă cu noaptea liniștită care se cerne peste cartierul acesta select, peste cula generalului, adusă aici din alte timpuri și de pe alte meleaguri, Augusta își lasă

capul pe umărul lui, şoapta ei se resoarbe parcă în tăcerea întunericului, în aromele grele de sub pergolă, el o urmăreşte ca dintr-o mare depărtare, Anastasia, sora mai mare a generalului nu s-a măritat dintr-o ambiţie bolnavă, socotind că numai un Brîncoveanu putea fi demn de Floreşti, restul caselor princiare fiind de reputaţie mai mult decît îndoielnică, de dată recentă şi origine fanariotă, chiar dacă prin Cantacuzini urcau în tronul Bizanţului. O fanatică a purităţii blazonului, anacronică, trecînd de la teozofie la teologia ortodoxă, cochetînd cu ezoterismul budist şi biata Anghelina care era o mare frumuseţe a timpului ei, la 18 ani, înnebunind saloanele şi şoseaua ; rămasă schiloadă în pragul nunţii în urma unei căderi de pe cal, la o partidă de vînătoare grea, cu logodnicul dezertor, purtînd pînă astăzi traumele interioare ale dezastrului de atunci, cînd lucidă, cînd infantilă, nemaiieşind nicăieri, consumînd cantităţi industriale din *Modern-Bibliothèque,* cărţi editate de *Arthème Fayard* pe hîrtie velină, cu ilustraţii după acuarelişti celebri, cu textul pe două coloane, „trebuie să fi văzut asemenea cărţi şopteşte Augusta, am în spate o istorie tragică, o istorie care nu-mi aparţine, care mă trage mereu spre secole cumplite, secole ca un mormînt uriaş, o grotă uriaşă colcăind de umbre străine, al căror glas nu-l înţeleg, eu năzuiesc spre o lumină simplă, de ţară, nici măcar nu sînt o urbană şi dobitocul acela de Chiriac vrea să mă facă patroană de fabrici de ciment, ce imbecil, Vasile, tata, nu visează decît să-şi refacă via, are scheme uluitoare de mecanizare a viticulturii, Chiriac îi alimentează nebunia ; îl şi finanţează, probabil că au încheiat tîrgul cu mine în chip de dobîndă, am fugit astă-vară la Ana, acolo ai venit tu cocoţat pe un cal sur, ai fost mojic, pe urmă te-ai zbătut între viaţă şi moarte. ce nebunie... Hai mai bine să ascultăm greierii..."

El ascultă greierii. Ascultă noaptea. Dar mai ales se ascultă pe sine, cu luciditatea extremă cu care ascultă motorul în carlingă. Cu luciditatea extremă cu care supraveghează aparatele de bord, spaţiul aerian şi zborul în formaţie. Ella a operat cea dintîi decupare a lui din amorf. Mai exact, i-a oferit şansa să iasă din front, să se confrunte cu adevăruri şi ele ieşite din front. Adevă-

rurile astea s-au completat unele pe altele şi unele din altele pînă cînd au ajuns la nivelul lui Mefisto şi prin el, la istorie. Rămîne în puterea sublocotenentului Vornicu să-şi depăşească condiţia, stăpînind aceste adevăruri, să fie mereu înaintea frontului, măcar cu o lungime de avion ; după cum rămîne la latitudinea aceluiaşi sublocotenent să renunţe, reintrînd în aliniere. Care sînt datele simpatiei evidente arătate de Mefisto ? ! Oare singurătatea absolută a familiei lui, lipsa ei de finalitate să-l fi determinat pe Mefisto ? Augusta ?... În concepţia operativă a lui Mefisto să intre Augusta ? ! Toate datele obiective ar pleda pentru asta... Ce viitor prezintă el, un sublocotenent care mîine îşi va lua locul în formaţie, avînd toate şansele să fie şters din controale, vis-à-vis să zicem de pasionalul şi foarte bogatul domn Chiriac ?... Aiurează. Fişele şi logica militară din ele sînt de vină. Deocamdată vrea să cunoască resorturile lumii în care se mişcă cu atîta naivă stupiditate. Deocamdată, se bucură intens, cu o recunoştinţă de care nu se credea capabil, de prezenţa Augustei. Cu un gest lacom îi ridică bărbia spre el. Îi vede luciul mat al ochilor verzi. Îi vede luciul alb al dinţilor. O sărută. Îi sărută buzele, gîtul, o strînge lîngă el şi-i şopteşte la ureche :

— De o mie de ori mulţumesc, Augusta !... Pentru tot !

— De o mie de mii de ori, prostule, spune Augusta...

Apoi ascultă noaptea, lipiţi unul de altul şi cîndva, glasul lui Mefisto, care spune de la fereastră :

— Pregătirea pentru adunare, aviatorule !

5

— Generalii nu dau explicaţii sublocotenenţilor. Tu însă eşti un sublocotenent care ţi-ai depăşit condiţia. Pe urmă te-am implicat direct în evenimente care-ţi puteau fi fatale, nu atît în sens biologic, cît în sens moral. Te-am controlat, nu este nici un secret şi m-a cucerit tăria cu care taci. O ştiinţă a tăcerii aproape orientală.

— Păstrarea secretului, domnule general. Obligaţie profesională.

— Haida de ! Puţini tineri în situaţia ta nu s-ar fi umflat în pene. Este o virtute. Acum ascultă.

Sublocotenentul Vornicu ascultă, înregistrează şi se cufundă cu voluptate în atmosfera fascinantă a cabinetului generalului Florescu, atmosferă în care timpul şi-a aglutinat trecutul, prezentul şi viitorul într-o stare de tensiune aproape materială. În vreme ce asculta stelele cu Augusta, generalul şi-a schimbat ţinuta. Poartă cizme moi, zmeurii, poate din catifea, pantalonul de general cu lampas roşu şi peste cămaşa fină din mătase un halat somptuos, de culoarea vişinei putrede, cu guler lat, matlasat. Stă înfundat în unul din jilţurile pirogravate, cu spătar înalt, voievodal, setteriţa Diana îşi ţine capul pe genunchii lui, generalul pufăie din pipă, sprîncenele negre, stufoase, frînte în unghi drept îi accentuează trăsăturile virile, ferme şi lui Radu Vornicu i se pare că aude pentru întîia oară adevăratul glas al generalului, sau mai exact timbrul adevărat al glasului, metalic, conţinînd o notă dură de intransigenţă şi hotărîre. Urmăreşte pasionat forţa de sinteză a lui Costin Florescu, care-i face schema istorică a ultimilor ani, a evenimentelor în care este implicată România, totul din punctul de vedere al Marelui Stat Major ; organismul care este investit, mai ales în timp de război, cu dreptul şi datoria sacră de a păstra atributele suveranităţii, integrităţii, eventual supravieţuirea Statului naţional unitar, indiferent de instabilitatea lumii politice, de meandrele politice, de fluctuaţiile acesteia.

— Nu-ţi ascund că testele la care te-am supus mi-au dat satisfacţie şi că, fii atent, indiferent dacă vrei sau nu, am să te oblig, moral şi material, să mă secondezi la munca la care m-am înhămat. Nu eşti viciat politic, ori social, ai forţa sintezei, eşti tînăr, deci poţi trage la ham, ţi-am mai spus eu de motivele „dinastice", nu face ochi mari, nu este vorba de dinastia Florescu, este vorba de cei care mîine, ori peste un sfert de veac, veţi şti exact ceea ce a fost esenţial astăzi ; deci dinastie a inteligenţei şi a continuităţii unui statut moral... Acum fii atent... Aproposito. Mi-a plăcut tăria de a nu-l recunoaşte public

pe căpitanul de jandarmi. Ceauşu este un tip dur, urăşte extremiştii, are o conştiinţă „constituţională", aş spune, în acelaşi timp profesia i-a dat un fel de cinism sadic, spre deosebire de cinismul social de care este viciat Bebe, pe care mi l-aş fi vrut colaborator dacă nu în locul tău, alături de tine. Bebe s-a viciat la Palat. Nu mai crede în nimic, deci, din punctul meu de vedere este mort... Iată, sublocotenent aviator Vornicu, despre ce este vorba în esenţă...

Radu Vornicu constată cu o satisfacţie secretă că, de fapt, episodul spital, semimoartea aceea de cîlţi, vătoasă, albă, plină de coşmar, ori de serenă detaşare, a operat în profunzime, dincolo de durerea pasageră a cărnii, dîndu-i o disponibilitate surprinzătoare. Profită de această disponibilitate nu pentru a evada, ci pentru a lua distanţă. Pentru a se extrapola, după bunul lui obicei, undeva în cosmos, desigur prin preajma Stelei Polare, de unde, oricum, înţelege mai bine şi de unde cîmpul lui de vedere devine panoramic. Nu mai este vorba de nimic sentimental şi patetic în ceea ce spune generalul Florescu. Este vorba de teoria pangermană, de teoria spaţiului vital, de *Mitteleuropa,* de *„Drang nach Osten"*, totul sub domnia rasei de stăpîni, acei *Herrenvolk* şi de ideile foarte exacte ale lui Hitler din *„Mein Kampf"* : „Noi începem de acolo de unde ne-am oprit acum şase secole. Noi am pus capăt veşnicei aspiraţii germane către sudul şi vestul Europei şi ne îndreptăm privirile către teritoriile din Răsărit."

Este vorba de planul „Seelöwe" — debarcarea în Anglia ; de planul „Otto" devenit „Barbarossa" — invadarea Uniunii Sovietice ; de planurile „Felix" — invadarea Spaniei ; „Mariţa" — invadarea Greciei ; „Margareta II" — invadarea României ; este vorba de teoria războiului preventiv care a motivat ideologic războaiele de agresiune germane : Silezia, Franţa în 1870, Polonia, 1939 ; deci de un climat al agresiunii stabilit pe continent de ideea pangermană ; de reacţia continentului la această idee, şi dintr-odată este vorba, în modul cel mai plastic, de o singură idee, supravieţuirea Statului român. Generalul desenează în aer, cu coada pipei, o hartă bizară ; dar pe care el, autoexpulzat în cosmos, o recunoaşte pînă la cel

mai neînsemnat amănunt topografic ; harta sustragerii Armatei române de la dubla distrugere posibilă în preajma evenimentelor din August, deci de acum nici trei săptămîni. Retragerea din fața loviturii nimicitoare a ofensivei sovietice de pe frontul Iași—Chișinău și a unei posibile încercuiri germane, manevră menită să asigure forța capabilă să spargă încercuirea germană, să distrugă forța germană din interior, primind Armata sovietică pe teritoriul național liber prin forța Armatei naționale și a forțelor insurecționale naționale, să asigure granițele de nord-vest și acum, într-o perioadă uluitor de scurtă, reorganizată din mers, să declanșeze operațiuni ofensive pentru eliberarea teritoriului național ciuntit prin Dictatul de la Viena și ca o încununare a acestui fapt de concepție și execuție unic în istorie, să asigure prin luptă și jertfă de sînge, nu numai existența și suveranitatea Statului, dar și ceea ce va trebui să se impună cu evidență în istoria celui de al doilea război, în diplomația și opinia mondială : statutul de cobeligeranță necesar, sublocotenente, la viitoarele tratative pentru pace.

— Asta este lumea în care te miști, aviatorule. Incompletă, dacă pe plan intern nu se iau în considerație doi factori strategici esențiali ; de fapt, factorii care, politic, au determinat structura acestor evenimente : comuniștii și masele — rezerva strategică a comuniștilor. Desigur, vom asista la radicalizarea acestora. Desigur, vom asista la răzbunări de toate genurile. Este firesc. Te previn, ca să nu te lași dominat de întîmplare. Nu sînt Mafalda și previziunile mele nu merg dincolo de ceea ce se impune acum cu logica implacabilă a istoriei : cobeligeranța... De ce mustăcești ?

— Îmi fixez locul în spațiu față de ceea ce mi-ați spus, domnule general !

— Care este acel loc, dacă nu sînt indiscret ?

— Carlinga avionului meu de vînătoare, domnule general...

— Numai carlinga, sublocotenente ?

— Carlinga este participarea mea la obținerea statutului de cobeligeranță, domnule general. Asta din punctul de vedere... istoric, dacă-mi permiteți... Din punctul de vedere intim, Transilvania. Nu pot absenta de la acest

fapt de arme... Am onoarea să vă raportez că sînt de-a dreptul fascinat de opera pe care o întreprindeţi în acest cabinet. Pentru a nu transforma această fascinaţie în tentaţia de a lipsi de la... cobeligeranţă, am să-mi scurtez concediul medical cît mai mult posibil.

— Am să te dau eu la coardă pînă ai să dansezi numai în pas spaniol, sublocotenent obraznic ce eşti... Ţi-e somn ?

— Nu, domnule general.

Pendula arată ora unu şi douăsprezece minute. Sublocotenentul Vornicu se simte excelent agăţat de Steaua Polară, înconjurat de lumina siderală verde străvezie, glacială, poziţie care oricum îi asigură un avantaj net faţă de generalul cavalerist, chiar dacă-l priveşte crunt de sub căciula cavalerilor ordinului „Mihai Viteazul", drapat cu pelerina albă a aceluiaşi ordin, agăţată pe-un umăr peste dolmanul de roşior, aşa cum arată în mărime naturală, sprijinit în sabie, pictat în culori stinse, rembrandtiene, pe lemn, în tabloul din nişa unde lucrase Augusta. Înţelege fără nici un efort, parcă citind un rezumat — propria lui biografie de război. Înţelege în mare însăşi biografia războiului. O şi vede din locul lui de observaţie, după principiul că acela este fix şi Terra îşi execută conştiincios rotaţia ei diurnă în jurul axei polilor, adică vede totul, de la afluirea trupelor germano-hortyste spre frontul transilvan, pînă la peisajul european, al Atlanticului, Statelor Unite, Pacificului, Japoniei, Chinei şi Siberiei ; după cum remarcă faptul că blestemata de emisferă nordică este iarăşi bîntuită de război. Fuga asta din cabinet îi dă posibilitatea să-l manevreze pe Mefisto şi să-şi păstreze independenţa de spirit ca şi libertatea de acţiune. Îi este recunoscător lui Mefisto pentru că i-a deschis orizontul. Este un cîştig teoretic, academic, care-i selectează convingerile. Care-l onorează. Ei da, ştie. Ştie, şi cu sentimentul acesta se reinstaurează în cabinet, surprins de faptul că venind din cosmos doldora de problemele capitale ale războiului, nu s-a schimbat nimic în ordinea lui interioară în afară de convingerea că, oricum, zilele astea, trebuie să se întoarcă pe front şi să-şi regăsească condiţia de luptător. Manevra de Stat-Major combinată cu manevra politică, văzute de aici i se

par reci, dincolo de uluitoarea acuitate cu care a trăit evenimentele. Sigur, cobeligeranţa este o idee de stat. Dacă ar şti Mefisto că se gîndeşte la trupul Augustei în pata de lumină a veiozei, cînd aici sînt tomuri cu date incredibile asupra realităţilor celor mai esenţiale, l-ar trimite la arest. Să-l trimită. Este indecent, este un sacrilegiu să gîndească la trupul şocolatiu, la nebunia exaltată a simţurilor ; o deplînge pe Augusta silită să asculte lectura sentimentală din Marcel Prévost ; apoi revine şi-i spune generalului Florescu :

— Domnule general, permiteţi-mi să ies din formulele consacrate. Oricum, de două ori mi-aţi încredinţat viaţa şi asta înseamnă că încrederea domniei-voastre are dublu sens.

— Haide băiete. Sări din canoane. La galop... Ce-i cu sensul ăsta dublu ? ! Te-ascult !

Generalul Costin Florescu ascultă. Ştie că a exersat asupra tînărului aşezat decent în fotoliu, stăpînit în pofida modului exploziv în care se manifestă, deci a exersat o acţiune multilaterală de informare, control şi persuasiune. Episodul Augusta este în afară de orice intenţie a lui. Îi priveşte exclusiv pe cei doi, cu toate că, într-un desen mai larg, de succesiune în timp, nu i-ar displace ca aceşti doi tineri să se mute aici, la „culă" şi să-i urmeze. Scopul ralierii aviatorului a fost la început unul operativ şi imediat. Să-l aibă ca pilot, ostaş cert, fără dubii şi legături politice, foarte bun profesionist, discret şi sigur. I-au plăcut fidelitatea lui de soldat, instrucţia multilaterală, şi ca luptător, felul cum înţelege să lupte. Pe urmă, a intuit avantajele pe care le-ar avea „Lucrarea" de pe urma unei colaborări neviciate în nici un sens. „Lucrarea" nu în sine, ci „Lucrarea" ca expresie fidelă a adevărului naţional în cea mai traumatizată epocă din secol, deceniile 3 şi 4. Oricum „Lucrarea" cere colaboratori, unii din ei s-au dovedit strict egoişti, lucrativi, uneori indiscreţi, alteori dornici să-i acapareze materialele secrete afluite şi centralizate la el, materiale care, încăpute pe mîini neoneste, ori înfeudate unora sau altora dintre cercurile politice influente, ar fi devenit bumerang întors asupra ţării.

De aici reticenţa alegerii unor colaboratori docţi, spe-

cialişti militari sau istorici. Probabil că există şi un fel de egoism. **Probabil.**

— Domnule general, domnia-voastră sînteţi la vîrful carierei militare, carieră slujită cu sînge, probabil cu jertfe interioare, spune sublocotenentul.

Generalul sezisează intervenţia unui factor nou în comportamentul tînărului din faţa lui. Apariţia la nivelul exprimării (de cînd pîndeşte clipa asta) a profesiunii de credinţă. Un soldat nu există fără asta. Prea puţini îmbracă uniforma, şi o dată cu ea toate constrîngerile şi renunţările, pentru soldă. Cei care o fac, nu sînt ofiţeri. Sînt mercenari. Sublocotenentul, pentru care interveniseră şi unchii lui, poate alege acum între locul confortabil pe care i-l oferă, loc de unde poate înţelege mecanismul războiului în coaliţia Aliaţilor, bătălia diplomatică pentru obţinerea unor condiţii de armistiţiu mai puţin zdrobitoare, bătălie care se dă la Moscova, desenul politic al viitorilor ani, cu alte cuvinte un loc din care să-şi devanseze şi generaţia şi condiţia gradului, sau, dacă este cu adevărat un soldat şi un luptător...

— Vă rog ostăşeşte, lăsaţi-mă să-mi construiesc propria mea biografie de ofiţer aviator. Acest lucru mă obligă să lupt pînă la ultima zi de război. Lăsaţi-mă sublocotenent cu toate drepturile şi obligaţiile gradului. Aceasta este pregătirea mea. Sînt nepregătit să sar peste toată ierarhia militară şi să îndeplinesc pe lîngă domnia-voastră funcţia de colonel cu stea. Vă stau la dispoziţie ca pilot, oricînd ordonaţi.

— Îmi dai cuvîntul de onoare ?

— Îl aveţi.

— Chiar pe Bücker ?

— Chiar pe Bücker, domnule general.

— Mai departe, sublocotenent.

— Vă rog lăsaţi-mi prerogativele care fac din mine ceea ce sînt. Fără de care nu mai sînt nimic.

— Numeşte-le.

— Întîi de toate avionul meu de vînătoare. Avionul meu de vînătoare, pe care, de cîte ori l-am abandonat, am devenit nul şi neavenit.

— Un apropo ?

— Un adevăr, domnule general. Gîndiţi-vă : domnia

voastră sînteţi blindat cu prerogative care vă fac inexpugnabil. Gradul, averea, familia, numele cu rezonanţă în mai toată istoria noastră, accesul la secretele istoriei, munca uriaşă de a corobora aceste secrete, după cîte-mi dau seama într-o lucrare unitară, i-aş zice de o importanţă unică.

— Mai departe ! Mai departe, spune generalul Florescu şi se bucură intens de faptul că tînărul se dezvăluie cu atîta îndrăzneală, că-şi apără punctul de vedere cu încăpăţînare şi cu argumente inedite, dincolo de entuziasmul juvenil şi războinic. Că, de fapt, înţelege esenţialul „Lucrării", care-i va rămîne în conştiinţă şi la care va reveni singur, după război. Dacă va scăpa cu viaţă. Dintr-odată îşi descoperă un sentiment necunoscut pînă atunci, un sentiment violent, aproape de dragoste paternă. În clipa aceea, generalul Florescu îşi dă seama de singurătatea lui. Îşi reaminteşte tot atît de brusc despărţirea de celălalt general Florescu, tatăl, înainte de bătălia de la Mărăşeşti, în bordeiul acestuia, cînd tot aşa l-a întrebat dacă nu vrea să ducă un mesaj urgent la Iaşi, regelui şi el a replicat că este prea bun cavalerist pentru a fi transformat în curier, chiar regal şi generalul Florescu, tatăl, l-a îmbrăţişat, poartă şi acum în nări mirosul de curelărie şi tutun de pipă emanat de uniforma bătrînului, care atunci i-a povestit prima luptă călare în fruntea escadronului, la Opanez, în timpul războiului de independenţă.

— Singura mea prerogativă în acest război este avionul de vînătoare. Mă justifică faţă de mine. În limitele raţionalului şi ale misiunilor, îmi asigură libertatea de acţiune. Prin el, pot domina clipa. Prin el, pot stăpîni spaţiul în care acţionez. Aceasta este a doua prerogativă, pe care n-aş schimba-o, vă rog să nu vă supăraţi, nici cu bastonul de mareşal.

Sublocotenentul nu se mai cenzurează. Este ceva în atmosfera cabinetului care-i asigură o totală libertate de spirit. Niciodată nu şi-a definit, nici pentru el însuşi, acest statut de pilot de vînătoare atît de limpede cum o face acum, mărturisindu-se camaradereşte lui Mefisto, ca unui alter ego.

— Vedeţi, este şi o doză masivă de orgoliu aici, domnule general. Acţionez, lupt, văd şi înţeleg pe spaţiul în

care guvernează raţiunea operativă şi strategică, pe adîncimi de două sute de kilometri, deci, într-un fel sînt mereu...

— General, sublocotenent ticălos ce eşti... Te-ai încurcat în propriile tale argumente, onorabile... Adică aici nu vrei să preiei o funcţie de colonel cu stea ; dar acolo eşti gata să uzurpi gradul unui general de armată. Abia acum înţeleg infatuarea voastră, a aviatorilor.

— Detaşarea noastră, dacă îmi permiteţi.

— Ţi-ai permis tu atîta, încît generalul nu mai are ce-ţi permite... Continuă !

— Domnule general, am onoarea să vă raportez că, din principiu, detest relaţiile sau oricare alt argument social preferenţial în afara valorii individului în sine. Favoritismul mă umple de ură şi scîrbă. Nu vreau să fiu decît beneficiarul propriilor mele fapte. Faceţi parte din generaţia căreia îi datorăm statul naţional unitar. Aţi realizat cu sînge o Românie visată de veacuri. Fac parte din generaţia care a pierdut ceea ce-aţi realizat şi acum caută să recîştige totul, spre a nu fi stigmatizată pentru totdeauna. Lăsaţi-mă să-mi duc destinul pînă la capăt. Întrevăd şi vă mulţumesc din suflet că mi-aţi dat această posibilitate, un ideal uman mai larg decît cel naţional, care se conjugă cu acesta : libertatea umană, periclitată de pangermanism. Vreau să-mi leg biografia de război de aceste două idealuri : libertatea naţională, libertatea umană. Vreau să fiu unul din milioanele de bărbaţi ai generaţiei mele de pe acest pămînt, care luptă nu numai ca ţara lui să fie liberă, dar ca toate ţările pămîntului să fie libere. Este atît de retoric ceea ce spun, sau mai exact este atît de retoric cum spun, încît îmi vine să-mi trag palme. Abia acum mi-o spun şi mie, de aceea o fac atît de neîndemînatec. Asta este tot, domnule general.

— Ce-mi ceri ?

— Posibilitatea să ajung la Grup, cît mai repede cu putinţă.

— Nu ţi-am contestat-o !... Mă voi interesa... Mă bucur că-ţi judeci viaţa milităreşte. Că ţi-ai fixat poziţiile de principiu. Că faci delimitările care se impun. Sînt sigur că viaţa are să-ţi umple craniul tău de sublocotenent căpos cu o groază de cucuie...

— Şi cînd voi fi locotenent, sau căpitan, domnule general ?

Generalul rîde destins.

— Măi băiete, unii folosesc toate mijloacele posibile şi imposibile să parvină la avere, onoruri, posturi cheie care să le asigure averea, onorurile şi femeile. Alţii slujesc idealurilor aparent abstracte. Dezinteresat şi detaşat. Fii atent. Lumea este organizată în folosul lupilor, nu al mieilor.

— Cînd pilotezi un avion de vînătoare armat cu un tun şi două mitraliere, te descurci şi între lupi, domnule general.

— Papa Voltaire a spus : *On né réussit dans ce monde qu'à la pointe de l'epée, et on meurt les armes à la main* [1]. Mă tem că are dreptate integral.

— Tocmai de aceea vă rog, lăsaţi-mi avionul meu de vînătoare, domnule general. Se pare că urcă cineva. Permiteţi-mi să deschid.

Generalul Florescu se ridică agil din jilţ. Diana, setteriţa cu părul mătăsos, lung şi roşu, cu o foarte frumoasă „cravată" albă la gît, face un salt la uşă. Sublocotenentul Radu Vornicu constată o metamorfoză în atitudinea generalului ; o lumină interioară i se revarsă pe trăsături, făcîndu-l să piardă ceva din aerul de Mefisto militar. El însuşi se simte mai uşor, despovărat de gînduri pînă acum confuze, eliberat de incertitudini, regăsit pe date care i se par limpezi şi fără echivoc, ca şi cînd şi-ar începe viaţa interioară din ceasul ăsta ; ca şi cînd spaţiul alb al spitalului ar fi operat o secţiune adîncă în conştiinţa lui, o epocă sau un timp istoric personal, pînă în momentul căderii în abisul vătos, al suferinţei atroce, al diluţiei lui în suferinţă ; un alt timp istoric din clipa cînd a luat cunoştinţă de sine însuşi în acest jilţ, mărturisindu-se lui Mefisto.

— Încă lucrezi, generale, se aude un glas foarte limpede şi sonor, un glas de alt şi în cabinet îşi face apariţia o femeie în negru, coborîtă parcă dintr-un tablou de la sfîrşitul secolului trecut, o femeie încă tînără şi de

[1] În această lume se izbîndeşte numai cu ascuţişul sabiei şi se moare cu arma-n mînă (l. franceză).

o frumusețe stranie, o frumusețe calmă și senină, nobilă, iluminată de ochii căprui, mari, catifelați și calzi, cu o privire intensă, penetrantă și în același timp caldă și plină de maliție... Ah ! Iată-l deci pe aviatorul salvator... Îți mulțumesc domnule sublocotenent. Pentru Costin. Mi-a povestit cum l-ai salvat. O faptă care te putea ucide. Un gest greu de făcut, un gest de fidelitate camaraderească nobil. Mulțumesc !

Doamna în negru îi întinde mîna albă, cu degete lungi, fine și nervoase, mînă pe care Radu Vornicu depune un sărut plin de respect... I se pare că totul se convertește în respect, că tot ce ține de doamna în negru impune respect : aerul, ținuta mîndră, simplă, degajată, demnitatea gesturilor și, poate, după ce efectul apariției neașteptate a trecut, un anumit tragism al obrazului senin, al trăsăturilor armonioase, al sprîncenelor negre, încondeiate, arcuite peste arcade, scoțîndu-i în evidență albul mat al frunții înalte.

Femeia își desprinde din fibulă pelerina ușoară, neagră, pe care generalul o ia cu un gest tandru și o așază pe speteaza jilțului de la birou.

— Haide, Diana, cuminte... Vă rog luați loc, domnilor... Mi-a telefonat Buzești, acum exact douăzeci de minute. Citeam. Molotov nu acceptă nici una din propunerile lui Pătrășcanu. Buzești vrea să te vadă mîine... Desigur, nu la Externe... La generalul Potopeanu, la Finanțe și în civil... Stai, domnule sublocotenent. Asta este. Mi-am împlinit „misiunea"... diplomatică... Haide, generale... Echipează-te și condu-mă. Este o noapte dumnezeiască.

Sublocotenentul a remarcat tresărirea ușoară a buzelor doamnei în negru cînd a spus „misiune diplomatică" ; după cum remarcă stilul ușor vetust al rochiei negre dintr-un material apropiat de catifea, cu corsaj tăiat prelung, cu gulerul ca un coleret medieval, amplu, deschis la gît, faldul larg pe care-l face poala rochiei, pantoful cu toc înalt, ciorapul negru, părul șaten legat la ceafă cu o panglică neagră, căzînd apoi în valuri unduioase pe umerii rotunzi. Poate niciodată n-a văzut o femeie mai frumoasă decît această doamnă în negru pomenită de Ana Fulea la masă, atît de stăpînă în interiorul și pe atmosfera lui Mefisto.

— Va veni căpitanul Ceaușu, exact la ora 02.00, sublocotenente, spune Mefisto. Mă duc să mă schimb. Fă-i conversație în sufragerie, pînă mă întorc. Petre este prevenit... Ți-a și pregătit camera. S-ar putea ca în cîteva zile să fie un avion curier pentru Sibiu... În două minute sînt gata, draga mea. Oricum, ceea ce ai făcut este extrem de imprudent. Deocamdată, Bucureștiul nu este chiar un oraș de promenadă.

— Sînt înarmată, spune ferm doamna în negru...

...Drezina vine de la Bocșa Română țăcănind la joante și don' Costache, Vornicu senior, agită un steag alb, de fapt un cearșaf luat din lenjeria coanei Sofica, semnalizînd astfel trupelor din divizia moto „Hindenburg" care ocupaseră rambleul căii ferate, că vine cu gînduri pașnice.

— De fapt, vulpoiul, fusese la uzină să-l anunțe pe Alexandru Belcotă, care mă fascinează cu setea lui de putere. A organizat muncitorii de la Reșița, acum este la Timișoara, l-a scos nea Costache din Bocșa, i-a dat trăsura care l-a adus pînă la Buziaș, bănuian eu că nea' Costache are legături cu comuniștii, dar am lăsat-o moartă... Ce să-i comunic, cînd restabilim legătura ?

Doamna în negru trece ușor pe sub arcadele brîncovenești și-i spune :

— Pentru că nu ai prerogative moștenite, cucerește-ți-le cu sabia, aviatorule.

Intră jandarmul uriaș care-l anihilase pe Hans Bassman la ordinele căpitanului Ceaușu (jandarmul și căpitanul își țin pistoalele mitralieră agățate de braț) și Mefisto ordonă ritos ca posturile de jandarmi să informeze prin toate mijloacele asupra mișcării trupelor germane. Să formeze relee de informatori, dacă se poate pînă în Banatul sîrbesc.

— Care este atitudinea față de gărzile muncitorești înarmate, domnule general ?

— De sprijin și colaborare, căpitane Ceaușu.

Căpitanul, de data asta în uniformă, îi strînge brațul și-i șoptește :

— Fii atent, domnule sublocotenent. Cînd vii la Timișoara, caută-mă... Noi știm multe lucruri, pe care este bine ca nimeni să nu le mai știe.

Vine Ella ținînd-o pe mama de braț, apoi se aude

foarte limpede cum moş Ioşca bate toaca la biserică, o bate mărunt şi vesel, Augusta rîde, stă pe marginea divanului, soarele intră în valuri străvezii prin fereastra larg deschisă, se aud vrăbiile şi de afară glasul lui Mefisto :

— Încă un asalt, bătrîne !

Augusta poartă un capot de mătase verde, este proaspătă, sublocotenentul sare de sub plapumă ca la alarmă, dormise doar în chiloţii de sport, Augusta îl trage la fereastră de unde-l vede pe Mefisto cu plastronul şi masca de scrimă parînd loviturile fulgerătoare ale veteranului ciung. Apărut nu se ştie de unde, un cocoşel turcesc, cu penaj multicolor şi gulerul sîngeriu îşi trîmbiţează prezenţa, cocoţat pe unul din stîlpii pergolei cu glicine...

— Somnorosule, spune Augusta.

6

Dumnezeule, zboară !

Negoiul în stînga, acoperit cu zăpezi scînteietoare. Decolează picajul. Opt avioane. Soarele se face ţăndări în cupolele lor ovale. Urcă greu. De pe fuselajul Pictorului vopseaua a sărit în cîteva locuri. Zboară. Deasupra, cerul de septembrie cu lumină albastră-fluidă, lumină dumnezeiască, infinită, reverberată pe discul elicii, lumină sonoră, ca şi cînd albastrul ar fi cupola unei catedrale imense, sub care ecoul motoarelor s-ar înmulţi pe sine, intrînd în rezonanţă misterioasă cu esenţa pură a culorii albastre. Sentimentul acesta de libertate absolută, aproape stînjenitor. Ieri a făcut două încercări de avion, să se aclimatizeze. A stat acolo în carlingă, să se reobişnuiască. Să vadă linia orizontului prin parbriz. Să-şi dimensioneze înălţimea redresării. Să redevină el însuşi, cel de la manşă. De fapt, voise să se etanşeze. Să lase amintirile convalescenţei dincolo de cupolă. Să se cuiraseze. Să taie toate firele care-l leagă de trecutul foarte apropiat. Ştie că a trecut la *rase-mottes* pe lîngă moarte. Spitalul a fost de

fapt popasul lui de după moarte. Pentru că moartea a stat în gura aceea neagră de țeavă și în ochiul acela halucinat care i-au căutat inima, cînd a zburat cu Bückerul la rasul pomilor din pădurea Băneasa, la cererea lui Mefisto. Își regăsește gesturile care-l exprimă. Gesturile cu care oficiază la bord. Gesturile care-i desenează conturele microuniversului familiar. Boostul ? Normal ! Temperaturile ? Normale. Manșa vibrează ușor. Întregul macrocosmos vibrează ușor. Există o succesiune legică la comandă. Flotila a rămas la București, o unitate administrativă, un fel de patron moral, la care au aderat cei sătui de război. Ori cu incertitudini, poate. Sigur, cei cu grade de la căpitan în sus. Grupul 9 a fuzionat teoretic cu Grupul 7 ; de fapt aici sînt preponderenți piloții din Grupul 9. La început, a fost la comandă Bîzu. Acum este tot Bîzu, dar probabil, va veni căpitanul Toma Lucian, ofițer activ. „Mușchetarii" sînt la comanda escadrilelor. Escadrila 47, „galben", locotenentul Mircea Șenchea. Escadrila 48, „albastru", locotenentul Ion Dobran. Escadrila 56, „roșu", locotenentul Vasile Gavriliu-Chițu. Comanda Grupului, culoarea albă. Totul normal la bord. Zboară în albastrul acum glacial. Pilotează în albastrul seren, și glacial, și sonor, care exclude prezența toridă a Augustei. A adus aici doar biografia lui de după spital. În Banat, acționează Divizia 4 poliție moto *S.S.* „Prinz Eugen", divizia „Langermarck" și divizia moto „Hindenburg". Don' Costache are în definitiv pădurile de la Vermeș. Augusta glisează în amintire. S-a întors în carlingă. Timpul lui interior se răstoarnă spectaculos în favoarea imediatului. Mama, Sanda, Anca, satul, totul în grija lui don' Costache. Orice tentație sentimentală devine absurdă. N-a găsit nici un tren spre vest. Și dacă ar fi găsit ? Acum acolo, sînt nemții. Și trupele puține ale Corpului 7 teritorial. Mefisto i-a arătat situația la hartă și l-a expediat la Corpul Aerian, cu un avion curier. Tăcere absolută în căștile de radio. Interdicție radio absolută. Totul este foarte limpede. Șenchea a atacat trupele Diviziilor blindate „Budapesta" și 6 infanterie-rezervă, horthyste, încă de la intrarea în țară. Ei știu că în vest se luptă disperat pentru Timișoara. Băieții spun că au însoțit picajul și asaltul care au pisat coloanele moto și blindate germane în sudul Ba-

natului. Misiune după misiune. Diviziile horthyste au ajuns la şanţul antitanc, est Sîmboteni-Păuliş, pe Mureş. Au dat peste cap trupele puţine ale Diviziei 1 cavalerie-instrucţie. Recruţi. Urcă spre Alba-Iulia. Alte trupe horthyste atacă pe cursul celor trei Crişuri. Nemţii lui Friessner şi ungurii atacă pe Someş şi coboară spre matca Mureşului. Băieţii au văzut toate astea de sus. Între Alba-Iulia şi diviziile 1 blindată „Budapesta" şi 6 infanterie-rezervă, Grupurile Corpului 1 Aerian Român la Balomir şi cele două şcoli de ofiţeri şi subofiţeri rezervă de la Radna şi Lipova. Atît.

Dumnezeule, zboară ! Glisează uşor să întretaie virajul Pictorului. Zboară coechipier să se obişnuiască. Să se refamiliarizeze cu zona. Nu se simte nici lezat, nici nelalocul lui. Burta gri-albăstrie a Gheului cu numărul 7, pictat într-un albastru deschis, îi trece peste carlingă. Vede apărătoarele trenului vibrînd uşor în lăcaşurile de escamotare. Cea dintîi misiune aici. Însoţirea picajului şi atac la sol. Totul a intrat în normal. Corpul a ordonat Grupurilor 8 asalt şi 3/6 bombardament în picaj Stuka să distrugă cu bombe şi armamentul de bord coloana motomecanizată horthystă. Vînătorilor să asigure însoţirea aeriană şi să atace la sol. Bombardamentul cu He 111 şi Ju 88 să distrugă nodul de cale ferată de la Apahida şi concentrările de trupe la nord-vest de Turda. Tactica Grupului este... Informaţiile se alcătuiesc după... Atîtea avioane disponibile... „Domnule căpitan, Corpul la telefon". „Băi Herodoate, vezi că 3 roşu trage mult pe dreapta". Escadrila 47 Stuka este comandată de căpitanul aviator Petre Agheici. Venise odată cu un Stuka la Călăraşi, unde făceau ei antrenamentul în S.O.Av., trăsese o demonstraţie de picaj, aterizase, le arătase avionul, acum stă ţeapăn în carlingă şi cînd îl încrucişează pe deasupra, îi face semn cu mîna. Mitraliorul căpitanului muşcă dintr-un măr roşu, cît o gutuie. Cap compas de întoarcere ? Ce cap compas de întoarcere, cînd are Mureşul sub fuselaj, ziua este radioasă şi a trecut acolo jos, de zeci de ori de la Arad la Sibiu ; ori de la Ilia la Orăştie ; ori mai spre nord, la Ineul natal şi la Brad, să se închine la amintirile moţilor, ori la Ţebea, ori la Alba-Iulia. De ce lăcomia asta disperată de tot ce trece pe sub fuselaj ? ! Care

este acțiunea secretă care dinamitează concreteţea noţiunilor ? A imaginilor. De ce această diluţie în cerul plin de luminiscenţe ciudate ? Unde este războiul ? Unde este Augusta, dincolo de nopţile vicioase, care s-au scurs într-o lentoare grea, opacă, trupul şocolatiu vibrînd şi chiloţii aceia subţiri, roz, tiviţi cu un brîu îngust de dantelă pe care Augusta n-a consimţit niciodată să-i abandoneze şi el s-a obişnuit cu această perversitate a fecioarei dezlănţuite, nu numai că s-a obişnuit, dar s-a viciat pînă în adînc, căutînd-o mereu în pata de lumină a veiozei, lumină verzui-opalescentă care cădea pe sfîrcuri şi pe coapsele ei prelungi, mereu într-o mişcare insinuantă şi acaparatoare, el prea greoi să domine întunericul lubric şi trupul şocolatiu, cu mîna imobilă în carcasa de ghips, cu umărul încă dureros, Augusta atunci pe Calea Griviţei tot noaptea cînd s-au întors de la culă, pentru că ea era posedată de diavolii întunericului, între ruine, cu părul despletit, aşezată pe un toc de uşă smuls din încastrări, declamînd tragic tirade întregi din „Hamlet". Ce nebunie !... Alunecare peste capul formaţiei de Stuka. Încrucişare cu Pictorul. Poate fi Augusta o permanenţă ? O permanenţă a unei posibile biografii viitoare ? Supravegherea cerului. Sus. Lateral. Jos. Viraj. Locotenentul Gicu Bădulescu meştereşte ceva în carlingă. Mitraliorul lui se uită în jos. De jur împrejur, lumina zeiască. Diafană. Curgînd din cer. Izvorînd din pămînt. Care precede amiazul de toamnă. Care iradiază din interiorul munţilor şi al pădurilor povîrnite spre lunca Mureşului, aşezată într-un strat viu pe apele rîului, în tente din ce în ce mai fluide spre crestele domoale ale munţilor Zarandului, în vreme ce spre munţii Poiana Ruscăi este de un albastru auriu, iradiant, cald şi seducător.

Ştie că într-un fel disimulează plînsul. Spre vest-sud-vest, dincolo de creasta munţilor, sînt ai lui. Undeva în stînga Grădiştea Muncelului şi Sarmisegetuza. Cînd a trecut de Binţinţii lui Vlaicu ? Desigur este foarte mult regionalism la el în carlingă. O mare diferenţă între ceea ce-i spusese lui Mefisto şi ceea ce este de fapt în carlingă. Nu se simte încă un luptător pentru libertatea universală. Dacă este atent, aude, foşnitoare şi maternă, respiraţia pămîntului. A munţilor care stau împietriţi în mă-

reţie absolută. Lumina. Cerul. Viraj pe dreapta. Conopul sub planuri. Viraj pe stînga. Lipova. Radna. Podul de peste Mureş. Pe altimetru : 2 500.

Dintr-o dată, jos, pe şosea, pe lîngă şosea, între Mureş şi viile de pe dealuri, coloanele. Cele două patrule de Stuka trec în formaţie de bombardament, eşalonîndu-se pe dreapta. Manevra este suplă, desenată armonios. Mitraliorul locotenentului Bădulescu îi zîmbeşte cu toată dantura. Îl vede pe Bădulescu strîngîndu-şi chingile.

— Rămînem la plafon, spune Pictorul.

Glasul venit din eter îl face să tresară.

— Victor !

— Vezi ceva ?

— Nimic !

— După ce isprăveşte picajul, îi tocăm noi.

Cu toate că ştia, se crispează. Căpitanul Agheici se răstoarnă brusc pe aripa stîngă. Al doilea avion. Al treilea. Al patrulea. Răsturnare. Avioanele sînt parcă articulate. Se duc pe verticală spre foiala nebună de jos. Acolo unde după cîteva secunde, ori după cel mult o jumătate de minut, egal 3,5 km. de zbor orizontal, va trebui să pice şi el. Simte frica. Frica oribilă a cărnii. Memoria cărnii. Memoria aceea care reţinuse pînă acum numai atingerea electrică a trupului de femeie. Ori aceea a apei din Bîrzava, vara, răcoritoare ; ori a ierbii arominde, ori a valului de mare, legănător şi adînc ; ori a zăpezii de pe Semenic, pufoasă, şi albă, şi candidă ; ori a căderilor lui din şaua Piccolei ; dureri scurte, aproape fără memorie. Cele dintîi şiraguri de trasoare care urcă spre Agheici îi dau senzaţia că pe el îl caută. Că spre inima lui urcă.

— Herodot, atenţie ! Unde te uiţi, Radule ?

Umbra lui „7 albastru" îi şterge carlinga. Se adună în el. Şi-a pierdut antrenamentul ? Se răstoarnă avionul locotenentului Bădulescu, arătîndu-i burta, trenul de aterizare fix, îmbrăcat în pantalonii metalici largi, bombele prinse în lansatoare. Acum, întreaga patrulă se răstoarnă avion după avion, în acelaşi ritm sincronizat pînă la stupoare. Cele patru avioane cenuşii-albăstrii pică în golul luminiscent, pierzîndu-şi dimensiunile. Imaginile se compun, suprapun şi accelerează după legile perspectivei aeriene şi ale marilor viteze. Stă în loja blindată din oţel

ranforsat, care spintecă moleculele de aer stratificate deasupra locului unde poalele vestice ale munților Zarandului se încastrează în cîmpia Crișană. Vede viile de la Galșa, vede cetatea Șiriei și cu totul aberantă, coloana hipo-motomecanizată inamică, asupra căreia se prăbușesc cele două patrule de bombardiere în picaj. Cerul pustiu.

— Picăm, ordonă Belcotă... Treci în fir indian... Atacăm autoșeniletele.

— Victor !

Dă peste cap siguranța-trăgaci a armamentului de bord. Aprinde colimatorul. Viraj strîns. Ranversare. Se regăsește brusc în șocul care-l presează în chingi. Pămîntul. Îi intră în parbriz. I se striveşte de parbriz. Porumbiștile îi glisează în carlingă. Cerul se scurge rapid spre vîrful planului drept. Pică. Geografia terestră cu mirişti, porumbişti, Mureș, luncă și vii, îi umple tot spațiul vizual. Se readaptează sincron la cei 750 km/h viteză impusă lui de război. Are din nou senzația stranie a dilatării secundei pînă la limita de explozie. De înmagazinare în acest timp dilatat a tot ce retina filmează, zeci și sute de imagini rulate ameţitor dincolo de carlingă. Redevine el însuși, cu toate prerogativele de care fusese lipsit.

Pică !

Îl inundă voluptatea fizică, profundă, a fiecărui picaj de luptă, cînd te prăbușești din cer asupra inamicului, acolo jos cu mișcări aproape imperceptibile pentru viteza și perspectiva din scaunul blindat.

Pică !

Un drum şerpuit, alb, văros. Pe el furnicarul uman. Petele negre ale blindatelor. Coloana de autocamioane. Linie sinuoasă. Puncte negre, mașinile. Linii albe, intervalele dintre ele. Brusc, comoția. Ca pe timpul lui Arpad. Tot așa au năvălit și atunci. În lungul Mureșului, ucigîndu-l pe Glad. În lungul Crișurilor, izbindu-se de Menumorut. În lungul Someșului, întîlnindu-l pe Gelu Românu. Glad stăpîn pe turme și plaiuri. Cînd au trecut o mie de ani ? Dintr-odată carlinga este inundată de o materie densă, din afara circuitului mecanic al Gheului. O materie densă, țesută de memorie. O altă memorie decît a cărnii lui, pe care o simte tresărind la vederea plasei incandescente a trasoarelor care țese cerul în toate

direcţiile. O memorie ancestrală, zăcută în el şi dincolo de el. Totul devine sacerdoţiu. Mii şi mii de vase capilare îl ţes în amintirile pămîntului proiectat vertiginos în parbriz. Are sentimentul sufocant al multiplicităţii existenţei lui. În timp. În spaţiu. Este în văzduh de la Facere.

În spaţiu este fixat pe partea exterioară a unei lentile de binoclu prin care se priveşte invers. Adică o secţiune verticală la capătul superior al căreia se află el. Sub el şi o dată cu el se prăbuşesc în picaj, aproape de verticală, avioanele din patrula a doua de Stuka. Le vede ampenajele şi frînele aerodinamice, ca şi discurile rotitoare ale elicelor. În planul trei de adîncime, redresează patrula căpitanului Agheici. În planul patru al acestui etaj aerian este pămîntul. Este şoseaua. Apoi sînt exploziile rapide ale bombelor lansate de Agheici. Apoi celelalte explozii. Apoi două tancuri care ard zvîrlind pe sol şerpi lungi şi lacomi de flăcări. Brusc, explodează al treilea tanc. O explozie zvîcnită, care aruncă în aer bucăţi de blindaj şi ultimul avion din patrula lui Agheici redresează.

Pică !

Manşa vibrează. Vîrfurile planurilor vibrează. Ce nebunie ! În carlingă miroase a brînduşe de toamnă. A vii date în copt şi a livadă de nuci. Timpul se extrapolează dincolo de orice reper posibil. Ştie că sfîşie cu aripile toate gemetele pămîntului stratificate veac de veac. Simte cu buricul arătătorului trăgaciul mitralierelor. Geometria de jos îşi modifică dimensiunile în viteză. Din pete de culoare şi haşuri, devine tancuri, autocamioane, cai galopînd nebuni spre lunca Mureşului, automitraliere a.a. Patrula Agheici degajează în zbor razant pe valea Mureşului. În stînga, lateral şi jos, redresează locotenentul Gicu Bădulescu. Explozie la mijlocul coloanei de tancuri. Saltul monstruos, de animal preistoric, al unui tanc de pe turela căruia sar membrii echipajului. Trîmba de fum negru. Umbrele Stukaurilor alergînd peste o porumbişte neculeasă. Dezlănţuirea de foc a apărării antiaeriene. Autotunurile. Automitralierele. Fibre lungi, incandescente, pornite de pe şosea într-un foc încrucişat, întreţesîndu-se pe cer, sfîşiindu-l, percutînd spaţiul de deasupra coloanei cu mii de proiectile pe minut...

Pică !

Are senzaţia tumefiantă că traiectoriile incandescente îi intră în ochi. În gură. În abdomen. În parbriz creşte monstruos un tanc calcinat. Niciodată nu l-a percutat satisfacţia, văzînd moartea cumplită a altora, ca şi el în uniformă. Dar ce caută ăştia aici, pe Mureş, unde niciodată mamele lor n-au şoptit rugăciuni, nici cîntece de leagăn ? Tancul fumegă gros. În spatele lui o autoşenilетă. Redresează !

Timpul şi spaţiul sînt anihilate de viteză. Şoseaua îi fuge din creştet, pe sub bărbie. În clipa cînd automitraliera îi intră pe cercul superior al colimatorului, are senzaţia dură că s-a regăsit integral. Fără nici o dilemă. Fără nici o traumă. Apasă butonul tunului. Vede soldaţii care sar din spatele scutului verzui. Un autotun cenuşiu-verzui cu un cauciuc plesnit, înţepenit în mijlocul şoselii... Trăgătorul ochitor manevrează disperat dispozitivul de ochire. Foc cu mitralierele. Degajează în şandelă. De la coada coloanei vine patrula căpitan Agheici, împrăştiind ţintele cu armamentul de bord.

— Radule ! Îmi arăţi burta ! Nu eşti atent !

— Mă spovedesc !

— Fă-o, dar cască ochii !

— Victor !

— Atacăm capul coloanei.

— Dă-i drumul.

Ranversare. Viteza percepţiilor este mai mică decît viteza avionului. Poate nu a percepţiilor. A prelucrării lor fiziologice. Abia acum realizează imaginea ochitorului trăgător prăbuşit în scaun. A autotunului făcînd explozie. Din nou imaginea cerului şi a pămîntului care se rotesc într-un carusel nebun. Pămîntul fixîndu-se în tavanul cupolei. Lunecă brusc prin ferăstruica laterală. Pendulează peste coiful elicii. Se fixează în parbrizul devenit ecran şi pe acest ecran translucid se rulează filmul tancurilor ieşind din şosea în lanurile de porumb. Îşi caută ţinta... Drace ! De unde-a apărut asaltul ? Succesiune rapidă de explozii. Straniu să percepi doar imaginile exploziilor şi universul tău sonor să fie plin pînă la saturaţie numai de zgomotul motorului. Viraj în cuţit, să nu abordeze primul Henschel. Intră în suflul exploziilor. Îl vede

pe Belcotă virînd strîns la rasul porumbiştilor. Glasul moale al locotenentului Galea :

— După ce terminaţi, lăsaţi-ne pe noi !

— Cons, autoşenileta, măi !

— Văzut !

— Dobran ! Sub tine !

— Văzut !

— Miron ! Vino aproape !

— Victor !

— Cine pleacă, Belcotă, cu picajul ?

— Nimeni ! Mai am muniţie.

— Marinciu !

— Horică !

— Vorba, că m-aţi înnebunit.

Băieţii sînt aici. Ei toţi sînt aici. Ce pot face elevii şcolilor din Radna şi Lipova împotriva tancurilor ? Porţile Mureşului. Dincolo de ele Alba-Iulia. Realitate dură. Fără comentarii. Singurul comentariu, virajul de luptă să-şi lărgească perspectiva. Patru dîre incandescente în vîrful planului stîng. Carnea. Spaima. Alte patru. Şi încă patru. Simte sudoarea sub cască. O simte curgîndu-i în sprîncene. Capac. Brusc. Care-i aruncă stomacul în gură. Pică. Automitraliera cvadruplă. Ştie fulgerător că cei de jos pe el îl ochesc, după cum iarăşi ştie că cei de jos au înţeles. De aici de sus, el pică asupra lor cu motorul în plin. Orice dubiu se exclude. Ei trebuie să-l doboare. El trebuie să-i ucidă, înainte ca ei să-l ucidă. Aritmetică simplă. Raporturile dintre el şi ei nu mai sînt cele dintre ei şi Glad. Rafala cvadruplei îi trece pe sub fuselaj. Prea tîrziu. Există întotdeauna o judecată. Destinul vostru sînt eu... Aduce colimatorul sub scutul automitralierei. Trage. Trage cu mitralierele şi tunul. Îi vede bătînd aerul cu mîinile. Îi vede prăbuşindu-se peste afet. Vede jetul de flacără ţîşnit din motor. Rade cu burta ţevile căzute neverosimil într-o rînă. Viraj în cuţit cu vîrful planului drept tăind porumbiştea. Cerul. Carusel rapid încadrat de sutele de traiectorii care caută avioanele.

Pică asupra autocamioanelor. Pistolari în verzui. Foc cu tunul şi mitralierele. Pistolari care sar peste obloanele maşinilor. Motor. Cabraj. Şandelă. Revine la atac. Din stînga, două patrule de asalt. Escadrila de Stuka se estompează spre amontele Mureşului. Cai fără călăreţi go-

nesc năprasnic prin porumbişti. Atelaje care tîrăsc la galop căruţe răsturnate. Vede un car de luptă arzînd cu izbucniri înalte de flăcări şi fum negru. Zace într-o rînă, cu o şenilă rămasă în urma lui şi arde în vîlvătăi. Ard autocamioanele Henschel. Ard lanurile de porumb, acolo unde au făcut explozie autocisternele cu benzină. Pămînt calcinat. Cratere negre, de bombe. Imaginile se succed vertiginos. Doi pistolari prăbuşiţi lîngă roata unui camion care arde. Flăcările le ling trupurile. Prinde maşina de comandament din flanc, înainte de a pătrunde sub luncă. Foc. Viraj brusc. Explozie. Benzina... Degajează. Cîmpul de luptă rămîne sub ampenaj. Războiul redevine o noţiune abstractă.

— Alo, Radu, sînt la verticala cetăţii ! Răspunde dacă mă auzi !

— Victor ! Intru în formaţie.

Pilotează în urcare. Taie virajul Pictorului. Intră glisat în formaţie. Belcotă îşi şterge obrazul cu mîneca cojocului de zbor. Îi arată cu degetul ceva sub fuselaj. Iarăşi îşi şterge obrazul cu mîneca cojocului de zbor. Gesturile lui Belcotă sînt lente. Au ceva din satisfacţia ţăranului după ce-a tras ultima brazdă şi pămîntul a rămas în urma plugului, bine întors, mustind de seve şi el, ţăranul, îşi şterge obrazul cu mîneca albă a cămeşoiului. Apoi vede Surianu cu vîrfurile înzăpezite şi cerul este dintr-odată plin de o lumină mierie, o lumină inefabilă, o lumină duioasă şi sacră. Apoi carlinga se umple cu miros de gutui şi de mere. Ştie cu o acuitate dureroasă că şi-a cîştigat cel dintîi argument în lupta de a se elibera şi de a deveni propriul său stăpîn.

7

— Trage aviatorule cu ce te pricepi, dar trage cu ceva, că ne calcă ăştia pe bătătură, îi strigă căpitanul de călăraşi trîntit lîngă mitraliera căreia un servant îi schimbă banda.

Pe clădirea albă a haltei scrie *Ciorani*. Rambleul căii ferate domină cîmpia parcelată în mirişti şi lanuri nesfîrşite de porumb. În dreapta haltei, este o altă mitralieră. Servanţii stau regulamentar şi în moarte. Vede sîngele încă proaspăt scurs din trupurile ciuruite de exploziile proiectilelor de aruncătoare. Trece pe lîngă el, ca o trombă, un sergent de călăraşi care se trînteşte în spatele mitralierei, sărind peste trupul unuia dintre servanţi. Cerul senin, alburiu, miros de pămînt dospit la soare, miros de porumbişti, răpăit sec de pistoale mitralieră de prin porumbişti, ţiuitul gloanţelor care trec pe deasupra, ori mieunatul prelung al celor care ricoşează din şinele căii ferate, care miros ciudat a fier încins şi a motorină. Voise să tragă cu mitraliera ocupată de sergentul de călăraşi, căruia căpitanul cu obrazul rotund şi feciorelnic îi strigă :

— Popescule, în secerare, pînă...

Nu se mai aude ce strigă căpitanul... Bum ! Bum ! Bum !... Proiectilele de tanc lovesc halta pe care scrie *Ciorani*. Moloz care cade. Explozii. Aude schijele vîjîind.

— Să ne facem nevăzuţi, don'su'ent, îi şopteşte sergentul acela voinic, pe care l-a cunoscut în chip de caporal acolo sus, la Prislopul lui Belcotă şi la priveghiul acela sălbatic cînd s-a jucat gipul.

— Băi pifanilor, voi ce mama lumînării voastre faceţi aici ?... De ce nu intri în dispozitiv, sergent ? strigă căpitanul... Băieţi. Atenţie. Vin tancurile. Hei, ăia cu puşcociul anticar. Măi, unde e Grigore ?... Să-i ia din flanc... Nu, să lase tancurile să treacă. Să cureţe infanteria... Ce doreşti domnule şi cine dracul te-a adus aici ? Nu vezi că e moarte de om ?

— Mi-a ordonat locotenent colonelul Brădăţeanu să conduc o grupă de diversiune dincolo de linii, domnule căpitan.

— La pod ?

— Da, la pod !

— Cunoşti locurile ?

— Am copilărit pe-aici.

— Aştia vor să ne încercuie. Ai o singură şansă. Rămîi în vreo rîpă, la flancul ălora din 17 infanterie, pînă la

noapte, cînd poţi intra în bălţi. Şterge-o ! Se-ngroaşă gluma. Te-au vărsat disciplinar la infanterie ?

Rîde. Nu-i mai poate răspunde. Apar trei care de luptă, urmate de pachetele de pistolari care aleargă la adăpostul blindajelor. Căpitanul de călăraşi ocheşte liniştit. Deschide foc. Vede cum cad cei dintîi infanterişti nemţi.

— Don'su'ent, veniţi, spune sergentul... Poate ne putem infiltra acum... După cîte văz...

Aude limpede vîjîitul obuzelor venind de la noi, trecîndu-le peste cap. Se lipeşte instinctiv cu pieptul de taluzul căii ferate. Obuzele explodează la nemţi, în faţa rambleului. Totul este absolut fascinant aici. Mersul legănat al tanchetelor nemţeşti, care taie pîrtii prin porumbişti. Dîrele de praf scoase de sub şenile care-i maschează pe pistolari. Flăcăruile de la gura ţevilor. Căpitanul care trage cu mitraliera. Tuburile arse care sar în toate părţile. Vine în fugă un călăraş cu arma în cumpănire şi baioneta pusă.

— Unde este don'căpitan Ştefănescu ?... Aia de la 17 dau înapoi... Don' căpitan Ştefănescu !

Se simte tras de cizme. Sergentul îi face semne mai mult decît elocvente. Se desprinde de taluz. Aici jos se poate merge în picioare. Călăreţii sînt sus, la creastă.

— E o vale seacă pe aici, dăm nas în nas cu ei, da-i simt de departe, îi spune sergentul Dragalina C. Pătru din regimentul 17 infanterie, regiment la care a ajuns încă de azi noapte în modul cel mai simplu cu putinţă.

Ieri, pe la prînz, a aterizat pe Balomir, Sfinxul, camarad de promoţie, fost pilot de recunoaştere, rănit grav şi după vindecare rămas pilot de legătură i-a spus : „Mă duc la Timişoara. Am un loc. Vrei să-i vezi pe-ai tăi ? Cere-i, bă voie, Prinţului. Mă întorc poimîine". Bîzu i-a aprobat pe loc. El şi Şenchea îi aveau pe-ai lor „dincolo". Sfinxul a ţinut-o cu Fieselerul pe Mureş pînă la Săvîrşin. De acolo la Brestovăţ şi de la Pişchia el a văzut linia frontului, mai exact a văzut o jerbă de explozii la nordvest de Sînandrei, au aterizat la Timişoara, s-a prezentat colonelului Gheorghe Filipescu, comandantul regimentului 9 grăniceni aflat pe o poziţie nu departe de aerodrom, pe şoseaua Arad, care i-a spus că spre sud nu are nici o legătură dincolo de Gătaia, ştie că nemţii au atacat Bocşa

Montană, dar nu există nici un mijloc de transport. Este zonă de lupte, cu informaţii vagi şi incontrolabile. Linia ferată este interceptată de nemţi. „Cel mai uşor este să circuli dincolo de linii", mai ales dacă ai cunoştinţe prin partea locului... Ia să-i dau eu un telefon lui Brădăţeanu, să-ţi facă vînt pe la el".

A socotit ocolul în kilometri/oră. Dacă ajunge la Bassmani, o să ia şareta doctorului ; ori numai iapa şi în şase ore este acasă. Stă trei ore şi se întoarce cu tata, calul doctorului rămînînd la ei, pînă se limpezesc lucrurile. Oricum trebuie să ajungă acasă. Este absurd să abandoneze aici. A văzut intrările în oraş baricadate. Obstacole anticar. Reţele de sîrmă ghimpată. Foială de trupe. Gust amar. Oraşul adolescenţei în haine de luptă. Straniu. Trei furgoane hipo duc muniţie la 17 infanterie. „Dacă aş avea benzină te-aş repezi pe sus", a spus Sfinxul. Nu are benzină iar comandantul diviziei de cavalerie l-a rugat pare-se să vadă ce coloane inamice presează dinspre sud-vest. Trăiască mijloacele hipo ! Locotenet colonelul Brădăţeanu este tatăl unui coleg de clasă. „Du-te aviatorule, dar ia-mi şi patrula cu tine. Am primit un mesaj de la muncitorii din B. Vor exploziv să arunce în aer podul din bălţi. Retezăm accesul blindatelor şi al cavaleriei ungureşti. Ce zici ?... Cunoşti pe unul Matei Pava ?". „Este tatăl unei prietene, învăţătoare în sat, domnule locotenent-colonel". „Pe la Timişoara ai fost ? Colegii tăi de la Poli sînt în dispozitiv pe calea ferată spre Lugoj. Sper să n-ajungă nemţii pînă la ei. Ionescule, ai grijă de aviator. Dă-i-l pe sergentul Dragalina, cu şase voluntari şi tot ce trebuie pentru pod... Băiete ! Prudenţă şi hotărîre". Asta s-a întîmplat pe la miezul nopţii. Mîine, Sfinxul decolează. A zis ora 14,00. Aproape că-i vine să plîngă. Sergentul coboară o rîpă plină de măcieşi cu fructul pîrguit. Este un uşuratic ? Ce nebunie îl mînă dincolo de rutină ? Zgomotul răbufnit al unei explozii.

— L-a atins, spune sergentul.

Rîpa conduce la un podeţ care susţine calea ferată.

— Ce s-aude camarade ? întreabă sergentul...

Călăraşul culcat în gura podului îşi pune arătătorul pe buze. Deget gros, de ţăran. Sergentul face un semn. Cei şase infanterişti necunoscuţi se culcă între măcieşi şi

tufele de pipirig. Se culcă şi el, cu nasul aproape de cizmele călăraşului care-l priveşte holbat. N-a văzut probabil uniformă de aviaţie, fie ea şi de campanie. Îşi curăţă retina de imaginile trecutului foarte apropiat, de imaginile permisiei, cînd a venit el la Bassmanni în trenul acela plin de *Hitlerjugend* care cîntau şi cînd...

Îşi opreşte respiraţia. În gura podului apare un subofiţer ungur, care-şi ţine pistolul în dreapta şi care se lasă într-un genunchi. Îi vede capela, jumătate din obraz şi sudoarea care-i curge pe ceafa congestionată. Un bărbat tînăr, frumos, cu mustaţă bălaie, lungă, tradiţională. Din gura podului ies pe rînd opt soldaţi. Îi numără conştiincios. Are cerul gurii uscat. Îşi aude inima zvîcnindu-i în tîmple. Este singurul care s-a adăpostit aiurea. Nici măcar nu şi-a scos pistolul din toc. La cea mai mică mişcare, ăla îl curăţă. Unde este sergentul ? Nu vede decît braţul călăraşului care se rabate uşor spre spate şi pumnul din care iese capul luciu al unei grenade defensive. Ar vrea să se resoarbă în pămînt. Pang ! O explozie în mijlocul patrulei ungureşti. Trei focuri de puşcă aproape sincrone. Subofiţerul se saltă brusc. Rămîne o clipă nemişcat, cu privirea halucinată. Scapă pistolul. Cade răsucindu-se lent. Încearcă să se agaţe de aer. Pînă să înţeleagă ce se întîmplă, sergentul este între cei rămaşi teferi, care-şi aruncă armele. De pe rambleu se aude clănţănitul unei puşti mitraliere.

— Aici ne legăm noi de călăraşi, don'su'ent. Acum... După mine !

Sub pod miroase a mîl zăcut şi a baligă. Poartă pe retină chipul subofiţerului plin de mirarea dureroasă a morţii.

...Noapte. Norii, zdrenţe lungi, joase, răsfrîng lumina palidă a lunii. Lună de toamnă şi de război, meditativă şi reculeasă. Uite salcia unde Ella... Stuful foşneşte. Foşnesc lanurile de porumb. Toată noaptea este plină de chemările broaştelor, de ţîrîitul greierilor şi de zgomotul înfundat al unor motoare.

— Era să-mi rupă nădragii, dulăul dracului, şopteşte infanteristul întors din cercetare. E un neamţ cam zăticnit, cu un cîine lup de-i zice Vutan.

— Wothan, băiete.

— Cum ordonați don'su'ent ! Uliţa de mi-aţi arătat-o e slobodă. Mişcare, în partea dinspre fabrică. S-ar zice că nemţii au scos oamenii şi-i mînă acolo cu ghiotura. Nu m-am apropiat să nu vază ăia casca, ori arma.

— Sergentule !

— Ordin !

Pe sergent l-a puiat maică-sa soldat. Ciudat, nu-l poate desprinde din imaginea aceea de la priveghi, cînd l-a izbit pe Stîngu-Tauru cu centura, ori cu frîul, nu-şi mai aduce aminte cu ce ; dar îşi aduce aminte de fata ca o împărăţiţă care i-a ţinut mîna şi care i-a şoptit cu patimă : „du-te şi zobeşte-l, Petre !". Ce biografie poartă sergentul în raniţă ? Îi vine să-şi tragă palme. Sergentul i-a trecut pe toţi prin dispozitivul de atac inamic, dispozitiv cu intervale mari între unităţi, cu o siguranţă care l-a dezarmat. Asculta cu urechea lipită de pămînt. Ori îl trimetea pe un fruntaş căruia îi zicea Ochişor să cerceteze „pe direcţia băgrinului ; ori pe a gorganului", îi spunea lui Ochişor unde i se pare lui că sînt căruţe de la tren, Ochişor pleca, adică se făcea nevăzut pur şi simplu, ei stăteau cioatcă în porumbişte, ori în rîpe, cu pîndari ascunşi la cîţiva zeci de paşi şi sergentul tăcea, ori îl întreba de „don' su'ent Belcotă cum o duce cu războiul", se întrupa Ochişor care-i raporta lui, aşa din politeţe, de fapt îi raporta sergentului ce-a văzut, pe unde e drumul liber, ce urme sînt pe drum, de unde se aud zgomote, totul criptic, păsăreşte parcă. „Zic că trecură zece biciclişti, ori poate unşpe, dar atît că unul ducea puşca mitralieră şi trei o luară pe dreapta prin mirişte, colo la răchită stătură şi unul îşi făcu nevoile, mîncă porumb fript nemîncatul, că mă scuzaţi don'su'ent..." Se uita cu sergentul pe planul director, îi spunea cam de unde încep bălţile, „uite, mă băiatule, de ici, de sub clina asta", sergentul se orienta, zicea „am înţeles", o pornea înainte, Ochişor cerceta, tăiau miriştile, ori sergentul Pătru C. Dragalina ţinea marginea porumbiştilor, au văzut o singură dată trei autocamioane „civile", cu nemţi şi pe la 16.20 sergentul i-a arătat turla bisericii din B. El a văzut *Kalvarienberg* prin binoclul sergentului şi l-a încercat o disperare amară. Se întoarce la unul din popasurile adolescenţii, înarmat, cu o patrulă de infanterie, ce paştele

măsii caută ăştia aici, cum să ajungă la Bassmanni, ar fi culmea să-l înhaţe nişte batozari din organizaţia *Todt*, ori cine ştie, poate nenorocitul de Hans, e absurd, trebuie să ajungă acasă, nu s-a învoit ca să arunce poduri în aer, habar nu are cum se face treaba asta „nu intrăm în baltă don'su'ent, i-a spus sergentul, la noapte e frig, ne umplem de nămol, facem zgomot. Să găsim un grind, ceva, nişte papură, ori cu mărăciniş, eu mă duc să recunosc podul şi vă acopăr pînă intraţi în sat. Vă zic drum bun şi să-i găsiţi sănătoşi pe-ai dumneavoastră. Cînd vă întoarceţi, mă rog frumos să-i ziceţi lui don'su'ent Belcotă că la noi... Vi-l dau pe Ochişor să vă ducă pînă în sat. Poate-l găsiţi dumneavoastră pe Matei Pava de-l numi don'colonel. Ştie locurile şi..."

Are brusc sentimentul propriei lui imbecilităţi. A propriei lui mizerii. Ce caută aici ? Cu ce-i poate ajuta pe-ai lui, dacă Doamne fereşte... Este absurd. Ce motiv are să-i confere atît de puţină încredere conului Costache, cînd conu Costache se mişcă atît de agil prin lume ? Nu i-a dovedit-o ? Chestia cu venitul pe drezină, pe linia ferată atinsă de nemţi, fluturînd cearşaful, povestită de căpitanul Ceauşu, este magistrală. De ce nu s-a dus la căpitanul Ceauşu să-i ceară ajutorul ? De fapt trebuia să rămînă la aerodrom. Îl doare locul rănii. Nu-i priesc buşiturile de pămînt.

— Să facem un plan, băieţi, zice şi ascultă greierii... E frig.

— Cum, adică un plan, don'su'ent ? întreabă sergentul.

— Un plan în toată regula, sergentule...

— Păi...

— Mă duc acasă altădată... Ştiu eu ? După război.

Îi simte. Nici o vorbă, doar un foşnet între soldaţii aceia necunoscuţi, care s-au oferit voluntar, un freamăt de respiraţii pripite, ştie că l-au înconjurat foarte strîns, pînă în clipa asta le-a fost indiferent, ba mai mult decît indiferent, l-au văzut neîndemînatec, atunci cu patrula aceea ungurească, de-a dreptul ageamiu, acum se strîng lîngă el, şi cel care fusese în cercetare, şopteşte :

— Al dracului dulău Vutan, ăsta... O fi bun la oi ?

Altul :

— Era un urs pe la noi... Se dedulcise la oi Plouă al dracului prin acoperiș. Ai citit și dumneata don'sergent ce-mi scrie muierea ?

Altul :

— Cam nărozi nemții ăștia. Îi batem, ei văd că-i batem, da' pace nu vor să pună. Prăpădesc atîta lume de pomană.

— Vorba ! Ordonați, don'su'ent !

— Lasă aici patrula, cu explozivul. Măi Ochișorule, te mai ții picioarele ?

— Sfîrîie, don'su'ent !

— Mergi cu noi... Băieți, dormiți cu rîndul. Lipsim două ceasuri... Fruntașule, dacă ții taluzul, canalul ăsta te scoate la pod. Ai ceas ?

— Stelele, don'su'ent !

— Dacă nu ai veşti de la noi, acționezi după miezul nopții, cum crezi tu că e mai bine.

— Am înțeles !

— Dacă auziți focuri, ceva, nu mișcați. Uite colo, în marginea satului e o tîrlă. Vine o lizieră de salcîmi. Pe urmă o grădină mare, cu pomi. Dacă se mișcă nemții, ascundeți-vă în grădină. Dacă se țin după voi cu cîinii, intrați în apă. Ori împușcați-i... Înțeles ? Gata sergentule. Dă-mi careva două grenade.

— Doamne ajută, spune soldatul Ochișor, își scoate casca și bate trei cruci largi.

— N-ați mîncat nimic, don'su'ent... Poate poftiți o conservă ? !

— Mîncăm mîine... Ochii mari. Nu fumați. Nu zăngăniți, vorbiți în șoaptă.

Noapte de septembrie. Foșnesc porumbiștile. Foșnește trestia. Miroase a mîl și a rădăcină putredă. Din baltă, se ridică pînze diafane de ceață. Dumnezeule, totul este de-o absurditate monstruoasă. Rățoii, seara la pasaj, ei cu puștile, înserarea zmeurie, Maria Pava cu ei, Pill rîdea cînd Maria cerea pușca, doctorul era în laborator și pe coridor mirosea a plăcintă cu mere... Dacă ăsta este jocul, să-l jucăm pînă la capăt, Herodoate ! Soldatul îi arată unde l-a văzut pe neamțul cu cîinele. Era firesc. La zăgaz, în stînga podului. Deci podul e păzit. Matei Pava... Unde-o fi ? ! Sergentul și Ochișor îi calcă

în urme. Ține liziera spre stîna lui Pișta baci, care se vede pustie. Capul uliței care iese în imaș se vede tărcat de lumina lunei. I se pare un non sens s-o facă pe Winnetou. O absurditate. Aici ? Într-un fel, acasă ? O neghiobie. Trebuie să-și stăpînească nervii. Trebuie să devină lucid. Unde-i duce pe soldați ? Cine-i dă dreptul să le riște viețile ? Prea tîrziu să-și mai pună probleme de conștiință. Își scoate pistolul din toc. N-a luat grenadele. De fapt nici n-are unde le ține. A plecat de la aerodrom ca un imbecil, în ținuta de campanie și-atît. A plecat de la aerodrom la cîteva zile după ce se regăsise, după ce-și regăsise prerogativele, demnitatea și, în defintiv, rațiunea de a fi. De ce ? Cine-o poate ști ? Frig. Instinctiv trece pe partea umbrită a lizierii. Cei doi infanteriști și-au dat căștile cu nămol. Liziera îi duce pînă în capul uliței. Trece pe partea întunecată. A cîta casă pe stînga ? A șasea ? A opta ? Nu ! Cerbii aceia giganți, în peisajul cu munți hieratici și lac albastru pe care plutește o barcă roșie. Totul pictat pe pereții coridorului. Idiot. Asta se vede numai dacă deschizi poarta ca de cetate a casei lui *herr* Meinwurmm... Parcă la Kiràly baci se vede peste gard, dar Kiràly baci nu are cerbi și munți verzi pictați pe zidurile coridorului și el ține minte destul de vag unde stă Kiràly baci, a doua uliță pe stînga, ori a treia ? Se aude foarte distinct scîrțîitul pe care-l fac niște pedale și zdrăngănitul unei biciclete... Se lipește de poarta grea a celei de a treia case, nu știe cine stă aici, se aude lătratul răgușit al unui cîine bătrîn și el vede foarte limpede bicicleta care vine repede pe partea întunecată a uliței, adică drept peste ei. Parcă se aude zgomot, dincolo de poartă. Îi dă un cot sergentului, făcut una cu scîndura. Cînd îl înhață pe biciclist, sergentul apucă bicicleta din zbor. Simte sub braț sîni tari, de fată. Îi acoperă gura cu palma. O aude gîfîind, unghiile fetei i se înfig în obraz și abia cînd își găsește echilibrul o recunoaște pe Maria înfofolită într-o broboadă.

— Maria, sînt eu, șoptește.

Fata rămîne perplexă. Îi simte trupul vibrînd. Apoi, brusc, trupul vibrînd, cedează. Se frînge. O susține. Sergentul îl trage după el în susul uliței, arătînd spre

poarta ferecată şi obloanele care închid ferestrele. Maria îi pipăie obrazul.

— Spune-mi că eşti tu. Altfel înnebunesc. Tu aici ? Cu soldaţi ? Radu, se întîmplă ceva îngrozitor. Tata a fost eliberat. A venit aici. Acum au venit nemţii. Odoşan demontează fabrica. Vrea s-o ducă în Germania. Ştii, vagoanele acelea... Király baci. Tata. I-au strîns pe toţi în curtea fabricii. Sînt motociclişti. S-a întors Pill. E nebun. Şi Hans. Vor să-i execute pe ostateci !

— Maria, revino-ţi !

— Încerc.

— Du-mă la Meinwurmm.

— Nu e bine la Meinwurmm. Este cu gărzile.

— Ce gărzi ?

— Muncitoreşti. Avem trei puşti de vînătoare, o carabină şi un pistol... Dar dacă voi... Radu, e îngrozitor, cum, te-am văzut cu nemţoaica aia, cu ei, Radu, sînteţi cu adevărat ? ah ostaşilor !...

— Don'su'sent, nu e bine nici aici, şopteşte sergentul.

— Veniţi, spune Maria Pava, învăţătoarea... Dă-mi bicicleta, ostaşule.

Ia bicicleta de ghidon. Trece pe mijlocul uliţei. Ei rămîn pe sub case. La întuneric. Maria merge repede. I se vede umbra. Şi obrazul alb, poleit de lună. Uliţa din stînga. Deşteaptă. Să nu-i treacă prin lumină. Un gard din mărăcini. Ştie că aici este cartierul celor cîţiva români, slovaci şi unguri toleraţi în sat. Maria împinge o poartă. Ei se strecoară într-o curte largă, cu două căpiţe de fîn, un purcoi de dovleci clădit lîngă coşar, vine parcă de-a dura un cîine flocos care ţopăie pe lîngă Maria. Fata urcă în pridvor.

— Don'su'ent, să avem spatele liber, nu intraţi în casă, şopteşte sergentul.

Îl vede pe Ochişor trecînd în colţul coşărcii, de unde începe grădina. El cu sergentul rămîn sub dudul de la intrare. Pîş, pîş, pîş. Paşi lipăiţi cu grijă. O umbră dincolo de gard, în uliţă. Umbra se pleacă peste gard. Un glas de femeie :

— Ileana... Ilie...

Umbra trece la poartă. Intră în curte. Ei doi lipiţi de trunchiul dudului. Cîinele flocos ţopăie vesel. Deci,

o cunoştinţă. Femeia urcă în pridvor. Este o şvăboaică voinică, doar în ciorapi. Iese Maria. Se şopăcăiesc. Maria coboară în curte.

— Unde sînteţi ?

— Rămîi, îi şopteşte sergentului... Pst, Maria ! Deschide fereastra de sub dud. Şi intraţi în casă.

Se deschide fereastra de sub dud, la întuneric. O escaladează. Miros de busuioc. Maria îl ia de mînă. Îl duce în odaia de-alături unde este cald. În vatră, jar. O femeie fără vîrstă, în negru. Şvăboaica, surîzătoare.

— E Inge, ce naiba, n-o mai recunoşti ?... Ne-a auzit... A venit s-o întrebe pe Ileana ce se întîmplă. Şi al ei este la fabrică.

Nu-şi mai aduce aminte. Îi strînge mîna. Maria face un rezumat, ca la istorie. Gazda îi întinde un şol cu lapte. Nemţii au intrat în sat de şase zile, venind din Iugoslavia şi Ungaria. Au fost şi horthyşti, dar au luat-o spre Vinga, după ce l-au ucis cu baionetele, în faţă la *Waschtaag* scoţîndu-i ochii, pe un soldat de la grăniceri. A fost ceva îngrozitor. Maria tremură. Pe scurt a venit un batalion cu un maior, *von* Kleist şi Pill Bassmann. Maiorul stă la Bassmanni. În prima zi, au strîns toţi muncitorii să pună la punct secţia de focoase şi să înjghebe o secţie de reparat tancurile şi tunurile. Tata venise de la închisoare, de la Caransebeş, de două zile. Trebuia să se întoarcă la Timişoara la partid, nu s-a mai întors, a rămas aici şi a organizat gărzile. De cinci zile şi cinci nopţi îl vînează Pill şi Hans, cu *SS*-iştii lor, cu cîinii, cu ăia din organizaţia *Todt*. Stă ascuns chiar în pod, la Bassmanni. Inge îi duce de mîncare. Cînd iese, iese cu Inge, noaptea, îmbrăcat în hainele lui Johan. Johan a murit în Africa, îţi mai aduci aminte de Johan, vizitiul Bassmannilor ? Inge îşi şterge ochii cu poala fustei. Acum vor să demonteze fabrica. Au adus un tren. Au scos oamenii. Matei Pava este acolo. În loc să încarce maşinile, oamenii au încărcat două vagoane cu cazanele alea vechi de aburi, aruncate în curte. Scandal. Vor să împuşte doisprezece din cei care-au lucrat. Mă duceam la Kiràly baci. Să-i spun să fugă. Îl caută Pill Bassmann. Zice că el aţîţă. Şi tata.

— Ce pază are podul ?

Maria rămîne stupefiată.

— Podul ?

— Şase, spune Inge.

— Perfect.

Bea tot laptele. Ştie exact ce are de făcut. Înlemneşte. Se aude pîrîitul unui motor de motocicletă. De fapt sînt două motociclete cu ataş care trec stîrnind praful. Pe fiecare ataş distinge siluetele soldaţilor grămădiţi acolo.

— Kiràly, şopteşte Maria.

— Am nevoie de haine femeieşti, Inge... Tu ce vrei să faci, Maria ?

— Să te ajut. Atît. Să te ajut. Să oprim nebunia asta. Să oprim urgia asta de sînge.

Motocicletele au trecut. Ileana aceea fără vîrstă aduce fuste lungi, aşa cum se poartă în pustă. O broboadă mare, din lînă. Îşi trece fusta peste cap. Se văd bilgherele doar de-o palmă deasupra şteifului. Îşi trece broboada peste caschetă. Nu vrea să renunţe la caschetă. Contează pe întuneric. Inge i-o leagă la spate. Îşi trage tocul pistolului lîngă pafta. Inge rîde. Aduce o pernă mică. I-o vîră la pîntec, sub broboadă.

— Şlarpi, Ileana. Dă şlarpi pentru Inge.

Ileana aceea n-a scos o vorbă.

— Ileana, fă bine şi dă-le lapte cald soldaţilor.

— Da, domnul Radu... Le dau. Şi cîta dovleac copt. Fără ţucur, că n-am.

Iese în curte, sub dud. Toate casele au obloanele închise. Bănuieşte că după obloane gazdele stau la pîndă. Motocicletele au dat alarma. Nu este bine să se foiască. Ileana lipăie prin curte. Se duce la Ochişor, ascuns în colţul coşărcii. Îl aude pe sergent leorpăind laptele cald. Stelele. Greierii. Broaştele. Şi luna. Cine putea bănui o asemenea întoarcere ? Gata... Trece prin dosul casei vecinului, pe sub nişte pruni, cu sergentul după el. Femeile sînt după coşarcă. Maria cu bicicleta de ghidon.

— Sergentule, te întorci. Pregăteşti totul. La pod sînt şase santinele, cu doi cîini. Eu am să vin pe drum. Poate cu o motocicletă. Te apropii peste un ceas. Stai pitit să auzi ce se strigă de pe drum. Dacă strig : Timişoara, înseamnă că ai drumul liber. Minezi. Arunci podul în aer. Adunarea la stînă. Dacă strig : tancuri, rămîi în

așteptare. Înseamnă că n-am făcut nimic... Ochișor, te-ntorci cu don'sergent.

— Și dumneavoastră ?

— Eu sînt acasă.

— Mă duc cu soldații, spune Ileana. Al meu e acolo... Între ăia doisprezece. Cunosc balta. Puneam vîrșe cu al meu.

Are glasul uscat. Sergentul se foiește.

— Nu-mi vine să vă las singur.

— Executarea. Fiți atenți. Fără zgomot.

— Să trăiți !

Ileana o ia prin grădini, printre tuleii de cucuruz, cu soldații după ea.

— Și noi ?

— Mergem direct la fabrică, Maria, dacă Matei Pava este acolo.

Și-l amintește perfect pe Matei Pava cu lădița lui de ceferist, din lemn, era mecanic de locomotivă și cînd venea seara, acasă, venea prin coada bălții, spre grădinile lui Seiss, șeful grupului etnic din B. Era într-a 8-a cînd nea Matei l-a luat la întrebări despre Kant. Dacă a citit *„Critica rațiunii pure"*. N-o citise. Dacă a citit Vasile Conta. Nu citise Vasile Conta. Dar Voltaire ? Frunzărise doar. Nea Matei n-a avut partener. Au trecut la revoluția franceză. Nea Matei era un as, el al doilea. Atît că el n-a sesizat decît tîrziu unde bătea nea Matei și pe urmă Maria, venită în calea lui. Construirea statului post-revoluționar. O epocă tulbure, de după Napoleon, neinteresantă pentru el, cu sentimente mediocre, condusă de mediocrități. Îl fascinase Napoleon. Pe aici veneau ei trei, cu Pill și Maria, cînd aduceau pește. Întuneric. Greierii. Broaștele. Se împiedică în fustă. Cum dracu pot umbla femeile în fustă ? Să nu scoată grai. Asta este.

— Mă vîrîți între oameni. Inge, rămîi cu mine. Vorbești pentru mine. Tu Maria ?

— Rămînt și eu. Ce ai de gînd ?

— Să aruncăm podul în aer... Să-i scăpăm pe cei doisprezece. Ce este asta ?

Huruit îndepărtat de tancuri. Nu dinspre sat. De undeva din capătul celălalt al satului, dinspre vest și

graniță, dinspre Șandra și Lovrin. Limpede. Nemții aduc întăriri. Poate tot din divizia 4 poliție moto *S.S.* „Prinz Eugen". Deci Pill face parte din această divizie, probabil specializată în represalii. Maria merge lîngă el. Inge înainte. Ulița face o buclă. Răspunde în șoseaua națională care vine de la Timișoara, trece prin Lovrin, Sînnicolaul Mare și de aici ajunge la graniță, fie la Valcani, fie la Beba Veche, fie la Cenad. Șoseaua pietruită lucește alb. Vede o tanchetă trasă sub duzi. O a doua. Santinele. Cîteva motociclete cu ataș. Dintr-o curte răzbat glasuri de bărbați, rîsete, se aude un *„Jawohl, herr Gefreiter"*, și o melodie săltăreață, cîntată la armonică.

— Petrec, spune Maria !

— *Halt !* se strigă de la colțul uliței.

— Mergem la fabrică, răspunde în șvăbeasca ei cîntată, Inge.

Se deschide o poartă. Acolo unde se cîntă. Iese o femeie înaltă, fără basma, care rîde, este însoțită de un subofițer german care o ține de mijloc, omul este descheiat la veston, fără caschetă și femeia înaltă spune :

— A, tu ești Inge ? Așa vă trebuie, dacă vă corciți cu românii... O să-i împuște pe toți. Scăpăm de ei, o dată pentru totdeauna.

— Ai făcut cuplărai la tine ? Ești sigură că Toni nu se mai întoarce ?

Femeia rîde. Subofițerul o sărută pe gît. Este foarte blondă, țîțoasă, cu laibărul negru desfăcut la piept. Spune :

— Lasă-le să treacă. Sînt nenorocitele cu ai lor acolo, la fabrică.

Subofițerul strigă :

— Liber !

— *Schnell ! Schnell !*, strigă santinela.

Maria merge astfel încît să-i acopere cizmele de privirea celor din poartă, care se sărută fără nici o jenă. Vede peste ei cîțiva soldați care stau sub o boltă, luminați de un lămpaș, sînt acolo și cîteva femei, apoi poarta se trîntește și el urcă în drum, încercînd să meargă cu pași mărunți și repezi. Se ațin sub duzii de pe uliță, trec prin spatele casei doctorului Bassmann, prin spatele grajdurilor și al pătulului, ce bună ascunzătoare și-a

găsit Matei Pava, se gîndeşte la situaţia ridicolă în care se află bravul sublocotenent aviator, zgomotul tancurilor este acum foarte distinct şi de undeva, dinspre Timişoara vine un *Panzerspähwagen*, cu oamenii deasupra, pe blindaj, fără lumini, care coboară din drum. Soldaţii sar jos. Se instalează în post de santinelă în mijlocul şoselii. Au tăiat motorul, miroase a amestec prost dozat. Are ceva la carburator, îşi spune. S-a obişnuit cu mersul lipăit. Acum să-l vadă „Albatrosul". Refuză să se gîndească la orice altceva decît la misiunea pe care singur şi-a adjudecat-o. În secret, ştie că întîmplarea îl scoate iarăşi din rutină. Dintre limitele aerodromului, care, oricît ar fi de largi şi de cuprinzătoare, tot limite rămîn. Uliţa este acum populată cu femei şi bărbaţi, cu şvabi în uniformele grupului etnic care strigă să stea toată lumea acasă, la fabrică au fost duse numai slugile, o femeie strigă în şvăbeşte :

— Porcilor ! De ce l-aţi luat pe Veştemean al meu ?!

— Scroafă, i se răspunde... Pe altcineva nu ţi-ai găsit dintre noi ? Tocmai pe bolşevicul ăla ? !

Femeia ţipă. O recunoaşte pe Inge.

— Vin şi eu ! Ah, Maria, ce mare necaz !

Amestecă cuvintele româneşti în şvăbeasca ei rapidă, se repede la cel care-o făcuse scroafă şi-i trage una peste cap cu şlarpul. Omul o ghionteşte şi-o ciupeşte de sîn. Asta-i lipseşte. Să vrea vr-unul să-l ciupească de sîn. Etnicii nu sînt prea convinşi de misiunea lor. Le lasă cale liberă. Dealtfel, dincolo de cordonul acestora, se văd grupuri din ce în ce mai compacte. Se aude un glas pe care-l recunoaşte cu o bucurie spontană, inexplicabilă. Puţin gîjîit. În ungureşte :

— Atîta am vrut să-ţi spun, Szöny !

Este Király baci, paznicul de vînătoare. Marele maestru al bursucilor şi al vulpilor.

— Să mă mai gîndesc, spune omul.

Un glas mărunt, de femeie :

— La ce să te mai gîndeşti, Pişta ? Să nu te mai gîndeşti la nimic. Nouă nu ne fac nemţii nici un rău. N-avem treabă cu nimeni.

— Taci, Erji.

— Nu tac ! Nu te duci nicăieri ! Nu mişti un deget pentru nimeni.

— Tu Erji nu vezi decît pe fundul blidului. Atît ! Gîndeşte-te Szöny. Dacă te-ai gîndit bine, atunci hai în curte.

Maria este lîngă Kiràly baci. Acum îi vede mustăţile roşcovane, à la Arpad. Unde sînt viţeii rotiţi în frigări ? Blondele slujitoare ale războinicilor ? Ghirlandele verzi, fanfarele, marşurile pline de răpăitul tobelor ? Zgomotul de fierăraie al şenilelor răsună la capul uliţei. Este lesne de înţeles că această pană de blindaje se va înfige în zori, ori mai tîrziu, în dispozitivul subţirel al trupelor noastre de acoperire. Probabil *SS*-iştii vor să manevreze oraşul, să-l lovească prin surprindere, dinspre Mehala, acolo unde or fi găsit punctul slab al apărării. Vede aevea oraşul, parcurile lui, bulevardele, înserările acelea duioase, infinite, pline de melancolie şi sfîşiere lăuntrică, cînd aştepta, de ce toate locurile vieţii lui sînt legate de amintirea unei fete, ori femei, îl strînge cineva de cot, îl învăluie mirosul cunoscut de tutun de pipă şi Kiràly baci îi şopteşte : „merem ghiorşon, aici rău este...

Cei din divizia „Prinz Eugen“ sînt buni regizori ai teroarei. Au şi tradiţii de excepţie. De la înfiinţarea Ordinului Cavalerilor Teutoni pînă astăzi a trecut niscai vreme, în care recuzita şi metodele au putut să se perfecţioneze. Kiràly baci pătrunde în grupul compact de oameni şi cu cît pătrunde mai adînc, cu atît îl încearcă mai evident un sentiment de siguranţă. Dincolo de deghizarea lui bufonă. Miroase a haine de pănură, a tutun, a trupuri neliniştite. Este un murmur general, zăcut, abia sezisabil, mai mult un freamăt. Oamenii se dau la o parte cînd îl recunosc pe Kiràly baci, nu întîmplător şi spontan, ci după un desen pe care el îl bănuieşte exact şi bine pust la punct. Nu recunoaşte pe Inge, pe Maria şi pe Hilde, lui nu-i dau atenţie, rîndurile se închid în spatele lor şi el vede cum de fapt au străbătut prin cele cîteva sute de oameni, poate trei, spre rambleul căii ferate, pe care se vede o garnitură de mărfar şi dincolo de ea clădirea fabricii de cînepă. Înaintea rambleului căii ferate este canalul mare cu trestii, prin care se scurg în baltă apele drenate de pe plantaţiile cu tutun. Aici

există un grup compact. Tot de aici se vede regia perfectă a *SS*-iștilor. Cîteva lanterne cu proiector puternic își concentrează lumina rece pe fețele muncitorilor din grupul așezat spre gura uliței. Distinge siluetele soldaților care țin lanternele. De fapt, grupul acela este și cel mai turbulent. Există un al doilea grup, mai subțire, între acesta și cel în care pătrunde, urmîndu-l pe Kiràly baci și pe Maria, pentru că Inge și Hilde rămîn, după ce Kiràly baci se șopocăiește cu ele. Spre stupoarea lui, îl vede pe directorul Basil Odoșan ridicîndu-se din întuneric, cam cum se ridica prin trapa scenei teatrului din Timișoara fantoma lui Hamlet la vr-un turneu al trupelor din București. Directorul beneficiază și el de un sput de lumină. Lumina lunei, combinată cu a lanternei, îi dau o paloare cadaverică.

— Fraților, spune după ce privește speriat în lumina lanternei... Țara trece prin clipe grele...

— Nu-mi vine să cred, șoptește Matei Pava. Dumneata, aici ? Vorbește fără grijă. Sîntem între ai noștri.

Omul este înalt, îmbrăcat într-o scurtă de pănură, poartă căciulă, lumina nopții îi adîncește umbrele ridurilor și-i simte mîinile căutîndu-i-le pe-ale lui. Îl vede mușcîndu-și buzele. Emană un flux calm, ca și cînd s-ar fi întors în vremea cînd stăteau pe taluz, sub Kalvarienberg și vorbeau despre Revoluția franceză. Îi spune că are o patrulă lîngă pod și ordinul să-l arunce în aer, ca să blocheze blindatele dincoace de bălți, obligîndu-le astfel să facă un ocol de cel puțin două ore pînă să iasă pe direcția Timișoarei. Cu încă o oră pînă la Timișoara sînt trei ore întîrziere. Destul, pentru restabilirea situației. Îi spune toate astea în șoaptă, fără să se poată debarasa de glasul directorului Odoșan, cu acel ceva lipicios în ton, ceva vîscos și reptilin, care i-a făcut scîrbă atunci cînd cu adunarea etnicilor. Unde vor fi stat aceștia din jur, la adunarea etnicilor ?

— Au năpădit-o hoardele bolșevice, fraților ! Noi, muncitorii, sîntem datori să fim credincioși marelui Reich, salvatorul bisericii...

Se rîde. Se chicotește.

— *Ruhe !* strigă puternic cineva și recunoaște glasul lui Pill ; dar nu-l vede. Același glas : *Noch einmal, herr Direktor !*

Se pare că Odoşan îşi caută echilibrul şi elocinţa asta jalnică.

— Groaznic, spune Matei Pava. Nemţii au să-i execute pe cei doisprezece ostateci şi poate încă doisprezece, dacă noi participăm la pod. Voiam să-i salvăm în noaptea asta. Să nu lăsăm să se demonteze fabrica. Cine-şi ia pe conştiinţă moartea celor doisprezece ?

— Războiul, nea Matei, spune sec !

— Îngrozitor, şopteşte Maria. Îngrozitor ! Este acolo Ilie Broscarul, Veştemean, Karl, oamenii în mijlocul cărora am copilărit.

— Vom demonta fabrica în noaptea asta... Dau leafa pe-o lună înainte celor care muncesc. Acum ! Pe loc ! Vă desfac depozitul meu de făină. Acum ! Pe loc !... De ce tăceţi ? Haide ! Voi muncitorii vechi, cu care-am ridicat fabrica, pe care v-am hrănit douăzeci de ani încheiaţi !... Haide !... O vorbă !...

— Trădătorule !

— *Ruhe !*

Un murmur foşneşte în mulţimea nemişcată. Lanternele îşi plimbă fascicolele pe rîndurile de chipuri împietrite, bărbaţi nebărbieriţi, femei cu tinereţea uitată, chipuri care pe el îl traumatizează. Iată războiul. Iată o faţă a lucrurilor abia bănuită. Totul este neverosimil şi în acelaşi timp adevărat pînă la urlet. Iarăşi se aud motoare. Zgomotele înfundate ale şenilelor.

— Astea toate au să izbească în soldaţii noştri, spune, ştie că insistenţa lui joacă rolul destinului pentru cei doisprezece ostateci, Maria a spus : Karl, Karl a făcut industrialul ; la voley era un „bombist" de temut, imbatabil, unde sînt cei doisprezece ? Luna spală zidurile cu etaj ale fabricii, trece o boare rece de vînt, el încearcă disperat să stabilească contactul cu realitatea care-l înconjoară şi simte cum brusc se videază de sine, ca şi cînd ascensiunea silenţioasă a lunii i-ar fi aspirat eul. Are un moment de panică. Ţoalele astea de femeie sînt de vină.

— Nu putem ataca trupa germană, spune... Singura şansă este să profitaţi de exploziile de la pod şi să-i liberaţi pe ostateci. Pe urmă, toţi cei bănuiţi de nemţi, la baltă. Am nevoie de o căruţă cu doi cai, de Inge şi atît.

Dacă vreţi să ascultaţi un ofiţer, atunci acţionaţi cu toţii cînd atenţia trupei se îndreaptă spre pod. Nea Matei, îi ţin pe nemţi cel puţin 15 minute la pod. Am ordin să arunc podul în aer. Îl arunc. Mă ajutaţi, ori nu ?

Este o tăcere cumplită. De moarte. Oamenii aceia i-au pipăit pistolul de sub broboadă, să se încredinţeze de adevărul lui şi al spuselor lui. Ştie că partea lor de război şi de politică, partea lor de protest şi răzbunare este menţinerea fabricii aşa cum este şi împotriva oricăror represalii... Acum, partea lui de război este podul. Acest pod neînsemnat din comuna B şi atît. Patrula a ajuns acolo. N-o mai poate risca. Tusea nestăpînită a unui soldat, un zăngănit, un strănut şi garda podului intră în alertă. Simte că-i pocneşte capul. Nemţii ar putea trage aici, în grămadă. Poate el să fie, aşa, tam-nesam, destinul acestor oameni ? Să-i vorbească lui Pill ?... Ce mai poate găsi la Pill, în afară de un imens gol ?... Glasul îi sfîrtecă măruntaiele. I se usucă gura. Iască.

— Acum vorbesc eu, spune Pill Bassmann şi intră în cercul de lumină al lanternei care coboară de pe obrazul directorului Basil Odoşan, pe un obraz pe care el nu-l recunoaşte. Un chip uscat, cu oasele feţii vizibile, gălbui şi pergamentos... Aveţi zece secunde să vă hotărîţi... Cei care vor să lucreze aici !...

Arată un loc cu mîna înmănuşată.

— Vrea să strămute fabrica pe o moşie a contesei, în Germania, spune Matei Pava. Am auzit totul. Contesa pleacă la noapte cu maiorul. Doctorul rămîne. Acum apare bestia de Hans. I-a torturat pe Veştemean şi Ilie Broscarul pînă i-a sfîrtecat.

— Plutonier Bassmann !

— Ordonaţi !

— Cei care nu vor să lucreze, unul din zece !

— *Jawohl !*

Lanternele îşi concentrează fascicolele de lumină pe locul indicat de Pill. Dumnezeule, a înnebunit de tot. Îşi pipăie pistolul.

— Nu ! şopteşte Matei Pava.

— Mergem, spune Meinwurmm baci, ieşit dintre cei care-l înconjoară pe Matei Pava. Chemaţi-o pe Inge.

— Merg și eu, spune Maria. Aici nu suport... Vă arăt drumul prin baltă.

— Mai sînt două secunde ! (Pill vorbește românește).

Un freamăt. Glasuri răgușite. Cineva trece în arcul de lumină.

— Ticălosule !

— Îți tremură nădragii, bă !

— *Ruhe !*

— Nu demontăm fabrica !

— Auziți ? Trag ai noștri !

Dumnezeule, undeva departe pe orizont, o geană roșie, pîlpîitoare și parcă răbufnetul unei salve de artilerie.

— Românii în stînga ! Germanii în dreapta ! Ungurii în spate, strigă Pill Bassmann dement și el știe, cu luciditate rece, că dacă Pill Bassmann îi va ieși în cale, îl va împușca fără să ezite, ca în poligon. Nu mai există nici un Pill Bassmann. Nu mai există nici o amintire din

„Ich weiss nicht was soll es bedeuten
Dass ich so traurig bin
Ein Märchen aus alten Zeiten
Das kommt mir nicht aus dem Sinn"...

Nici o amintire din adolescență. Nimic. Nimic. Totul se sfarmă în țipetele celor doi Bassmanni. În loviturile de picior cu care-și fac loc printre oameni.

— Pe mine mă cunoști, țipă ascuțit o șvăboaică, este Hilde, uită-te la mîinile mele, eu sînt cu Veștemean Ion, herr Bassmann, aha, uite ce fac eu acum ! Pfui !

Hilde îl scuipă pe Pill Bassmann, în uniformă, cu o haină lungă de piele, se aud strigăte, se simte tras de braț și Matei Pava îi spune :

— Repede ! Poate încă nu este totul pierdut...

Meinwurmm baci este șvab, într-o vară, prin '38, l-a găsit argat la Bassmanni, pe urmă a lucrat la fabrica de cînepă, îl întîlnea cu Matei Pava pe taluz la Zătoniul vrăjitoarelor, unde pescuiau caras și roșioară și unde mai întotdeauna se găsea și Király baci, paznicul. Atunci nu-și pusese nici un fel de întrebare în legătură cu cei trei prieteni. Nu-și pune nici acum. Lucrurile se explică singure. Se desprind din grupul care se reface, mascîn-

du-i. Santinela de pe rambleul căii ferate este întoarsă către locul unde se strigă și unde șvăboaicele țipă ascuțit, blestemîndu-l pe Pill Bassmann : „El l-a luat pe Johann". „El ne-a mințit, porcul", „i l-am dat pe Franz, nici nu împlinise 18 ani", „Porcilor", mai ales „porcilor" se aude, Meinwurmm baci coboară spre șanțul-canal, este o potecă și ei merg repede pe malul canalului, ies dincolo de terenul de fotbal, porțile se văd date cu var, își ridică poalele să poată păși cumsecade, apoi Meinwurmm baci cotește pe după morile de nutreț și grajdurile lui *herr* Seiss, unde împușcau ei grauri. Sînt căpițe mari de lucernă, cu miros aromitor. Inge și Maria se strîng lîngă el. Meinwurmm le face semn să rămînă în umbra unei căpițe.

— Tata a pregătit căruța lui Szöny, pentru răniți, să-i ducă la odăi, în pustă, să scape de chinuri. Ce ai de gînd să faci ?

— Cel mai simplu lucru cu putință. Să vină Meinwurmm baci și Szöny.

— Pușcă pe ei, spune Inge. Asta nu oameni.

Se aude distinct vuietul de glasuri omenești, el vede constelațiile și își spune că în univers singura ființă dezamăgitoare este omul. Ce nevoie este de tot ce se întîmplă acolo ? Ce nevoie a fost de acest război, al doilea mondial și mai ales ce nevoie a fost să se însumeze toate cauzele care l-au generat ? Știe că Maria l-a iubit pe Pill, erau o pereche frumoasă, Pill călcase prejudecățile de familie, călcase șovinismul mediului, ieșeau împreună la Timișoara, cînd erau elevi, apoi, prin '42, într-o permisie... Maria stă nemișcată. Privește stelele. Are obrazul măsliniu, un profil fin, delicat, Inge o strînge brusc în brațe, o sărută și izbucnește în plîns :

— *Mein Gott,* Maria, *Mein Gott !*

Clănțănit de bucșe. Apare o căruță solidă, cu loitre înalte de scîndură vopsită roșu, plină cu fîn. Le ajută pe cele două femei să urce. De Szöny nu-și aduce aminte. Este tînăr, îi vede mustățile pe oală, Meinwurmm baci îi face loc pe șiț și el îi spune lui Szöny :

— Pe drum, prin sat, să venim la pod din sat.

Caii sînt splendizi, înalți, roibi, cu hamuri roșii de

piele bătute în ținte de alamă, drumul este moale, de pămînt și se aude foarte bine ce spune.

— Stau eu la mijloc să pot trage și în dreapta și în stînga. Dumneata, Meinwurmm baci, spui că o ducem pe Inge acasă, i-a venit sorocul să nască. Culcă-te Inge. Maria stai la căpătîiul ei. Szöny dă-i păturile de pe șiț. Învelește-o. Inge te vaiți. Szöny, e nevasta ta. Meinwurmm baci ești tatăl lui Inge. Eu cu Maria tăcem. Szöny, pe urmă poți să ne duci la Timișoara ? !

— No, istina che potem !

— Ne aștepți în baltă, la Fîntîna lu' Ioșca.

— Nu prindem pe mine... Cunoaștem pe tine, chind călărit asta armig... Nu crezut tu este așa brecat muiere. Dai voie mie se ridem.

Szöny are simțul umorului. Rîde și se bate cu palmele peste șold. Fac colțul în ulița din marginea satului. Toate casele zac în întuneric. Szöny plescăie din limbă. Roibii pornesc la trap întins. Zgîlțîie al dracului.

— *Halt !*

Santinelă. Trei tanchete trase în umbra caselor. Drumul alb, duzii, cîmpul, Kalvarien și în dreapta, podul. Meinwurmm baci își începe pledoaria în care se amestecă Szöny, vorbind ungurește. Inge geme ușor, discret. Santinela strigă să treacă. Are un fluier. Fluieră de trei ori. Szöny plesnește cu biciul în aer. Roibii pornesc în trap întins. Drumul luminat de lună. Se vede balta scînteind, vede papura deasă, malul înalt de dincolo, taluzul canalului plin de trestie și se întreabă dacă Ileana aceea necunoscută, fără vîrstă, a călăuzit patrula sergentului la pod, dacă sergentul este gata de luptă ce măsuri a luat, sînt trei sau patru sute de metri de la capul satului la pod, o panglică de șosea pietruită bătută de lună, pe aici a trecut în Mercedesul căpitanului Ceaușu și ce-i îndeamnă pe ei toți să-și riște viața cu atîta ușurință ? Bucșile clănțăne. Îi clănțăne și lui dințîi. Își scoate pistolul. Îl încarcă grijuliu. Simte un nod nenorocit în gît. N-a ucis niciodată un om de la cîțiva pași, prin surprindere. Este într-un fel o crimă. Verifică armarea. Dezasigură. Trage broboada în așa fel încît să nu-i stînjenească mișcarea. Reușita depinde de primele secunde. De hotărîrea lui. Același tremur imperceptibil

al picioarelor, ca în avion, înainte de luptă. Simte sub talpa cizmelor ceva metalic.

— Săcure, răspunde Szöny.

Meinwurmm baci tace. Stă cocîrjat şi tace. Are riduri adînci. Oare Matei Pava discuta şi cu el „Critica raţiunii pure" ? Dacă sergentul ?... Băieţii sînt acum la o partidă de pietre. La una de cărţi. De ce graţii se bucură „Albatrosul" ? ! Oricum, el s-ar fi aflat la domnul şef de gară, unde l-au cazat, încercînd să pună ordine în Caietul nr. II... Şi Augusta ? Şi Mefisto ?... Şi declaraţiile lui patetice : „să fiu unul din milioanele de bărbaţi care luptă nu numai ca ţara mea să fie liberă, dar ca toate ţările pămîntului să fie libere..." Să-şi tragă palme nu alta... Se taxează de imbecil notoriu... Ce caută în căruţa asta care-i zgîlţîie măruntaiele ? Ce destin ironic îl tot hăituie din obişnuinţa lui cea de toate zilele ? ! Se vede limpede silueta santinelei. Nu există nici un cîine de pază. Se stăpîneşte. Trebuie să fie lucid. Prea tîrziu să se uite la ceas. Oricum, patrula trebuie să fie lîngă pod. Drumul n-a putut dura mai mult de 30 de minute. Va trece podul, să-şi asigure retragerea. Chiar dacă sergentul n-a ajuns, ori s-a rătăcit, ori nu poate acţiona, pot porni la galop pe drumul dintre baltă şi porumbişte. Deocamdată prima fază. Santinela fluieră lung. Strigă ceva, nu înţelege ce. Szöny domoleşte trapul cailor. Maria îi strînge braţul. Inge geme. Se repetă scena din uliţă, cu deosebire că santinela îmbrăcată într-un costum de camuflaj, cu cozile grenadelor înfipte sub centură şi pistolul-mitralieră la piept, vine la căruţă şi se apleacă peste loitră.

— *Mein Gott, Mein Gott,* se tînguie Inge, mai repede, mai repede dacă nu vreţi să-l fac aici, pe fîn, ca un animal.

Vorbeşte şvăbeşte, repede, întretăiat, uite că Inge are talent de actriţă, soldatul face un semn plictisit, e posac, miroase a usturoi şi-i spune lui Meinwurmm baci să oprească la cantonul din capul podului, acolo e comandantul care trebuie să controleze căruţa. Sublocotenentul simte sudoarea curgîndu-i pe sub veston, pe şira spinării. Destinul este generos. Prea generos. Putea fi mai zgîrcit. Niciodată nu şi-a imaginat că va trebui să

arunce în aer podul sub care prindeau bibănaşi şi roşioară, sub pod era umbră, răcoare şi apa era întotdeauna limpede. Se vede Kalvarien. Copitele cailor stîrnesc ecouri pe podina din stejar gros. Se vede cantonul spălat de lună. Santinela. La balustradă stau doi soldaţi cu un cîine lup culcat la picioarele lor. Probabil patrula. Deci patru soldaţi pînă acum. Sudoarea îi curge pe obraz. Îi intră în ochi. Creierul îi zbîrnie. Dacă împuşcă un soldat, ori doi, cel rămas are timp să-i cureţe pe toţi cu o rafală de pistol mitralieră. În ipostaza că patrula nu este prin preajmă, sînt pierduţi în mod stupid. Dacă nu acţionează, s-ar putea să rateze totul. După cum s-ar putea ca şeful postului, percheziţionîndu-i, să dea alarma. Rap, rap, rap copitele pe blănile groase, de stejar. Cîinele lup se ridică pe şezut. Luna taie un nor sîngeriu. Aude foşnetul lanurilor de porumb.

— *Halt !*

Simte sudoarea pe buze. Pe gît. Cantonul este acoperit cu viţă.

— Grăbiţi-vă, spune Meinwurmm baci... Fata mea...

Inge geme. Îl imploră pe bunul Dumnezeu, s-o ajute, să nu nască aici, pe fîn, în căruţă. Cei doi soldaţi de pe parapetul podului sporovăiesc. Santinela nu se mişcă din capul podului. Szöny înjură urît. Un pomelnic întreg.

— Tacă-ţi gura, spune ungureşte unul din soldaţii de pe parapet. Acum ţi-ai găsit să faci copii ? De ce nu eşti în uniformă, trădătorule ?

— Sînt şchiop, domnule ofiţer, răspunde Szöny şi-l simte cum saltă securea cu vîrful cizmei.

Este foarte greu să ucizi nişte oameni, indiferent în ce uniformă sînt îmbrăcaţi. Ce-nseamnă, de fapt, o uniformă ? Iată, o întrebare. Pe uşa cantonului, iese un subofiţer care-şi încheie centironul din mers. De fapt, este un sublocotenent cretin, care a dat sergentului două parole absolut tîmpite şi ineficiente. În clipa cînd subofiţerul ajunge la capul cailor, din stînga, de pe marginea bălţii se aude un behăit de oaie şi o talangă care se scutură cu o ritmicitate suspectă. Glasul unei femei.

— Nie oaie, că noi sîntem aici, mînca-v-ar buba ai neagră ghe lotri.

— *Heraus ! Schnell ! Schnell ! Heraus !* strigă santinela spre baltă.

Subofiţerul vine din partea lui Meinwurmm baci. Tac. Aprinde o lanternă puternică. Are o barbă de două zile. Îl împuşcă pe subofiţer de la doi paşi. Înainte de a muta ţeava pistolului spre cei doi de pe parapet, aceştia se mototolesc pe pod. Unul din ei strigă îngrozitor. Strigă şi Inge, parcă înjunghiată. Santinela se zvîrcoleşte în praful drumului. Groaznic. Cîinele lup este în căruţă. Cînd a ajuns cîinele lup în căruţă ? Se luptă cu Szöny care i-a vîrît coada securii în bot. Cîinele lup muşcă sălbatec. Îl împuşcă între urechi. Drept între urechi. Santinela de dincolo trage. Se aud clar strigăte pe liziera satului. Cineva ţipă :

— *Alarm ! Partisanen !*

— Aici, don'su'ent ! Aici !

Szöny dă bice. Raful roţii trece peste ceva moale. Subofiţerul, îşi spune. Probabil în sat a rămas o tanchetă în alarmă. Se aude demarajul motorului. Apoi zăngănitul şenilelor pe şosea. Sergentul derulează firele detonatorului. Szöny scoate căruţa din şosea. O duce în spatele *Kalvarienberg*-ului. „La fîntîna lui Ioşca" le strigă celor din căruţă, sare, hoitul cînelui lup a rămas agăţat de leuca din spate şi aleargă la locul unde sergentul stă în genunchi lîngă detonator.

— Credeam că nu mai ajungeţi, don'su'ent !

Tancheta vine în viteză. Scoate praf argintiu de sub şenile. Îşi scoate fusta şi broboada. Se încurcă în fustă. Tancheta mai are o sută de metri pînă la capul podului. Vede clar cînd se închide turela.

— Soldaţii ?

— Minează.

— Au vreme ?

Sergentul tace. Tancheta depăşeşte duzii de la capătul podului. A căzut roua. Groasă. O simte sub genunchi. Umbre ţîşnind de sub pod. Una, două, trei, patru.

— De unde, oaie ?

Sergentul rîde.

— Eu am behăit. Talanga am găsit-o la stînă. Una veche şi spartă.

• — Gata don' sergent, gîfîie soldatul care se trîntește pe burtă lîngă ei... Și nemții l-or minat. Îs acolo zece calupuri de-ale lor... Mamă, mamă.

Tancheta frînează. Se aude glasul precipitat al santinelei. Tancheta demarează puternic. Simte mirosul gazelor de la eșapament. Vîntul bate de la vest. Totul se petrece undeva în afara conștiinței lui imediate. Parcă asistă la un film. Parcă nu face priză directă și nu despre el este vorba aici. Vede doar grimasa de pe chipul subofițerului *SS*. O mirare inumană care-i lungește trăsăturile, i le lungește la infinit, transformîndu-i obrazul într-o mască a groazei. Obrazul ciupit de vărsat. Tancheta zuruie pe blănile podului.

— Mai lăsați-o, don' sergent, spune același soldat.

Podul se vede deasupra lor. Pe sub parapet, se văd stelele șterse de partea superioară a blindajului tanchetei. Se vede turela. Se vede țeava subțire a mitralierei din care țîșnește un jet de flacără. Nemții trag pentru intimidare.

— Astupați-vă urechile, spune sergentul și răsucește comutatorul detonatorului.

Explozia este galben roșcată. Îi înțeapă retina. Parcă-i plesnește retina. Bubuiturile îi înfundă urechile. Nu mai aude decît un țiuit prelung care-i răsună direct în creier. Jet înalt. Scînduri și grinzi smulse din piroane. O grindă arzîndă cu flăcărui albastre le trece vîjîind pe deasupra capetelor. Tancheta stă agățată o clipă de capătul podului. Balansează. Cade pe spate în baltă. Apă bulbucind. Sînt trei metri adîncime sub pod. De undeva răpăie o mitralieră.

— Gata, spuse sergentul... Ce ordonați.

— Unde sînt ceilalți ?

— În pîndă...

— După mine.

Aleargă cocîrjat în porumb, la poalele *Kalvarienberg*-ului. Rafala de mitralieră trece piuind pe deasupra șoselii. Aude sforăitul cailor care pasc. Cineva țistuie pe-aproape. Vin cei doi soldați cu Ileana care șontîcăie ușor.

— Aici, cheamă Maria.

Căruța. Caii. Oamenii aceia lîngă căruță.

— De ce n-aţi plecat ?
— Pușcă pe toţi, spune Meinwurmm baci...
— Acum îi împușcă pe toţi, repetă Maria.

Sublocotenentul Vornicu se gîndește că blindatele *SS* vor trebui să facă un ocol spre sud, pe linia ferată, că podul pe care l-au aruncat în aer cu atîta risipă de pocnete și de miros de trotil explodat nu înseamnă cine știe ce ispravă dincolo de o acţiune limitată în spaţiu, barînd unul din drumurile principale de acces spre Timișoara, că aici nemţii vor socoti explozia ca un pretext excelent pentru represalii, dacă nu cumva Pill Bassmann, avertizat de prezenţa trupei române, nu va reflecta mai profund. La ce să reflecteze ?

— Ce facem ? întrebă Maria.
— *Mein Gott, Mein Gott,* scînceşte Inge.
— *Also,* Radu ?

El este numai un sublocotenent care încercase să-i vadă pe ai lui, rămaşi dincolo de linii. Atît. Dumnezeule, de ce povara asta a unei hotărîri de care depinde viaţa ori moartea atîtor oameni ? De ce ?

— *Also,* Radu ? repetă întrebarea, Meinwurmm baci.

Cele mai grele hotărîri sînt cele legate de prieteni, de oameni cunoscuţi, de locuri cunoscute. Hotărîrile luate dincolo de obiectivitatea indiferenţei. Singura salvare, raţiunea militară. Nimeni nu-i dă dreptul să rişte viaţa soldaţilor într-o acţiune nesăbuită. Misiunea ordonată a fost îndeplinită. El nu poate ajunge acasă şi de acolo înapoi la Timișoara, înainte de decolarea avionului cu Sfinxul. Nu este singurul pilot al Corpului Aerian Român care nu știe ce se întîmplă cu ai lui. Szöny nu se poate întoarce în sat cu căruţa. Soldaţii sînt frînţi de oboseală. Peste cel mult șase ore se luminează de ziuă şi ei trebuie să găsească o breșă în dispozitivul inamic, pe unde să se infiltreze în linii, cît mai aproape de Timișoara. Ar fi aberant să se întoarcă la halta Ciorani. Dispozitivul este în mișcare, acolo s-ar putea să dea peste nemţi.

— Szöny merge cu noi, Meinwurmm baci. Dumneata?
— Eu rămînem !
— Maria, Inge şi Ileana se întorc, înainte de a se face percheziţii prin case. Santinelele vor descrie şi căruţa

şi ocupanţii ei. Maria, vreau să vorbesc cu Pill. Este singurul lucru pe care-l pot face pentru ostateci. Caută-l. Spune-i că-l aştept (îşi consultă cronograful „Universal-Génève"), este ora 22 şi 15 minute, îl aştept la 23 şi 15 minute, în capul digului, la Şapte salcîmi. Ştie el unde. La Vulpărie. Spune-i că sînt aici cu trupă. Că eu am aruncat podul în aer. Că am asistat la felul cum procedează cu oamenii. Spune-i că am fost acolo cînd a vorbit Odoşan. Să vină repede, singur, cu motocicleta. Nu voi întreprinde nimic împotriva lui. Îi cer să obţină eliberarea ostatecilor. Să nu uite că este cetăţean român şi că aici şi acum eu reprezint Statul român.

— Nu vorbesc cu el de trei ani. Este un monstru. Şi tu un naiv.

— Nu mai avem timp, Maria.

— Am să-i spun. După ce plecaţi, are să mă împuşte pentru complicitate.

— Nu. Ai să-l însoţeşti tu. Deci, el pe motocicletă, tu în ataş. Numai după ce te recunosc, stau de vorbă cu el.

— Şi dacă nu vine ? Dacă se răzbună pe toţi ? Dacă...

— N-are să te ucidă, nici nu te va da *SS*-ului. Spune-i atît : *„Iovan Iorgovan îl cheamă pe Siegfried"*.

— Doamne, de-ai şti cît este de nebun... Fie ! Ce mai contează Maria Pava în toată orgia asta de sînge ?

Pleacă. Meinwurmm baci îi strînge mîna cu amîndouă mîinile. „N-apăi Szöny, mulţam", zice. Strînge mîinile soldaţilor. Se duce după femei, coborînd prin porumb spre taluzul canalului. Ştie că vor ajunge în sat trecînd pe poteca de picior care-i scoate la stînă. Apa o va trece peste salcă, o salcie dezrădăcinată, cu o parte din rădăcini rămase în pămînt, culcată peste canal şi folosită drept punte. Soldaţii tac.

— Sîntem prea puţini, spune sergentul... Altfel.

S-a gîndit şi el la o acţiune-fulger, de comando. Sinucidere. Sînt acolo blindate, un batalion *SS*, cei din Grupul etnic. Nu ştie unde sînt închişi ostatecii. Presupunînd că-i poate elibera, oricînd nemţii pot face alţi ostateci. Cu zecile. Cu sutele. Au la dispoziţie toate satele de aici, pînă la graniţă.

— În căruţă, ordonă... Szöny.

— Cunoaştem asta „Vulpărie"...

Cerul de catifea. Constelațiile. Porumbiștile foșnind. Greierii. Căruța la trap pe drumul de pămînt. Umbra cailor pe mohorul plin de rouă. Are senzația că nu mai asimilează nimic. Că eul lui sensibil și receptiv a secretat o materie impenetrabilă, în care s-a învelit ca într-o cuirasă. Această întoarcere neverosimilă aici îl sleiește. Nu raportează nimic și nu se raportează la monstruozitatea situației. N-a fost la fel de monstruoasă întîlnirea lui cu Pill și cu satul acela necunoscut, cînd a venit în permisie ? Ce-au căutat aici Ella și Walter Hinze, ce-au căutat oficialitățile din *S.D.* și *S.S.*, ce însemna acel Grup etnic și la ce se raporta adunarea aceea șovină și stupidă, fără nici o legătură cu istoria, ori cu creșterea porumbului, ori a stufului din baltă ? Îi invidiază cu răutate acră pe cei din „Albatros", care dincolo de misiune își trăiesc viața într-un confort interior total, fără nici o întrebare care să le tulbure digestia. Stă lîngă Szöny, pe șiț, îl are în stînga pe sergent care-și ține pistolul mitralieră pe genunchi și care-i șoptește :

— Ce cucureze se fac aici, minune, don'su-ent ! La noi...

— Don'su'ent, e voie de fumat ?

— Este ! Tutun aveți ?

— Se mai găsește. Doriți o țigară ?

— Nu fumez.

— Îndrăznesc c-o întrebare, don'su'ent.

— Ascult, Ochișorule !

— Acolo, la aviație, se învață și lupta corp la corp ?

— Mai pe săritelea, dar se învață. De ce ?

— Avui eu un rămășag cu soldatul Grigore N. Grigore, cînd trăseseți dumneavoastră cu pistolu și nu știam cine-i baba aia care trase.

— Vă-nădiți la vorbă, mîrîie sergentul.

— Păi căruța asta se-aude de la o poștă, don'sergent Dragalina.

— Dacă răzbesc peste baltă, vin ei cu tanchetele ori cu motocicletele, și-i auzim, spune.

Simte nevoia oamenilor să răsufle c-o vorbă. Stau cîte trei pe marginea loitrelor, cu picioarele spînzurînd și-i simte cum se bucură țărănește că sînt în căruță, printre porumbiști. Și el se bucură.

— Ajungem şi dormim cu schimbul, acolo la colibă, că pic de somn.

Nu ştie dacă-i este somn. Dar vrea să scape de gînduri...

...Mama aduce lubeniţa, o lubeniţă de Arad, verzuie, învîrstată cu dungi negre. Ella rîde, apare *Herr Doktor* Bassmann care-i spune că din moment ce contesina...

— Don'su'ent ! Don'su'ent... Se aude o motocicletă...

Se ridică din paie. Totul miroase a paie. Coliba este făcută din paie. Aici la „Vulpărie" sînt bostănăriile satului, care se termină în baltă. Îşi revine. Are gust de cocleală pe limbă. Sergentul trezeşte soldaţii care dorm lîngă el. Se uită la ceas. A dormit exact 13 minute. Aici la „Vulpărie" este locul unde balta se varsă în canalul mare. O potecă de picior pătrunde în baltă pînă la locul unde se află luntrea lui Király baci. Balta nu se poate trece cu piciorul. De aici are zeci de ramificaţii. Pill o ştie. Dacă nesocoteşte parola prin care s-au legat pe viaţă şi pe moarte la vîrsta tuturor viselor, nu poate să-i încercuie, chiar dacă scoate tot batalionul *SS*. Pill poate ajunge la ei trecînd canalul pe podişcă. Sus pe colină este un fel de gorgan, poate un fost punct cadastral. Acolo sergentul a pus o pîndă. Soldaţii îşi încarcă armele. Luna este sus, aproape la zenit. Armele au un luciu straniu. Rece. Frig. Szöny stă ciucit lîngă caii care pasc.

— Haide, sergentule... Voi aşezaţi-vă unde am ordonat.

Distinge motocicleta cu ataş. Pill vine fără lumină. Acum motocicleta se vede limpede, o mogîldeaţă în ataş, lumina lunii pe caroseria acestuia, trena subţire de praf, satul undeva sub salcîmi, negru şi mătăhălos, islazul între sat şi canalul cu apă lucie, de pe suprafaţa căreia se ridică un abur uşor. Broaştele. Greierii. Inima. Îşi aude inima. Ce inepţie. De ce ? Motocicleta virează spectaculos şi frînează exact în dreptul punţii. Numai Pill ştie atît de bine locurile. Îi recunoaşte mantaua lungă, din piele. Cascheta cu montura ţuguiată.

— Haide, Maria, spune Pill ; taie contactul şi descalecă, cu o mişcare frîntă, poticnită. Se întoarce spre

el, l-a văzut proiectat acolo pe taluz şi strigă : Vrei să-mi las pistolul în ataş ?

— Nu are nici o importanţă ! Păstrează-l.

— Eşti singur ?

— Nu !

— Rămînem singuri ?

— Cu Maria.

— Fie !

Pill îi face loc Mariei să treacă puntea. El îi ordonă sergentului :

— Lasă-ne ! Totul să fie aşa cum am ordonat.

— Am înţeles !

Sergentul dispare în răchitiş la pas alergător, defilînd o jumătate de minut pe taluz, să-l vadă Pill. Zgomotul paşilor pe podişcă. Maria şi Pill, vara soarele era fierbinte, o lene infinită pe cîmpurile din care se ridicau aburi fierbinţi, crapii băteau apa cu cozile, „auzi Pill ciocîrlia, Dumnezeule ce minune, aş vrea să nu se mai sfîrşească ziua asta" ; „Radu, am reparat motorul ăla vechi de bicicletă, îl punem la luntre, îi fac eu transmisie la elice şi urcăm pînă la Zătoniul negru"...

— Am venit Iovan Iorgovan, din patru vînturi, de pe mare, din depărtare, şopteşte Pill.

— Te-am chemat Siegfried, din patru vînturi, de pe mare, din depărtare, să schimbăm inelele, să legăm brăcirele, frăţeşte, că duşmanul, ortomanul, ne paşte vieţile.

Maria izbucneşte în plîns. Un plîns mut, adînc, răzbit.

— Duşmanul e în tine, Pill Bassmann, spune Maria sec, ca şi cînd nu ea ar fi plîns.

Pill îşi scoate cascheta. I se vede obrazul desfigurat de o arsură proaspătă.

— O sticlă incendiară, Radu. De ce m-ai chemat ?

— Să te salvezi în ultima clipă.

— Tu ai aruncat podul în aer ?

— Soldaţii mei.

— Te ştiam pilot.

— Acum sînt infanterist.

— Te-au descalificat aliaţii voştri, bolşevicii ?

— M-am recalificat eu...

— Maiorul *von* Kleisst a cerut să execut încă doi-

sprezece ostateci pentru pod. A crezut că au făcut-o cei de la fabrică.

— Eu îţi cer să-i eliberezi şi pe cei doisprezece. Să păstrezi un *statu quo* loial în satul în care te-ai născut. Este singura ta şansă.

— Încă nu m-aţi făcut prizonier. Am venit aici la Iovan Iorgovan.

— Este singura ta şansă faţă de tine însuţi. De viitorul tău, oriunde ţi l-ai trăi... Cu atît mai mult, dacă ai să cazi prizonier.

— *Kalvarien*... Mai ţii minte Maria, cînd culegeam maci pe *Kalvarien* ? Era primăvară, soare, răţoii măcăiau în baltă şi noi doi culegeam maci. Sub Isus zac oasele soldaţilor germani din armata Kaiserului. Din oasele acelea au crescut maci. Şi vîntul ? Vîntul din Hessen ? Sînt surd ! Maci roşii crescuţi din oasele germane. Auzi Radu ? Noi culegeam maci, Maria era mică, cu ciuful negru, pe atunci nu citisem *„Mein Kampf"*, eram doar doi copii, Maria şi Pill, mirosea a baltă şi a primăvară pe *Kalvarien*.

— Nu dezerta, spune Maria. Este aici Radu, cu soldaţi români, nu vrem să curgă sînge nevinovat. Fii om, măcar acum la sfîrşit. Ai noştri sînt aici. Au să vă urmărească pînă vă plătiţi toate păcatele.

— Mama are o mică proprietate în Hessen. Sînt acolo dealuri cu vii. Păduri de stejar. Rîuri. Puteţi amîndoi merge cu mine. Vezi Radu, de aceea te rog să-mi ajuţi să demontez fabrica. Te iau acţionar. O montăm în Hessen. Va fi linişte, linişte adîncă, linişte, numai linişte. Vîntul din Hessen nu cunoaşte războiul. E liniştit şi miroase a cimbrişor... Linişte... Doamne, linişte... Doctorii spuneau să fie linişte. Doctorii se pricep bine la oameni. Haide să culegem pepeni. Despre ce vorbeam ?

— Pill, mă auzi ?

— Te aud perfect. Stai puţin. Deci ai aruncat podul în aer. Eu am venit aici cu „Prinz Eugen" de la Kikinda, partizani, într-o noapte sticla incendiară, eram la o femeie, ea a aruncat sticla, iartă-mă Maria, războiul. Ei au încărcat trenul cu fier vechi. Asta nu se poate. Este fabrica mea, adică noi sîntem acţionari principali, directorul Odoşan acceptă, statul român nu-şi mai poate exersa

suveranitatea... Asta este ideea pe care-o caut, sublocotenent Vornicu.

Statul român incapabil de suveranitate. Este un stat mic, domnule sublocotenent, vedeţi, eu am luptat de partea unui stat mare, sînt căpitan, dumneavoastră aţi luptat de partea unui stat mic, sînteţi numai sublocotenent. Un stat provincial. Germania şi germanismul sînt idei mondiale. România, o idee locală. Am ales ideia mondială. Îi aparţin. Prin rasă. Prin concepţie. Doamnelor şi domnilor, vă rog să vă supuneţi trupelor mele. Altfel voi fi obligat să fac uz de forţă. Domnul Ilie Broscarul nu s-a supus. Nici domnul Frăţilă. Nici domnul Meinwurmm. Ciudat. Foarte ciudat. Cine sînt aceştia ? Pleava. Gunoiul satului. Nimeni. Dar doamna contesă ? Dar domnul maior *von* Kleisst ? Un *von* Kleisst în *SS* „Prinz Eugen" ? De ce nu ? Pocher, dame, cai de curse, falit şi acum o şansă la un milion. Mîna contesei, mama mea vitregă, şi o fabrică. Asta este Radu. Nu mai pot juca decît pe cartea lui *von* Kleisst.

— Imposibil. Sînt aici cu trupă să exercit suveranitatea statului român. Dacă trebuie, ordon să se arunce în aer linia ferată spre Lovrin. Am soldaţi acolo. Nu pot ataca satul. Nu vreau să sufere populaţia.

— Mîine cucerim Timişoara. Instalăm cel dintîi cap de pod al *Donauland*-ului.

— Aiurea. De trei ani nu faceţi decît să vă retrageţi. Sper că-ţi dai seama de realitate.

— De ce m-ai scos din ale mele, chemîndu-mă prin legendă ? De ce ? De ce-mi aminteşti copilăria ? Cine-a fost Iovan Iorgovan ? Un vis ? O minciună ? O poveste ? Cine-a fost Siegfried ? ! Altă poveste ? Altă minciună ? Tu, Maria, eşti moartă. De mult eşti moartă. Şi tu Radu eşti mort. Şi Pill este mort. De mult. De-o veşnicie. Aici este căpitanul Bassmann din divizia moto de poliţie *SS* „Prinz Eugen". Căpitanului Bassmann, vorbiţi-i. El deţine ostateci care vor fi executaţi la ora 24,00 dacă trenul nu va fi încărcat cu utilajul fabricii. El i-a raportat maiorului *von* Kleisst că va duce tratative cu trupa română infiltrată în dispozitiv. Oricînd pot declanşa o vînătoare. Sîntem specialişti. Vă blocăm în baltă. Aducem bărci pneumatice. Cîini. Nu uita, sîntem o idee mondială. Nu mă poţi îm-

pușca. Nici nu mă poți lua prizonier. Pentru mine vor fi executați cincizeci de locuitori. Dacă este nevoie, o sută. Două sute. O idee mondială nu se justifică decît în fața ei însăși. Numai voi, ideile provinciale, căutați justificări istorice în fața mondialului. De ce m-ai chemat ?

— Să oprești execuția ostatecilor. Să încetezi orice presiune asupra locuitorilor din orice comună de pe teritoriul românesc. Ați venit ca soldați. Bateți-vă ca soldați. Este o somație.

Își dă seama de dimensiunile ridicolului. Aștepta să-l reîntîlnească pe Pill. Să ajungă cumva la cel dinainte. Să-i sensibilizeze măcar un gînd ; constată că nu are nici cuvinte, nici replică, nici argument.

Pill Bassmann desfigurat de arsuri, nu mai este nici măcar fizic el însuși.

— Viciul vostru, Radu. Lamentarea sentimentală. Istoria nu se face cu sentimente. Ce-ți pasă că execut doisprezece nenorociți, care n-au altă funcție socială decît să muncească ? ! Care trăiesc doar ca să mănînce, să urineze și să procreeze cu femeile lor nespălate ? Ți-ai îndeplinit misiunea, magistral. Dacă bănuiam că ești acolo, trăgeam cu mitralierele în toți. Îți acordam acest „pentru onor", postum, ucigînd două sute de oameni, pentru a te ucide pe tine, onorîndu-ți curajul. S-au alertat prin radio toate trupele noastre din dispozitiv și de la etape. Dacă reușești să treci la ai tăi, meriți stimă. Lasă-i pe ăștia. Nu intră în ordinul tău de misiune. Nici nu risca pentru ei. Nu încerca un vicleșug. Sîntem preveniți. Santinelele noastre au ordin să tragă fără somație, în orice femeie sau bărbat care mai umblă prin sat. Căruța este cunoscută. Apropo. Am dat ordin să se scoată benzina din rezervorul motocicletei. Pentru orice eventualitate.

— Ești precaut, căpitane Bassmann.

— Să ne plimbăm, sublocotenente Vornicu.

Este lună plină, lumină argintie, bălțile foșnesc tainic, foșnesc cucuruzиștile, constelațiile de toamnă licăre pe cerul de catifea, miroase a pămînt umezit de rouă, totul este așa cum a fost, pămîntul, și bălțile, și cerul, și totul este absurd de altfel, pentru că nimic nu mai ajunge la el ca altădată. Pill merge cu pași mari pe drumeagul din coasta bălții.

— Eşti lacom de tot ce-a fost, eşti nebun după tine cel de atunci, nebunia asta a puterii nu te justifică nici măcar faţă de tine însuţi. Poţi să-ţi ridici o mie de fabrici acolo în Hessen, auzi tu, mirosurile astea şi nopţile din verile de demult şi copilăria ta aici n-ai să le uiţi, nici n-ai să le poţi renega. Îţi aduc mereu argumente sentimentale. Provinciale, zici. Fără ele ne-am pierde calitatea de oameni. Nu-ţi încărca maturitatea şi bătrîneţea cu alte crime, săvîrşite în chiar satul copilăriei tale.

— Eşti mărunt, Radu. Edulcorat.

— Poate. Probabil nu eşti la prima execuţie de ostatici. Pill rîde.

— Stupidule ! Ţi-am spus. Forţa nu se justifică decît faţă de obiectivele ei. Pentru noi nu există termeni de apreciere comuni.

— Crezi ? ! Ascultă Pill. Tu ai renunţat la omenie, la a fi tu însuţi în limitele normale şi firești ale mediului tău, împrumutînd teze şi haine care nu aparţin şvabilor din Banat. Eşti un intrus. Acolo, la ei, eşti un intrus. Te-au folosit în chip de unealtă. Ce sperai să ajungi ? Sau cît sperai să ţină războiul, ca scăpînd cu viaţă să ajungi, ce ? General ? Tu nu-ţi dai seama că Hitler a pierdut nu numai teza unei Germanii moderne, care să poată juca un rol în Europa, dar mai mult, în confruntarea asta cu istoria, voi aţi exclus Germania de la orice dialog cu restul popoarelor ? Nu-ţi dai seama că toate ororile epocii ăsteia se atribuie fascismului ? Pill. Aţi mers atît de departe cu crima, încît v-aţi ucis copilăria. Amintirile copilăriei. Îngrozitor, Pill. Nu credeam. Sau nu puteam crede. Acum...

— Vîntul din Hessen...

— Isprăveşte cu nebunia asta simulată, spune Maria. N-o să te scape de streang, ucigaşule.

N-o văzuse pe Maria. Sau n-o băgase în seamă. Pill îşi scoate din nou cascheta. Este aproape hidos. Un craniu tumefiat, de mort... Hans stătea gol, bată-l ştenu lui de bolînd, stătea gol în grădină, ce dracului, nu se poate rupe din plasa asta a amintirilor, Pişta zdrenţăros la galop pe taluz cu Hans în spate, Hans strigînd : „La galop, Silver ! La galop !“ La un *Kirvai,* Maria cu păpuşa Grete, popa Sibelius care aştepta şcolăriţele să iasă de la şcoală, Maria se gîndeşte la teza pe care a dat-o elevilor anul trecut

„Mihai Viteazul și demnitatea națională", inspecția cu cineva de la Timișoara, de la *Hitlerjungend,* scandal și toți băieții aceia care păsteau vitele ori căutau găinile de ouă dintr-odată conștienți de rolul lor istoric : raaap, rap, *„Deutschland, Deutschland über alles"*... Agitatoare comunistă, ta-su la pușcărie, la Caransebeș, bolșevic notoriu, ofițerul român, noaptea, ce vrea să-i argumenteze criminalului, de ce nu scoate pistolul să-l împuște, cînd te gîndești că buzele astea descărnate i-au sărutat sînii, se-nfioară, Dumnezeule, cum a putut, cum a putut Dumnezeule ?

— Te-ai ascuns în dosul nebuniei. Joci teatru. Un teatru sinistru. De ce nu-l ucizi, Radu ? Dă-mi-l mie să-l duc femeilor. Ălora în patul cărora a intrat porcul de Hans, cu pistolul în mînă.

— Fleacuri ! Noi cucerim lumea și tu te ocupi de rezistența materialelor. Asigurăm puritatea și supremația rasei germane ; iar tu faci amor platonic pentru o biată subființă, care se mai cheamă și iudaic : Maria... Stupid !

Hans acolo în uniformă, proaspăt venit de pe front... „Ești un geniu, Hans ! Reduci viața la cel mai agreabil numitor comun : biologia !... Vino s-aruncăm în foc toate cursurile... Splendid... *Gott sei Dank !*... Uite-l aici pe Goethe, ramolitul ăsta bătrîn și sentimental !... *Zum Teufel !* Dincolo de *«Mein Kampf»* nu există nimic... Goethe în foc... *«Faust»* la magazia de efecte... Superbă aventură..." Numai cretinoidul de Hans a crezut că el acceptă linia asta joasă, brutală și necesară. A înțeles de la început resorturile puterii absolute și infinitele delicii ale puterii absolute. Ideea asta l-a adus aici. Dreptul de a fi totul. Dumnezeu și Satana, înger și diavol, stăpîn pe viață și pe moarte, pe avuție sau sărăcie, pe fericire sau disperare. Nu e vina lui că Radu și Maria au rămas la stadiul obedienții. Cea mai mare aventură a eu-lui germanic. Expansiunea. Formula expansiunii gazelor. Führerul a înțeles toate astea mai bine decît oricare alt german...
— Ți s-a cerut o expertiză tehnică înainte de procesul tatii... — Expertiză ? Ce expertiză, Maria ?... — Nemernicule !... Ai falsificat adevărul. Ai încercat să arunci pe umerii tatii hoțiile lui Odoșan și ale contesei... Ca să-l compromiți, ai încercat să-l faci hoț în fața muncitorilor.

Era singura voastră șansă... Bandiților... — Cum te-ai împlinit, Maria ! Ce buze umede ai... — Asta-mi spui Pill, acum, cînd tot sufletul meu este o rană ? Mizerabile ! Mizerabile ! Mizerabile !...

Pîcle de jur împrejur, pîcle groase, absurd, n-o să-și piardă tocmai acum conștiința, ce dracului, băiatul ăsta deștept și numai sublocotenent vrea imposibilul, chiar dacă ar avea aici o sută de soldați nu poate face nimic, iar maiorul *von* Kleisst este un asasin sadic, ucide din sadism, nu i-o poate spune, este de la inamic, aici este toată absurditatea, că nu are conștiința limpede că este de la inamic, este de aici, din el și asta-l stînjenește și ar vrea să urle, se stăpînește...

Sublocotenentul Radu Nanu Vornicu simte cum intră în capcana propriilor lui cuvinte. Propriilor lui argumente. Simte cum aceste cuvinte, alergînd să se ordoneze în argumente, sună a gol, aici sub lumina argintie a lunii, cu toate că pe el aproape că-l dor. Îl recheamă pe Pill spre copilărie și adolescență, „Pill asta nu se poate uita, nici drumul acela cumplit făcut de strămoșii tăi de-a-lungul Europei în cotigile acelea trase de cîini uriași, atît erau de săraci, apoi munca la drenarea pămînturilor ăstora, apoi istoria, mereu istoria, apoi propria ta istorie, în ce-ți poți transforma dragostea de tine însuți, pentru că balta asta și satul ăsta și pămînturile astea..."

Cuvintele sînt goale, cad în gol, se rostogolesc într-un spațiu fără ecou. Brusc are sentimentul acela straniu care l-a încercat în prezența căpitanului Șerbănescu, o ușurare ciudată de sub povara unor legături comune, îmbîcsite de amintiri, o extrapolare bruscă, dureroasă, din sentimental pe un teritoriu al luciditații. Și Pill Bassmann este prizonierul unei conjuncturi care i-a secătuit rezervele spirituale. Căreia i s-a abandonat fără să-ți păstreze nici o rezervă interioară. Pentru această conjunctură și-a tăiat toate legăturile cu cei din jur, cu plasma matrice, mereu generatoare de permanență. Asta este... Pill nu mai există în nici un mediu generator de permanență. A rămas izolat pe bucata lui de conjunctură, în voia întîmplării, sclavul întîmplării și al hazardului. Este inutil să-l strige de pe țărmul continentului natal, al acestui univers fabulos cu tradiții și baltă, cu poveștile locului și cucu-

ruziști de toamnă. Pill se află în derivă pe pluta lui conjuncturală, își bate joc de teritoriul „îngust" al tradiției, de localismul lui provincial și îmbîcsit, fără să-și dea seama imbecilul că de fapt fascismul este un accident istoric al Germaniei și că ceea ce va supraviețui reacției umanității la fascism va fi tocmai milenara tradiție germană, Germania însăși cu toată zestrea ei spirituală. Dumnezeule, cum poate fi atît de orb, cum se poate rupe de acest țărm fertil, plecînd spre nicăieri, spre neant, de unde nebunia asta care-l orbește, care-l face să creadă că-și poate guverna pluta lui nenorocită, bucata asta de conjunctură, pe spinarea căreia a crezut că va ajunge... Unde ? La ce ?

— Unde te-a dus nebunule ideea mondială a puterii mondiale ? Unde v-a dus pe toți ideea asta absurdă, mereu și mereu sancționată de istorie ? V-ați lăsat oasele pe toate cîmpurile de luptă ale Europei. În Africa. Și ? Pentru ce ați făcut să sufere și să sîngereze toate popoarele Europei ? De ce ? Și-acum ? Alungați de peste tot. Hăituiți. Împușcați precum cîinii turbați. Nu ți-ai dat seama că tradiția și limba fiecărui popor sînt teritorii sacre, inviolabile ? Pill, întoarce-te la tine însuți. Nu căpitanului din *SS*, divizia de poliție „Prinz Eugen" i-o spun. Acela aparține accidentului istoric. I-o spun prietenului meu Pill, fiul doctorului Bassmann, amintirilor lui le spun...

Raaap ! Poc ! Poc ! Poc !

O rafală de pe liziera satului. Sublocotenentul se întoarce fulgerător. Vede umbrele care taie imașul la adăpostul perdelii de salcîm. Se aud somații. Se aude cum sînt pornite două motociclete. Acum se aud pașii acelora, parcă gîfîitul lor opintit, undeva în sat se aude o salvă, apoi o rumoare de glasuri, țipete ascuțite de femei, cîteva pocnete înfundate ca de pușcă de vînătoare, motocicletele cu ataș țîșnesc din capătul uliței și sublocotenentul Vornicu îi spune căpitanului Pill Bassmann :

— Nu te mai apără decît povestea cu Iovan Iorgovan.

Aleargă la locul unde este ascuns sergentul Dragalina. Sergentul stă în genunchi, cu pistolul mitralieră epolat. Alături doi soldați cu armele la ochi.

— Lăsați-i să se apropie, spune.

Sînt cinci oameni care aleargă în disperare. Motocicletele le taie calea spre baltă. De pe ataşe pornesc două salve de puşcă mitralieră. Cei cinci dispar. Acolo este o fostă cărămidărie. Sergentul dă drumul la salvă. Prima motocicletă face un viraj brusc. Trăgătorul de la puşca mitralieră atîrnă peste ataş. Motocicleta intră în salcimi. Cealată virează pe loc. Se depărtează cu viteză. Din cărămidărie ies cei cinci oameni. Traversează puntea. L-au văzut. Fug spre ei. Îl recunoaşte pe Matei Pava. Ţine în cumpănire o carabină nemţească.

— I-au executat, spune şi se lasă să lunece pe taluz.

— Tată, strigă Maria... Eşti rănit.

Gîfîit de oameni fugăriţi, cu sudoarea mirosindu-le a spaimă şi a moarte. Îl conduce pe Pill Bassmann la podişcă.

— Iovan Iorgovan rămîne... Du-te Siegfried în patru vînturi, pe mare, în depărtare, fără întoarcere.

— Radu.

— Du-te Pill. Altfel te împuşc aici, pe loc şi drept la mir.

— Poate ar fi mai bine. Te scutesc, să nu porţi remuşcările la vîrsta maturităţii şi a bătrîneţii... Dacă scăpăm. Dumnezeule, dacă scăpăm vii, din toată nebunia asta şi-n Hessen vîntul...

Cartea a doua
OPERAŢIA BUDAPESTA

Ușa este păzită de o santinelă. De fapt sînt patru soldați din cavalerie care se schimbă din trei în trei ore, băieți înalți, atletici, înarmați cu pistoale mitralieră, baionete și grenade germane cu coadă. Soldații sînt taciturni. Prin parcul în miniatură trece, la ore imprevizibile, o patrulă comandată de un sergent. Casa este cvasiseniorială. Dincolo de draperia grea din catifea, dincolo de ferestrele aburite, se vede Mureșul. Aradul stă sub ploaia rîncedă de octombrie cu spaima încă proaspătă a ocupației horthyste și a luptelor bîntuind străzile pustii. Sublocotenentul Radu Vornicu vede acoperișurile de țiglă pe care se scurg șuvițe de apă, vede ploaia tăind pieziș orizontul, o aude răpăind pe acoperiș, surpriza zilei o constituie caloriferul care nu se știe prin ce minune funcționează și desigur Ella. Se pare că destinul vrea să-l pedepsească pentru imprudența de a-l fi provocat. Poartă încă în el spaima loviturii de tun care l-a doborît la Turda, apoi interogatoriul luat în beciul acela pe jumătate răscolit de proiectile, cînd l-au martirizat pe Secicar, intervenția salvatoare a maiorului de aviație Erikmann și a Ellei, uciderea plutonierului din *SS*, evadarea, Ferencz baci și șura lui providențială, fata familiei de învățători uciși cu baionetele de horthyști, Magdalena Orășanu, călăuza care i-a trecut prin liniile inamice, el cu fata aceea de 10 ani, orfană de cîteva ore, ținută de mînă, revenirea la Grup, misiunile, cantonamentul de la Balomir, avuse-

seră loc luptele pentru păstrarea trecătorilor din Apuseni și de pe valea Mureșului, unde se bătuseră școlile militare de la Radna, Lipova și Ineu și ordinul insolit de a zbura la Arad cu un Fiesseler Storck. A crezut că este vorba de a-l ajuta pe locotenentul Șenchea la încercarea Ghe-urilor lăsate de nemți pe aerodromul Arad. La aterizare, l-a așteptat căpitanul Enescu și toate lucrurile s-au lămurit pe deplin cînd au adus-o în casa asta de grof pe Ella. Îmbătrînită, halucinată, străină pînă și de ea însăși. Le demonstrează că jocul în care a intrat nu este un joc agreabil de societate. Că fără mult discernămînt a îngroșat prea tare dublura condiției lui de pilot de vînătoare. Cît vor ține ploile, asta nu-l sîcîie. Și așa nu zboară. Îi vine să-și tragă palme pentru ușurința cu care își găsește argumente. Ella doarme încă. Femeia cu o mînă slabă atîrnînd moale pe marginea divanului, cu cearcăne adînci și cute la colțurile gurii, cu o expresie tragică nedezlipită de pe obrazul supt, să fie „Suedeza" de acum patru ani ? În ce hal a martirizat-o războiul ! Căpitanul Enescu, de fapt maiorul Enescu, i-a spus că soțul Ellei, Erikmann s-a împușcat cu cîteva minute înainte de a fi arestat de Gestapo pe aerodromul de la Someșeni. Ella s-a salvat la Budapesta. De acolo la Armata 3-a ungară, a ajuns la Arad și a rămas ascunsă la niște rude ale mamei ei, pînă cînd Aradul a fost eliberat. Moartea soțului, faptul că Gestapoul o urmărea cu înverșunare, groaza de a fi descoperită, arestată și torturată, au șocat-o profund, i-a spus maiorul Enescu. Este incoerentă. Deține informații de excepție. Vederea dumitale, oricum, îi va reda echilibrul interior.

— Este inuman, domnule maior. Nu accept rolul.

— Inuman este refuzul dumitale... Informațiile Ellei pot salva viețile a mii de oameni. După cîte mi-a spus, vag și nelegat, este vorba de o tensiune politică excesivă la Budapesta. De faptul că generalii unguri din zona frontului sînt din ce în ce mai echivoci în fidelitatea față de Hitler și, față de vechea noastră cunoștință, *General-oberst* Friessner. Orice informație poate aduce îmbu-

nătăţiri planurilor operative. Îi poate ajuta pe sovietici. Te rog să apreciezi importanţa pe care M.St.M. o acordă acestui moment, prin prezenţa noastră aici şi în curînd prin sosirea domnului general Florescu.

— O ştiam !

— Nu-ţi cere nimeni nimic dincolo de demnitatea şi sentimentele dumitale umanitare. Ella este o bravă, cu nervii zdruncinaţi. La fel de bravă ca orice ostaş din linia de foc. În definitiv, îţi este camaradă de luptă. Nu-i poţi refuza ajutorul... Fii liniştit. Nu-ţi ordon s-o spionezi. Nici să-i smulgi mărturisiri prin mijloace... să le spun „neoneste". Medicul nostru i-a dat un somnifer puternic. Trebuie s-o dezintoxicăm. Îşi face morfină.

— O ştiu.

— Atunci ?

— Ordonaţi.

— Poftim la hartă. Generalul mi-a ordonat să te pun în temă.

Casa cvasiseniorială are un statut aparte. La intrarea principală santinela stă mascată după o tufă enormă de buxus, tăiată în formă de sferă. Accesul printr-o stradelă din spatele părculeţului, pe o uşă din fier practicată în zidul înalt care înconjoară proprietatea. Cunoaşte Aradul foarte bine, multe zile din vacanţele ultimului an de liceu le-a făcut aici, pe esplanada de pe malul Mureşului nu o dată l-au prins înserările ; dar nu poate localiza cu exactitate locul unde se află şi ce importanţă are acest lucru, din moment ce cabinetul plin de stampe, reprezentînd într-un fel foarte exact istoria regatului ungar, este dominat de o hartă de stat major, care cuprinde tot arcul Carpaţilor de la Dunăre pînă în Carpaţii Păduroşi. La sud de Dunăre coboară pînă la Zaječar, la vest urmăreşte linia Tisei pînă la nord de Miskolc şi pe această hartă sînt trecute la zi operaţiunile Armatelor 1 şi 4 române şi cele ale Frontului 2 ucrainian. Îl fascinează migala cu care sînt însemnate cu verde trupele horthyste, pînă la valoarea regimentelor, ca şi trupele germane, marcate cu albastru. Se află pentru întîia dată în faţa unei hărţi pe care nu ideile operative sînt domi-

nante, ci informațiile despre inamic. Își dă seama dintr-o privire că ceea ce vede este rezultatul unei munci istovitoare, că nu este nici pe departe doar sinteza recunoașterilor aeriene, că este vorba de centralizarea a mii de informații provenite de la cercetările prin luptă, de la activitatea patrulelor, de la prizonieri, locuitori, de la spioni și agenți, altfel nu se explică amănuntul și identitatea unităților inamice.

— Foarte mulți din comandanții trupelor inamice ne sînt cunoscuți, spune maiorul Enescu, și abia atunci, în cabinetul cu stampe reprezentînd istoria regatului arpadian, în cabinetul cu bibliotecă neagră, masivă, cu birou avînd sculptat la fiecare colț un leu ridicat pe picioarele dinapoi, cu limba scoasă și colții gata să sfîșie, abia atunci își dă seama că proaspătul maior este radical altul decît cel cunoscut în vară. Degajă un sentiment de echilibru perfect, este ponderat și energia cenzurată îi dă un aer de robustețe și masivitate.

— Cunoaștem în linii esențiale cum judecă Friessner, cum judecă și acționează comandantul Armatei a 8-a germane — generalul Wöhler și generalul de artilerie Fretter-Pico, de la Armata a 6-a germană. Prin Ella, cunoaștem pe generalul colonel Vitez Heszleny, care se află la comanda Armatei a 3-a ungare, înființată la 20 septembrie la ordinul lui Hitler, după divergențele din Marele Stat Major general ungur. Ești atent ? Știm că generalul colonel Vitez Miklos, comandantul Armatei 1-a ungare este un violent ; că generalul Vörös, șeful lui de Stat major este oscilant, că la Armata 2-a ungară, comandantul, generalul Veress este fidel lui Horthy și nu fidel nemților, că în Statele majore maghiare se fac ședințe de lucru la care nu sînt invitați ofițerii de legătură germani, că la Budapesta se lucrează îndîrjit pentru fortificarea orașului. Ți-am dat nume, ca să-ți poți organiza materialul informativ. Să știi că sînt dezertări masive de la unguri. Că în nord acționează populația românească. Că avem călăuzi.

— O știu din...

— Propria dumitale experiență. Raportul care l-ai făcut mi-a parvenit. Pe Secicar l-au găsit spînzurat, adică

trupul jupuit, a fost înmormîntat acolo. Te păştea aceiaşi soartă. Îţi datorezi viaţa, Ellei... Desigur şi prezenţei dumitale de spirit...

— Pistolului dat de maiorul Erikmann.

— Şi... Acum înţelegi ? Friessner a vîrît Armatele ungare între Armatele germane, pentru a le ţine în frîu şi a nu le da răgaz să urmeze, cumva, exemplul României. Armata 3-a ungară, din faţa noastră, aici în cîmpia Tisei, are la flancul drept trupele Grupului de armate „F", din Iugoslavia şi la flancul stîng Armata 6-a germană. Între aceasta şi Armata 8-a germană, deci în retragere spre Cluj-Dej, Armata 2-a ungară, iar Armata 3-a ungară între Armata 8-a şi trupele Grupului de armate „Ucraina de Nord" ale generalului colonel Harpe. Dispozitivul acesta vădeşte de-a dreptul o politică. Se-ntîmplă ceva la Budapesta şi este excelent dacă o să ştim, cu un ceas mai devreme ce se întîmplă acolo. De aceea, te-am chemat. Eşti pus în temă. Iată, aviatorule, că viaţa ţi-a rectificat şi corijat atitudinea de neparticipare dincolo de aerodrom, pe care ai afişat-o la prima noastră întîlnire...

— Recunosc, nu fără tristeţe, că aveţi dreptate, domnule maior...

Plouă muced. Aude stropii mitraliind acoperişul. Undeva, tot aici sus, este instalată o centrală de transmisiuni. Sînt doi căpitani care lucrează acolo, i-a văzut doar în trecere, mai sînt cîţiva ofiţeri taciturni, care apar şi dispar prin multele uşi de la parter unde ţăcăne maşinile de scris. Ella doarme profund şi tot orizontul este haşurat de ploaie. Mureşul este cenuşiu, cerul este cenuşiu şi, privind-o pe Ella cum doarme, se întreabă aproape cu groază dacă el a ţinut în braţe trupul acesta crispat şi în somn, dacă el a iubit-o cu încîntarea pricinuită de dăruirea ei frenetică şi cînd s-a întîmplat povestea asta de dragoste, pe care, cu spaimă, recunoaşte că a şi uitat-o. Are pentru femeia ostenită, palidă, un sentiment de compasiune fratern şi nu ştie dacă vina este a timpului, a Augustei, sau a amîndorura deopotrivă.

2

— Numai marşurile şi contramarşurile trupelor Armatei 1 română sînt demne de o epopee, sublocotenent căpos ce eşti... Cîte 80 de kilometri în 24 de ore, bătuţi cu piciorul, prin nămoale şi ploaie, cu tot echipamentul la spinare, nu de puţine ori nemîncaţi, soldaţilor ăstora ar trebui să li se ridice un monument uriaş în mijocul Bucureştiului. Divizia 4 s-a format la Giurgiu. A străbătut 1 200 de kilometri pe jos, ştii doar că prin convenţia de Armistiţiu toate căile şi mijloacele de comunicaţie au trecut la Aliaţi, a mai dat şi lupte în Banatul de Sud, s-a organizat din marş şi acum, dintr-o greşeală de comandament, a fost vîrîtă într-un sac dincolo de Tisa, fără legătură la flancul stîng, cu flancul drept mult îndepărtat de Divizia 203 infanterie sovietică. Noi ştim ce nu ştie deocamdată Corpul 7 român. Enescu te-a pus în temă ? Ai întocmit sinteza informaţiilor aduse de Ella ?... Nu ! Dumneata îţi pui probleme delicate de conştiinţă. Dumneata fabulezi. Îţi convine. Dimineaţa te bărbiereşti cu apă caldă, faci gimnastică, îmbraci lenjerie curată, ţi se serveşte micul dejun, te vîri în cojocelul de zbor, avionul te aşteaptă alimentat, văxuit, ferchezuit, te urci la manşă, într-o oră te plimbi 600 de kilometri, aterizezi, pe urmă joci o partidă de pietre, scrii scrisori şi cînd nu faci amor, îţi inventezi probleme. La muncă, sibaritule. La muncă, prinţişorule. Am să te frec în zăbală, pînă cînd te pun cu tălpile pe pămînt... Eşti în stare să mă duci în punga aia blestemată de la Szolnok, nu mîrîi afurisitule, sceleratule, ştiu eu ce gîndeşti, ba bine că nu, general împintenat, sînt în stare să te şi las acolo, sînt în stare să te duc unde-a dus mutul iapa, dumnealui prinţul aerului s-a îmbufnat, s-a mototolit...

— Am onoarea să vă raportez că mi-aţi dat timp de lucru două ore.

— Şi că din două ore, ţi-am mîncat 10 minute cu bruftuiala.

— N-am gîndit exact în aceşti termeni, domnule general.

— Ai gîndit în alţi termeni. Ştiu exact în ce termeni ! Am fost şi eu sublocotenent înainte de a fi general. Asta este !

— Vă raportez că nu am nevoie de cele două ore acordate. Vă pot face sinteza oral şi apoi în scris...

— Arzi de nerăbdare să mă hîţîi pe sus, în ploaia şi în vijelia asta. Să scoţi untul din mine, sublocotenent ranchiunos ce eşti... Te ascult !

Mefisto se aşază în jilţul sculptat cu armoriile baronului Kondor. Are pungi vinete sub ochi, obrazul tras, sprîncenele şi mai zbîrlite, mai agresive şi el n-ar fi sublocotenent cu adevărat, dacă n-ar deslusi dincolo de bruftuială simpatia şi încrederea ostăşească a generalului... Bruftuiala vine de la faptul că ieri a vrut să se întoarcă la Grup. Maiorul Enescu i-a spus că a început ofensiva pentru Cluj, că aviaţia acţionează şi el s-a simţit ridicol aici, în chip de psiholog. Ridicol şi stupid, claustrat în acest semipalat semănînd mai mult cu un cavou, din care nimeni nu iese şi în care nimeni nu intră. Ridicol, stupid, claustrat, izolat de el însuşi, ca şi cînd toată viaţa i-ar fi rămas în carlingă. Abia în aceste cîteva zile de confort şi linişte vătoasă, în prezenţa unei femei parcă în stare de hipnoză, a putut să-şi decanteze miile de impresii acumulate cu aviditate de la întoarcerea lui la avioane şi condiţia de luptător, de pilot de vînătoare. Escapada terestră de la B. a fost revelaţia. Ca şi cînd destinul lui, grijuliu să nu-i scape nimic esenţial, ar fi aranjat lucrurile în aşa fel încît să-i demoleze cu cruzime toate iluziile adolescenţei. Să-l readucă în lumea adolescenţei, fabuloasă, uşor înceţoşată de amintiri romanţioase, cu ochii de astăzi şi cu cei ai războiului. Starea decrepită, ori nebunia lui Pill, nebunia politică, fanatismul dement al puterii, al unor idei care i-au alterat conştiinţa de sine,

l-au dezolat și alarmat. I se pare că *acest* război operează nu numai pe cîmpurile de luptă, ci și în adîncime, la toate nivelele societății, că se întîmplă ceva revelator nu numai aici pe front ; dar dincolo, acasă, unde el i-a văzut pe cei veniți la Mefisto să se informeze dacă pot sau nu conta pe Armată (în ce fel și cum ? Ca la 1907, ori ca la grevele despre care atunci luase cunoștință pe larg ?), unde Matei Pava putuse ridica cîteva sute de oameni împotriva organizației hitleriste locale și a trupelor de poliție *SS*, unde își făcuseră apariția gărzile muncitorești despre care vorbise căpitanul de jandarmi Ceaușu și unde Alexandru Belcotă nu-și mai ținuse ascunsă activitatea lui de demolare a statului burghezo-moșieresc, cum îl numise în noaptea aceea stranie, în care el, ofițer al acestui stat, consimțise din motive încă neprecizate, să se facă tăinuitorul acelui comunist, urmărit de autorități. Claustrarea de aici, intervenită în plin șoc al evenimentului trepidant, al vieții lui de război, îl îmbătrînește. Poate și de aceea vrea să dezerteze. Poate și de aceea vrea să se întoarcă la condiția lui de sublocotenent, de simplu pilot, la viața de fiecare zi a aerodromului cu limbajul ei criptic, cu nonșalanța și comicăriile de rigoare, cu gasconadele și teribilismele ei, fără de care n-ar exista nici aviație, nici aviatori. Blestematul de Mefisto îi deschide mereu o direcție interioară gravă. O altă direcție dramatică, pe care s-a obișnuit s-o numească pentru sine „istorică". Mefisto, Ella, întîmplarea. Mai corect întîmplarea, Ella, Mefisto. Dureros a fost contactul cu lumea lui primordială. Cu băieții. Cu „Albatrosul". Rămăseseră exact acolo unde i-a lăsat. Erau ei înșiși, neviciați de întrebări, aceiași piloți excelenți, gîlgîind de viață și de umor gras, războiul stătea pe umerii generalilor, politica pe ai politicienilor, aventurile galante la *rase-mottes* cu același iz ușuratic și romantic și trecător, plus discreția de rigoare, popota cu bucătarul Caracoancea și cu întrebările stereotipe ale căpitanului Bîzu Cantacuzino, amator de supe, cu renghiurile lui „Rează", Rozariu, și el purtînd în această lume,

o altă lume, lumea de dincolo de aerodrom, oricum mai largă, mai cuprinzătoare, oricum conținînd-o și determinînd-o pe cea dintîi, fără să poată evada din ea, fără s-o poată uita, rămînînd s-o disimuleze, s-o îngroape în el, să locuiască în ea în deplin secret. Băieții îl mirosiseră. — Ce-i bă, Herodoate, glonțul ăla te-a introspectat ? — Nu ți-a priit spitalul, bebeluș ! — Ce-i, bă, cu mutra asta de profet pus la saramură ? Krishnamurti redivivus !... Și acum ?

— Te ascult, sublocotenente !

— Cred că sînt trei categorii de informații pe care Ella nu le poate selecta încă, domnule general.

— Care ?

— O categorie strict militară. Despre trupe, valoarea lor, dotare, moral, comandanți.

— A doua ?

— Despre relațiile trupelor cu comandanții lor, este vorba de cele ungare ; despre relațiile armatei maghiare cu comandamentul lui Friessner.

— A treia ?

— Informații politice, domnule general !

— Să începem cu acestea, sublocotenente.

Sublocotenentul Radu Vornicu își spune că, probabil la nivelul generalilor, acest gen, politicul, deține prioritatea. El ar fi început cu cele militare, din zona de contact, mergînd spre spațiul operativ și spate, așa cum dealtfel se petrec lucrurile din avion. De la linia frontului, spre spatele lui. Mefisto preferă o zonă incertă ; fixată spațial în centrele politice, departe de front ; dar, oricît de sublocotenent este își dă seama că, mai la urma urmei, sfera militară se subordonează celei politice și că Mefisto o știe mult mai bine și mai exact decît el !... Cine-o fi Doamna în negru, femeia aceia stranie și misterioasă, căreia Mefisto i-a arătat aproape supunere ?... Ah, ah, don'general, cum mai mergeați domnia-voastră la pas spaniol... Își aranjează fișele și începe cu ceea ce

Ella numise, într-o clipă de luciditate „ultima carte a unui bătrîn senil și anacronic", adică jocul politic practicat de Horthy. Citește fișa pe care a redactat-o fără nici un efort, în afara aceluia de a „cronologiza" evenimentele și informațiile. Ella stătea pe divan, acoperită cu un pled de lînă vopsită verde, pudică pînă la obsesie, spunea : „fii atent Radu, notează și nu mă întrerupe", în odaie mirosea a medicamente și în a doua seară Ella îi apucase amîndouă mîinile, i le strînsese într-un frison spasmodic și-l implorase, cu demența în ochi, să-i facă rost de morfină și o siringă. Apoi izbucnise în hohote de plîns. Apoi venise medicul... Dumnezeule, războiul !

— La finele lui august...

— După 23 August al nostru, mîrîie Mefisto.

— ...Hitler l-a trimis la Horthy, cu o scrisoare, pe generalul Guderian. Întîlnire notată drept incertă. La 9 septembrie, întîlnire Friessner-Horthy. Friessner încîntat de politețea de stil vechi, nobiliar, pe care i-a arătat-o Horthy. Opinia la nemți, că Horthy este prea influențat de așa-zisul „Comitet transilvănean" condus de contele Teleki. Consiliul coroanei cere lui Friessner 5 divizii blindate, altfel este silit să solicite armistițiu.

— Cînd ?

— Înainte de 10 septembrie, domnule general.

— Aha !

— În noaptea de 12 pe 13 septembrie are loc la Cartierul general al lui Hitler o conferință, la care asistă, în afară de obișnuiții casei, generalul ungur Vörös, șeful Marelui Stat Major ungar, generalul *von* Greffenberg, se pare comandantul militar german al Budapestei, n-am înțeles și Ella n-a putut preciza.

— Este exact. Continuă.

— Apoi *Reichsführerul SS* Himmler. Hitler a fost foarte optimist și vesel.

— A trecut aproape o lună de atunci, comentează Mefisto.

— A schițat următoarea situație, dacă vă mai interesează.

— Poate că are consecințe. Ascult !

— Înaintarea aliaților va fi oprită la Westwall.

— Linia de fortificații apusene a Germaniei. Utopic.

— *Von* Manteufel va ataca cu Armata 52 tancuri corpurile americane, izolîndu-le și zdrobindu-le. În Italia, situația este pe deplin stabilizată și asigurată. Este fericit că trupele din Creta și insule s-au retras în deplină siguranță.

— Iar l-au mințit generalii.

— Se confirmă ce spuneți. Generalul de aviație Korte...

— Comandantul aviației din Grecia.

— Cum ordonați... A mărturisit în particular că retragerea din Creta și insule a fost cu pierderi mari. Submarinele britanice s-au înșirat lîngă coastă, au alcătuit cu proiectoarele o pistă de aterizare falsă și multe avioane de transport, pline de trupe, au „aterizat" pe acea pistă, ducîndu-se la fund. Apoi Hitler a dat...

— Una din loviturile lui cu explozie imediată, spune Mefisto.

— Exact așa a spus și Ella.

— Să auzim bomba.

— A declarat că țelul sovieticilor nu mai este Germania. Că au schimbat obiectivul principal și că se vor îndrepta spre Bosfor. Că așteaptă în șase săptămîni să intervină o cotitură hotărîtoare, în favoarea Germaniei.

— Vörös a reacționat ?

— Numai în mimică, atunci cînd Hitler a spus că pe teritoriul Ungariei un singur om poate să comande și acesta este comandantul Grupului de armate Sud.

— Excelent.

— A terminat cu o frază pe care generalul Vörös a răspîndit-o peste tot.

— Anume ?

— „Domnilor generali, nu cumva istoria să vă facă cîndva reproşul de a vă fi pierdut nervii în ultimul moment, în defavoarea poporului nostru"... Apoi a trecut la exemplul favorit cu Frederic cel Mare, pe care generalii lui îl făceau nebun în Războiul de 7 ani.

— Apoi a venit ultimatumul dat de Hitler, ungurilor, la 20 septembrie. Excelent a înţeles Vörös pilda lui Hitler. Altceva, mai recent ?

— Horthy a trimes la Moscova pe comandantul jandarmeriei, feldmareşalul Laszlo Faragó, fost ataşat militar în Uniunea Sovietică, împreună cu o delegaţie formată din profesorul universitar conte Geza Teleki, fiul fostului preşedinte.

— Cel care s-a împuşcat în semn de protest la alianţa cu Hitler. Interesant. Foarte interesant.

— Şi pe consilierul ministerial (sublocotenentul se flagelează în gînd pentru felul mizerabil în care a mîzgălit numele ungureşti), Domokos de Szent-Ivany, de la Ministerul de Externe.

— Pe unde ?

— Prin Slovacia, de pe moşia unui nobil ungur, baronul Aczel Eda...

— Cînd ?

— La sfîrşitul lui septembrie.

— O informaţie de prim ordin. Consecinţe capitale. Ori într-un sens, ori în altul. Altceva ?

— Nemţii bănuiesc. Au adus foarte multe trupe în Budapesta.

— Totul este să păstrăm iniţiativa pînă la eveniment... Pe cai !... Redactează. Spune-mi dacă peste o oră, două, putem decola. Uite harta... Aici, în bucla Tisei.

— Ştiu, domnule general. Dacă nu se întăreşte vîntul, decolăm... Ar fi bine să avem starea timpului la Divizia 4.

— Am s-o am ! Mă duc să fac o baie. Nu mi-am scos cizmele de 48 de ore. Uitasem. Am o scrisoare de la

Augusta. Mi-a comunicat căpitanul Ceauşu că ai tăi sînt bine şi că... se pare conu' Costache face politică de stînga... Asta este... Pe cai !

Plicul Augustei este albastru. Miroase a soare şi foarte vag a levănţică.

3

Generalul Costin Florescu n-ar putea spune că se simte în largul lui, cu toate că sublocotenentul părea cu totul calm înainte de decolare. Calm este şi acum, cînd vîntul „umflă" avionul ca pe un zmeu, cînd ploaia se striveşte de parbriz şi norii lăţoşi, cenuşii, ling aripile acestea lungi şi tremurătoare, fixate deasupra fuselajului, lăsînd vederea liberă spre în jos, pe aproape 360 de grade. Chiar dacă aviatorul şi-a confecţionat un facies impenetrabil, mai curînd mutra pe care şi-o urcă de obicei în avionul lui de vînătoare, nelăsînd să-i tresară nici un muşchi atunci cînd se îndură să-şi arate profilul de bărbat tînăr şi frumos, puţintel prea frumos pentru a nu fi uşor infatuat, sigur pe sine, cu o duritate militară care-i stă bine şi mai ales cu orgoliul armei ţîşnindu-i prin toţi porii. L-a urmărit cu maliţie, cum înainte de a pleca de la „castel" şi-a înnodat la gît un fular albastru cu picăţele albe, cu cîtă mulţumire şi-a îmbrăcat cojocelul de zbor şi l-a văzut cu coada ochiului cum şi-a strecurat în caschetă o batistă de damă numai dantele. Dacă nu s-ar fi cenzurat la timp, i-ar fi cerut să-i arate monograma. Augusta poartă asemenea batiste ; dar tot atît de bine ele figurează în poşetele tuturor elegantelor de pretutindeni. L-a urmărit tot cu discreţie, să nu-i ulcereze orgoliul, cum şi-a calculat elementele de navigaţie, cum le-a verificat, metodic şi calm, ca şi cînd ar fi pregătit un

raid de agrement. Ştie de la şefii lui direcţi că sublocotenentul este un virtuoz al manşei, dublat de un „dur", cu o mîndrie aproape bolnăvicioasă. Leu, comandantul lui de Flotilă, i-a relatat cum observîndu-l că nu şi-a adus paraşuta de pe un aerodrom de la celălalt capăt al Bucureştiului, Vornicu a scos portmoneul şi i-a raportat că este gata să plătească oricui drumul cu tramvaiul dus-întors (aluzia era atît de transparentă, încît Leu zicea că s-a albit şi că-i tremurau mîinile de furie) dar că „sublocotenentul aviator Radu Nanu Vornicu nu se înghesuie în tramvaie cărînd un sac de paraşută, acest lucru fiind sub demnitatea lui de ofiţer"... A adăugat că de fapt, „spatele" Flotilei trebuia să-i fi asigurat transportul, lui şi acelei blestemate de paraşute. Ca să nu dea amploare, Leu a derobat, desigur fierbea şi i-ar fi ars cîteva zile de arest sever imberbului ; mai tîrziu i-a dat dreptate, şi l-a protejat din vîrful ierarhiei, de situaţii care ar fi putut deveni explozive.

Nu se poate spune că în avion este cald şi că zborul spre Szolnok este o desfătare ; chiar dacă pilotul o să nimerească direct în bucla Tisei, sud Szolnok, fără să orbecăie pe deasupra dispozitivului sau, şi mai rău, să nimerească la inamic, pe un front ambiguu şi pe vremea asta cîinească.

A zburat de la Bucureşti la Arad, alertat de Marele Stat Major. Alerta fusese declanşată de situaţia Armatei române, aflată la aripa stîngă a Frontului 2 ucrainian, care avea drept adversar Armata 3 horthystă. Era o alertă îndreptăţită, mai ales după ultimele sinteze informative de ansamblu, care configurau clar o posibilă ripostă energică a lui Friessner, spre a asigura retragerea din Transilvania a Grupării *Siebenbürgen,* ameninţată cu încercuirea prin înaintarea Frontului 4 ucrainian la nord şi a trupelor ruso-române spre Debreţin, la Sud. Eşecul contraloviturii dată cu Armata 6 germană pe direcţia Oradea-Salonta spre centrul Transilvaniei nu-l descurajase pe Friessner, mai ales că-l avea drept mentor implacabil pe Hitler, adeptul teoriei apărării prin luptă a fiecărui metru de pămînt, indiferent dacă teoria asta

obtuză conducea la eşecuri catastrofale. Marele Stat Major român ştia lecţia perfect, o ştia şi comandamentul sovietic al Frontului 2 ucrainian care exercita, de fapt, comanda asupra celor două Armate române din componenţa lui (Armatele 1 şi 4); se luaseră nişte măsuri pripite la aripa stîngă şi acum Divizia 4 era într-o situaţie absolut imposibilă. Generalul Florescu priveşte peisajul dezolant al pustei bîntuită de ploaia monotonă de toamnă. Aviatorul întrebase dacă va găsi în dispozitivul Diviziei 4 un petec de pămînt nemlăştinos, unde să poată ateriza fără să capoteze şi de unde, eventual, să decoleze dacă „domnul general doreşte acest lucru şi nu vrea să rămînă cu trupele". Măgarul... Generalul se întoarce spre scaunul din spate unde maiorul Enescu ţine pe genunchi o hartă de navigaţie aeriană pe care nu există nici o însemnare. Îi face semn maiorului să-i dea harta. Îşi descheie scurta din postav soldăţesc, căptuşită cu blană miţoasă de oaie. Poartă capela din postav, cu panglica lată a gradului de general de brigadă cusută în unghi pe montură, dublată de tresa subţire şi steaua de general, cizme de box, cu talpă groasă, a început să se acomodeze, mai corect să se reacomodeze cu felul în care pilotează sublocotenentul... — „auzi domnule să refuze o avansare la excepţional", îşi reaminteşte brusc de episodul recunoaşterii cu Bückerul la Băneasa, priveşte tandru umerii imobili ai pilotului şi încearcă să fixeze pe hartă, din memorie, situaţia Marilor unităţi ale Armatei 1.

— Battonya, domnule general, spune pilotul.

În stînga, foarte aproape de cauciucul negru şi lucios de apă al roţii, se vede turla ascuţită a primului sat din Ungaria.

— Cît timp pînă la Orosháza ? întreabă.

Pilotul îşi consultă fişa.

— 17 pînă la 20 de minute, domnule general... Am impresia că s-a schimbat vîntul.

Generalul urmăreşte manevra pilotului, care aduce uşor botul avionului mai spre dreapta, apoi revine la harta care nu-i spune prea mare lucru. Nu din pricina lipsei de amănunte, nici din lipsa situaţiei uzuale pusă cu roşu şi albastru; nici măcar de teama unei interceptări a aviaţiei de vînătoare inamice, care probabil nu

zboară pe vremea asta infectă. Pe urmă, el ştie cum a pilotat sublocotenentul acelaşi tip de avion la Ploieşti, în iminenţa actului de la 23 August, cînd a fost încolţit de Mustanguri... Vede desenul melancolic al cumpenelor de fîntînă risipite în pusta încenuşită şi revine la o cu totul altă situaţie strategică decît cea de pe front, situaţie strategică creată în ţară, mai exact în Bucureşti, după marea adunare populară de pe stadionul A.N.E.F., la 24 septembrie, adunare dominată de comunişti, transformată mai apoi într-o demonstraţie de masă, care cerea guvern democrat şi încheierea unui front naţional-democrat. Iată o problemă de care, măcar astăzi, sublocotenentul de la manşă este scutit. Alarmă în guvern. Alarmă la Palat. Nu demonstraţia l-a neliniştit. Era firească şi în ordinea previzibilă a desfăşurării evenimentelor. L-a neliniştit şi îl neliniştea obtuzitatea guvernanţilor. Îl alarmează obtuzitatea generalilor din guvern, cu relaţii sau înrudiţi în marea moşierime, incapabili să se obiectivizeze aşa cum o face el. L-a neliniştit şi îl neliniştește obtuzitatea guvernanţilor legaţi de marea industrie şi de marea finanţă, ambele cu o reţea internaţională de interese, reţea internaţională activă acum, încercînd să recupereze ceea ce a pierdut în timpul dominaţiei celui de al III-lea Reich. Îl neliniştește lipsa de clarviziune a Palatului ; dar mai ales chestiunea dinastică, aşa cum se discută ea în cercurile guvernanţilor de ieri şi de astăzi, complet vidată de luciditate şi perspectivă. Luciditate în sensul forţei politice şi militare care domină în estul Europei ; Uniunea Sovietică. Perspectivă în sensul radicalizării maselor, a dorinţei lor firești de a obţine toate drepturile civice, a dinamicei comuniştilor puşi de evenimente în situaţie strategică excelentă ; a faptului că cei trei „Mari" şi-au împărţit demult sferele de influenţă şi el ştie exact cum şi le-au împărţit. Oricum, istoria este în sensul abolirii privilegiilor. Şi războiul pentru Independenţă din 1877 şi cel pentru un stat românesc unitar din 1916 au fost urmate de mari mişcări revendicative ale maselor : răscoala din 1907 ; grevele din 1933 ca expresie a dezvoltării clasei muncitoare. Ironia constă în faptul că un Florescu, posesor al unor privilegii de veacuri, descendent din Radu

Florescu, logofăt al lui Mihai Viteazul, unul din cei mai bogaţi feudali ai acelei vremi, iată, a ajuns după cinci secole la convingeri aproape comuniste, detaşîndu-se cu o surprinzătoare uşurinţă nu numai de statutul privilegiilor, dar de însăşi condiţia lui socială. Există în el o satisfacţie profundă, generată de faptul că viitoarea conjunctură postbelică (ca militar de profesie ştie că soarta Germaniei hitleriste este pecetluită) creează premize favorabile maselor largi. Oricine a urmărit istoria socială de la 1848 încoace, a văzut că, după fiecare mare seism social, masele au mai redus cu ceva teritoriul privilegiilor. Existenţa Rusiei sovietice şi, înaintea ei, existenţa marxismului, au schimbat hotărîtor mersul lent al istoriei. Îşi mărturiseşte, a cîta oară, că studiind marxismul ca pe o doctrină presupus adversă, a devenit în secret un om care şi-a modificat gîndirea după o logică materialist-istorică şi că această gîndire legică i-a oferit satisfacţii depline pe o arie foarte largă a problemelor lui profesionale... Priveşte cumpenele de fîntînă care se rotesc lent sub aripile avionului, şi se gîndeşte la contactul pe care l-a iniţiat, mai exact la prospectarea interioară a generalilor şi coloneilor din cercul lui, care în anumite situaţii nu numai că-şi manifestaseră deschis opiniile lor democratice şi antihitleriste, dar se vădiseră conştienţi de sensul evenimentelor. Aceştia nu sînt dispuşi să participe la sprijinirea cu armele a unei noi coaliţii întocmită de foştii guvernanţi compromişi, spun ei, pentru totdeauna. Unii manifestă chiar sentimente antidinastice violente. Domnia nefericitului Ferdinand, scandalurile de la curte, dezmăţul principilor Carol şi Nicolae, i-au scîrbit. Domnia lui Carol al II-lea i-a umplut de revoltă. Aceştia sînt foarte exacţi în atitudine şi concepţie, nici pe departe comunişti, patrioţi pînă la sacrificiu în mod sigur. Vor fi capabili să oprească la timp baia de sînge care se pregăteşte, în cazul că manifestaţiile de stradă se vor amplifica, punînd în pericol situaţia actualului guvern ?... Ar fi trebuit să fie la Bucureşti şi în deplină cunoştinţă de cauză. Se află în avion, în zbor spre Orosháza şi, deocamdată, porţia lui de istorie este Armata 1 română şi din această Armată, Divizia 4 aparţinînd Corpului 4 armată. Generalul Florescu se bucură de capacitatea pe

care-o are de a-şi stăpîni gîndurile, de a reuşi să şi le ordoneze în ordinea priorităţilor şi în această ordine, de a găsi mai totdeauna esenţialul. Desigur, posedă şi mijloacele cele mai eficiente în stabilirea esenţialului, adică o sumă impresionantă de informaţii şi un sistem cu totul propriu de a le valorifica. Consultă harta de navigaţie şi pe ea, apropierea marilor unităţi din Armata 1 de Tisa, ca şi ocuparea dispozitivului actual. Corpul 7 armată (Diviziile 19 infanterie şi 9 cavalerie) a primit ordinul comandamentului Armatei 1, generalul de corp de armată Nicolae Macici (unul dintre duri) să mărşăluiască forţat spre Mindszent, de unde să se organizeze pentru a trece peşte Tisa. Corpul 4 armată a primit ordinul să mărşăluiască forţat direct spre nord şi să ocupe poziţii pe Criş, spre vărsarea lui în Tisa. Corpul 7 armată este comandat de generalul de corp de armată Nicolae Şova, unul din ofiţerii de excepţie în faţa căreia el bate pintenii fără nici o rezervă. La Divizia 9 cavalerie, comandă un vechi camarad de arme, generalul de brigadă Dumitru Popescu... Divizia 19 infanterie este comandată de un infanterist redutabil, generalul de brigadă Mihail Lăcătuşu. Corpul 4 armată îl are pe generalul de divizie Nicolae Stoenescu. Îl cunoaşte vag. Divizia 4 infanterie şi-a schimbat comandantul la 1 octombrie, cînd a luat comanda generalul de brigadă Pavel Chirtoagă. La Divizia 2 infanterie comandă generalul de brigadă Dumitru Tudose. Sintezele de pînă acum demonstrează nu numai uluitoarea capacitate a Statelor majore de a reorganiza din marş Marile unităţi, pe aceea a comandamentelor, de a găsi soluţiile cele mai eficiente pentru regrupare şi deplasări rapide în pofida lipsei mijloacelor de transport, de a angaja lupte din marş, cum au fost cele din sudul şi nordul Banatului ; dar deopotrivă demonstrează rezistenţa şi inepuizabila forţă a soldatului, atunci cînd vrea să lupte, ştiind pentru ce luptă. Asta o uită guvernanţii de la Bucureşti. Uită că s-a format o Divizie de voluntari „Tudor Vladimirescu" din foştii prizonieri de război, în care există ofiţeri politici, comunişti vechi, luptători în Spania, uită că influenţa secretă a comuniştilor în Armată a devenit un program cvasioficial şi că Armata, sutele de mii de luptători ţărani, majori-

tatea fără pămînt sau cu pămînt puțin știu că o împropietărire radicală este singura soluție și singura răsplată. Guvernanții uită că acest război se face cot la cot cu soldații celui dintîi stat socialist din lume. Și încă multe uită guvernanții, din nenorocire generali numiți în chip de paratrăsnete, în spatele cărora se reorganizează vechile și oneroasele partide politice... Se cenzurează și bodogăne ceva împotriva obsesiei ăsteia politice. De fapt, ce s-a întîmplat ? S-a întîmplat că ungurii și nemții au atacat viguros în ziua de 11 octombrie trupele sovietice din capul de pod vest Mindszent, anume Divizia 243 sovietică, lipind-o de Tisa și ajungînd aproape de treceri. Divizia 243 putea fi încercuită și zdrobită. Cu toate că făcuseră 120 de kilometri în ultimele 48 de ore, ajungînd sleiți în Mindszent, cu toate că oamenii trebuiau să-și tragă sufletul (ce ușor este să recompui toate astea din scaunul avionului, aproape confortabil), cu toate că materialul de trecere era precar, la apelul comandamentului Diviziei 243, generalul Lăcătușu a ordonat Regimentului 96 infanterie să treacă Tisa, sub focul de baraj al Diviziei 23 infanterie maghiară, întărită cu două batalioane de tancuri germane. Au atacat infanteriștii români, scăpați teferi la trecere. Au atacat tancurile germane. Au atacat sovieticii... Generalul Lăcătușu și-a trecut toată Divizia peste Tisa. El știe ce înseamnă forțarea, după statisticile cu rubricile : morți, răniți, dispăruți... Cavaleriștii au trecut mai la nord, sovieticii și-au retras Divizia 243 care suferise pierderi grele, generalul Șova reușise să apropie prin luptă flancurile celor două Divizii : 19 infanterie și 9 cavalerie, aici la Mindszent (ce-ar fi să-i ceară pilotului să vireze spre Tisa ?), lucrurile sînt consolidate, spre deosebire de Szolnok, unde el bănuiește tragedia care și-a desenat conturele, vizibil.

— Orosháza, domnule general ! Am întîrziat cu două minute... Înseamnă că vîntul s-o rotit spre nord-vest.

Pilotul îi arată profilul. Jos se văd acoperișurile de țiglă, acoperite de mușchi, coloanele de trupe pe drumul care duce la Szentes, ploaia, curțile aproape rectangulare, turlele ascuțite ale bisericilor, zidurile date cu galben. Este 14 octombrie 1944 și unitățile de tancuri germane au fost semnalate astăzi în zori la jumătatea

distanței dintre Budapesta și Szolnok, la 2 kilometri est de Albertirsa. Caută pe hartă Albertirsa și vede sub aripi drumul Orosháza—Szarvas pe Criș. Pe drum se scurge o coloană sovietică. Pilotul face o manevră hotărîtă, lăsînd drumul mult în dreapta. Dinspre coloană urcă spre avion un șir lung de trasoare.

— Asta ne-ar lipsi, își spune în gînd și-i vine să-l îmbrățișeze pe tînărul precaut care acum pilotează ținînd între dinți o pipă scurtă, olandeză, din spumă de mare, sau poate din porțelan... Dumnezeule, vanitatea aviatorilor și nonșalanța lor au bătut cu cîteva lungimi de cal aceleași atribute, pînă la inventarea mașinilor de zburat, monopol al cavaleriștilor. Ce înțelege Augusta din tot ce-l bîntuie pe pilot ? Și ce-i apropie în afară de tinerețe și război ? Are brusc revelația sentimentului aproape patern, un sentiment violent, un amestec nejustificat de grijă, o nevoie imperioasă să-l protejeze pe tînărul de la manșă, o necesitate absurdă să-i comunice o mie de gînduri care-l frămîntă, gînduri legate de război, de luptă, de viață, de viitor... Generalul Costin Florescu își spune că, nejustificat și pe negîndite, a îmbătrînit.

4

General-oberst Hans Friessner s-a obișnuit cu ideea că în haosul care-l înconjoară, el are obligația să păstreze în limitele posibilului, dacă nu ordinea fundamentală din structura unor Armate și Grupuri de armate operaționale, atunci măcar ordinea aparentă, care, împotriva haosului, să permită nu numai exercitarea comenzii la toate eșaloanele și, o dată cu aceasta, a executării planurilor operative ; dar deopotrivă să facă posibilă funcționarea tuturor mecanismelor interioare, de la cele administrative, la cele de comandă, în așa fel încît Grupul de Armate Sud să existe și existența lui să se impună inamicului pînă la limita smulgerii inițiativei strategice.

Cartierul general de la Mátraháza, situat la nord, nord-est de capitala Ungariei pe şoseaua Budapesta—Gyöngyös—Eger, la 100 kilometri de focarul întrigilor politice, îi asigură nu numai independenţa materială şi morală, dar deopotrivă posibilitatea să supravegheze capitala Ungariei şi eventual să intervină în cazul că regentul Horthy ar căuta să se desprindă din alianţă. Insurecţia României are repercursiuni politice în lanţ, pe o durată de timp catastrofal de lungă şi pe întregul spaţiu european. Ceea ce-l miră este faptul că Hitler nu l-a lichidat pînă acum, făcîndu-l ţap ispăşitor pentru tragedia din România. Probabil că evenimentele îl presează în aşa fel, încît nu se mai poate lipsi de puţinii generali care, chiar dacă nu-i sînt fideli, sînt fideli armatei germane şi destinului ei cumplit, asumîndu-şi toate riscurile unei comenzi, în scopul de a salva ce se mai poate salva. Dacă se mai poate salva ceva. Împotriva obiceiului de pînă acum, şi anume de a fixa pe peretele cabinetelor lui mereu în migraţie spre vest, harta teatrului de operaţiuni care-l priveşte, pe lîngă aceasta fixează harta întregului teatru european de operaţiuni militare, căutînd, prin comparaţie şi acumulare de informaţii, să se „afle în contemporaneitate". Tot insurecţia românilor l-a obligat la aceasta, atunci cînd a pierdut sute de mii de oameni, neavînd legătură strînsă cu Grupul de armate „F" din Balcani, după cum aceeaşi insurecţie l-a obligat să reevalueze sfera politicului în raport de sfera militarului şi să-şi facă o privire, cît de cît istorică, asupra teritoriilor pe care este obligat să ducă războiul. Analiza relaţiilor istorice cu Ungaria a devenit explicită după 23 August 1944, data fatală care a răsturnat toate planurile lui Hitler de a se apăra pe Carpaţi, transformîndu-i într-o fortificaţie de netrecut. Antagonismelor dintre ţările mici din estul şi sud-estul Europei li se datoreşte faptul că armata germană se mai bate încă pe teritoriul Ungariei. Îi este mai limpede de la insurecţia românilor şi a slovacilor că toate popoarele europene au refuzat ideea pangermană şi a superiorităţii germanismului, printr-un război de gherilă şi insurecţional continental şi că, de fapt, războiul acesta a dobîndit un

foarte pregnant conținut politic, lucru pe care majoritatea generalilor germani l-a scăpat din vedere la analiza momentului istoric creat de ei înșiși, atunci cînd, în posesia forței militare ultramoderne organizate de Hitler, au acceptat ideea supremației asupra întregii Europe. Ceea ce constituie o lecție usturătoare (atît pentru politicieni cît și pentru militari), este faptul că state distruse în cel mai propriu sens, distruse în structura lor statală, ca Cehoslovacia și Polonia, ori state ocupate militaricește, ori aliate prin conjunctură, au găsit forme, modalități și mijloace să se opună Germaniei nu numai ideologic, dar mai ales cu arma în mînă, subminîndu-i deopotrivă dominația militară și statutul politic, condamnînd la neputință național-socialismul și refuzîndu-l, împotriva accesului la putere al propriilor lor partide de dreapta. Este o prăbușire generală a „dreptei", prilej de meditație pentru mai tîrziu, dacă va mai apuca acel „mai tîrziu". Rezervele lui de ceai rusesc sînt pe sfîrșite. Este noaptea de 14 spre 15 octombrie 1944, în șemineul enorm ard cîțiva butuci și *General-oberst* Friessner se lasă o clipă moleșit de starea de beatitudine pe care i-o creează atmosfera feudală a Ungariei lui Horthy. Știe că totul este fals, anacronic, gata să se prăbușească. Știe că numai armata germană asigură acestui regim feudal o aparență de viabilitate. A fost informat de ofițerul lui de ordonanță, *von Rossum,* asupra pedepselor corporale care se aplică soldaților unguri, într-o manieră sălbatecă și degradantă, după cum știe cu exactitate că a început un proces de dezintegrare a unor unități maghiare, din care oamenii dezertează, fie trecînd la inamic, fie ascunzîndu-se pe teritoriu. Ceaiul fără lămîie i se pare fad și stupid. Își foiletează notele zilnice de război. Notează cu o grafie aspră, gotică, ideea criminală a lui Hitler de a transforma Budapesta într-o citadelă. Slavă domnului că Hitler l-a numit pe generalul Jochen Rumohr comandant al apărării Budapestei, salvîndu-l pe el, Friessner, de oroarea de a transforma o capitală a unui stat european, ancorat mereu în angrenajul politicii germane, într-o grămadă de ruine. Obsesia lui Hitler de a nu ceda teren din rațiuni politice și economice a dus din catastrofă în catastrofă. Stalingradul și „Grupul de armate Nord" care în ideea

strategului improvizat ar fi asigurat fierul suedez și cooperarea cu Finlanda, au costat aproape un milion de oameni. Zăcămintele de mangan de la Vatra Dornei, pe care Hitler i-a ordonat să le apere cu orice preț, l-ar fi costat pierderea rămășițelor Armatei a 8-a a lui Wöhler, dacă ar fi acceptat să execute ordinul așa cum a fost dat. Iată că împotriva catastrofei din România, împotriva bătăliei pentru *Siebenbürgen,* pe care a pierdut-o datorită îndîrjirii cu care Armata 1 română a executat acoperirea zonei de concentrare a trupelor române și sovietice la nord de Carpați, tăindu-i orice tentativă de a ajunge să pună stăpînire pe trecătorile Carpaților Meridionali, împotriva faptului că a pierdut bătălia pentru Banat, bătălia Clujului, legată de cea pentru intrîndul secuiesc ; deci iată că, împotriva destinului care-l urmărește cu perseverență diabolică, a reușit să-și regrupeze forțele și să conceapă o contraofensivă de mare amploare, pentru a încercui forțele sovieto-române care amenință Debreținul și dacă lucrurile merg bine, atunci ar putea ajunge din nou pe Carpații Apuseni și Munții Banatului, ușurînd operațiunile din Iugoslavia. Este limpede că rușii vor să deschidă direcția strategică Budapesta—Viena și că acum cheia acestei direcții, care o dată deschisă ar însemna catastrofă pentru fronturile din Balcani și Italia, se găsește la el. Urmărește la hartă zona de lupte crîncene la sud-vest de Debrețin. Dacă este sincer cu el însuși, atunci recunoaște că de fapt scopul acestei contralovituri este în primul și în primul rînd să deschidă drum Grupării de armate Wöhler, în componența căreia intră și Armata 2 ungară, grupare amenințată cu încercuirea. Din informații și de la prizonieri știe că în zona Debreținului are drept adversar un dispozitiv operativ al Frontului 2 ucrainean, la centru cu o grupare principală formată din Corpul 33 sovietic, Grupul hipomecanizat Pliev, Armata 6 tancuri, Armata 53 și cinci divizii românești. Remarcase încrîncenarea cu care se bătuseră românii și își mărturisește că mai la sud, la Szolnok pe Tisa, le pregătește acestora o ripostă care, combinată cu cea de la Debrețin să-i asigure o revanșă cu urmări usturătoare. Insurecția României l-ar fi putut costa capul...

Ca şi altădată, *General-oberst* Friessner neglijează şi în noaptea de 14 spre 15 octombrie aspectul politic al lucrurilor, ca şi profunzimea implicaţiilor acestuia în sfera conducerii şi purtării războiului. Consideraţiile lui „istorice", sînt superficiale şi conjuncturale. Îşi construise planurile implicînd în ele armata maghiară, pe care, pentru siguranţă, o intercalase între Marile unităţi germane, sperînd că va lupta mai ales împotriva românilor, animată de şovinism şi de faptul că primise lecţii sîngeroase atît în Banat, în Apuseni, cît şi în zona Turda—Cluj. Conta pe fidelitatea comandanţilor de Armate maghiari faţă de Horthy, majoritatea proveniţi din clasa nobiliară, care ştiau exact ce destin rezervaseră ruşii acestei clase la ei acasă. Era neliniştit de ceea ce se întîmpla la Budapesta, şi vestea că în Capitală sosise *Sturmbannführerul* din *Waffen SS* Otto Skorzeny îi accentuase neliniştea. Acolo unde sosea Skorzeny urmau lovituri de teatru spectaculoase, pe care el personal le detesta, fiind în afara codului militar unanim acceptat. Oricum, în Ungaria şi-a adjudecat totalitatea atuurilor. Învăţase bine lecţia dată de români şi situaţia operativă generală putea fi dominată chiar dacă s-ar manifesta un defetism politic maghiar. În Ungaria sînt 30 de divizii germane şi, se pare, preşedintele Consiliului de miniştri, generalul Géza Lakatos, stă bine în şa, cu toate că doi fideli ai Reichului, vicepreşedintele Consiliului de miniştri Raasch şi ministrul economiei Imredy, demisionaseră cu cîteva luni în urmă. Este o mare greşeală a lui Hitler de a rupe conducerea militară a unui teatru de operaţiuni de conducerea politică şi a o subordona mereu considerentelor politice care-i scapă de sub autoritate ; dar Hitler nu mai are nici o încredere în generali... *General-oberst* Hans Friessner cercetează încă o dată dosarul „Horthy", alcătuit pentru uzul lui strict personal. Urmăreşte rîndurile subliniate cu roşu. Substanţializează cariera politică plină de ambiguităţi, megalomanie şi lipsă de realism a regentului. Fişa este redactată economicos. Extrage pe o foaie de bloc-notes rîndurile subliniate :

— Ultimul comandant suprem al flotei austro-ungare, 1919.

— Teroarea albă împotriva revoluționarilor partizani ai lui Béla Kun.
— Se opune restaurării fostului împărat.
— Tîrgul pentru Rakosi, arestat în 1925, acceptînd ca Stalin să cumpere cîteva mii de cai de la unul din ginerii lui faliți. Nu-l împușcă pe Rakosi. Îl întemnițează și în 1940 îi dă drumul.
— Ocupă Ucraina subcarpatică în 1939, cu aprobarea lui Hitler.
— Molotov, prin ambasadorul Kristophy, îi face propunerea să nu intre în război împotriva Uniunii Sovietice, în schimbul Transilvaniei.
— Chestiunea Transilvaniei o rezolvă cu Hitler și intră în război împotriva rușilor, trimițînd pe front 13 divizii.
— Anexează Banatul sîrbesc și prin generalul Mihailovič, luptă împotriva partizanilor lui Tito.
— Îl presează pe Hitler să-i deschidă drum la Adriatica, prin Croația, pe care s-o pună sub suzeranitatea Ungariei.
— Atît Hitler cît și Mussolini, sătui de cererile revizioniste ale lui Horthy, ridicol de deplasate față de forța reală și importanța reală a Ungariei. Horthy vrea să refacă vechiul regat ungar împotriva tuturor evidențelor istorice.
— Horthy îl trimite la Istanbul pe Laszlo Veres, cu un emițător, să asigure legătura Budapesta—Cairo.
— Vrea să păstreze teritoriile anexate prin trupele germane în dauna Cehoslovaciei, României și Iugoslaviei, cerînd în același timp protecția Aliaților, care n-au exercitat nici un act de război împotriva Ungariei.
— Cere englezilor o aero-debarcare masivă, asigurîndu-i că o va acoperi cu armata.
— A trimis o delegație parlamentară la Moscova să ceară armistițiu.
— A dat mînă liberă fiului său mai mic, să ducă tratative cu Aliații, sub numele conspirativ Micky. De fapt acesta este un detracat, ușor abordabil

prin femei și cunoscut sub numele conspirativ-ironic Micky Mouse.

— Horthy nu a realizat nici o schimbare fundamentală de la regimul feudal.

— N. B. Apetit dinastic elocvent. La 19 februarie 1942, silește parlamentul să-l recunoască vice-regent cu drept de succesiune pe fiul său mai vîrstnic Sandor Horthy, ofițer aviator, pilot de vînătoare, care a luptat în Est, mort în accident de avion la 19 august 1942.

Pentru acest Horthy a sosit la Budapesta în cel mai desăvîrșit secret omul de mînă forte folosit de Hitler să regizeze și execute spectacolele politice cu răsunet mondial. *General-oberst* Friessner își sună ofițerul de ordonanță. Cere să i se facă legătura cu comandamentul militar al Budapestei. Vrea să știe dacă poate conta pe liniște în Ungaria, în următoarele zece zile, spre a putea executa dubla învăluire a grupării sovieto-române care și-a lăsat flancurile atît de ademenitor expuse în zona Debrețin.

„Sturmbannführerul din Waffen S.S. Otto Skorzeny acționează executînd ordinul meu personal, strict secret și de cea mai mare importanță. În consecință, toate autoritățile civile și militare trebuie să-i dea asistență lui Skorzeny în toate circumstanțele și să răspundă la cererile lui.

Adolf Hitler"

Sosit la Budapesta, Otto Skorzeny știe că nu poate conta decît pe propriile lui forțe, indiferent de opinia generalilor din *Wehrmacht,* a diplomaților și a poliției secrete. Războiul pe care-l duce el este unul pasionant și pasional, în afara regulilor clasice, un război al inteligenței, mobilității, surprizei și imaginației. La 25 iulie 1943, a primit ordinul Führerului de a-l elibera din captivitate pe Mussolini. L-a eliberat. Toată operația de pe vîrful Gran Sasso a durat 4 minute. Mussolini era deținut

din ordinul regelui pe un vîrf de munte, într-un refugiu alpin tixit cu carabinieri. Ordinul Führerului a fost executat. Acum, Hitler i-a ordonat să-l aresteze pe șeful statului ungar, în plin exercițiu al puterii, în capitala lui, unde stă înconjurat de trupele și gărzile lui, baricadat într-o veritabilă fortăreață — Palatul regal și citadela de pe Gellért — adică o incintă fortificată de 3 kilometri lungime, 600 de metri lățime, care domină malul stîng al Dunării și Budapesta, avînd o garnizoană tare de 3 000 soldați în alertă și o bună organizare pentru lupta de apărare. Poziții de mitralieră mascate cu saci de nisip, saci de nisip la ferestre, mortiere, tunuri anticar și trei care de luptă. În incintă, se mai găsesc Ministerul de război „Honved" și Ministerul de interne, apărate de două batalioane. Sub „Honved" există o subterană care conduce la malul Dunării, cu o scară secretă, la mijlocul căreia se află Camera Tezaurului, conținînd bijuteriile Coroanei. Atît accesul intrării secrete de pe malul Dunării, cît și Camera Tezaurului sînt prevăzute cu porți blindate succesive.

Deține programul celor doi Horthy : regentul și fiul. Micky Mouse și-a petrecut o parte din noapte cu una din amantele lui preferate, Dolly, agentă veche, călăreață de circ, de fapt fosta contesă Ana Maria de Kisköre, lucrînd deopotrivă pentru serviciul de informații al armatei maghiare, pentru *Abwehr* un timp, prin Ana Volkova introdusă în Anglia de secția I-a a *Abwehr*-ului, apoi, după cîștigul de cauză al *S.S.*-ului în lupta lui secretă și mortală cu *Abwehr*-ul, deci o dată cu decretul din 18 februarie 1944, care hotărîse înființarea unui serviciu secret unic, Dolly trece sub patronajul lui Himmler care o folosește numai în Ungaria și Germania, cu scopul de a descoperi „comploturile" urzite împotriva Führerului. De fapt, *Sturmbannführer-ului* Otto Skorzeny i se pun în zorii zilei de 15 octombrie două probleme radical deosebite. Cea dintîi, legată de arestarea lui Micky Mouse în plină ședință conspirativă (știe exact locul, ora și măsurile de siguranță luate de fiul lui Horthy) ; a doua, de arestare a regentului, nu înainte de a-și fi rostit la radio discursul prin care se rupe de

Germania şi cere armistiţiu. Oricum discursul trebuia rostit, pentru a exista motivul operaţiei *Panzerfaust*, cum a denumit acţiunea de a-l face prizonier pe Horthy senior. Odată rostit, discursul va produce o sciziune atît între membrii guvernului, cît şi între generalii unguri. Se vor alege cei fideli alianţei cu Germania, de cei infideli, putîndu-se lua măsurile de rigoare pentru întărirea alianţei. Ceea ce-l deranjează pe Skorzeny este că, pripindu-se, Himmler a ordonat generalului de poliţie *von den* Bach-Zelewski, specialist în represalii şi distrugeri de oraşe, să se deplaseze de la Varşovia la Budapesta, cu instrumentul lui de convingere, mortierul „Thor" de 650, folosind obuzul perforant de 2 200 de kilograme, obuz căruia nu-i rezistă nici un blindaj şi nici un fel de cazemată. „Thor" a fost folosit la Varşovia şi la Sevastopol, *von den* Bach-Zelewski se arată dornic să transforme *Burgberg* în ruine şi la nevoie toată Budapesta ; dar lucrurile trebuiesc făcute cu inteligenţă, în aşa fel încît să nu se excite resentimentele ungurilor. Reprezentantul *O.K.W.*-ului pentru această afacere, generalul Wenck se arată dispus să se aplice metode mai puţin bubuitoare ; aşa că planurile sînt făcute bazîndu-se exclusiv pe forţele *S.S.* de sub comanda lui şi pe stratageme numai de el şi de subalternii lui cunoscute. Micky Mouse are întîlnirea conspirativă la ora 10... Regentul îşi va rosti discursul radiodifuzat la ora 14.00. Skorzeny dispune de divizia *Waffen S.S.* „Maria Thereza" alcătuită din germani din Ungaria ; de un regiment unguresc comandat de locotenent colonelul dr. Ney, care alcătuieşte coloana vertebrală a diviziei 25 *Waffen S.S.* „Ion Hunyadi" ; un batalion de aspiranţi ai Şcolii de ofiţeri *Wiener-Neustadt ;* două companii de tancuri „Tigru" ; o secţie de care mici teleghidate „Goliath" ; vînătorii lui speciali — *Jagdverband* — şi, bineînţeles, paraşutiştii *Waffen S.S.* — un batalion de oameni gata la orice, instruiţi superlativ pentru toate condiţiile de luptă. Skorzeny speră să nu se tragă focuri în nici unul din cazurile Horthy. Constată o lipsă totală de pregătire politică şi militară a acţiunii regentului, ca şi o lipsă flagrantă de realism, o izolare a lui între gărzile palatului, fără nici

o legătură cu restul Ungariei decît prin discursul care urmează să fie rostit.

Ziua de 15 octombrie este frumoasă.

Lumina aurie, de toamnă, poleieşte turnurile ascuţite ale Parlamentului — Országház — cupola lui centrală şi ajurul pereţilor exteriori. Dunărea brăzdată de vaporaşe spală cheiurile de piatră, bulevardele sînt pline de lume, nici un semn al războiului n-a atins capitala care dantelează superb malurile Dunării.

Ora 09.55.

Imobilul comercial de pe cheiul Dunării este protejat de ofiţeri din Honved în civil, cei care stau nonşalant în scuar, supraveghiaţi de un ofiţer şi doi subofiţeri ai lui Skorzeny în civil, folosind vechiul truc din toate romanele poliţiste : cititul ziarelor. În casa alăturată este camuflată o secţiune din Honved, cu pistoale mitralieră. Maşina lui Micky Mouse este parcată la intrarea imobilului, protejată de un *Jeep* cu ofiţeri din Honved, înarmaţi cu pistoale mitralieră. Skorzeny şi-a dispus un detaşament de intervenţie în împrejurimi, sub comanda unuia dintre cei mai întreprinzători ofiţeri : Foelkersam.

Ora 10.00.

Skorzeny, în civil, parchează maşina în faţa maşinii lui Micky Mouse, pretextînd o pană. Învîrtindu-se pe lîngă maşină, stabileşte dispozitivul celor din Honved.

Ora 10.10

Apar doi comisari germani care asaltează intrarea. Uşa este aruncată în aer. Cei din Honved deschid focul. Skorzeny îl lasă pe Foelkersam să-i ţină la respect, urcă scările la galop, năvăleşte peste „conspiratori", adică Horthy junior, bravul lui prieten de chefuri Bornemisza, nume de vechi şi cunoscut feudal, încă doi tipi, Horthy junior este înfăşurat la repezeală într-un covor, (ridicolul este perfect) şi coborît pe scări. La intrare trăsese autocamionul programat, Micky Mouse este aruncat înăuntru rulat în covor, sînt urcaţi arestaţii şi convoiul demarează în viteză spre comandamentul trupelor *S.S.* Cînd se anga-

jează pe *Erzsebet-hid,* podul Elisabeta, înainte de cele două coloane purtînd inscripţiile de rigoare pe ecusoanele de marmoră şi tablele de aramă, convoiul este interceptat de trei companii din Honved, venite în pas alergător la alerta dată de răpăitul pistoalelor mitralieră. Calmul lui Skorzeny evită o percheziţie. Cariera de cabaret şi conspiraţie a fiului de regent sfîrşeşte lamentabil în urma unei stratageme abile, desfăşurată într-un timp de exact... 5 minute. Cu un minut mai mult decît asaltul refugiului alpin „Alberto Campo Imperatore", unde era ţinut prietenul lui Hitler, Mussolini...

Arestarea lui Horthy junior nu-l împiedică pe Horthy senior să-şi ţină discursul, în intenţia lui cu răsunet istoric şi rol mesianic pentru Ungaria regenţei. Amiralul care şi-a făcut intrarea glorioasă în Cluj călare pe un cal alb, îl citează pe Bismarck, atunci cînd cere armistiţiu :... „Nici o naţiune nu este obligată să se jertfească pe sine însăşi pe altarul vreunei alianţe". De fapt „alianţa" îi adusese regentului teritorii răpite prin violenţă şi dictat, din trupul ţărilor vecine, teritorii în care trupele şi poliţia lui se dedaseră la silnicii şi atrocităţi nenumărate împotriva populaţiilor autohtone şi suverane, făcîndu-l chiar pe Hitler să protesteze împotriva tratamentului la care erau supuşi de armata horthyistă germanii din Banatul iugoslav. Protestul lui Hitler faţă de Sztójany avusese loc la 19 aprilie 1941, în trenul special al lui Hitler *Führerzug,* garat în gura unui tunel din regiunea Mönichkirchen, la sud-vest de Wiener Neustadt, cu două zile după capitularea armatei iugoslave. Într-o întîlnire Hitler-Teleki la Viena, în 20 noiembrie 1940, Teleki bîlbîise tot felul de scuze pentru fărădelegile trupelor horthyste care intraseră în Transilvania fără lupte. Calificase „exagerări regretabile" expulzările din Cluj ale populaţiei româneşti, în plină noapte, ca şi atrocităţile săvîrşite, mergînd de la înjunghieri la torturi. Sztójany îl asigurase pe Führer că „maghiarizarea şi asimilarea nu sînt o constrîngere şi că va ameliora situaţia germanilor, a saxonilor din Transilvania, care, este adevărat, nu împart sentimentele ungurilor. Cu toate astea, Ungaria trebuia transformată într-un fel de pol de atracţie pentru toţi

germanii din Balcani. În acest sens, se va revizui politica culturală, confesională și învățămîntul"... În megalomania lui, bătrînul regent uitase că, în pofida atrocităților și teroarei, pe toate teritoriile ocupate samavolnic existau mișcări de eliberare națională și socială, conduse de comuniști, grupe și formațiuni de partizani, și că, în confruntare directă, cu arma în mînă, Brigada 1 munte și părți din divizia 2 rezervă au fugit debandîndu-se pe frontul din Transilvania, că 700 de secui au dezertat, nevoind să lupte sub steagurile horthyste, că în Banatul iugoslav, Slovacia și Ucraina subcarpatică se juca ultima carte a invadatorilor „noului regat horthyst".

Desigur Otto Skorzeny, inginer austriac, simpatizant al național-socialismului încă din vremea cînd, sub flamura asociației sportive de gimnastică *„Deutscher Turnverein"*, care servea de cuvertură, se pregătea militărește pentru preluarea puterii în Austria, era indiferent la biografia apropiatei lui prăzi, devenită indezirabilă Führer-ului, pe care el, Skorzeny îl iubea sincer și de care fusese fascinat. Skorzeny își trăise studența sub auspiciile asociațiilor studențești germane tradiționale, *„Schlagende Burschenschaft Markomannia"* ; ori *„Saxo-Borusia"* ; ori *„Burgundia"*, ori *„Teutonia"*, asociații în care se practica frecvent și cu fervoare duelul cu spada lungă, cu două tăișuri, ale cărei răni la obraz erau socotite drept cele mai nobile însemne (Skorzeny avea o asemenea cicatrice pe obraz) și trăise, de asemenea, momentul cînd Baldur von Schirach le desființase, ca incompatibile cu doctrina oficială. Lucid, exact și operativ, avea pentru Budapesta acea simpatie ușor idilică pe care o nutrește orice vienez cu nostalgia vechiului imperiu. Simpatia lui de vienez nu mergea însă atît de departe încît să nu planifice cu minuțiozitate cantitatea de explozibil necesară pentru aruncarea în aer a porților blindate care conduceau prin galeria secretă la Camera Tezaurului.

Așa că, a doua zi, după ce regentul și-a rostit discursul, retrasîndu-se în citadela de pe Gellért, Skorzeny își convoacă ofițerii pe „Cîmpul sîngelui" la ora 03.00. Aici sînt adunate puținele trupe destinate loviturii de teatru. Coloana se compune dintr-un *Kübelwagen* deschis,

în care iau loc cei din echipa de şoc : Skorzeny, Foelkersam, Ostafel, cinci subofiţeri înarmaţi cu pistoale mitralieră şi cu un *Panzerfaust*. Urmează patru care de luptă „Tigru", cu turelele deschise şi comandanţii de tancuri la post, ca pentru paradă, apoi minicarele „Goliath" şi autocamioanele cu cei din *Jagdverband Mitte*, aliniaţi pe banchete, cu armamentul ţinut ca pentru defilare. Fiecare participant îşi cunoaşte exact misiunea, se cunoaşte în detaliu planul citadelei şi se contează mai ales pe surprindere. Ceea ce urmează ilustrează un episod de umor gras şi de melodramă, cum deobicei se întîmplă în unele situaţii limită. Coloana lui Skorzeny urcă spre citadelă, cu Skorzeny „pentru onor", salutînd santinelele. Santinelele răspund la plezanterie, prezentînd armele. Cu ambele flancuri expuse trupelor din incintă, coloana măreşte viteza, unul din tancurile „Tigru" sparge zidul de piatră care barează intrarea palatului, tancurile lui Horthy ridică ţevile tunurilor în semn că nu trag, echipa de şoc năvăleşte în palat, dezarmează un ofiţer din Honved care-i barează drumul, escaladează treptele monumentale de marmoră, pătrunde în secretariatul comandantului militar, Skorzeny îl apucă de guler pe trăgătorul de la puşca mitralieră în poziţia culcat pe un birou, cu ţeava armei îndreptată spre fereastră şi intră cu pistolul întins în biroul generalului-comandant.

La ora 05.45 regentul fuge şi se pune sub protecţia generalului de *S.S.* conte Karl *von* Pfeffer-Wildenbruch.

Skorzeny pierde 16 oameni : 4 morţi şi 12 răniţi.

Trupele lui Horthy au 3 morţi şi 15 răniţi.

Honvezii, regimentul de gardă şi garda coroanei depun armele. Arhiducele Iosif de Habsburg, ţinut la index de regent, îi arată lui Skorzeny superbii lui cai de rasă din grajdurile palatului. Îl tutuieşte după moda „democratică" a înaltei aristocraţii austro-ungare. Comedia s-a sfîrşit. Exregentul este expediat cu un avion la castelul Hirschberg în Bavaria de Sus. În locul lui este numit Ferenc Szálasi, fost ofiţer de stat major, reprezentantul extremei drepte, cu partidul său fascist, „Crucile cu săgeţi", care-şi începe guvernarea printr-o teroare sîngeroasă, la care îşi asociază *S.S.*-ul. Se instituie pedeapsa cu moartea fără judecată. Dolly, alias „Călăreaţa mascată" ; alias, contesa

Ana Maria de Kisköre este suspectată de „Şarpele", unul din agenţii cei mai cruzi ai *S.D.*-ului de a face să parvină la inamic informaţii ultrasecrete printr-un releu care ajunge la fosta agentă „Blonda E", de fapt sora ei geamănă, scăpată de sub securea Gestapoului, după afacerea de la Turda. Dolly este anunţată de unul din prietenii ei, ofiţer în *S.D.* şi dispare la o rudă apropiată, ascunzîndu-se în apartamentul acesteia din plin centrul oraşului, pe strada Alkotmány, nu departe de colţul pe care aceasta o face cu actualul bulevard Zsilinsky. De aici, invocînd rudenia de sînge şi salvarea ţării din drama sîngeroasă care-o sfîşie, trimite, la 16 octombrie 1944, un mesaj verbal surorii sale Ella, printr-un vechi şi credincios servitor al tatălui lor, vizitiu, rîndaş, fecior în casă, bucătăreasă, al acelei rude scăpătate, baronul A.M., slujitor credincios, care se întîmplă să fie originar din părţile Szolnok-ului, de la Tiszaföldvár. Istvan bacsi are 64 de ani, este holtei şi poartă o dragoste adîncă fetelor fostului său stăpîn, pe care le ştie din pruncie.

Mai tîrziu, unul din cei mai cunoscuţi ziarişti americani ai războiului, prezent în intimitatea generalilor şi şefilor de state, precum şi în culisele politicii, Sulzberger, care asistase la procesul criminalilor de război, îl va califica pe Horthy „un bătrîn imbecil şi pretenţios". Probabil Sulzberger ascultase ocările adresate de Horthy americanilor, ocări împărtăşite de regent lui *von* Papen, pe cînd se plimbau în captivitate prin parcul înţesat în prealabil cu microfoane. Tot Sulzberger, care cunoscuse foarte bine România imediat antebelică, scrisese : „Dacă vreodată o ţară a meritat o revoluţie, aceea a fost România de atunci"... Istvan bacsi nu-l cunoscuse personal pe regent, iar de ziaristul C. L. Sulzberger nici măcar nu auzise, fapt care nu l-a împiedicat ca străbătînd cei 70 de kilometri ce despart Budapesta de Szolnok, cu un autocamion al aprovizionării cartierului general al Armatei 3 ungare, să ajungă la periferia oraşului în după amiaza zilei de 17 octombrie şi să tragă în seara aceleiaşi zile la un fost rîndaş al contelui, ajuns cojocar şi membru al consiliului parohial.

5

Niciodată ca acum sublocotenentul Vornicu nu are sentimentul inutilității. Al inutilității într-un moment tragic, cînd tragedia se consumă sub ochii lui, cînd unul din adevărurile Armatei pe care o slujește se etalează cu duritate, cînd cerul sfîrtecat de explozii îi cere prezența și el stă prostit în mizeria de adăpost duhnind a pămînt umed, a paie umede, a postav soldățesc umed, făcînd sluj la cei doi generali înghesuiți între cutiile telefoanelor de campanie, telefoniști, curieri și ofițeri rupți de oboseală, cu bărbile crescute, plini de noroi, cu figuri subte, de mucenici. Aproape că îl urăște pe Mefisto, cu toate că-i recunoaște capacitatea de a fi pretutindeni în același timp, obstinația cu care clefăie prin nămoale spre trecerea peste Tisa, organizată de Divizia 4 ; încăpățînarea cu care se înghesuie în luntrile nenorocite care transportă muniție de infanterie la capul de pod, ca să se întoarcă seara cu cine știe ce barcaz în jurul căruia țîșnesc jerbele de apă ale proiectilelor de artilerie inamice, răbdarea cu care ascultă soldații, ca și cînd ar vrea să strîngă un imens material documentar căruia el nu-i găsește nici un rost ; sau cînd, cu generalul Pavel Chirtoagă, are conciliabule tactico-strategice, în care sînt prezenți destui Dumnezei și destui sfinți părinți din partea comandantului diviziei, adresați celor care l-au vîrît în „cursa asta scîrboasă de șobolani" și destul duh apostolic din partea lui Mefisto.

— Războiul ! își spune, cînd printre scîndurile sau ce naiba este pus în chip de acoperiș țîrîie un fel de zeamă gălbuie, mucedă și plină de igrasie. Ori cînd pămîntul se leagănă și în adăpost se face dintr-odată vid, ca și cînd o forță uriașă le-ar aspira aerul din plămîni... Se luptă să nu dramatizeze. Se luptă să pară normal. Adică să accepte situația asta de cîrtiță, ca pe una normală. Se luptă să nu-și dea importanță, raportînd că se duce să pornească și să încălzească motorul, sau să controleze avionul lăsat la 4 kilometri în urmă, în paza unor soldați de la tren, pe un tăpșan înierbat, lîngă o fîntînă cu cum-

pănă și o „hodaie" de pustă, un fel de saivan pentru vite, hîit și pustiu, în care-a dormit două nopți în paie pline dacă nu de păduchi, atunci sigur de milioane de purici roșii, sculîndu-se dimineața țeapăn, urduros, cu gura coclită avînd gust de fiere. S-a constipat, latrinele de „campanie" sînt groaznice, impudice și mizere, se suspectează de a avea apucături de pension în raport de frustețea infanteriștilor și își mărturisește fără ipocrizie că se vrea întors la Grup, ca la tot ce poate oferi războiul mai confortabil. Abia aici își dă seama că don Pedro lipsește la apel, lipsește de cînd s-a întors din spital. Îi lipsesc toate tabieturile lui de război. Bărbieritul în fiecare dimineață. Gimnastica și salutul yoghinic al soarelui, cu menținerea respirației. Schimbarea lenjeriei de corp. Prosopul de in, dat de mama, cu care-și freacă epiderma lui de sublocotenent pînă o face roșie. Pasta și periuța de dinți. Foarfeca. Adică tot microuniversul lui familiar, înghesuit în sacul de parașută și în lada de campanie, care-l personalizează și-i dă certitudinea propriei lui identități. Dumnezeule, asta se întîmplă aici, de cînd zace în adăpost ! ; ori de cînd stă în preajma artileriștilor, de la o secție de două tunuri a.a. comandată de un sublocotenent simpatic, cu chip feciorelnic, Nicu Vrînceanu. Pierderea identității. Resorbția lui în război. Gîndul îl înspăimîntă. A te vida brusc, ori mai puțin brusc de tine însuți. A-ți pierde identitatea într-o masă amorfă, păstoasă, dominată de exploziile proiectilelor, de nămoale, frig, umezeală, pîclă, de pămîntul pe care-l scurmi în căutarea unui adăpost mizerabil, cu frica morții rozîndu-te nemilos, cu groaza de a săvîrși cele mai naturale acte fiziologice, cu scîrba de hoitul prost mirositor pe care-l porți în cojocul de zbor, atît de insolit între mantăile kaki, pătate de nămol. Niciodată ! își spune. Își scoate pipa din spumă de mare mirosind încă a „Lavandă fină" (în loc de tutun i-a făcut un tratament cu „Lavandă fină", pînă cînd parfumul a intrat în porii instrumentului) și încearcă să-și regăsească identitatea de aerodrom, cu riscul de a șoca pe toată lumea. Uite că nu știe în ce zi este. Imbecilizarea începe de aici. De cînd pierzi contactul cu timpul... Moșul este încă verde, cu mustața lungă, lăsată pe oală, arsă și afumată deasupra buzelor ; fata

este roşie în obraz, un obraz tînăr, roşu, cu pielea întinsă, buze cărnoase, înfofolită într-o broboadă veche, cu cizme vechi şi gloduroase, zîmbeşte şi se tînguie uşor : *Ioi Istenem !... Ioi Istenem !...* Moşul scoate din buzunarul adînc al laibărului unguresc din pănură, cu guler de „barşon" negru, lucios, o lulea adevărată, o lulea cu capac, lungă şi impunătoare, vine la el şi evident îi cere „duhan". Mefisto rîde cînd sergentul traduce şi-i spune :

— Propria ta infatuare te pierde, aviatorule !

Este foarte de dimineaţă. O dimineaţă cenuşie, umedă. Sala de clasă este destul de amărîtă. Aici şi-a stabilit Mefisto de aseară „ascultarea". Aici a recepţionat ştirea că regentul Horthy a fost arestat de nemţi. Aici a recepţionat maiorul Enescu ordinul ca încă în zorii zilei de 19 octombrie, adică astăzi, generalul Florescu să se întoarcă la Bucureşti. Aici a dormit el cîteva ceasuri bune, în paie proaspete, acoperit cu pături cazone şi încă înaintea zorilor s-a dezbrăcat la fîntînă şi s-a spălat cu apă rece de sus pînă jos, spre stupefacţia santinelei şi apoi s-a frecat cu o pătură spre hazul aceleiaşi santinele, care călcînd consemnul şi-a luat arma la umăr şi l-a buşumat în lege mormăind : „Mare-i grădina lui Dumnezeu, don'su'ent" ! Şi tot aici şi-a făcut „punctul" cu exactitate. Divizia 4 din Corpul 4 Armată a fost vîrîtă într-un cap de pod dintr-o greşeală de comandament. Nu are legătură cu divizia 203 infanterie sovietică, aflată la dreapta ei. Lucrul este clar şi certificat de bătrînul şi nepoata lui care au trecut printre cele două divizii, fără să fie opriţi de nici o patrulă. Moşul o ţine una şi bună. Domnişoara contesă i-a poruncit să se ducă la români. I-a poruncit să zică : „duceţi-mă la domnul general, mă rog frumos". Apoi să-i spună domnului general : „Mă rog frumos, duceţi-mă la stăpîna mea, domnişoara contesă de Kisköre, care se află în România. Şi să ştiţi că am văzut multe. Am poruncă să spun ce-am văzut domnului general". În sala de clasă se află Mefisto, maiorul Enescu, sergentul T.R. care ştie ungureşte, moşul simpatic care cu mult respect, aflînd că se găseşte în faţa domnului general, nu şi-a aprins luleaua neagră, cu capac de alamă şi ferecături tot de alamă, fata cu ochi verzi şi el. Detectează nervozitatea lui Mefisto, care-i spune maiorului Enescu :

— Ai confirmat chiar tu primirea ordinului ?

— Da, domnule general.

— Atacul este iminent. În zece minute. Într-o jumătate de oră. Avem aerul că fugim ca niște lași.

— Cum ordonați, domnule general.

— Să-l ascultăm pe moș. Îmi este clar destinatarul. Alte lucruri îmi sînt încă neclare... Liniște !

Se face liniște. Și-n liniște pătrunde surd și masiv canonada de artilerie. Ușa clasei se deschide larg. Intră generalul Pavel Chirtoagă.

— Dragul meu, îți dau un sfat sănătos. Întoarce-te imediat la Arad. S-a creat o situație imposibilă diviziei mele. Chiar acum trec Tisa la trupe...

— Ai două batalioane, aici, spune Mefisto.

— Locul meu este cu batalioanele care duc greul luptei. La revedere.

— Succes !

Generalul ridică din umeri și iese, urmat de ofițerii lui.

Maiorul Enescu ordonă să se demonteze stația și să se urce la căruță.

— Moșul merge cu noi. Tradu-i sergent... Ia vezi, fata unde rămîne ? Are pe cineva aici în sat ?

— Are, domnule general. Ăștia ca și la noi, au rebedenii în șapte sate.

— Culcat, strigă Mefisto.

Proiectilul smulge colțul clasei. Sublocotenentul Vornicu se aruncă pe burtă, dîndu-i un brînci fetei. Dușumeaua se clatină. Pereții se clatină. Un nor de praf, tencuială și cărămidă pisată, plutind în straturi dense. Explozie galben-portocalie. Șuierul schijelor. Ceva tare îl izbește în picior. Durere pînă la leșin. Aude bubuitul unor tunuri. O salvă de mitralieră.

— Ce-i sublocotenente ? Ai decedat ?

Sublocotenentul Vornicu se ridică greu. Are piciorul amorțit. Vede bucata de scîndură care l-a lovit. Îl înjură pe Mefisto în gînd. Pentru perversitatea cu care-l lipsește mereu de atributele care-i conferă identitatea. Își culege demn pipa, o șterge și abia cînd ciocanul de foc cade undeva pe liziera cătunului ăstuia pe care nici măcar nu știe cum îl cheamă, realizează adevărul.

— Toată lumea afară, ordonă Mefisto... Haide sublocotenente. La avion... Soldatul de la căruţă abia stăpîneşte caii. Trece un sergent, urmat la pas alergător de cîţiva soldaţi cu baioneta la armă, care strigă :

— Santinelă ! După mine !

Îl vede pe Mefisto. Se opreşte şi raportează că are ordin să-i acopere pe artilerişti cu oamenii de la postul de comandă. Nemţii încearcă să treacă Tisa. Dacă domnul general ordonă ceva.

— Continuă, spune Mefisto, se urcă în căruţă şi, în picioare, cercetează cîmpia prin binoclu. „De unde dracu, are binoclu ?“ se întreabă sublocotenentul Vornicu şi rămîne prostit de ceea ce vede. Fata scoate un ţipăt şi o ia la fugă pe linia de salcîmi. În uliţă zace un cal cu măruntaiele scoase. Din burta despicată a calului se ridică aburi. Îl izbeşte miros iute de borhot vegetal şi sînge. Lîngă cal zace un soldat făcut bucăţi. Bucăţi de postav, amestecate cu bucăţi de carne sîngerîndă. Nu-şi poate explica de unde a venit proiectilul răzleţ, care a hîit şcoala, desfundînd-o şi de unde ciocanul de foc căzut aiurea, în plin cîmp.

— Tancurile, strigă Mefisto... La galop, băiete !...

Roţile aruncă bucăţi de nămol. Împroaşcă apa din bălţi. Caii gonesc în galop smucit. Stau înghesuiţi pe paie, Mefisto înjură urît, apoi tace şi foarte tîrziu îi spune soldatului-conductor :

— Lasă-i măi la trap, că le crapă splina.

Sublocotenentul încearcă să pună stăpînire pe situaţie. O face cu sentimentul că este absolut ridicol şi că, numai în clipa cînd va fi la manşă, chiar la manşa „Bărzoiului“, va redeveni el însuşi, stăpîn pe sine, impunînd situaţiei voinţa şi raţiunea lui. Deocamdată constată absurditatea imensă în care se află, zgîlţîit pînă-n măruntaie de căruţa în care zace ca un sac de cartofi. Caii clefăie, împroşcîndu-i cu bucăţi grase de nămol. Dincolo de Tisa, o linie cenuşie la doi kilometri, ţîşnesc din pămînt jerbele galbene ale exploziilor. Nemţii pisează poziţiile Diviziei 4 cu artileria. Se aud salvele de secerare ale mitralierelor, înfundat, ca şi cînd ar fi trase de sub o pătură de cîlţi. În rest, cîmpia este pustie, salcîmii şi cumpenele de fîntînă se desenează pe cerul lăsat jos,

își spune că are plafon cel puțin 500 de metri, încearcă să evite imaginea soldatului aceluia numai hălci sîngerînde, brusc simte în nări mirosul de borhot vegetal ieșit din burta calului, este inutil, stomacul i-a ajuns în gît, se pleacă peste loitra de scîndură și vomită.

Întîi a scos o ciutură de apă. A luat apă în pumni. Și-a clătit gura. A spălat-o de gustul fierii. Apoi a băut. Apoi santinela de la avion s-a urcat în căruță. Soldatul-conductor a dat bice. Căruța a plecat spre Tisa, în galopul cailor. A fost urcat în spate aparatul de radio. După aparat a fost urcat moșul, cuprins brusc de o bucurie inexplicabilă. S-a urcat el la manșă, Mefisto, rămînînd ca maiorul Enescu să tragă la elice, apoi să se urce și să se așeze pe genunchii moșului. Coama înierbată a tăpșanului ține. Vîntul suflă dinspre țară. Este la manșă. Maiorul Enescu la elice. A pornit motorul o singură dată în acest răstimp. Va porni din nou ? Simte mîna lui Mefisto pe umăr. Înțelege fulgerător de ce Mefisto îi pune mîna pe umăr.

— Încerc, domnule general, spune.

— Altfel ne umplem de rușine, aviatorule, spune Mefisto... Pe veci de veci... Ne dezonorăm.

— Tăiat-decompresat !

Maiorul Enescu dă cîteva ture la elice. I-a spus cum să se ferească, cînd va pune contactele.

— Contaaact !

Marfă nemțească. Pac, pac, pac. Tusete pe eșapamente ! Vapori albăstrii. Gata ! Motorul pornește. Rîșnește puțin : îl întărîtă cu maneta de gaze. Ah, Dumnezeule ! Este suficient să te urci la manșă și dintr-odată absurdul să devină rezonabil, lumea să-și redobîndească limitele și conturele normale, să-ți restabilești verticalitatea și să faci priză directă la realitate. Pac, pac, pac ! Motorul merge rotund. Maiorul Enescu urcă în avion. Cu chiu cu vai se așează în brațele moșului care spune ceva și arată undeva spre largul pustei. Mefisto se uită prin binoclu. Numără :

— Trei !... Opt !... Unsprezece !... Îi cad lui Chirtoagă în flancul drept, să-l rupă de Tisa...

Vornicu știe că este vorba de tancuri.

— Sînt departe, domnule general ?

— Șapte, opt minute, sublocotenente.

— O veșnicie, răspunde, abia putîndu-și stăpîni bucuria regăsirii. Stă la manșa „Bărzoiului", care vibrează ciudat pe cataligele lui înalte. Mărește turajul. Aude limpede cum motorul merge din ce în ce mai rotund. Vede pusta gri-cenușie pierzîndu-se sub orizontul dincolo de care se află Țara. Constată că abia aici. în carlingă, simțurile lui și-au regăsit acuitatea. Aude limpede nu numai pregătirea de artilerie a inamicului, dar deopotrivă artileria românească, tunurile Regimentului 1 artilerie grea, care dislocă mase de aer cu fiecare salvă și aceste mase de aer izbesc avionul și-l clatină. Se întreabă dacă va putea decola cu greutatea suplimentară pe care-o are spre coadă și în remu-urile tragerilor de artilerie, pe coama tăpșanului, destul de moale pentru a-i oferi prilejul unui capotaj spectaculos. Ar fi grozav să-i scoată tanchiștii nemți de sub avion. Revine la el însuși, ca dintr-o uitare de sine. Își regătește spontan și plenar toate atributele de care-l despuiase Mefisto. Urmărește avid minutarul ceasului de bord, care sare din secundă în secundă. Cînd l-a tras ? Cînd l-a potrivit ? Beția dulce a conștiinței că totul depinde de tine. Luciditatea care stăpînește fiecare gest. Care declanșează automatismele profesiei. Care-l scoate din anonimatul inacțiunii și al dependenței de eveniment. „Iată o idee, sublocotenent răpănos", își spune în clipa cînd cel dintîi proiectil izbește „hodaia" cu o explozie galben-portocalie... „Este cazul să construim evenimentele, nu să depindem de ele, Herodoate ! Tancul a tras din mers. Probabil va stopa și va ochi mai cu grijă. Este cazul să-ți pună sare pe coadă, Herodoate, împărate..." Unde sînt sicofanții să-l vadă ? Își dă nota zece pentru manevră. Brachează flapsurile. Trage motorul în plin și cu manșa spre burtă, ca la hidroaviație, decolează în limită, cu fantele de supersustentație ieșite și urcă în limită, cu motorul în plin, cu privirea agățată de vitezometru, urcă să iasă de sub traiectoria razantă a tancului pe care nu-l vede, este undeva în spate și sub coada lui... Aha ! L-a păcălit ! Explozia se înfige în colțul drept al „hodăii". Acum băieții aceia, furioși că-l scapă, deschid

turela şi vor încerca să-l dea jos cu mitraliera. Lucru cu totul nesuferit, aşa că pică brusc, cu riscul de a zvîrli un cinstit stomac de Mefisto în beregată, bagă flapsul şi Fi 156 Storch prinde puţintică viteză, dacă chestiunea asta puturoasă se poate chema viteză. Cu perversitate redresează aproape de sol, punînd între el şi tancuri coşmelia ruinată şi ţarcurile de vite. Pilotează într-o stare de excitare pe care şi-o supraveghează acru. De la starea asta de excitare în sus, începe inconştienţa şi ruperea de realitate. Mefisto vrea o recunoaştere a situaţiei. Îi va oferi mai mult. Posibilitatea să arunce un mesaj lestat spre a spăla onoarea echipajului. Dacă avionul ar fi avut cîteva grenade, atunci le-ar fi lansat în capul nemţilor. Nu are, dar cocarda aviaţiei trebuie ţinută sus. Aşa că virează spre Tisa, cu vîrful aripei drepte la un metru de sol şi cînd redresează cabrînd lin, peisajul luptei terestre i se dezvăluie impudic şi crud. Cum impudic şi crud i se dezvăluie propriul lui peisaj interior. Este vorba, dacă vrea să-i dea satisfacţie lui Mefisto şi să-şi demonstreze că nu s-a imbecilizat şi nu şi-a pierdut identitatea (ce lacom şi-o realcătuieşte din gesturile intrate în reflex, ce imensă bucurie să simţi bachelita manetei de gaze în podul palmei stîngi şi vibraţia uşoară a manşei în palma dreaptă şi de aici în tot trupul, vibraţia care te amplifică, adăugîndu-ţi puterea motorului în H.P. şi înălţimea indicată de capsula aneroidă, înălţimea în metri nu faţă de nivelul mării, înălţimea adevărată faţă de sol, care-ţi lărgeşte orizontul cel puţin pînă la gradul de general de divizie, ca să nu mai vorbim de condiţia în sine a zborului, această translare lină a eului peste geografie şi istorie ; îşi cenzurează euforia de a fi la manşă perfect el însuşi ; cu atît mai mult el însuşi, cu cît trebuie să se supraliciteze pentru a suplini prin manevră şi acţiune deficitul de calităţi ale Storch-ului) deci este vorba să nu intre nici în traiectoriile Regimentului 1 artilerie grea, nici în cele inamice, să recunoască direcţia şi tăria atacului inamic ; dacă se poate să-i vadă rezervele, să descopere postul de comandă al diviziei, să pice deasupra lui, astfel încît Mefisto să-şi poată arunca mesajul, apoi să zboare la Arad, ieşind din ţesătura tuturor tragerilor de pe cîmpul de luptă şi dacă scapă teafăr... Nu ! Tîrfa,

spaima, nu spaima în sine, durerea aceea greţoasă şi albul de vată şi cloroform al spitalului, o simte, s-a lipit vîscoasă de tabloul de bord, curge gelatinoasă pe parbriz, aiurea, ei aveau dreptate. „Iar face băiatul bubă... Iar curge sînge din băieţel"... Asta este, acceptă spaima, o stăpîneşte şi pilotează.

Tunurile mascate sub plase. Vede bulbucii cenuşii la gura ţevii. Ai noştri. Un ofiţer de artilerie face semne disperate cu boneta arătîndu-i o direcţie, undeva spre Est Adică înapoi ! Adică : spre casă... Rîde. Păcat că artileristul nu-l vede din profil, cu pipa în colţul gurii şi fularul cu picăţele înnodat la gît... Brusc îşi aduce aminte de don Pedro. Tîlharul. Cine i-o fi aprobat permisia, cînd el are atîta nevoie de don Pedro ?!... Totul se rezumă la primele cinci minute de zbor de acum încolo. Pică brusc. În lunca Tisei este o clină care devansează malul. Rade cu roţile clina, virează în amonte şi aproape şterge cu pneurile apa nămoloasă. Desigur, nemţii atacă în spaţiul dintre Divizia 4 română şi Divizia 203 infanterie sovietică. Riscul pe care şi-l asumă se acoperă dacă Mefisto vede exact locul şi manevra inamicului...

„Căci Madelon serveşte berea-n spumă
Cînd o iei de mînă şi o strîngi uşor..."

Fredonează fără nici un complex faţă de ceea ce se întîmplă jos.

Generalul Florescu face mai multe lucruri în acelaşi timp, sau aproape în acelaşi timp, încercînd o stare acută de anxietate. Aviatorul îşi ia revanşa pentru zilele de infanterist. O face inteligent. Salvează onoarea echipajului improvizat. I-a dat tubul pentru mesaje lestate agăţat la capătul paraşutei în miniatură. Maiorul Enescu numără tancurile nemţeşti care atacă pe malul Tisei. Apreciază (strigîndu-i la ureche) tăria unităţilor de infanterie desfăşurate în trăgători. El desenează rapid pe foile de bloc-notes dispozitivul de atac. Notează poziţia tancurilor şi autotunurilor faţă de Tisa. Notează ora şi minutul acestui dispozitiv în mişcare (vede tancurile cenuşii, de tip

„Tigru" legănîndu-se pe şenile ; ori oprindu-se şi trăgînd de pe loc ; vede autotunurile grupate pe secţii şi căştile servanţilor în spatele blindajului) ; se gîndeşte la lipsa de realism a acestei contraofensive pe teritoriul unei ţări unde şeful statului a fost arestat de propriul lui aliat, de schisma care va urma în armata maghiară, se gîndeşte la ordinul urgent care-l cheamă la Bucureşti, totul este să nu ajungă prea tîrziu; abstractizează ce vede, adică trăgătorii din gropile individuale, care ţin sub foc infanteria nemţească, soldaţii în kaki, încercînd să-şi acopere retragerea cu foc, retezaţi de rafalele mitralierelor de pe tancuri, apoi are o senzaţie stranie de ameţeală şi îşi dă seama că pilotul urcă abrupt ca să-i ofere imaginea întregului. Face un efort icnit, greu, să nu izbucnească. Vede limpede coloanele germane, numai germane, curgînd implacabil, masă de oţel care protejează infanteria, pe ambele flancuri ale Diviziei 4 infanterie română. Vede bucla Tisei mult intrată spre Est, ca un sac pe care nemţii se silesc să-l strîngă la gură. Apa Tisei fierbe. Jeturi înalte de spumă. Bărci care trec dincolo, înţesate cu soldaţi. Înălţimea obligă imaginea să se desfăşoare cu încetinitorul. Plăteşte cu sînge Divizia 4. Îi vine să urle. Este în acelaşi timp lacom de soluţii. Orice va întreprinde generalul Pavel Chirtoagă, situaţia văzută din avion îi pecetluieşte destinul. Nemţii trec Tisa la nord şi sud de pungă. Dacă au forţe, pun în primejdie şi Divizia 2 infanterie. Vede Szolnokul încenuşind orizontul. Spatele Diviziei 4 nu este asigurat decît de două batalioane. În rest, golul. Şi la mare distanţă trupele generalului Şova, angajate în luptă, putînd fi şi ele victima unui atac din spate, dacă nu se remediază situaţia în următoarele 24 de ore. Divizia 4 infanterie îşi trăieşte momentul ei istoric. Acest moment se întîmplă să fie tragic. Şi absurd. Să mărşăluieşti peste 1 000 de kilometri pe jos, să duci lupte din marş şi să fii obligat să preiei eroarea aliatului, destin pe care singur şi l-a asumat... De neînţeles. Aici sus, unde nu se aude decît zgomotul motorului, dimensiunile tragediei şi ale absurdului se estompează pînă aproape de anihilare. Cîmpia Tisei, cufundată într-o lumină sulfuroasă, pare ea însăşi absurdă, tragică şi ireală.

Generalul Florescu numerotează febril filele de bloc-notes. Pune mîna pe umărul pilotului. Acesta își întoarce capul. Își ține pipa între dinți. Generalul constată cu stupefacție că aviatorul plînge. Îi strînge umărul. Îi arată jos, un punct incert, îi arată tubul în care a închis desenele și foaia pe care a scris : „De data asta, Istoria te-a trădat, Pavele... Fă tot ce-ți stă în puteri ca mai tîrziu să se rușineze de ea însăși."

În clipa cînd avionul se înclină pe-o aripă și începe un fel de picaj ciudat, cu alunecări glisate (își dă seama că pilotul execută manevrele ca să iasă din cîmpul de ochire al unor eventuali amatori de victorii aeriene), generalul încheie capitolul Divizia 4 infanterie pe Tisa, sud Szolnok. Sîngele ostașilor, vărsat inutil, pe mîinile celor care au creat această situație imposibilă, născută moartă. Principalul este să poată arunca mesajul și să ajungă la Arad. Operația „Budapesta", se conturează limpede, și odată cu ea Ella poate reintra în joc. Moșul venit de la „Dolly" este un alibi excelent. Își stăpînește senzația de greață produsă de picajul glisat. Vede brusc șanțurile săpate de infanteriști, le vede fețele ridicate spre avion, vede un tun anticar trăgînd și pe unul din servanți răsturnîndu-se pe spate, un post de comandă de batalion, pilotul riscă să intre în traiectoriile încrucișate ale infanteriei, apoi, pe un fel de mamelon în jurul căruia soldații sapă rapid îl recunoaște pe generalul Chirtoagă. Cu un gest brutal, pilotul îi smulge tubul. Înclină avionul. Aruncă tubul prin ferăstruică.

Generalul Florescu simte curentul de aer biciuindu-i obrazul. O explozie puternică saltă avionul. Senzație de suspensie în gol. Ar fi absurd. Vede stupefiat o bucată de pînză fîlfîind nebunește spre extremitatea aripei stîngi. Avionul ia înălțime. Tisa, cu bucla ei fatală, rămîne jos și în urmă. La intervale regulate, pilotul îi arată profilul, cînd din dreapta, cînd din stînga, atunci cînd, evident, cercetează cerul. Generalul își spune că este, inexplicabil, istovit și că destinul lui necruțător l-a obligat să fie martorul neputincios al distrugerii Diviziei 4 infanterie română.

— Orosháza, domnule general, spune pilotul... Am întîrziat patru minute şi treizeci şi două de secunde. Avem vîntul din faţă.

Generalul Florescu priveşte lacom coloanele de trupe sovietice care se îndreaptă spre Szenthes. „Numai dacă ar ajunge la timp" îşi spune şi fără să ştie cînd, adoarme.

6

— Singura raţiune a oricărei instituţii sociale este slujirea. Slujirea comunităţii de la care emană.

— Aşa o fi părinţele ! În ceruri ! Căci pre pămînt instituţionalizarea se face în folosul instituţiei mai ades decît în folosul societăţii pe care ar trebui s-o slujească... Sergent, ai un foc ?

— Nu mai am, dom' căpitan !

— Asta este, domnilor. Am consumat ultimul băţ de chibrit. Poate ai dumneata părinţele vreo resursă mistică, să facem lumină... Lumînări mai are sergentul. Aşa este aviatorule la infanterie. Purtăm în cartuşiere şi cîte-un muc de lumînare. Să-l avem aprins la căpătîi, la o nevoie !

— Don' căpi'an !

— Liniște !

Se aude din nou rîcîitul acela netrebnic. Probabil rîcîie cu baionetele. Ori cu gamelele. O bufnitură înfundată. Căpitanul bate cu tocul cizmei în trapa de fier. Strigă :

— *Ruhe !*

Nemţii din subsolul numărul doi încetează să mai scurme cu baionetele. Ori cu gamelele.

— Iată ce face insul divin şi uman !... Divin prin gradul lui superlativ de umanitate. Dăruit neamului omenesc prin harul său şi prin responsabilitatea pe care şi-o asumă faţă de acest neam.

— Îşi pîndeşte semenii, gata să-i gîtuie ! Ori să-i despice cu baioneta. Ori să le vîre o rafală în pîntece. Halal har ai părinţele !

— Pedeapsa prin care mă răscumpăr, domnule căpitan. Au fost destui preoți soldați la noi.

— Părintele ne alină, don'căp'tan. Sîntem mai acasă și mai împăcați lîngă sfinția-sa !

— Băi Veniamine, ziceai că te-ai dat cu don'elev sergent Belcotă.

— M-am dat, don'căp'tan.

— Păi cum stăm cu religia ?

— Stăm don' căp'tan, că n-are cu părintele nimica, dacă este om luptător.

— Rostul comuniștilor este justițiar în social, domnule căpitan.

— Cîtă muniție mai ai ?

— Trei lăzi.

— Ajunge, tunarule... Cînd trebuie să sosească avioanele tale, locotenente ?

— Mîine la orele 08.20 domnule căpitan.

Căpitanul rîde. Nu se aude decît rîsul căpitanului care se taie brusc. Bocănitul în chepengul de fier. Ecoul acestuia. Și strigătul supărat al căpitanului :

— *Ruhe !*

De jos cineva ciocăne în chepeng, probabil cu mînerul baionetei. Ciocăne de trei ori.

— Știu românește, domnule căpitan.

Omul vorbește mai mult decît corect. Tonul este blînd și grav în același timp.

— Ce vreți ?

— Kurt aiurează, domnule căpitan. Ei nu știu românește.

— Predați-vă. Îl expediem la ambulanță, imediat ce-l lichidăm pe Otto.

— Nu am nici un ordin în acest sens, domnule căpitan.

— Ți-am mai ordonat *Feldwebel* să nu mă deranjezi decît atunci cînd v-ați hotărît să vă predați.

— Am înțeles ! N-am să vă mai deranjez... Rog să-mi dați un bidon cu apă.

— Nu avem nici pentru noi.

— O regret pentru dumneavoastră. Are să vă fie foarte sete. Setea este un lucru cumplit, domnule căpitan... Mai

ales cînd ești rănit. Cînd ți se scurge sîngele din trup. Aici este foarte frig. Și Kurt...

— Kurt, probabil băiatul acela înalt, pe care l-a luat sergentul în baionetă, spune teologul.

— Am apucat să-l mai văd, spune Virgil Belcotă, tunarul e.c.

— Cred că agonizează, spune căpitanul.

Se face liniște. Locotenentul Radu Vornicu simte foială de trupuri. Aude cum se clatină bidoanele. Aude apa clipocind în bidoane. Desigur, o aude și cel de sub chepeng, care vorbește românește cu accentul familiar lui, al șvabilor din cîmpia Banatului. Atinge cu mîna piciorul gol, rece, pergamentos al unui cadavru. Își spune că nebunia nu poate fi altceva decît coșmarul ăsta negru, duhnind a pivniță și a mort, cu amintirile de „dincolo" ale căpitanului și sandvișul sinistru de nemți și unguri și români etajați în blocul care la prima lovitură de tun se va surpa peste ei, îngropîndu-i în moloz. Ce înseamnă de fapt să-ți pierzi mințile ? Unde se sfîrșește luciditatea, controlul asupra lucidității și asupra realității și unde începe nebunia ? Ce înseamnă de fapt să fii lucid ?... Analiza situației, bebeluș și din N variante posibile, selectarea, ha, ha, ha, selectarea, ai devenit prețios, selectarea soluției celei mai eficiente... Geamătul inuman se desprinde din tencuieli. Din șapa de ciment a pivniței. Din molozul dărîmăturilor. Îi intră în măruntaie. I le scurmă... Selectarea soluției... Asudă greu. Poate să evadeze din pivnița sordidă, duhnind a cadavre înghețate, el nu este infanterist legat de cărămizile astea cucerite cu grenada și baioneta... Poate să evadeze oriunde. În patul Augustei. În „cula" generalului Florescu. Ori se poate foarte bine întoarce acasă, mama să-i arunce niște vreascuri de brad în sobă, el să citească și vreascurile să umple odaia cu aromă de rășină. O soluție din N posibile. O soluție mizeră. Șchioapă. Slută. Abia învinge o captivitate și cade în altă captivitate, pe care se luptă s-o învingă. Gîndită așa, situația devine ucigătoare. Să fie cu adevărat carlinga, imperiul libertății lui absolute ? De ce nu și pivnița asta budapestană, sordidă, pe jumătate cavou, pe jumătate cavou în devenire. Desigur, în carlinga vînătorului se exclud cadavrele. Singurul cadavru posibil ești tu și în starea res-

pectivă *habitus*-ul nu te mai interesează. Iată o întrebare. În ce constă libertatea soldatului în război ?! În afară de libertatea și devoțiunea slujirii. Teologul are dreptate. Poate să se identifice slujirea cu libertatea ? Iată o a doua întrebare. De fapt viciul situației lui rezidă în întreruperea filmului acestei situații, întrerupere care a avut loc într-un moment pe care nu-l poate fixa în timp. Este absurd să-l întrebe pe căpitan. Lucrurile se pot relua de la capăt, dacă piciorul gol, rece și pergamentos nu ar avea tendința să-i amintească moartea, idee care-i este acum mai străină decît oricînd. Absurd.

Glonțul trece printre el și căpitan. Mușcă din zid cu plesnet sec. Din gaura unde perforase tencuiala se scurge un șuvoi subțire de moloz și cărămidă pisată. Aude cum se scurge șuvoiul acela de mortar. Aude răsuflarea pripită a căpitanului de infanterie, uscat, neras, gloduros, cu corneea injectată, căpitanul care duhnește a fum, a obiele și lenjerie neschimbată, a miros acru, iute și neplăcut, rămas în nări de la Divizia 4 infanterie.

— Mă vînează ! De ieri mă vînează !... Încă nu s-a scris pe plumb numele meu... Ursitoarele sînt date absent de la cătarea ăluia... Tîrăște-te aici. (Tîrăște-te !... De la poziția vertical, în carlingă, spațiul imens de jur împrejur, geografia aeriană la scara 1:1.000.000 și acum...) Fii atent ! Apartamentul de sus este ocupat... Domnul Otto, irascibil în general, probabil doarme. La etajul trei sînt ungurii. Nu-i cunosc. Pe acoperiș este sergentul Vrînceanu. În pivniță nemții. La mezanin sergentul Cristea. Sub balcon un sergent T.R., cu tunul anticar... Uite podul, domnule locotenent... De aici, ai toată panorama Dunării !... Mulțumit ?

Inepția atinge sublimul ! Cum poate fi nemulțumit cu domnul Otto deasupra, cu tot haloimăsul ăsta stratificat pe etaje, cu ruinele de jur împrejur, cu rafalele care circulă libere prin apartamente, sau mai exact prin ceea ce fuseseră odată niște apartamente. În plus, cu promisiunea că se vede podul... Se tîrăște peste parchetul plin de moloz și tuburi arse de pistol mitralieră. Un pervaz carbonizat, cu cîteva cioburi de sticlă înfipte între cer-

cevea şi chitul uscat, sărit pe alocuri. Se ridică precaut. Bravo mie, îşi spune, cînd vede podul. „Obiectivul numărul 1". Vede şi podul Elisabeta, frînt, povestea o ştie de la căpitanul X, cu lux de amănunte. Prinde în binoclu „Obiectivul numărul 1".

— Să te duci să vezi cu ochii tăi, din primele linii, ordonase comandorul. În sectorul ăla este acalmie (Buf !... Trage tunul anticar, mascat sub balconul mezaninului. Explozia ţîşneşte în a treia clădire pe stînga. Proiectilul intră pe uşa balconului de la etajul unu. Flăcările ţîşnesc pe fereastră şi pe uşa lipsă, împrăştiind un nor arzînd de cîlţi. Şi de fulgi. „Numai pene de gîscă", constată căpitanul. Ce dună caldă o fi fost... Mizerie !... De la etaj clănţăne o armă automată.) N-or să te vîneze tocmai pe tine (Comandorul îi este absolut străin, nu l-a văzut pînă acum decît la festivitatea aceea scurtă de la Cluj, cînd au fost avansaţi locotenenţi. De altfel nu s-a obişnuit încă să i se spună „locotenent". Noul grad nu i-a conferit nici o responsabilitate în plus. Exagerat. Plăcerea excursiei budapestane nu putea fi visată de un sublocotenent. Şi nici monologul comandorului n-ar fi avut obiect. Locotenent de Cluj. De Clujul foarte de curînd eliberat... Simbolic).

— N-am obiectat nimic, domnule comandor.

— Haide ! Totdeauna, voi, vînătorii, aveţi ceva de cîrtit. Asta ar mai lipsi. Să-mi comentezi ordinul.

Comandorul, proaspăt ras, mirosind a colonie, se răţoieşte să-şi mascheze tulburarea. Aparatul de radio hîrîie neregulamentar ! — Alo ! Da !... Eu sînt, domnule general ! Am onoarea să vă raportez cu toată răspunderea că băiatul este vî-nă-tor, nu cercetaş... A ars nu ştiu cîte trenuri de benzină pînă acum, ca să mi-l facă ciur nu se ştie ce pifan păduchios ? (Comandorul îi făcuse semn să apuce cealaltă cască, aşa că îşi apropiase obrazul de mutra de boxer a celuilalt, mutră emanînd arome subtile.) Am referinţe excelente asupra temerităţii pilotului. A evadat din captivitate. A luptat ca infanterist într-o incursiune. (Ah, diabolicul Mefisto) ...Recunoaşte glasul lui Pipiţu, comandantul Corpului Aerian... — Să cerce-

teze podul. Trimit o echipă de la mine, cu un aparat de radio... Nu-i cer decît să conducă picajul la obiectiv. — Se-ncurcă în sîrme, domnule general. Nu-l pot trimite în linia întîia...

Răspunsul metalizat în căşti :

— Sîrmele alea le-ai văzut în filmele cu întîiul război mondial, comandorule ! Executarea !

Comandorul a lătrat un „am înţeles", după care l-a luat iarăşi în gheare.

— Nu vreau să aud nimic ! Altădată stai pe creanga ta... Eşti Marele vînător de scalpuri, te priveşte !... Ori aviaţie, ori infanterie ! Brusc, l-a îmbrăţişat : Măi băieţică, păzeşte-te ! Te rog eu, părinteşte... Recunosc. Ordinul este absurd. Parcă Bădulescu are nevoie să-l duci tu de nas la obiectiv... E chestie mare. De orgoliu un pic, ca să nu vorbesc de importanţa ei, atît pentru atac, cît şi pentru apărare... Urechea la mine, ochiul la inamic...

Inamicul s-a dovedit pînă la urmă a fi fost comandorul. Chestiunea se punea cam aşa : americanii aruncaseră nu se ştie cîte tone de bombe, arseseră benzina în nu se ştie cîte misiuni de bombardament orizontal, nu lichidaseră podul, singurul care mai unea Buda cu Pesta, folosit de inamic pentru aprovizionarea trupelor şi manevra rezervelor. Încercaseră şi sovieticii. N-a mers. Acum este rîndul „picajului" românesc. Picajul se p... pe un observator aşezat la 2 kilometri de pod. Nu vrea observator. Pipiţu vrea. Pentru gloria aviaţiei. Picajul nu are piloţi disponibili pentru rolul de observatori în primele linii. Lupte de stradă. Mizerie. De la comandamente nu se poate detaşa un observator. Lumea este ocupată pînă peste cap. Rapoarte. Situaţii. Sinteze operative... Să dea vînătoarea. Şi aşa stă la Miskolc ca o regină bosumflată. Vînătoarea a dat. La cantonament, iadul. (Trecuse Crăciunul cu concertul de pian dat de Rează — alias Ciutac, după ce se smulseseră ei din nămoalele de la Türkeve).

— Băieţaş, o cauţi cu lumînarea !... — Herodoate ştii chestia cu ulciorul !... — Băi ai o ereditate de brigand. Precis s-a vîrît un brigand în afacerea asta cu ereditatea. Şurub a ţinut un adevărat curs de antropologie : — Uitaţi-vă la craniul microcefalului. Aratăţi-l din profil demoazelo !... Constataţi vă rog unghiurile astea abrupte. Pe

urmă fruntea. Îngustă. Şi fălcile ! Pătrate ! Pe urmă sprîncenele ! Ceva intermediar între mistreţ şi Pithecantropus... — Eşti un caz patologic, bebeluş ! Ceva nu e în regulă la cutiuţă... -- Citeşte Upanişadele, măi. (Mizantropul măreţ în costumul de zbor în care dormea, cu *passe-montagne*-ul în cap şi peste acesta legat un prosop verde în chip de turban) Meditează la structura condiţiei umane. La tine domină activitatea instinctuală şi a inconştientului. Fă eforturi spre activitatea conştientă, luminată de raţiune ! — Raţiune ? Pfui ! La cine ? Uitaţi-vă la fruntea lui ! Adu, măi K.D.1 să-i măsurăm fruntea. — Linişte ! — Ascultaţi-l pe fachir. — Vâsană : rezidurile din ascendenţa aia de brigand, ca să nu-i zic bandit. Confunzi temporalitatea (O skivivi, o skavava !) cu accidentalul. Confunzi adevărata aventură, zborul, cu împuşcătura de la zece paşi. Dealtfel n-ai învăţat nimic din zacerea ta la spital. — Merită să se întoarcă acolo...

Aiurea. A învăţat pentru ei toţi. Pentru patru vieţi... Aşa că Strategul a trebuit să facă sinteza situaţiei de la Budapesta. Atît cît ştia el despre ce se întîmplă la Budapesta.

— Pe aici, domnule locotenent, i-a spus căpitanul cînd ieşiseră de la P.C.-ul Corpului 7, unde făcuse drepţi la generalul de corp de armată Nicolae Şova, predîndu-i „personal" plicul „strict secret" venit de la comandantul Corpului Aerian Român... Nu înţelege absolut nimic. Îşi spune că avansarea i-a adus şi o fază înaintată de cretinism. Trebuie să mediteze asupra chestiei cu semnele evidente ale acestuia : îngustimea frunţii, unghiurile fălcilor... Căpitanul cu faţa de lut este probabil comandantul batalionului. Care batalion, că nu există nici un batalion ? Există un şanţ de comunicaţie, practicat într-un fost canal desfundat de proiectile şi lărgit cu lopata Linemann. La răscruce (ţine minte numele străzii, ori al piaţetei, scris cu litere albe pe tabla atîrnînd şui prinsă la zidul ciuruit de gloanţe : „Bethlen Gábor") un caporal culcat lîngă o puşcă mitralieră. Căpitanul s-a aplecat peste trupul caporalului (Dumnezeule de unde-a ştiut-o ! Caporalul stătea atît de regulamentar) ridicîndu-i capul.

Caporalul avea casca găurită în frunte și obrazul acoperit cu o crustă de sînge.

— E Dumitrescu, a spus căpitanul conspirativ, făcînd un gest imposibil de tradus. „Un Dumitrescu mai puțin", spune calm străinului care-și este. Un răbufnet scurt, parcă fierbinte, a măturat strada, mirosind a moloz și foarte ușor a pivnițe desfundate și a cadavru.

— Au noroc ăia de la cavalerie, a comentat căpitanul, cînd s-au ridicat în capul oaselor... Atacă prin cimitirul Kérepes, Kérepesi temetö", cum zic prizonierii unguri. Alt peisaj. Altă configurație a terenului. Morminte. Ca să nu mai vorbesc de cavouri, cazemate providențiale și unde să te adăpostești pe gratis ! Noi numai în stradă și casă cu casă. M-am săturat.

Vîntul umed de la Dunăre a citit pe loc cîteva tomuri groase, zvîrlite în moloz. Aveau coperți verzi, din pînză. Pînză verde. Și planșe anatomice colorate. Se cultiva vîntul, răsfoind tomurile !

— Îți place focul de baraj ? Îl trag din cazarma Franz Joseph, în cinstea ălora de-au mai rămas din Regimentul 31 dorobanți... Culcat !

Cum a presimțit căpitanul, rafala ? Mister ! Și tot atîtea mistere împușcăturile repezi de prin pivnițele pînă atunci oarbe și mute și pustii. Împușcături de la etajele zdrențuite. Aude gloanțele. Absurd. Ricoșetele. Nebunie. Urlete de moarte. Siluetele ostașilor în detenta rapidă a salturilor, spre capătul străzii Bethlen Gábor. De unde-au răsărit ostașii ? Și de ce incurcă timpul ? Timpul gramatical ? ! Este inadmisibil.

— Deci domnilor, imaginați-vă situația. Obuzul acela pe care l-am auzit venind — nu, asta nu se mai poate suporta, Otto acesta este un sadic. Am să-l împușc ca pe un cîine turbat. Nu pentru că este neamț. Nu pentru că este *S.S.* Îl voi împușca pentru că este sadic. Și inuman. Și nu respectă condiția noastră...

Căpitanul spune într-o germană fluentă :

— Otto, îți ordon să te potolești. Nu reușești nimic dacă arunci blestemata asta de ușă în aer. Am să te găuresc. Am să te fac șvaițer.

De dincolo se aude un rîs uşor. Şi un glas parcă vesel.

— Am să vă spînzur pe toţi de ferestre, porcilor.

— Sergent ! Clădeşte cu Veniamin toate cadavrele în colţul ăsta... Da, aici... Cîte sînt ?

— Opt, domnule căpitan.

— Perfect ! Te adăposteşti după *S.S.*-işti. Cînd sare uşa în aer, ţii locul sub foc.

— Au îngheţat, domn' căpitan... Scîrţîie.

— Dumnezeule mare, Dumnezeul nostru, Părinte iubitor de oameni, tu care eşti nemărginirea şi bunătatea, care prin Hristos te-ai sacrificat pentru mîntuirea oamenilor, iartă-ne nouă lucrarea asta cumplită, făcută în numele dreptăţii, pe care profeţii tăi au propovăduit-o pentru toţi oamenii.

— Amin !

— Deci domnilor, am auzit obuzul acela venind. Am ştiut că este obuzul pe care scrie numele meu. Pînă atunci pe nici un plumb nu fusese scris numele meu. Nu ieşise la sorţi. Acum îl scoseseră ursitoarele, îl meniseră şi venea lacom spre mine, drept spre inima mea. Ştiu doar că întunericul acela negru, mai negru decît acesta (căpitanul îşi alege parcă vorbele, este pedant cu ele şi grijuliu), mi se lipise de retină. Vă asigur, o senzaţie cel puţin stranie. Apucasem să mai simt mirosul de pirită şi de pămînt ars. Apoi s-a făcut brusc o linişte serenă, albastră, de o infinită frumuseţe albastră, pentru că domnilor, liniştea aceea era plină de o lumină dumnezeiască şi se conţinea în mine, bagă de seamă aviatorule, se conţinea în mine.

— Sau dumneavoastră vă conţineaţi în ea, domnule căpitan !

— Poate părinţele ! Poate !... Sergent ! Care ai descălţat mortul ăsta, că m-a atins cu piciorul gol ? !

— Aşa l-am găsit don' căp'tan... Desculţ.

Urmăreşte mutarea morţilor inamici, din fundul pivniţei spre nişa indicată de căpitan. Se văd siluetele sergentului şi caporalului. Aude glasul fonfăit al caporalului Veniamin ca într-o litanie :

— Iartă-mă Doamne, mă rog de iertare şi dumneavoastră, oooh sărman de mineee, ce-mi fu dat să trăieeesc, oooh măiculiţăăă...

— Încetează, caporal !

Glasul se frînge. Este o nedreptate evidentă. De ce numai caporalul şi sergentul ? Ştie cu precizie că există o reciprocitate activă între el şi întîmplare. Că mai ales el este acela care în mod deliberat îşi creează întîmplările, sau, oricum, le determină, le provoacă, dintr-o curiozitate aproape bolnavă.

— Permiteţi să-i ajut cu sergentul *tere* Belcotă, domnule căpitan, şopteşte.

De fapt, vrea să-şi învingă toate superstiţiile legate de moarte. Spaima şi oroarea de cadavre. Să-şi învingă senzaţia de vomă... Neamţul din subsol, din pivniţa numărul doi, ştie româneşte... Ah, dacă ar fi Pill... Dacă ar fi Pill Bassmann acolo, sub picioarele lor, decăzut din condiţia lui de supraom ; de zeu al vieţii şi al morţii, de slujitor al unei idei mondiale, care-i asigură prerogative mondiale, aşa cum i-o spusese în toamnă la B., cînd trecuse dincolo de linii şi se reîntîlnise cu o ipostază totdeauna posibilă — nebunia. Nebunia socială. Demenţa puterii. Demenţa mitului totalitar.

— Nu pot s-o fac, şopteşte politehnicianul. Decît din ordin.

— Atunci îţi ordon, spune cu o bucurie sadică, gîndindu-se la tatăl sergentului T.R., care-l făcuse „mic-burghez" pe don' Costache, la el acasă, cu toate că don' Costache îi salva chiar atunci, poate, viaţa.

Este o nebunie să creadă că poate fi Pill. După cum este nebunie dorinţa lui sălbatică, ilogică, să fie Pill. După cum este nebunie revolta asta tardivă, pricinuită de amintirea celor întîmplate în noaptea aceea la B., cînd Pill adunase muncitorii pe cîmpul din marginea căii ferate, cînd alesese ostatecii şi Matei Pava... şi Maria Pava... Cînd o înhăţase el de pe bicicletă. „Vîntul din Hessen mirosind a cimbrişor..." Atît mai rămăsese din supraom. Dorinţa foarte locală şi provincială să se fixeze în Hessen. Să adulmece vîntul din Hessen. Probabil ca să uite...

Dacă ar fi Pill jos, în pivniţa numărul doi, l-ar trece prin rafală ! L-ar scuti de remuşcări printr-o rafală ? Nu este Pill !... Pill, atunci, la Arad, ochiul nu l-a înşelat, nici pe Pill nu l-a înşelat cînd a întors capul, era acolo, în coloana aceea jalnică de prizonieri, ăsta de jos poate fi o replică a lui Pill şi ce a vrut să zică politehnicianul cu acel „rol justiţiar în social" ? Există o justiţie imanentă ? Dacă nu există, cum îşi poate asuma insul singular, sau o grupare socială, un rol justiţiar ? ! El simte nevoia ca Pill să fie în subsol şi ca el să exercite rolul justiţiar acum şi aici, pentru crimele lui Pill de la B. Desigur pentru crime ; dar deopotrivă pentru ideile care-i justificau aceste crime. Pentru că ideile sînt la fel de criminale, sau poate infinit mai nocive decît crima însăşi. Perversitatea sau imbecilitatea criminalului social stă în faptul că se detaşează de moralitatea elementară şi săvîrşeşte crimele în numele unor idei.

— Don' ent, aşezaţi-l aici... Lăsaţi-mă pe mine... Nu sînteţi învăţat... Sergentul, nu cel T.R., apucă soldatul inamic de subţiori. Îl saltă peste stiva celorlalţi.

— Deci domnilor, o povară imensă căzuse de pe mine, îmi lăsasem deci trupul îngropat acolo — vedeţi acum raţiunea ordinului de a detaşa aceste cadavre din poziţia primei lor morţi sau o veţi vedea în cele ce urmează. (Locotenentul Vornicu se aşază lîngă căpitan, adică în spatele bufetului tras în curmezişul pivniţei, acolo unde de fapt fuseseră inamicii ucişi de grenadă şi rafală ; îşi aşază pistolul mitralieră pe tăblia plină de moloz şi acum are limpede în minte desenul unei apărări inteligente, desen făcut de căpitan. Sergentul în dreapta scărilor, în nişa de unde poate ţine sub foc uşa de fier a pivniţei, închisă cu drugul. Căpitanul şi el, la adăpostul bufetului de bucătărie, pe care Veniamin l-a umplut cu moloz şi zdrenţe. Politehnicianul la ambrazura lui îngustă, prin care se vede o şuviţă de stradă. Veniamin, lîngă politehnician... — Ia perna asta, îi spune căpitanul şi el nu ştie încă unde s-a rupt filmul logic, unde există o pauză de memorie în şirul logic al întîmplărilor care l-au adus în pivniţă).

— Deci îmi lăsasem trupul îngropat acolo, în stepa Donului, fii atent părinţele, pot să te ajut la teza de

licență, cu toate că nu sînt decît căpitan de infanterie — (uite că l-a uitat pe teolog din dispozitiv, dealtfel teologul nu contează ca mijloc de foc, în sacul de grenade are patrafirul și trusa de prim-ajutor ; iar pistolul-mitralieră și-l ține la spate) — deci pluteam în spațiul acela luminos, mă desprinsesem deci de mine însumi, nu fără regret, nu fără ezitare, și-n lumina aceea strălucitoare l-am auzit pe tata, și el infanterist, trecut la geniu, mort cînd dezamorsa un proiectil neexplodat, fenomenul este altul, de percepție spirituală, o transmisie de senzuri : — Nu dezerta, George !... Nu te-ai slujit pînă la capăt. Întoarce-te !... Era și colonelul meu acolo, în spațiul acela luminos. Erau și alții, camarazi de promoție... Ori din regiment... Asta este a infanteristului. Să nu aibă odihnă, nicăieri. Ce era să fac ?... M-am întors tocmai cînd mă dezgropa sergentul cu doi servanți de la mitralieră... Nici unul din neamul meu n-a fost cîndva un dezertor.

— Erați mort de-abinelea, cînd v-am dezgropat, spune sergentul... Neatins de schijă, dar mort și alde Niculae începuse să vă bocească... Hai Veniamine să-l mai așezăm pe ăsta. E greu !... Pămînt e !

Geamătul, ori răcnetul pătrunde în pivnița-cavou, urmat de o tîngă prelungă.

— Mă duc să-mi slujesc credința, domnule căpitan, spune teologul, și-l simte mișcîndu-se undeva, în fundul pivniței.

— Oameni sîntem, spune sergentul... În burtă i-am înfipt-o, sărmanul.

— O fi avînd copii... Ce poți să știi, don' sergent.

— Să nu fie o cursă, spune politehnicianul. (Sub căciula cu clape abia dacă l-a recunoscut vag pe cel din Prislop, care jucase gipul destul de neîndemînatec).

— Se vede că n-ai auzit oameni murind, șoptește căpitanul... Du-te, părințele !

„Iată momentul", își spune locotenentul Vornicu. Oricît ar brava, simte nebunia crescînd în el gelatinoasă și cretină. Nu-l inhibă numai pauza de memorie. Îl inhibă pivnița. Lipsa de aderență logică la realitate. Rolul de

victimă. Faptul că i s-a smuls din nou inițiativa. Că a intrat din nou și prea repede după episodul „Divizia 4", într-un angrenaj în care nu are decît rol de observator. Angrenaj care-l depersonalizează.

— Îl însoțesc, domnule căpitan... Omul s-ar putea să fie de prin părțile mele.

Căpitanul nu răspunde. Bate cu tocul cizmei în chepeng.

— *Feldwebel !*

— Ordonați, domnule căpitan.

— Vine preotul nostru cu apă... Are un însoțitor. Armistițiu zece minute. Fără porcării.

— Vă mulțumesc, domnule căpitan... Deschid acum... Un moment... Un moment... Deschid imediat. *Mein Gott ! Mein Gott !...* Aveți cuvîntul meu de onoare. Ori ce pot pierde... Sînge ! Viața ! Dar nu onoarea !... Imediat ! Drugul acesta este foarte greu, domnule căpitan... Foarte greu ! Dumnezeule !

— Este singur nenorocitul, spune căpitanul. Singur și rănit ; ori înconjurat de muribunzi. N-au nici o vină că părinții lor nu le ordonă să se întoarcă.

— Poate este totuși Pill, domnule căpitan (ai înnebunit, taci, taci îți ordon, locotenentul se sperie de el însuși, de clipa de pierdere de sine, iată că nu-și mai poate exercita autocontrolul, mîndria lui secretă). Pill Bassmann din B., căpitan în *S.S.* A împușcat ostateci, pe Ilie Broscarul, sărmanul, acolo, cînd cu fabrica...

— Desigur locotenente. S-ar putea să fie. Ăsta de jos este însă *Feldwebel.* I-am văzut epoleții la mezanin.

— Tu ăla de la 21, se aude glasul aproape ceremonios și fratern, aproape fratern al plutonierului *S.S.* Otto (cel de deasupra, căruia nimeni de aici nu-i știe numele de familie)... Dacă deschizi, te spînzur de limbă. Te jupoi de viu, laș nenorocit. (Otto este și el justițiar. Un soldat din aceeași armată, în care el Otto are un grad superior, este gata să deschidă inamicului dintr-o rațiune umanitară. Rațiunea lui Otto este strict militară. A lui Kurt, umanitară. Ce s-ar întîmpla dacă pe cîmpul de luptă ar triumfa rațiunea lui Kurt ? ! Rizibil... Ha ! Ha ! Ha !). Cîrpă ce ești ! Rabdă pînă-i spînzur pe țiganii de români...

La fiecare fereastră cîte unul. La ultimul etaj, porcul de căpitan !

— Tot se aude în cavoul ăsta, spune calm căpitanul.

— Parcă vă doreaţi un cavou în cimitir, domnule căpitan.

— Da ! Mi-l doresc şi acum. Sub cerul liber. Să pot manevra. Şi să văd stelele.

Se face liniște. Percepe gîfîitul celui de jos. Zgomotul hîrşîit al unui drug frecînd chepengul.

— *Mein Gott ! Mein Gott !*

— Haide *Feldwebel !* Curaj ! Loveşte drugul cu ceva !

— Asta nu mi-a trecut prin cap... Ha ! Ha ! Ha ! O idee ! Acum ! Imediat !

Chepengul răzbubuie surd. Omul de jos a ajuns la limită. Altfel n-ar fi întrebuinţat limba română, ca pe steag alb de armistiţiu. Este cetăţean român, deci. În situaţie juridică identică lui Pill. Dar a fost cu adevărat Pill ?

— Sergentule, trage mă drugul nostru... Haide părinte... Du-te !

Se vede un patrulater subţire de lumină, acolo unde este chepengul. Răbufnesc valuri de aer viciat, duhnind a scîrnă şi sînge. Cineva apucă chepengul. Îl dă peste cap. Lumina unei lanterne. Ofticoasă. O scară verticală din lemn. Teologul coboară. Coboară după teolog ! Cercul de lumină al lanternei. În spatele acestei lumini, întuneric. În întuneric glasul *Feldwebel*-ului. Subsolul ca o cuşcă. Ori ca o cuşcă-capcană. Poate ar fi trebuit aruncată o grenadă. O grenadă justiţiară. Pe urmă să coboare. Ezită. Îl urmează pe teolog. Un soldat german chircit cu mîinile la burtă, într-o rînă. Teologul se apleacă. El are pistolul în toc. Pistolul mitralieră a rămas pe bufet.

— Acesta este mort, domnule preot, spune prevenitor glasul din întuneric. Şi acesta de aici (lumina cade pe un soldat întins pe spate, cu mîinile încrucişate la piept peste pistolul mitralieră Deimller, cu fălcile legate cu o batistă şi picioarele de asemenea legate cu un centiron, aşa cum sînt legaţi îndeobşte morţii să arate cuviincios), acesta este fratele meu mai mic. Se numeşte Ludwig. Ludwig cel răsfăţat...

Omul vorbeşte febril. Sincopat.

— Acesta este Kurt, domnule pastor... Fratele meu mai mare. Un savant... Ha ! Ha ! Ha !

Lumina gălbuie a lanternei plonjează pe ciment. O baltă de sînge. Un soldat care se zvîrcolește în propriul lui sînge. „Ne poate curăța cu o rafală", își spune Vornicu, mut și crispat nu de spaima rafalei, mut și crispat la disperarea inumană a *Feldwebel*-ului, pentru că sergentul de sus, pînă acum cîteva ceasuri necunoscut, sergentul cu ochii de linx veghează și-l va curăța pe nenorocit la prima mișcare. Disperarea celuilalt, absolută, o simte absolută, fără apel, îl scurmă și pe el, ca și cînd faptul că vorbise românește l-ar fi făcut să fraternizeze ilogic... Deci nu este Pill ! Pill a trecut totuși în convoiul de prizonieri și l-a văzut acolo cu Ella, cu Imré, ori Istvan *bacsi* acela, Ella cu părul aproape galben în soarele de octombrie, la Arad... Teologul îngenunchează. Omul din spatele lanternei se vede în semiobscuritate.

— Vă rog binevoiți, a ține lanterna, spune acela. Înțelege vag. Ia lanterna. Simte că-i tremură mîna. *Feldwebel*-ul (îi vede paspolul argintiu de pe epolet) îngenunchează greu. Icnit. Ridică gingaș capul muribundului. Capul care se rostogolea ritmic la stînga și la dreapta. La stînga și la dreapta... La... Muribundul are barbă blondă, crescută de cîteva zile. Gene lungi... Gene foarte lungi, umbrindu-i găvanele scobite ale ochilor. Și cearcănele. Măruntaiele îi pulsează într-o spumă roșiatică. În mod cu totul ciudat, locotenentul intuiește că muribundul încearcă să se elibereze de suferință, trecîndu-le-o lor, după legi secrete și poate inexorabile ale solidarității umane. Teologul îi dă să bea. Se roagă cu o deznădejde blîndă, în timp ce *Feldwebel*-ul spune mereu *„Amen"*. Un *„Amen"* resemnat, implorator, deznădăjduit. Lumina lanternei abia mai fîlfîie. Muribundul înțelege că cineva se roagă pentru el. Deschide ochii mari. (Nu ! N-a văzut niciodată moartea așa ! Niciodată n-a intuit atît de profund imensitatea clipelor de sfîrșit. Deznădejdea lor cutremurătoare. Și spaimele. Și conștiința clară a celui care moare și el știe că moare, o știe cu deznădejde sfîșietoare, n-a văzut niciodată buzele muribunzilor rostind ce ? Un nume ? Un nume de femeie ? Dumnezeule, la ce se limitează disperarea soldatului ăstuia, acum cînd se desprinde

de el însuşi ! La ce ! La ce !). Nu ! Nu mai şopteşte nici un nume. Ascultă mirat vorbele necunoscute, a căror magie blîndă şi eliberatoare şi comunitară se încheagă în subsolul cimentuit, uşurîndu-i moartea. Uşurînd însăşi ideia de moarte. Făcînd-o accesibilă dintr-un cu totul alt punct de vedere decît cel militar din care-o judecaseră ei pînă atunci, umanizînd-o. Apoi cineva venit de sus aprinde un capăt de lumînare. Acela spune :

— Iertaţi-mă don' căp'tan, ţineam chibritul ăsta pentru mine.

În lumina fîlfîitoare, speriată, plină de umbre tremurătoare şi blînde, altfel decît cea impersonală a lanternei, Vornicu recunoaşte chipul feciorelnic al telefonistului Veniamin... Stinge lanterna. Nu ştie cînd şi-a scos teologul patrafirul din sacul de grenade, dar îl vede cînd şi-l petrece după gît, broderiile din fir aurit scînteiază moale, soldatul, fratele mai mare al *Feldwebel*-ului îşi dă sufletul şi Veniamin şopteşte :

— Dumnezeu să-l ierte !

— Plutonierul Otto cel Negru ; „*der schwartze* Otto", este un sadic, domnule căpitan.

— De unde ştii româneşte, *Feldwebel* ?

— Sînt din Moritzfeld, sau Măureni, domnule căpitan. Cetăţean român. Chiar soldat român T.R. Am fost „cedat" armatei germane în 1943 şi trecut în *Waffen S.S.*

Locotenentul Vornicu îşi aduce aminte de fişele lui Mefisto, unde erau înscrise şi datele acestei lupte de culise dintre M.St.M. şi Misiunea *Wehrmacht*-ului, luptă în care M.St.M. se prevala de înţelegerea care prevedea că vor fi cedaţi armatei germane numai soldaţi aparţinînd populaţiei germane din România care nu au făcut şcoli de specialitate. Mefisto cu fişele lui care acoperă un întreg teritoriu de istorie contemporană. Este foarte întuneric în pivniţă şi glasul *Feldwebel*-ului se desprinde din întunericul impersonal, rece, mizer, cu un fel de spaimă resemnată. De fapt ar trebui împuşcat pe loc. A părăsit Armata română. A luptat împotriva ei cu arma în mînă. Faptul că este luat prizonier la Budapesta nu-i acordă circumstanţe atenuante. Niciodată pînă în beciul ăsta

sordid n-a avut ideea să ceară executarea cuiva. Întunericul i-a colmatat circumvoluțiunile cerebrale. Cine naiba i-a prezentat „Operațiunea Budapesta" ? Comandorul care-a lătrat la el ? Strategul ? Și cînd ? Căpitanul care a tras cu mitraliera de la etaj (pe cînd ocupau ei etajul) culcîndu-i la pămînt pe asaltatorii din capătul străzii, demonstrează acum o culanță de Dumnezeu. Căpitanul n-a văzut ostatecii de la B. Și nu l-a cunoscut pe Pill Bassmann în ipostaza lui de zeu atotputernic. De supraom. Cine spusese dom'le cu aerul că domină spațiul și timpul : „Comandamentul suprem sovietic a hotărît să execute o nouă operațiune de amploare, pentru a nimici inamicul pe teritoriul dintre Tisa și Dunăre, a elibera Budapesta și a deschide direcția strategică Budapesta—Viena" ? Sau „Corpul 7 armată român a străpuns centura exterioară fortificată a Budapestei, a cucerit masivul păduros sud Gödöllö (reședința de vară a lui Horthy, asta sigur o știe de la Ella) prin lupte înverșunate... Pentru eliberarea Pestei, partea de oraș la est de Dunăre, s-au organizat trei lovituri convergente. Corpul 7 armată român atacă pe direcția centrală, în lungul căilor principale de comunicații, avînd în stînga Corpul 18 armată sovietic și în dreapta Corpul 30 armată sovietic..." Comandorul ori Șurub aveau figuri docte și pătrunse de importanța propriei lor științe. De aici, din pivniță, chestiile astea sună altfel. Mai ales cînd nu știi cum și cînd ai ajuns în beci și cînd jocul de-a observatorul miroase a colivă.

— De cînd lupți împotriva noastră ? Căpitanul își continuă interogatoriul care lui i se pare formal. Pierdere de timp. Ori un mijloc psihologic al infanteristului de a goni nebunia care le dă tîrcoale. O inepție. Nu se poate gîndi în acești termeni.

— De trei zile, domnule căpitan. Nu știam că în acest cartier luptă trupele noastre... În al treilea bloc pe stînga, ați binevoit să-l cuceriți azi noapte, la etajul trei, locuia Kurt... Kurt... O excepție. Medic și soldat. Politic era pentru *Donauland*. Se simțea persecutat în Ungaria. Mama plecase din Moritzfeld la Budapesta. La primul ei soț, tatăl lui Kurt. Eu am rămas cu tatăl meu... Și cu Ludwig. Ludwig a plecat la mama... Și acum ? !

Dumnezeule, ce nebunie ! Ce demență a ruperii de baștină. De pământul care fertilizează și personalizează. Care te fixează în spațiu. În spațiul uman, își spune. Nebunia supraputerii. Nebunia lui Pill.

— Al cui ești din Măureni ? întreabă glasul impersonal din întuneric, (probabil glasul lui, care-i certifică oarecum existența) cu toate că, un punct de reper în spațiu (uman și geografic, ha, ha, ha,) are : Măureni. Tîrg șvăbesc la nici 20 de kilometri de satul lui, unde don' Costache avea cunoștințe... Omul se foiește în întuneric. I se pare că se tîrăște spre el :

— Al domnului Peter Hauser, cu magazinul mixt din centru, pe dreapta, privind spre Gătaia, cu...

— Teiul în față.

— Exact, domnule...

— Locotenent... Sînt din Jidovini...

— Să trăiți, domnule locotenent... Îmi permit să cred că sînteți fiul domnului director Vornicu. Aviatorul. *Mein Gott !* Ce întîmplare... Ați binevoit să veniți o dată cu Grete, erați cadet, Grete Roth, era la Nôtre-Dame, vă reamintiți la un ferșang (o spune cum o spun țăranii români)... Ați binevoit să trageți cu pistolul.

— După porcii ăia care au aruncat cu vopsea roșie pe rochia lui Grete pentru că era cu mine. Le ulcerase orgoliul... Tu n-ai aruncat vopsea roșie ? Tu care tragi în noi de azi dimineață ? Ori de-o veșnicie ? Tu nu erai printre ei ?

Desigur, nu este treaba lui, absurd, domnul Hauser a fost o dată la ei în casă, venise cu trenul, adusese mostre de stofe pentru tapițat mobila, îi spunea mamei *gnediche Frau,* de unde pofta asta justițiară cum spune mereu tunarul, politehnicianul. „Ceva nu merge", pentru că se detașează de el însuși, abandonîndu-se.

— N-ai fost cumva în detașamentul de represalii al căpitanului Pill Bassmann ? Ai fost ? Nu se putea să nu fii. Acolo la B., cînd l-ați împușcat pe Ilie Broscaru. Ce-ți făcuse ție, Ilie Broscaru. (...Care va să zică, mă duc eu la baltă domnișorule Pill, după niște caracudă... Cînd ai căzut în baltă, domnișorule, țipai că te-neci, da' Ilie care va să zică... Nea Ilie, nevinovatul lui Dumnezeu, scund, trențăros, neras, cu pantalonii numai petice

suflecați pînă-n genunchi, cernoziomul amărui după bura de ploaie, lanurile de tutun și de porumb, serile pe baltă cu rățoii măcăind în trestiișuri, crapii bătînd cu coada luciul plin de stele) ...cînd ați împușcat doisprezece ostateci... Cînd patrula mea a aruncat podul în aer cu tancheta voastră nenorocită cu tot... Domnule căpitan, am onoarea să vă raportez că a fost. Îl simt. Dacă ar fi puțină lumină să-l văd. De fapt este un alter-ego al lui Pill Bassmann. Vreau să spun că moral sînt identici... Destinul lor este comunitar. În consecință sînt solidari. Nu părinte ?

— Te-a dezamăgit acest Pill, locotenente.

— A întruchipat fascismul în tot ce-a avut mai bestial și inuman, domnule căpitan, spune politehnicianul... Îl știu din auzite.

— Prostii, spune. A trădat adolescența. Și-a trădat satul. Locurile. Pe tatăl lui. Credința acea deplină a adolescenței...

— Don' căp'tan ! Ssst ! Don' căp'tan... Ăia pun grenade... Ori trotil. Aud eu cum îl vîră pe sub ușă.

— Culcat, șoptește căpitanul. *Feldwebel*... Te declar prizonier... Fiți gata de tragere. Cînd sare ușa, foc din toate părțile... Ce dracu' face Vrînceanu acolo sus ?

— Domnule căpitan !

— Ce este tunarule ?

— Ai noștri !

— Dumnezeule ! Unde ?

— Chiar la ambrazură !

— Recunoaște-i !

— Pssst ! Camarade !... Camarade !...

— Care ești ?

— Ai noștri !... Atenție ! Etajele ocupate de inamic !

— Mă miram de ce e liniște.

— Ești acoperit ?

— Sînt.

Căpitanul face un salt pînă la ambrazură. Locotenentul Vornicu intuiește felia de spațiu negru care se cască între el și *Feldwebel*... Între el și acest alter-ego a lui Pill. Este copleșit brusc de ideea că trebuie să-l împuște pe *Feldwebel*. Desigur ăsta a tras în Ilie Broscaru. Fără nici un motiv. Acolo la ei exista ideea de re-

presalii. Justiție prin represalii. Are și el dreptul la idei proprii despre actul justițiar. Cei 12 împușcați fără ca sublocotenentul aviator Vornicu și patrula să poată interveni cu armele. Siegfried l-a trădat pe Iovan Iorgovan. Își scoate pistolul. Este foarte atent la ordinele pe care le dă căpitanul.

— Ascultă comanda la mine !... Care ești, mă ? Tutungiule, tu ești ?

— Eu, să trăiți.

— Ce-ați făcut mă broscoilor pînă acum ?

— Jucarăm damele pe genunchi, don' căp'tan... Ordin !

— Cînd o bufni aici, aruncă o grenadă, două, sus.

— Sărim pe balcon ?

— Dacă puteți !... Vezi să nu ne găurești pe noi.

— Strigați !... Să vă reperăm !

— Ai ceva pe direcție ?

— Un car de luptă. Al dracu' !

— Vrînceanu ce face ?

— Semne... Habar n-am ce-nseamnă !

— Așteaptă semnalul. Să-i luăm și de sus. Și de jos... Tunarule.

— Ordin !

Comenzile căpitanului de infanterie restructurează universul haotic al pivniței. Se face prea multă ordine aici, își spune locotenentul Vornicu... Dintr-o mișcare prelinsă ajunge lîngă *Feldwebel.*

— Vă așteptam, șoptește *Feldwebel*-ul... Sînt Georg Hauser. Vreți să mă împușcați ?

— Cred că da !

— Este soluția care m-ar elibera de toate întrebările.

— Ești laș ?

— Sînt obosit.

— Unde-ai făcut liceul ?

— La Piariști, în Timișoara.

— Aha !...

— Grete s-a otrăvit.

— Știu !

— Am fost în detașamentul căpitanului Bassmann... La B.

— Vrei să mă întărîți ?

— Pe cuvîntul meu de onoare... Am fost chiar în plutonul de execuţie... Ha ! Ha ! Ha !

Îşi trage pistolul. Patul este rece. Luciu. Dezasigură. Ţăcănit metalic abia auzit.

— Dumnezeu să te ierte, spune teologul care a venit de-a buşilea de lîngă tun. Locotenentul Vornicu constată lucid că în pivniţă s-a făcut un fel de întuneric cenuşiu, care creează o anume senzaţie de spaţialitate. Întunericul uniformizator şi tern s-a rarefiat. Lumina încenuşită pătrunde prin crăpături invizibile. Se prelinge pe ţeava tunului. Pe scutul lui. Zidul a căzut acolo, peste bolta care adăposteşte tunul. O grindă de beton a rupt şira spinării unui servant. Servantul a murit cînd l-au scos de sub grindă. Absurd. Vede profilul incert al celui de lîngă el. Nu poţi împuşca un profil. O umbră. Tipul trebuie silit să aibă moartea în faţă, ca o pedeapsă. Să mediteze asupra acestei pedepse, care nu se dă dintr-o răzbunare stupidă. Să aibă timp să se pătrundă de ideea morţii care i se va da pentru vina de participare la crimă împotriva celor 12 din B.

— Ce ai de spus în apărarea dumitale ?

— Domnule locotenent, pentru Dumnezeu, nu vă încărcaţi conştiinţa. Nu aveţi acest drept.

— Nici cînd trag cu tunurile şi mitralierele, părinte ?

— Acolo executaţi un ordin. Cum a executat şi acesta.

— Taci să nu te audă căpitanul.

— Căpitanul aude totul !... Altfel n-ar fi căpitan !... Continuaţi !... Sergent gata de tragere... Şi voi... *Feldwebel !*

— Ordonaţi.

— Din atitudinea ta am înţeles că...

— Da, domnule căpitan... Este exact ce doresc.

— Unde-ţi sînt armele ?

— La fraţii mei.

— Du-te şi ia-le !

— Am înţeles ! Dumnezeu să vă binecuvînteze !

Locotenentul Vornicu se simte stupid şi cretin. Din nou cretin. Îşi măsoară fruntea cu degetele. Evident. Băieţii au dreptate. Este absolut alarmant de îngustă... Neamţul-român bocăne lîngă el... Zăngăne din fierotenii. Spune :

— Domnule căpitan, ei vor arunca un mănunchi de grenade, protejîndu-se cu foc. Așa face *der schwartze* Otto totdeauna. Tace de prea multă vreme. Înseamnă că ridică mobilele și le clădesc în coridor. Este metoda lui Otto.

— Ziceai că ești cu el numai de cîteva zile !

— În acest sector. Rog binevoiți a aproba să port un insemn românesc... Să ieșim prin subsol, domnule căpitan. Există o poartă de fier spre subsolul celălalt. Am asistat la zidirea ei.

— De ce n-ai folosit-o ?

— Este ocupată de ai noștri, domnule căpitan... Pe urmă Kurt... Știți ! Încă mai trăia...

Ce a înțeles căpitanul de infanterie din drama acestui *Feldwebel* și ce nu a înțeles el ? Ce a intuit căpitanul cu atîta ușurință ? Carlinga și singurătatea cerului să-l fi dezumanizat ?

— Atunci, în noaptea aceea, eu l-am împușcat pe Hans Bassmann, domnule locotenent Vornicu, spune fostul *Feldwebel*. În loc să trag în condamnați, am tras în el. Tocmai îl cravașase pe unul din cei legați, se întorcea spre noi, căpitanul a ordonat foc și eu l-am împușcat drept în piept, pentru că îl cunoscusem foarte bine... Ha ! Ha ! Ha !... *Ruhe !*... Domnule căpitan, permiteți să-mi iau rămas bun de la frații mei... Cobor eu întîi, să vă arăt drumul.

Pe dinafară începe să semene cu ceilalți. Cojocul de zbor plin de moloz. Pantalonii plini de moloz. Cascheta *gris-bleu* plină de moloz. I-a crescut barba ca celorlalți. Nu se vaită că i-au înghețat picioarele. Cizmele blănite de zbor, țin cald. *Feldwebel*-ul nu mai este *Feldwebel*. Aici totul suferă o reducție stranie la esențial. Căpitanul (Dumnezeul atotputernic al acestui beci și probabil al împrejurimilor) a bătut într-o ușă de fier, montată în colțul din stînga al pivniței numărul doi. A răspuns un glas răgușit, aducînd în discuție măscări năstrușnice și pitorești.

— Tu ești Cotoșmane ? a întrebat căpitanul.

— Aolică, muică ! E don' căp'tan, bă, Gogoneață...

Deşchide bă ivărul nostru. Hai don' căp'tane, că de cînd aşteptăm !

Subsolurile fuseseră transformate în cazemate. Unele, deci, au portiere metalice, cu ivăre pe ambele părţi, să poată fi folosite în amîndouă sensurile. Sergentul şi Veniamin îl ajută pe Georg Hauser (este evident că pierzîndu-şi identitatea de *Feldwebel,* trebuia să-şi redobîndească identitatea primordială, adică Georg Hauser din Măureni, judeţul Timiş-Torontal, cu doi ani la Facultatea de drept din Bucureşti), să-şi alinieze morţii. Georg Hauser este foarte liniştit. Caporalul Cotoşman s-a dus să-l cheme la ordin pe sergentul Tutungiu. Fruntaşul Gogoneaţă veghează la capătul treptelor din fundul coridorului. Pe acolo intră lumina zilei. Se vede un zid ruinat. Pe coridor stau de-a valma lăzi cu capacele deschise. Peste capace sînt aruncate fracuri, plastroane albe, un alb uşor îngălbenit, rochii lungi din lameuri verzi, mai ales lameuri verzi şi garnituri din pene. Este evident că fruntaşul Gogoneaţă violase intimitatea lăzilor pentru că poartă la gît un fular enorm din lînă verde şi, se pare, bucăţi din acelaşi fular ies din bocancii butucănoşi.

Ceremonia este halucinantă. Căpitanul de infanterie are vocaţia halucinantului. Georg Hauser redevine soldat român. Adică, sergentul întinde pistolul mitralieră. Georg Hauser pune stînga pe ţeava acestuia. Teologul îi aşază patrafirul peste mînă. Căpitanul rosteşte o formulă de jurămînt militar absolut insolită :

— Eu, soldatul...

— Georg Hauser

— Jur să fiu credincios patriei regăsite, România, luptînd pentru ea cu viaţa mea, pînă la ultima picătură de sînge.

— Aşa să-mi ajute Dumnezeu !

— *Amen !*

— Unul din noi tot va supravieţui şi, martor al acestui jurămînt, te va reabilita... juridic. Pentru mine eşti reabilitat, soldat Georg Hauser... Sergent. Fă-i rost de uniformă.

— La etaj este Cernovodeanu, domnule căpitan... El și așa nu mai are nevoie !

— Bine... După ce recucerim etajul.

La infanterie toate lucrurile sînt de-o limpezime fără echivoc, constată locotenentul aviator Radu Nanu Vornicu. Bubuitura cumplită a exploziei împinge în subsol un val de aer fierbinte, care-i înfundă timpanele, izbindu-l puternic de zid.

Căpitanul de infanterie urcă în fugă scările. În dreapta golul. Casa scărilor stă agățată de cerul cenușiu. După căpitan ar trebui să vină locotenentul. Vornicu este depășit de soldatul Hauser, de sergent, băieții ăștia au condiție fizică mai bună ca el. Căpitanul trece prin ceva ce seamănă cu un *living-room,* un tablou cu veliere la Veneția stînd și ui, un perete deschis, golul, dincolo o altă gaură în perete, căpitanul sare peste gol, răpăie o rafală, sare Hauser, sare sergentul, ura aviația, sare și aviația, ce senzație divină să vezi sub tălpi golul de sub etajul trei și tu să zbori dintr-un bloc în altul, mai exact dintr-o aripă în alta, pe deasupra curții interioare, bîzzz, gloanțele vin de jos și aici se lucrează la pistol mitralieră și grenadă. Nu trage pentru că nu are în cine trage. Diavolul de fost *Feldwebel* se lipește brusc de un bufet. Îi face semne disperate. Se aruncă instinctiv la zid. Rafala venită din baie (vede o parte din cadă) rade locul unde stătuse. Rafala lui Hauser este însoțită de strigăte. Din baie ies doi civili în paltoane, cu brasarde ciudate, îl privesc stupefiați pe *Feldwebel*-ul care le strigă să-l scoată și pe al treilea, sergentul strigă : — Bă Gogoneață, coboară-i la desfundat tunul, căpitanul dispare într-un coridor și Georg Hauser îi spune :

— Stați în spatele meu, domnule locotenent... Mă descurc mai ușor !

Îi țiuie urechile, oricum înfundate de trosnetele grenadelor, de urletele răniților sau ale muribunzilor. *Der schwartze* Otto este cărat de sergent și Veniamin în „Camera morților". Szalasiștii civili de la trei au fost

luaţi prizonieri. Nu se aşteptau ca ei să vină prin aer. Făcuseră front la cei care presau dinspre acoperiş.

— Soldat Hauser, te propun pentru avansare şi decorare, spune căpitanul. Factorul moral, asta este aviatorule. Jocul constantelor psihologice. Trebuie s-o ştii tot atît de bine ca şi mine. Băieţi. Am atins aliniamentul. Veniamine.

— Ordin.

— Restabileşte legătura cu regimentul... Gata. Ne consolidăm. Mîncăm. Dormim.

— Gogoneaţă. Ai dus prizonierii ?

— Îi pusă don' sergent *tere* la dezgropat tunul.

— Perfect. Bă, puf să te faci ! Plapumă să te faci ! Perne să te faci !

— Am înţeles, don' căp'tan ! Pînă atunci luaţi nişte şuncă... Niscai ceapă de apă... Niscai vin de ăsta negru. Puterea ursului.

— Gogoneaţă este marele nostru intendent. Nu ţine el cont de nobleţea vinurilor de Tokay, dar se descurcă... Dispune, aviatorule. Uite-ţi podul. L-au făcut praf şi fără tine... Dormi, dacă vrei. Umblă, dacă vrei. Simte-te ca acasă. Evită să te arăţi la ferestre. Te trimet înapoi la noapte...

Piuuu... Glonţul trece printre el şi căpitan. Muşcă din zid cu plesnet sec. Din gaura unde perforase tencuiala se scurge un şuvoi subţire de moloz şi cărămidă pisată. I se desfundă urechile. Aude cum curge şuvoiul acela de mortar. Aude răsuflarea pripită a căpitanului.

— Iar mă vînează, candela cui...

— Este domnul colonel în retragere Vitez Scharkany, domnule căpitan, spune soldatul Hauser, care-şi schimbă uniforma de *Feldwebel* din *Waffen S.S.* cu uniforma caporalului Cernovodeanu.

— Lasă-i şi gradele pe epoleţi, i-a spus căpitanul cînd Hauser a vrut să scoată cele două panglici galbene.

— Şi-a amenajat un post de observaţie şi tragere. Probabil acum a tras Acrobata. Credeam că s-a retras. Domnul colonel în retragere Vitez Scharkany a fost protectorul fratelui meu. Voia să-i deschidă un cabinet, chiar acolo. Clădirea cu cariatide. L-am cunoscut acum trei zile... Moletierele astea... M-am dezobişnuit.

— Știi de unde se trage ?

— Ăsta l-a omorît pe Cernovodeanu, domnule căpitan, spune sergentul.

— Știu, domnule căpitan. Este apărat cu foc încrucișat de la cele două *Hochparterre*.

— Sergentule ! Adu pușca mitralieră aici...

— La ora 14 și 30 de minute domnul colonel în retragere își face siesta, domnule căpitan. Obișnuiește să bea un pahar de coniac. Acrobata stă de santinelă la ambrazura principală.

— Ai un plan, caporale Hauser ?

— Da, domnule căpitan. Mă voi sili să-mi merit absoluta dumneavoastră încredere.

— Este ora 10 și 35 de minute. Nae... Să vină tunarul. La 14.00 fii gata cu Grigoraș, cu Sfetcu și Dănilă. Grenade și pistoale-mitralieră.

— Mă duc și eu, domnule căpitan, spune locotenentul Vornicu, stupefiat de metamorfoza rapidă a *Feldwebel*-ului, căruia tunica și mantaua lui Cernovodeanu îi sînt cam mari. Georg Hauser are o mină de om împăcat cu sine și cu soarta. Triază meticulos încărcătoarele goale, le încarcă, are grenadele așezate între picioare, stă rezemat de zid și dacă nu i-ar tremura ușor buza de jos, nimic n-ar trăda că a lăsat în subsolul casei vecine cadavrele celor doi frați. Cînd a năvălit acolo sus, Georg Hauser i-a făcut vînt căpitanului care se precipitase prin glasvandul cu sticla mată făcută cioburi (se mai vedea dosul bucălat și aripioara unui amoraș pe o bucată de sticlă rămasă în glasvand) tocmai bine cît să treacă rafala scurtă venită din dormitor. A aruncat o grenadă. A trecut prin glasvand strigînd în germană : „Am venit să te judec Otto". Și românește : „Lăsați-mă singur, domnule căpitan !"... El a năvălit înaintea căpitanului, brusc solidarizat cu Hauser din Măureni unde fusese la fărșang cu Grete și domnul Hauser venise la ei acasă cu mostre de stofă de tapițerie, niște brocart gros verde, țesut cu fir argintiu. Jos se zvîrcoleau doi *S.S.*-iști, patul dublu era ridicat pe-o dungă și bloca ușa balconului probabil ; iar în colțul opus glasvandului era un lampadar, o nimfă care ținea în mîini un abajur enorm, disproporționat și lîngă lampadar tocmai se prăbușea o namilă în manta,

cu casca pe cap, de fapt acela căzuse într-un genunchi şi se uita holbat cînd la Georg Hauser, cînd la mîinile pline de sînge pe care şi le apăsa pe abdomen. Şi dintr-odată glasul lui Georg Hauser, piţigăiat şi tremurat.

— Ştii doar că am jurat-o, Otto !

Namila şi-a smucit pistolul mitralieră atîrnat de piept. Atunci Georg Hauser a tras o rafală scurtă. Omul s-a prăbuşit horcăind.

— Mulţumesc Hauser, a spus căpitanul.

— Unde să te duci, aviatorule ?

— În vizită la domnul colonel în retragere, domnule căpitan.

Căpitanul îşi freacă barba.

— Mă împuşcă generalul, dacă te ciuruie ăia... Hm ! Nu-ţi strică puţină mişcare... Tunarule... Tîrăşte-te aici. Hauser. Arată-i exact... Da ! Acolo !... Deci, poţi să-mi vîri, la ordin, un proiectil la al cincilea de aici, pe stînga ? Prin verandă teteristule ?... Unul fuzant, măi...

— Da, domnule căpitan... Cu plăcere... Peste un ceas sînt gata cu noul amplasament.

— Perfect... Acum dau stingerea... Nae, vezi de observatori. Cîte treizeci de minute fiecare. Pe urmă somn obligatoriu.

Căpitanul adoarme brusc, întins pe salteaua desfundată de gloanţe. De dincolo apare fruntaşul Gogoneaţă, tîrînd după el o plapumă grandioasă, din mătase roşie-purpurie.

— Să mîncăm don'ent, spune sergentul cu obrazul ca o mască de lut.

— Veniţi cu mine, spune politehnicianul... Ştiţi ungureşte ? Nu mă înţeleg deloc cu prizonierii.

— Merg şi eu, spune caporalul Georg Hauser... Ştiu perfect ungureşte.

Femeia cu broboadă şi cizme roşii îl izbeşte cu tîrnăcopul pe unul din civilii cu brasardă. Veniamin parează cu alt tîrnăcop. Alte două femei tinere, tot în cizme, cu cojoacele îmbrăcate peste scurtele roase la coate îl înghesuie pe Veniamin, îl ciupesc, se vîră în el cu şoldurile, strigă, rîd, vin alte trei femei cu lopeţi, doi bărbaţi, alţi

trei, se face o rocadă, Hauser strigă în ungureşte, Vornicu înţelege vag, este vorba de prizonieri, sînt doisprezece szalasişti cu brasarde, un subofiţer maghiar şi patru *S.S.*-işti care rîcîie în grămada de moloz ce barează accesul la tunul anticar. Femeia cu broboadă şi cizme roşii are o criză de isterie. Strigă. Îl îmbrînceşte pe Veniamin, cel cu faţa feciorelnică şi aşa blocat de fetele în cojoace. Sare Hauser. Prea tîrziu. Omul cu mustaţă hunică se fereşte. Colţul tîrnăcopului îl izbeşte în falcă. I-o smulge. Urlă. Urletul declanşează brusc reacţia civililor răsăriţi de prin beciuri. Omul este doborît la pămînt. Călcat în picioare. Lovit cu uneltele. Cineva aproape îi desparte capul de trunchi cu o lovitură de hîrleţ. Bărbaţii şi femeile acelea apucă hoitul încă zvîcnind şi-l aruncă în stradă. Un bărbat respectabil, în palton, cu fular roşu, îi explică lui Hauser ceva, arătînd spre cel linşat. Trece o rafală de mitralieră peste strada plină de dărîmături. Femeia cu broboadă şi cizme roşii se întoarce spre locul de unde-a venit rafala. Se bate pe fund. Rîde.

— Acela a fost impiegat la gară, apoi comisar în cartier, spune Hauser. I-a împuşcat fratele, feroviar, care nu s-a prezentat să primească arme. Bătrînul răspunde de îngroparea morţilor.

— Du-te şi aranjează pentru Ludwig şi Kurt, îi spune.

— Mulţumesc, domnule locotenent. N-am să uit aceasta.

Hauser salută ca la cazarmă. Căciula cu clape a lui Cernovodeanu îi este mică... Femeile îi cercetează uniforma de aviaţie. Au mîinile nespălate şi miros a îmbîcseală. Probabil în cartier nu este apă de multă vreme. Rîd şi lucrează la moloz. Din cînd în cînd îi pocnesc cu uneltele pe szalasişti. Veniamin a intrat în pielea lui de caporal. Le desparte de grupul prizonierilor.

— Don'ent, plec pe linie, să restabilesc legătura, spune Veniamin... Părinte, veniţi cu mine ?

— Vin, Veniamine !... Cum să nu vin...

Acum de-abia îi vede şi cunoaşte.

— Doctrina socială pe care-o slujesc, nu este după mine, una închisă. Fiind o expresie a realităţii, reprezintă

un moment al acesteia... Mai vreți pateu de gîscă ?... Ungurii știu să facă un pateu de gîscă minunat. Cum v-ați simțit în beci ?

— Mizerabil. Prizonier. Neputincios. Inutil. Jegos. Igrasios.

— Așa te simți și în beciul social, domnule locotenent. Exact așa. Dacă n-ai avea un ideal social. O doctrină socială.

— Te-ai simțit în situația asta, vreodată ?

— De cîte ori... Numai cît l-au fugărit pe tata...

— Înțeleg, cu toate că sînt afară.

— Aparțineți direct suprastructurii statului care m-a oprimat și înjosit.

— Ești totuși la Politehnică.

— Cu cîte jertfe ? ! Cu cîte umilințe ? !

— Am înțeles că noua conjunctură politică te favorizează.

— Este un început.

— Început, în ce sens ?

— În sensul creativității conștiente în social. O creativitate stăpînă pe datele realității sociale. Conștientă că aceste date nu sînt opera fatalității. Că pot fi organizate inteligent și, în consecință, stăpînite.

— În ce scop ?

— Al reorganizării societății pe cu totul alte baze. În scopul abolirii hegemoniei claselor posedante. Este o monstruozitate ca unii să posede totul și alții să nu posede nimic. Adică zic eu, mijloacele de producție să devină bunul întregii societăți... De fapt, asta este totul. L-ați citit pe Hegel ?

— Superficial.

— Libertatea este afirmația de sine, zice Hegel... Libertatea mea începe cu adeziunea la doctrina ideologică și la lupta clasei mele.

— Te simți liber în uniformă ?

— Acum da... Pentru mine războiul ăsta este unul politic

— Explică-te !

— Politic în sens național și multinațional. Eliberarea țării și a altor țări de sub jugul fascist... Politic în sens

social. Eliberarea claselor oprimate de sub jugul oprimatorilor... Atenţie ! Repede !... Acum s-a trezit Veniamin să plece... Şi Hauser... Tocmai voiam să vă explic teoria luptei de clasă... O fac practic.

— Ce se aude ?

— Tancurile... Pe Dumnezeu... Îl scoală pe căpitan, idioţii.

Aici la infanterie totul este de o naturaleţe absolută. Adică stai cu sergentul T.R. la adăpostul zidului pe jumătate surpat, stai pe molozul rece şi mizer, sergentul politehnician îşi ţine pistolul mitralieră pe genunchi, civilii şi mai ales civilele sînt cu ochii pe prizonierii cu brasarde şi pe nemţii luaţi sub comandă de plutonierul maghiar care este îndemînatec şi degajează tunul anticar de sub grinzile de beton. Sergentul T.R. Virgil Belcotă, neam cu Belcoteştii din Prislop, stabileşte nişte raporturi exacte cu lumea, raporturi la care s-a gîndit multă vreme, delimitîndu-se cu precizie, ştiind cu fermitate ce este şi ce vrea. Există în conştiinţa lui de locotenent aviator un minus. Un gol „formaţional" cum ar fi spus profesorul de psihologie. Simte acest gol, care pluteşte pe deasupra unor lucruri esenţiale, rămase în afara profesiei lui de războinic. Însăşi raţiunea acestei profesii o considerase simplist şi unilateral, cu argumente mai curînd metafizice decît istorice şi iată că vine un teterist pe o stradă ruinată a Pestei, un politehnician şi-l ancorează brusc în istorie, pentru că nu este nici stupid, nici cretin, nici absurd să nu intuiască adevărul social schiţat sumar de tunar. Adevărul social îngropat superficial de rigorile militare şi de pasiunea lui pentru zbor. Adevărul social mereu întretăindu-i conştiinţa. Ori măcar sensibilizîndu-i-o. Conturîndu-se foarte clar cu Mefisto. Retrospectiv, cu sergentul Chirilă. Cu tatăl teteristului. Cu escapada lui reşiţeană în trenul muncitorilor navetişti. Cu faţa din umbră a conului Costache. Făcuse războiul ca un profesionist dinamizat de ceea ce crezuse la început a fi strigătul de moarte al Patriei. Mai apoi îl făcuse chinuit de întrebări, nelinişti şi îndoieli. Căzuse spoiala de pe cuvinte. Patria îşi arătase rănile. El trecuse din starea post adolescentină, fără să se fixeze în altă stare.

— Domnule locotenent ! Tancurile !... Ordonaţi !

— Asta-i meseria ta, sergentule... Zi-mi cu ce te ajut ?

Este rumoare la prizonieri. Cei cu brasarde se agită. De undeva dintre ruine, din beciuri, apare caporalul Georg Hauser. Are trăsăturile căzute. Îi tremură colţul buzelor. Strada este măturată de o rafală. Apare sergentul Tutungiu. Apare fruntaşul Gogoneaţă. Plutonierul maghiar discută aprins cu Hauser, arătîndu-i pe cei cu brasarde, înghesuiţi între tîrnăcoapele, cazmalele şi lopeţile femeilor.

Clipa în care vede şi înţelege. Fruntaşul Gogoneaţă trage o rafală scurtă peste prizonieri. Le arată un colţ, între două ziduri ruinate, unde aceia se culcă fără nici un entuziasm. Cel cu fularul roşu şi femeile îi înconjoară. Probabil că se verifică teoriile sociale ale politehnicianului ! Hauser din Măureni, capul prea mare pentru căciula cu clape, ochi foarte albaştri, barba blondă crescută, nasul drept, (are aer marţial în uniforma kaki şi moletierele legate perfect) se tîrăşte lîngă tun împreună cu plutonierul maghiar.

— Este artilerist anti-aerian. Vrea să lupte, domnule locotenent. I-am spus că la cel mai mic semn, îl curăţ.

Sergentul Tutungiu se tîrîie pe ruine cu puşca mitralieră. Sergentul T.R. Belcotă îi face semn plutonierului şi plutonierul maghiar înţelege imediat, aşezîndu-se în genunchi, în spatele scutului. Strigă la cei cu lopeţile. Vin frînţi de mijloc doi bărbaţi şi femeia cu cizme roşii. Alt ordin şi aceia tîrăsc lăzile cu muniţie. Plutonierul maghiar încarcă tunul din cîteva mişcări precise. Hauser din Măureni vine lîngă el. Politehnicianul ocheşte. Ţeava tunului se lasă uşor la orizontală. Zidul este frînt în două, acoperind aproape un sfert din stradă. Iese la creastă conform intuiţiei, admirînd instrucţia exactă a caporalului, fost *Feldwebel,* care se simte excelent între ruine. Îl pufneşte rîsul. Absurd. Dar rîde. Nu este un tanc, este o tanchetă care se învîrte stupid în loc. Probabil i s-a defectat ceva. I se pare că pe ambele rigole, pline de moloz, vede lucind căştile soldaţilor.

— Vor să ne arunce în piaţa Bethlen Gábor, spune Hauser.

Spre stupefacţia lui, strada şi ruinele se umplu de un huruit răguşit şi o voce metalizată spune ceva în ungureşte. În aceiaşi clipă vede ţîşnind focul de la gura ţevilor.

Nu şi-a imaginat că inamicul poate fi atît de aproape. Bufneşte tunul anticar, umplîndu-i nările cu miros de praf de puşcă. Hauser îi face semn să se adăpostească. Îl vede pe plutonierul maghiar încărcînd cu mişcări rapide. Zgomotele se suprapun într-un haos sonor. Explozia tanchetei. Rafalele care se încrucişează. Urletele szalasiştilor, care sar în picioare şi se aruncă asupra femeilor. Rafala trasă de fruntaşul Gogoneaţă. Rafala trasă de Hauser, care răstoarnă trei civili cu brasardă, lansaţi spre tunul anticar. Apare Veniamin, care trage de pe şold într-o namilă în luptă cu fetele acelea cu cojocele. Pînă să se hotărască în cine să tragă, spatele este asigurat. Civilii îi masacrează cu uneltele pe cei cu brasarde rămaşi teferi.

— Lupta de clasă, îşi spune, uite că la asta nu m-am gîndit, şi priveşte cu atenţie profilul de băiat frumos al politehnicianului, care ocheşte calm. Refuză să audă gemetele şi horcăielile muribunzilor. Caporalul Georg Hauser schimbă încărcătorul pistolului-mitralieră.

— Fug, spune Hauser... Nu se aşteptau să avem un tun.

Aude zgomotul mitralierelor. Bufnetele grenadelor. Strigătele răniţilor.

— Înaintează ai noştri pe strada Marek Joszef, domnule locotenent... Ce ordonaţi ?

Abia atunci vede că fetele şi civilii aceia care-i ajută, poartă în picioare cizme tip *Wehrmacht.*

De sus, lucrurile sînt altfel. Cinematografice. Abstracte. Reduse la scară. Războiul de aici, din stradă, nici măcar nu se vede. Doar haşurile străzilor. Doar panglica Dunării. Doar petele de culoare ale parcurilor. Este împuţit, se simte el însuşi duhnind greu, pleoapele îi sînt grele şi gîndurile cîlţoase. Se desprinde greu din apatia care-l face stupid şi tern. Sub plapuma magnifică, roşie-purpurie, este cald. S-a vîrît în locul încălzit de căpitan. Belcotă s-a culcat acolo jos, în stradă, lîngă tun. Îi spun că au petrecut în beci 16 ore şi 25 de minute. Poate. Are tentaţia să-şi tragă plapuma peste cap, aşa cum o făcuse căpitanul, pentru a se izola în sine şi în

somn. Somnul binecuvîntat al soldatului. Cu cîtă inconştientă zgîrcenie l-a practicat pînă acum ! Rafalele şi ţopăiala de la etaj la parter şi viceversa, saltul-zbor peste curtea interioară sordidă şi metamorfoza lui Georg Hauser de la *Feldwebel* la caporal, plutonierul ungur cu mustăţi cînepii, unde-a văzut domnule aceleaşi mustăţi şi aceeaşi ceafă şi parcă aceeaşi figură uşor mongoloidă, cu ochi verzi şi buze cărnoase ?, că pe omul ăsta l-a mai văzut undeva ; politehnicianul trăgînd de cordiţa tunului, calm, interiorizat, ca şi cînd de fiecare lovitură ar fi atîrnat destinul lui şi al umanităţii ; beciul în care începuse să se prelingă lumina cenuşie şi Kurt, un soldat inamic în agonie, filmul brutal, imaginile care i-au percutat retina şi dincolo de el, glasurile. Vocile. Vocile venite din altă lume decît a faptei. De dincolo de acţiune, pe care atîta vreme a fetişizat-o ca lucru în sine. Ca pe singura lui posibilitate de a se exprima. Cînd a gîndit-o ca pe un punct de plecare în căutarea unei legi morale, ca pe un fel de a interpreta viaţa şi a-i conferi semnificaţii dincolo de biologic, şi-a pierdut inocenţa. Atunci s-a pierdut pe sine, inocentul. Vocile. Încercînd să motiveze toată aberaţia asta, cu colţul tîrnăcopului înfipt în falca aceluia care alergase după evenimente, devenind în timp altceva decît erau sau rămăseseră ceilalţi : femeia cu cizmuliţe roşii şi bărbatul cu fular roşu... Tipul se delimitase de ceilalţi şi ceilalţi îl linşaseră, descăpăţînîndu-l oribil cu hîrleţele... Alunecă într-un spaţiu incert şi aglomerat, un spaţiu nici luminos, nici cenuşiu, plin de sunete, plin de voci, voci-conştiinţă, (absurd) în care spaţiu el îşi reclamă, pueril, prerogativele. Adică avionul de vînătoare Me 109 Ghe-6 Roşu — prevăzut cu un tun axial şi două mitraliere grele sincronizate pentru tragere printre palele elicii ; carlingă etanşă, blindată la spate, aparat de radio şi mască de oxigen, plus misiune exactă, indiferent de gen : însoţirea picaj-asaltului, ori a bombardamentului ; acoperire aeriană, ori atac la sol, şi, desigur, misiunea de excelenţă : vînătoare liberă. Te etanşezi în carlingă, deasupra cerul şi desigur vocile din căşti : „Dreapta sus !“, „Văzut !“, „Pică !“, „Redresează !“. Sublimele voci eliptice din căşti, care nu explică nimic şi nu se explică pe sine. Vocile care construiesc arabescuri fără urme în

universul aerian fără memorie. În universul lui, albastru și luminiscent de cele mai multe ori... Plutonierul ungur cu mustăcioară cînepie a fost împușcat de sergentul Pătru C. Dragalina în gura podului de cale ferată, lîngă halta „Ciorani"... Plutonierul era un artilerist excelent și în dezacord total cu politica superiorilor săi, din moment ce s-a predat fără luptă și a trecut imediat la tun. A raportat că vrea să fie trimis la corpul voluntarilor maghiari. El a fost de la început împotriva ordinului dat de Hitler, de a lupta pentru fiecare casă din Budapesta. A făcut parte din batalionul de paradă cînd Szálasi l-a primit pe *General-oberst* Friessner la Cetate și i-a dăruit o moșie. Știe că diviziile 15 și 18 ungare au fugit. Că la Budapesta luptă diviziile 22 și 18 cavalerie *S.S.*, ca și Corpul 4 Armată maghiar. Dacă i se dă un megafon, garantează că pînă diseară are sub comandă cel puțin zece soldați maghiari. Megafonul. Un prerogativ temporar pe care-l reclamă plutonierul. Probabil că aici a greșit. În clipa cînd a fetișizat prerogativele materiale, absolutizîndu-le. Nici nu știe exact dacă Me 109 Ghe-6 Roșu este în întregime el însuși, sau îl exprimă în întregime pe locotenentul aviator Radu Nanu Vornicu ; după cum prerogativele politehnicianului nu țin neapărat și în exclusivitate de pușcociul lui anticar ; pentru că teologul își duce patrafirul în sacul de grenade ; ori, în ordinea aceasta a lucrurilor, patrafirul ar trebui să fie prerogativul lui. Chiar sub plapuma magnifică sub care îi este cald, se aude țîrîitul supărător al telefonului de campanie (telefonul ține de prerogativele căpitanului) — Am înțeles, domnule colonel !... — Reluăm atacul cînd ordonați !... — Să-mi potrivesc ceasul !... — Am înțeles !... — Prea bine domnule colonel !... Cum era firesc, a apărut și colonelul (tot voce)...

Georg Hauser nu-și explică fosta condiție de *Feldwebel.* Își reclamă și motivează condiția de caporal. Primăvara stă aninată în teiul străvechi, aromind a miere, teiul despre care Georg zice că are trei sute de ani, fiind plantat de străbunicul Hauser venit colonist în Moritzfeld. Prin partea locului se spune că străbunicul putea ridica pe gît o junincă.

— Cu permisiunea dumneavoastră sînt socialist... De aceea am vrut să fac dreptul, paralel cu studii economice. Voiam să găsesc o cale. Un drum. Este *kolossal* să găseşti un drum. România nu-mi este „o a doua patrie". A fost a doua, pentru străbunicul Peter Hauser... Poate şi pentru bunicul Johann Hauser. Poate, zic. Dar nu şi pentru tata, Willi Hauser... Pe mine m-a cucerit Bucureştiul. Venisem la el, un şvab dintr-un tîrg şvăbesc. Într-un an am devenit bucureştean... Norocul ăsta nu l-a avut bietul Kurt. A murit înainte de a deveni budapestan. Ah, dacă ar fi rămas ! Tata voia să-şi extindă comerţul : o moară avînd ca anexă o fermă de îngrăşat porci şi o fabrică de salamuri. Îi deschidea lui Kurt o clinică. Capitalul îl găsise în Germania... Cu totul convenabil.

— Aici stă cheia problemei. Eram slugi pe acel capital. Ori autohton, ori străin.

— Sînt absolut de aceeaşi părere, domnule elev-sergent.

— Şi eu sînt împotriva teocraţiei politico-religioase. Biserica este chemată să imite pe Domnul său, în vocaţia sa, mai ales. Nu de a fi slujit, ci de a sluji, a-şi da viaţa sa drept răscumpărare. Asta se numeşte diaconie spirituală. Voi comuniştii vreţi să umanizaţi în social. Dar în spirit ? Cu ce-l veţi înlocui pe Dumnezeu, care reprezintă binele absolut şi justiţia absolută ?

— Cu dumnezeescul din fiecare din noi !

— Utopie, tunarule...

— Cînd am trecut „dincolo"...

— Cazemata domnului colonel în retragere trebuie anihilată cea dintîi, domnule căpitan, dacă îmi permiteţi... Altfel pierderile...

Oamenii încearcă să se regăsească. Nu mai este nimic esenţial aici, în afara acestei tentaţii de a se explica. Se transferă la Arad. Nu că-l plictisesc eu-urile în căutarea de sine, justificîndu-se pe sine în iminenţa morţii, care nici acum n-a reuşit să-l convingă de concreteţea ei, chiar după cele 16 ore şi 25 de minute petrecute în beciul-cavou, alături de cadavrele care se explicaseră cedîndu-şi civililor cizmele tip *Wehrmacht*.

— O istorie de intenţie universală nu se face cu glonţul şi baioneta. Se face prin spirit. Revoluţia pe care

o propui dumneata este o altă violență, care s-ar urma în biata țară acestei violențe oribile — războiul. La care participi și sfinția ta, părințele.

— Particip din solidaritate, am explicat principiul comunitarismului și responsabilității cu și față de neamul meu oprimat, domnule căpitan...

— De ce n-ai participa la revoluție alături de cei mulți și goi, tot din comunitarism și solidaritate ? spune eul tunar anticar. (Nostim să specializezi militărește eu-rile plutitoare în lumina confuză de sub plapuma magnifică, moale și caldă adusă de fruntașul Gogoneață, împotriva ordinului de zi emis de generalul de corp de armată Nicolae Șova... „Distrugerile, devastările, transferul de obiecte dintr-un imobil în altul sînt strict interzise, atît militarilor, cît și civililor...".)

— Greșeala dumitale părinte este că localizezi răul exclusiv în sfera moralului și eviți discuția asupra socialului, care de fapt generează răul moral.

— Sînt, dacă îmi permiteți, de părerea domnului elev-sergent...

— Nae ! (căpitanul îi spune pe nume doar sergentului care i-a dezgropat trupul acolo, în stepă). Organizează cu fetele noastre și cu nea Szilagy, aprovizionarea cu muniție... Ce făcurăți cu cadavrele ?

— Poate mai am destulă putere să reiau totul de la capăt, dragul meu. Ah, ce zile încîntătoare au fost cele de la București, cînd ne-am sedus unul pe altul !... Cum ne-am pierdut unul pe altul și ce nebunie a mai fost la tine, în pădure și cît de bine m-am simțit lîngă doamna, mama ta și cum s-au frînt toate...

Ella vorbește nemțește și românește și ungurește, tenul palid a prins un strop de culoare, și de aici lucrurile devin ciudate, abstracte, părăsindu-și concretețea care le dă savoare și unicitate. Ella a rămas o abstracțiune. Un nume. O sugestie la o amintire, amintire ea însăși confuză acum, parcă povestită de altcineva foarte demult. Ducea la braț nu femeia pasională și mlădie, capabilă să se exalteze pînă la demență ; ducea la braț nu o convalescentă vie și dornică să se bucure de soarele curgînd peste

tei şi castani ; ducea nu o străină frumoasă şi halucinantă, cu trup uşor unduitor şi suplu ; ducea o abstracţiune purtînd un nume : Ella. Nu ştie încă cine a contribuit la procesul acesta de abstractizare a Ellei. Augusta ? Poate ! Dar în mică măsură... Lumina de aur fluid, lumina irizată a toamnei, rarefiată şi disperată, bătrînul cu mustăţi hunice care-o slujise pe Ella aceea cu un devotament pur, neviciat de nimic din afară, devotamentul unei întregi istorii care se scursese în conştiinţa bătrînului aceluia fericit că îşi reîntîlnise stăpîna. Absurd. Fericit că se regăsise în ipostaza unor ani care-l făcuseră fericit. Fericit că-şi regăsise, probabil, pretextul pentru felul lui obişnuit de viaţă. Pentru că, într-un fel, îşi regăsise inocenţa... Chestiunea cu inocenţa îl sîcîie. Nu-l interesează inocenţa biologică dinamitată de imaginaţia luxuriantă a preadolescenţei. Dulcele păcat al imaginaţiei şi mai tîrziu cele două lipse de experienţă, a lui şi a Evei, căutînd să descifreze taina, în fînaţul aromitor, amîndoi în fluxul aceluiaşi instinct nedesluşit şi plin de reticenţe lacome. Cealaltă inocenţă. Adevărata inocenţă. Inocenţa spirituală !

Treceau cîrduri de fete cu ghiozdane şi serviete. Ciripitoare. Umpluseră bulevardul şi lumina aceea dobîndise dintr-odată farmec. Ella îi ţinea braţul, mai mult sta agăţată de el, pătrunzînd greu în lumina mierie, regăsindu-se ; ori măcar căutîndu-se înfrigurată. Atunci au făcut colţul, tropăind, caii cazacilor din capul coloanei. Apoi au început să se scurgă prizonierii. (Căpitanul X, rămas după plecarea lui Mefisto la Bucureşti, îi spusese că s-a terminat bătălia de la Debreţin-Nyiregyháza, adică fusese zdrobită contralovitura dată de Friessner, desigur după dezastrul Diviziei 4). Prizonierii. Masă jalnică în *feldgrau*. El a văzut acolo, în spaţiul auriu de deasupra coloanelor, ca printr-un proces stereoscopic, a văzut parăzile uriaşe ale acestora, impecabilele formaţii masive de batalion, căştile lucii, pădurea de arme legănată în cadenţă, frenezia mulţimilor trezită de frenezia lui Hitler la tribună ; totul în jurnalele cinematografice de actualităţi, care stupefiau şi înspăimîntau ; aclamaţiile furibunde; apoi defilarea lor pe sub Arcul de triumf la Paris, apoi ei asaltînd Varşovia în ruine ; ori coloanele lor nesfîrşite de tancuri. Treceau acum tîrşîindu-şi cizmele, erau flen-

duriţi, neraşi, umbre jalnice ale celor din jurnalele de actualităţi şi acolo, pe trotuarul însorit, sub cerul luminiscent de toamnă şi sub aurul care se topea în părul aproape galben al Ellei, acolo a întîlnit privirea lui Pill. Rătăcită şi ternă. Oarbă. Moartă. De pămînt. Pill cu epoleţii rupţi, cu petliţele smulse din cusături, celebrele petliţe ale *S.S.-ului,* Pill care probabil vroia să se cufunde cît mai adînc în masa anonimă în *feldgrau,* să se dizolve în masa *feldgrau* ca într-un întuneric complice şi protector. Pill despuiat de prerogativele puterii absolute. Lipsit de dreptul de a hotărî viaţa sau moartea. Căruia i s-a luat plutonul de execuţie. Fără latitudinea de a extermina tot ce contravine ideii mondiale de supremaţie a rasei superioare. Expropriat de posibilitatea nimicirii ideilor „locale", „provinciale", cum sînt acelea legate de libertate, idei care dau războiului caracterul lui politic, noţiune nicicînd alăturată lui în cursurile de istorie militară, de tactică şi strategie ale „S.O.Av."-ului.

Soarele de toamnă, cazacii, tîrşîitul miilor de tălpi, coloana în *feldgrau* şi Ella privind halucinată şirurile nesfîrşite de prizonieri îndreptîndu-se jalnic spre un mîine trist, lipsit de glorie. Pill a întors capul după ce privirile lor s-au întîlnit o clipă cît o veşnicie. Cînd spaţiul dintre ei s-a umplut pînă la saţiu de înserările sîngerii-verzui, învăluind lin bolta cu stufuri foşnitoare, înserări prin care treceau săgetat stolurile de raţe sălbatece şi spre *Kalvarienberg* pluteau ceţuri subţiri şi diafane, cînd se întorceau căruţele de la cîmp şi anii aceia plini pînă la saţiu erau parcă fără început şi fără sfîrşit, timpul neînsemnînd altceva decît conştiinţa propriei lor existenţe sub cerul acela al tuturor viselor. Clipa cînd privirile lor s-au întîlnit. Putea să-l smulgă pe Pill dintre rînduri ? Pentru care judecată ? Să-l împuşte ? De ce-ar fi meritat această mîntuire ? A avut arma în mînă pînă în ultima clipă. De ce nu s-a eliberat singur ?

Soarele de toamnă. Cazacii călări. Tîrşîitul miilor de tălpi. Coloana jalnică. Nici un strigăt. Nici o chemare. *Kaput* Siegfried.

. . . . . .

— Domnule locotenent, binevoiţi să vă sculaţi... Atacăm !

Apartamentul domnului colonel în retragere Vitez Sharkany este limita din față a dispozitivului de luptă pînă la noi ordine.

— Nu locotenente ! Nu ! Te rog !... Ești oaspetele dorobanților !... Nu miști nici un deget. Dacă vrei totuși să faci ceva, atunci dă drumul la patefon... Gogoneață, cum stăm ?

— Împărătește, don'căp'tan !

— Fără să calci ordinul de zi ?

— Fără !

— Lumînări ai ?

— Mi-a adus Eva.

— Atunci treci la treabă !... Nae !

— Ordin !

— Roteşte santinelele pe la tun din ceas în ceas !... Toată lumea se prezintă aici. Vezi să n-aibă gloanțe pe țeavă... Sigur ! Încărcătoarele puse... Veniamine ! Ai tras firul ?

— L-am tras don'căp'tan ! În trei minute aveți legătura.

— Hauser ! Ocupă-te de vinuri... Spune-i plutonierului să se ocupe de pateuri... Grupa Marișkăi n-are ce căuta aici. Va fi un supeu numai al ostașilor... Tutungiule ! Atenție la cristălărie !... Fac moarte de om dacă spargeți ceva... Aș dori să-l evacuați pe tipul din baie... Fără cadavre de data asta.

Locotenentul Vornicu își spune că a început să se aclimatizeze. Nu cu războiul infanteriștilor. Cu infanteriștii. Războiul lor rămîne exterior și străin. Sufrageria este neatinsă. Dealtfel aproape tot apartamentul este neatins, cu excepția oglinzii enorme din living, pe care a făcut-o el cioburi cu o rafală trasă în cei doi soldați szalasiști (este curios că a adoptat această titulatură incriminatorie, la modă aici : nu soldați unguri, ci szalasiști, deoarece soldații și civilii budapestani se împart în două categorii distincte și antagonice : patrioții și szalasiștii, adică fasciștii unguri). Szalasiștii încercaseră să-l înjunghie pe Geo, cocoțat pe scara de incendiu pe unde voiseră să fugă. În cele două ore de asalt, Geo făcuse 1:0 pentru el. După ce i-a secerat pe cei doi, scorul devenise egal 1:1. Sergentul T. R. Belcotă își trăsese proiectilul fuzant la

ordinul căpitanului și exact acolo unde Georg Hauser știa amplasamentul mitralierei. Caporalul Georg Hauser îi condusese (pe el, pe sergentul Vrînceanu și doi pistolari) prin cîteva beciuri, printr-un canal duhnind a fecale, pe o terasă numai ruine, pînă în apropierea unei foste grădini, așezate în unghiul dintre două clădiri. De la demisolul unei spălătorii văzuseră plăcile culisante de metal, vopsite în culorile dărîmăturilor. Adică sub nudul de piatră al unei Primăveri care ținea un coș de flori sub braț se afla cazemata-cheie a intersecției și zăvor al străzii. Cazemata care-i ținuse sub foc de lunetiști. Era atît de aproape, încît văzuse țeava carabinei și auzise un glas, parcă de femeie, mai exact ecoul stins al unui glas de femeie. Caporalul Hauser îi arătase sergentului locul de unde se putea arunca grenada, ca și casa scărilor în care se ieșea din cazemată. Sergentul a chemat unul din pistolari, a înțeles mai tîrziu că era cel mai bun grenadier al căpitanului, i-a arătat ambrazura cu apărătoarea metalică întredeschisă și pistolarul a scos o grenadă din sac, a încercat cîteva poziții de aruncare, și-a găsit una convenabilă, riscurile erau net superioare șanselor, apoi Hauser le-a arătat dispozitivul de apărare și supraveghere din clădirile învecinate. El avusese rolul important să aprobe planul lui Hauser și al sergentului, ca și pe acela de a-și atribui un salt din demisol, peste curtea miniaturală, în casa scărilor unde răspundea galeria de la cazemată. Totul ca la carte, cu deosebirea că inamicul își modificase dispozitivul. Pistolarul a făcut turul de forță, azvîrlind grenada pe gura ambrazurii, sergentul urmat de ai lui au luat cu asalt etajul întîi și el și-a demonstrat abilitatea, lăsînd în urmă rafala trasă din cu totul altă parte decît o așteptase, luînd în piept trei găligani care jucau... cărți pe palierul cu pricina. *Deus ex machina,* în clipa cînd s-a dezmeticit, cei trei au fost împușcați de caporalul Georg Hauser, apărut în flancul lor ; el a rămas stupid și neacoperit, a tras de pe șold în cel care ieșise din gura neagră a cazematei, Hauser a țișnit pe lîngă, trăgînd din fugă ; apoi s-au auzit strigăte de ura, răpăitul des al armelor automate și știe că s-a trezit în cazemata mirosind a beton și a pirită. O canapea. O masă. Pe jos, în sînge, o femeie crispată. Păr acaju,

roşu violent. Îmbrăcată într-o uniformă strălucitoare de husar, dolman sîngeriu şi cizme de lac, ceva asemănător unei haine de circ, plină de brandenburguri argintii şi sînge. Părul înnebunitor de frumos, valuri de păr acaju, sînge la colţul buzelor, ochi verzi, imenşi în care se stingea lent viaţa, pe pereţi fotografii cu cai în arenă şi frînt peste masa cu pahare groase, de cristal, un bărbat voinic şi el în dolman, altfel de dolman, sobru, cu favoriţi şi păr cenuşiu. O coamă de păr cenuşiu. O carabină cu lunetă pe un căluş de tragere, o sticlă făcută cioburi.

— Domnul colonel în retragere, a spus caporalul Georg Hauser, căruia el i-a strîns mîna şi i-a şoptit : „mulţumesc Geo...". Pe flancuri sosiseră oamenii căpitanului.

Clădirea este în unghiul mort al străzii. În consecinţă, nevătămată. Protocolul sergentului Tutungiu este cu totul sever : — Leat, bocancii ! Ţinuta !... Se aude gîfîitul oamenilor care-şi freacă bocancii pe palier. Şi plesnetul palmelor care bat mantăile, scuturîndu-le de moloz. Desigur, încălzirea centrală nu funcţionează. Este frig. Un frig rău, mizer, care strică plăcerea acestui „supeu de adio", cum a spus căpitanul. Cineva aduce două lampaşe. Magnific. Gogoneaţă are harul iluminatului. Lumînări peste tot. Apartamentul vast al domnului colonel în retragere prinde o viaţă stranie şi fantasmagorică.

— Geo (fostul *Feldwebel* Hauser, ajuns caporalul Georg Hauser după asaltul blocului şi duelul cu *der schwartze Otto,* a devenit Geo după lupta de la cazemată) Geo, ce muzică prefera colonelul ?

— Lăutărească, domnule locotenent.

— Zi-mi pe nume. Radu !

— Iertaţi-mă ! Nu acum !

— Cînd, atunci ?

— După !... Am să mă prezint la Jidovini ! Poate atunci !... Domnul colonel era un pasionat al calului. Mi-a explicat că, într-un fel istoria maghiară este legată nemijlocit de cal. Caii i-au adus în Panonia pe strămoşii săi. Caii i-au hrănit. Călări au întemeiat regatul Sfîntului Ştefan. Tot călări au repurtat biruinţele lor şi caii au fost aceia care i-au salvat în înfrîngerile lor. De aceea avea cîteva herghelii, iar în camera cu tablouri veţi vedea

cai pictați de cei mai renumiți pictori. Sînt trei cai pictați de Géricault. Sînt cai ai polonezului Piotr Michalowsky și are cîteva gravuri ale lui Menzel, care-l reprezintă pe Frederic cel Mare. Ca să nu mai vorbim de statuete și bibelouri...

„Camera cu tablouri" este un mic muzeu. Își spune că domnul colonel în retragere Vitez Scharkany s-ar fi înțeles excelent cu Mefisto. Într-un fel aparțineau aceleiași epoci. Probabil aceluiași mediu. Geo ridică lampașul.

— Cîtă vigoare ! Cîtă forță naturală, superbă ! Ce mîndrie ! spune căpitanul.

Caii colonelului în retragere, ucis cu grenada în cazemata făcută de oamenii lui de la moșie, cu o lună în urmă. Colonelul care își îmbrăca zilnic dolmanul lui nobiliar. Care-și încingea zilnic sabia lui nobiliară. Care, probabil, aparținea unei Ungarii de mult defuncte în istorie. Îl surprinde disponibilitatea căpitanului pentru caii viguroși, nobili și plini de viață, scoși din întuneric de lumina gălbuie și tremurată a lămpașului. N-ar putea spune că lîngă Belcotă (vărul acestuia care spune că ar trebui chemate autoritățile civile și predate cu inventar „operele de artă") n-a înțeles să „simtă" un tablou. Acum nu are nici o disponibilitate. Gata. Aventura lui infanteristică s-a sfîrșit în clipa cînd a ciuruit oglinda, ciuruindu-i pe cei doi. Atunci s-a dus demn la baie. A vomitat absolut demn. A găsit două găleți smălțuite pline cu apă. S-a clătit. A revenit fără să-și privească victimele scoase de soldați pe palier. Nu se întunecase încă. Baia domnului colonel în retragere, în faianță de un verde dulce, vegetal, strălucea de curățenie și pe etajera de cristal de sub oglindă stăteau aliniate, după înălțime, flacoane viu colorate și plăcut mirositoare. Tot acolo era un cuier cu halate și capoate somptuoase. Probabil aparținuseră femeii cu părul acaju. Este absolut insensibil la caii, chiar pictați de Géricault, sau de acel pictor polonez Michalowsky și se miră de extazul căpitanului, sau de comentariul laconic al sergentului Tutungiu, care spune că seamănă cu caii de la brișca boierului Greceanu, cînd îi înhamă de Paști și vine cu ei la Înviere.

Căpitanul are harul fantasticului. Totul aici ține de fantasmă. Se întîmplă o răsturnare brutală a obișnuitului. Realitatea primă, filmică, fotografiată de retină, devine propria ei esență, eliberîndu-se de sensuri cu fiecare gest și fiecare frază a actorilor care joacă perfect în regia căpitanului. Căpitanul este unul din regizorii celui de al doilea război mondial. Regizor la nivel de companie, alăturîndu-se explicit celorlalți regizori cunoscuți de el pînă acum. Are revelația faptului că el, chiar după avansare, a rămas tot la rolul de actor, jucînd mereu în piesulițe regizate de alții. Asta-l umple de o revoltă surdă, și de ce n-ar spune-o de insatisfacție. Cît despre rolul lui marțial în chestiunea cu tăierea ultimei căi de aprovizionare a inamicului, rol care-l umpluse de importanță, pe care pînă la episodul cu beciul și-l jucase grav și convingător... Ridicol... Punerea în scenă aparține căpitanului. Are un regizor tehnic : fruntașul Gogoneață. Probabil un cumulard : maestru de lumini, șeful serviciului aprovizionării, al cazarmării și al altor servicii adiacente. Fruntașul Gogoneață a distribuit sfeșnicele grele de argint lucrate în cizelură fină la centrul și la cele două capete ale mesei, pe bufetul imens, deasupra căruia o oglindă barocă reflectă straniu lumina pîlpîitoare a lumînărilor. Cei 24 de luptători ai companiei, plus Geo, plus plutonierul ungur, plus el (deci au rămas 25 cu santinela de la tun — 25 din 160 ; iar din ofițeri și subofițeri numai unul : căpitanul) stau în picioare în jurul mesei, își țin armele la picior și căciulile sub brațul stîng. Stă și el drepți în capul mesei, vis-à-vis de căpitan, care-l are în stînga pe plutonierul ungur (ah ierarhia) și în dreapta pe teolog.

Venită de jos, lumina gălbuie a lumînărilor, pune pete de umbră pe fețele de lut ale luptătorilor, estompîndu-le trăsăturile. Uniformizîndu-le. Esențializîndu-le dur. Sînt fețe de lut desprinse vag din fondul păstos, rambrandtian al sufrageriei de epocă, fond vag licăritor, prin care se difuzează și resoarbe un luciu fosforescent, absorbind siluetele soldaților, ca și cînd emanații telurice necunoscute lui s-ar prelinge pe trupurile acestor bărbați ca un avertisment și o chemare.

Este frig.

Respirațiile se transformă în aburi. Fiecare lumînare este înconjurată de un halo luminos. Fața de masă albă, ireală. Argintăria licărind. Farfurii somptuoase cu scene de vînătoare într-un desen albastru-vinețiu.

— Roagă-te pentru ai noștri, părinte, spune căpitanul.

Teologul se roagă. Cei trei sergenți, probabil comandanții de plutoane, înșiră nume de caporali și fruntași, de soldați și iarăși de soldați, căpitanul îi cheamă din uitarea morții pe ofițerii lui, este un cor îngînat și murmurat în care fiecare din supraviețuitori își cheamă pe nume prietenii și camarazii căzuți, îl aude pe Geo chemîndu-i disperat pe Ludwig și Kurt, (a reținut „Ludwig cel răsfățat") și el, la început crispat și aproape înspăimîntat de acest murmur răscolitor, se degajează și-l cheamă din neființă pe căpitanul lui, cel care nu putuse să se reîmprospăteze, pe căpitanul Alecu Șerbănescu, apoi pe căpitanul Popescu-Ciocănel, mucenicitul prin flacără și pe alții, îi cheamă simplu și omenește după poreclele lor, care-i exprimau infinit mai bine decît numele și prenumele cu inițiala tatălui, pentru că numele și prenumele erau hotărîte din afară, peste voința și fără participarea lor, pe cînd poreclele date în escadrilă îi reprezentau excelent, după chipul, apucăturile și faptele lor. Este o aducere în prezent sau o lărgire a acestuia la prezentul interior al fiecăruia dintre ei și al tuturora împreună, este un fel ciudat și neîntîlnit de a se solidariza cu destinul tuturor ; de a se integra unei lumi mai cuprinzătoare, unde este loc pentru remușcări și jurăminte de fidelitate ; de ură împotriva inamicului ; de popas de cuget și întrebări.

— Stați jos, spune căpitanul.

Stau jos, cei mai mulți, cîte doi pe-un scaun.

— De la flancul drept, începe... Haide, Cristescule !

Totul este vrăjitorie.

Totul este vrăjitoria căpitanului, care ar trebui ars pe rug pentru călcarea tuturor regulamentelor în vigoare. Timpul lînced, păstos, curgînd din fundalul rembrandtian, sau scurgîndu-se în el, se umple de glasuri monotone, soldățești, cu atît mai aspre și răgușite, cu cît sînt mai șoptite. Glasuri învățate cu răcnetele asalturilor la baionetă și grenadă, alterate de spaime, glasuri care nu

ştie cui aparţin : lui Cristescu, ori Gligoraş ; ori Dumitrescu ; glasuri care spun lucruri vechi, întîmplate departe şi de multă vreme, lucruri pe care ei toţi le cunosc, veşti în care se amestecă toate ale vieţii într-o încîlceală doar aparentă, în esenţă ordonată soldăţeşte, veşti şi fapte şi gînduri cărora fără să le fie străin şi indiferent, le este pe dinafară, pentru că el este războinic de profesie şi războiul infanteriei constituie o altă lume, foarte departe de războiul lui. Îl interesează schema, probabil impusă de căpitanul-regizor, schema pe care-o descifrează la al treilea glas-raport : raport despre cei de acasă (a murit tataia Niculaie la 87 de ani, dezghiocînd la porumb ; a născut alde soră-mea Veta, o s-o omoare Crăiţă, că nu el l-a făcut pe ăla micu, poate naşi-su că-i scutit pentru oi ; Angela s-a măritat cu Alecu de la Ateliere, că Alecu a ieşit de la puşcărie şi umblă cu manifestaţiile) raport în care căpitanul intervine atoateştiutor : — Ţi-am spus mă, să-i scrii mai des, ori nu ţi-am spus ? — Poşta meletară don'căp'tan !... — Care poştă, că alergi după toate ştoarfele !... Scrie-i să se ducă la doctorul Niculescu, să-i arate cartea poştală şi să-i zică că am trimis-o eu, auzi ?

Al doilea punct este un raport „social", — Culae este la *fenede*. A avut val mare cu *peneţiştii*, l-au deşălat ăia cu ciomegele, c-a venit don'sergent Pripas de la a 8-a, sînt din mahala amîndoi ; — Vasile este în comitetul de epurare de la „Bragadiru"... — Care Vasile ? Caporalul de la compania de mitraliere. Ăla de rămase ciung pe Tisa... Trimisese vorbă să-i batem mai repede pe nemţi, că are nevoie de o grupă de luptă acolo în comitet... Nu prea ştie ce este cu domnul general Rădescu, că s-a cam asprit viaţa şi nu este just... — Vine reforma agrară ; ori nu vine şi cine-i reprezintă pe ei, pe luptători ?...

Al treilea punct este de aici. De pe front : — Să mă lăsaţi să pun centura pe artelnici, papricaşu mamii lor, că umblă să stoarcă inele din raţiile noastre... Oricum, morţii nu mai au nevoie de cizme şi ăştia mai proaspeţi de la nemţi au primit cizme noi. Dacă don'cap'tan nu retrage ordenul, or să lupte desculţi... — Don' căpitan să dea la loc comanda cu ăia pe care-i cruţă ei după ce-i ajung la baionetă. Altfel din 25 are să rămînă cu bîtu, că ăia ţin grenadele ascunse şi le aruncă cînd îi

adună să-i scoată în spatele liniilor. — Dacă aprobă să aducă ei apă şi lemne, să fiarbă apa, să se spele şi să se despăduchieze.

— Mai are careva, ceva de spus ?

Mai are don'elev sergent Virgil Belcotă, tunarul. Politehnicianul... — Ăsta-i un război. Acasă este şi va fi alt război, în care cei mulţi...

— Da cu pămîntul meu ce-ai domn'elev sergent ? întreabă un caporal. Că-l are tătuţa tot din război, de la ailaltă reformă şi s-a ologit în brazdă să-l sporească. Sîntem cinci fraţi şi toţi pe front, c-am mai rămas doi. Atunci ?... Este tulburare, don'căp'tan ? Este ! Fui rănit de trei ori pentru patrie ? Patria din bătrîni ? !... Atunci ?

Pămîntul. Fabricile. Vitele. Primarii. Nevestele. Vacile. Reforma. *Fenede !* Ce este cu *fenede,* că nu a fost în programa de studii a „S.O.Av."-ului şi ziare n-a citit niciodată ? Viaţa. La infanterie. Dincolo de aerodrom şi independentă de aerodrom.

— Cred că se vor expropria marile moşii, Constandine. Alea se vor împărţi luptătorilor şi ălor săraci.

— O compensaţie, spune teologul.

— Să v-audă Dumnezeu, că-mi spuse mie un rus, cînd făcurăm legătura la flancul drept, că la ei nu mai are nimeni pămînt şi io fără pămînt mă îngropaţi aici de viu. Că avem ăştia a lui Constandin Ursu urice vechi, că sîntem din ăia umblători pă bătrîni şi abia sub vodă Ferdinand am ieşit noi din obşte.

— Poate facem altă obşte mai luminată, spune tunarul Belcotă. Domnule căpitan, aprobaţi-mi să-l iau pe Constandin încărcător la tun.

— Te duci, Constandine ?

— Mă, don'căp'tane că don'elev sergent luptă bine, da'nu le ştie pe ţărăneşte.

— Geo, ziceai de nişte muzică lăutărească !

— Într-o clipă, domnule căpitan.

— Gogoneaţă ! Vinurile !... Parcă s-a mai încălzit... Pateurile... Asta este aviatorule. Te întorci la divizie cu

sergentul Tutungiu şi Calistrat. Ăsta vede noaptea, ca pisicile... Să n-avem surprize... Hauser întreabă-l pe plutonier de ce plînge ?

— Viciul tău fundamental este curiozitatea, bă Herodoate !

— Aiurea ! Orgoliul... Orgoliul de a fi unicat.

— Orgoliul plus încăpăţînarea. Plus credinţa secretă că eşti mai deştept decît toată lumea.

— Ce mutră avea cînd a descins grav din mijloacele hipo !

— Te-ai despăduchiat ?

— Ai terminat mă „podul" şi Budapesta ? Ia zi-ne şi nouă cum arată Budapesta ?

— La bar ai fost ? La operă, la vr-un teatru, ceva ?

— Dame ?

— Taci cotoiule ? !

— Mîine iese numai el. Ne mai odihnim şi noi !

— Uite aici, ţi-am păstrat nişte ceai fierbinte cu rom.

— Biscuiţi.

— Şocolată...

— Gata ! Stingerea ! Lasă mutra asta de introspectiv. Nu te prinde.

— Ce-mi dai pentru scrisoare ? !

— Plic albastru !

— Adus cu avionul.

— Neviolat de belferii de la cenzura militară.

Băieţii. Neviciaţi de război. Nu văzuseră caii lui Géricault, nici pe cei ai pictorului polonez Michalowsky. Nu văzuseră nici cele cinci gravuri ale lui Menzel, reprezentîndu-l pe Frederic cel Mare, nu-l văzuseră pe Kurt murind, pe omul acela lovit cu tîrnăcopul în falcă, apoi linşat şi descăpăţînat cu hîrleţele, nu auziseră gloanţele intrînd în cei doi, acolo sus în apartamentul colonelului în retragere. Nu stivuiseră morţii îngheţaţi şi desculţi. Nu-l văzuseră pe Pill în coloana de prizonieri. Nu-i întrebase Matei Pava cum să-şi ia pe conştiinţă vieţile

celor doisprezece ostateci, nici nu trăseseră de la doi paşi în subofiţerul care venea spre căruţa lui Szöny căscînd şi încheindu-şi centura. Rămăseseră ei înşişi în carlingile curate, spălate mereu de cer, cu cerul curgînd mereu peste plexiglas şi cu lumina tăiată felii în discul elicei. Mereu cu o distanţă de cîteva mii de metri între ei şi războiul căpitanului-regizor, al cărui nume nu-l cunoaşte. Plicul este de la Augusta. Între el şi Augusta un spaţiu imens. Încearcă să-şi regăsească gesturile şi aerul obişnuit. Noroc că nu s-a reparat încă uzina şi este întuneric acum şi frig, băieţii s-au mutat din vechiul cantonament şi cînd s-a întors, a nu, nu cu avionul, acum îl uitaseră, dealtfel nu avusese nici un merit la bombardarea podului, treaba o făcuse patrula locotenentului Bădulescu fără ajutorul lui, se întorsese cu o căruţă pînă la Cinkota, apoi cu o maşină de la Armata 7 de Gardă sovietică pînă la Gyöngyös, stătuse aici o noapte întreagă la Divizia Tudor Vladimirescu, cu o căruţă la Eger şi de aici trimisese Stăpînul motocicleta să-l ia, motocicleta rămăsese în pană şi-o luase la remorcă o căruţă de la Corpul 4 Armată, plină cu lăzile de campanie ale statului-major. Aşa că descinsese nu prea glorios pe aerodrom şi făcuse imposibilul să se resoarbă în treburile curente, ca şi cînd n-ar fi fost lipsă nici o zi de la programul obişnuit, simţindu-se, nu se ştie de ce, ruşinat parcă şi cu un sentiment acut de vinovăţie. Se plimbase doar la Budapesta, absentase de la război cinci zile, cinci zile în care fuseseră cîteva misiuni „formidabile" şi, oricum, războiul lui este aici. Băieţii îl probozesc pentru o mie şi unul de motive, Mizantropul trece prin dreptul ferestrei îngheţate şi-i vede turbanul făcut din prosop, în costumul de zbor blănit este cald, patul de război, indiferent şi accidental ca toate paturile străine prin care s-a perindat, este comod şi după ce-i aude culcuşindu-se în costumele de zbor şi sub păturile albastre, culoarea aviaţiei, se lasă inundat de liniştea geroasă a nopţii, gîndind vag la Augusta şi nu se ştie de ce, se întoarce plin de remuşcări la masa solemnă a celor 25 ai căpitanului de infanterie, masă vegheată de lumînări, aşter-

nută cu faţa de masă albă, imaculată, cu chipurile soldaţilor absorbindu-se lent în semiobscur şi cu glasurile lor răguşite povestind despre pămînt, fabrici, vite, primari, neveste, reformă, *fenede* şi manifestaţii, lucruri rămase mereu în afara aerodromului ; dar care, de aici şi acum, i se par esenţiale. Are senzaţia acută că întoarcerea la cele ale lui, obişnuite, îl amputează într-un fel de o parte esenţială din viaţă, ascultă respiraţiile profunde ale băieţilor şi în întunericul acela gheţos, foarte limpede, glasul lui Şurub care spune :

— Dumnezeule, ocroteşte-mă, pentru sufletul mamii !

Cartea a treia

RECUNOAŞTERE ÎNDEPĂRTATĂ!

Decolarea

Vineri 6 aprilie 1945

„Aiurea, în Europa şi în Pacific, în insulele mirifice de corali, războiul începe să obosească şi mie mi s-a întîmplat tot ce i se poate întîmpla unui locotenent aviator (am fost înaintaţi locotenenţi după eliberarea Clujului, chiar pe aerodromul Someşeni) aşa că pentru alţii am devenit un fel de mascotă a Grupului, pentru mine însumi un fel de tratat viu al experienţei de război. Şi nu numai al experienţei de război. Al unei sinteze a acestei experienţe"...

— Ilie, ticălosule ! Na-ţi mă, o bucată de caşcaval, banditule... Ilie, dă-te jos de pe antenă, n-auzi ?!...

Ilie escamotează o pleoapă solzoasă, îl priveşte pe locotenentul Mircea Bădulescu cu ochi de antracit, perfect sferic, îşi vîră pliscul mai adînc sub aripă şi moţăie în continuare pe suportul antenei unui Stuka numărul 2, probabil avionul locotenentului Bădulescu, fără să se emoţioneze jivina dracului, cu toate că locotenentul condusese la Budapesta atacul în picaj împotriva faimosului obiectiv Nr. 1, esenţial din punctul de vedere al urmaşilor lui Horthy şi al *Generalului-oberst* Friessner.

— Apăsaţi pe frînă !...

Apasă pe frînă. „6 roşu" stă ridicat pe cricuri. Nea Bujie mormăie ceva, acolo sub fuselaj. El stă în carlingă, probabil există o scăpare de lichid la jamba stîngă, dinspre Javorie bate un vînt cald, ozonat şi acid, de

pămînt fermentat, iar cerul limpede, suav, ţine în poală cîţiva cumuluşi pufoşi, de un alb strălucitor. Un pilot american rătăcit, rămas o zi pe aerodrom îi dăduse un ziar al aviaţiei americane... Se vorbea acolo de formidabilul atac al infanteriei marine asupra insulei Iwo Jima, bombardată 74 de zile de către avioanele B 29 ale generalului Curtis Le May. Japonezii, 14 000 de soldaţi de elită şi 7 000 de marinari, sub comanda generalului Kuribayaski, transformaseră insula într-o cazemată. Ziarul nu spunea însă că asaltul i-a costat pe americani 7 000 de morţi şi 19 000 de răniţi, dar spunea că insula a fost ocupată cazemată cu cazemată, la grenadă, cu aruncătorul de flăcări şi napalmul. Aici, cam tot atunci, desigur nu se auzeau valurile foşnitoare ale Pacificului, nici nu se vedeau coroanele sfîrtecate ale cocotierilor, aici, în faţa Armatei 1-a române se ridica muntele Javorina, zăpada era pînă-n brîu, viscolul o spulbera, cetinişurile vîjîiau ; iar la cota 1 044 furtunile de vîrf făceau să fîlfîie o trenă lungă de pulbere amintind moartea, îngheţul, eternitatea. Germanii întăriseră poligonul de tragere al uzinelor „Skoda" şi voiau să închidă intrarea spre cursul mijlociu al Hronului, pentru că, aici, dădeau lupte în Munţii Metalici ai Slovaciei cu Armata 4 Română şi Armata 40 Sovietică. Zburase de multe ori deasupra muntelui Javorina, însoţindu-i pe cei de la Grupul 8 picaj-asalt. Ori pe cei de la Grupul 1 bombardament greu, cu avioanele lor Ju. 88. Muntele Javorina era perforat de cazemate şi adăposturi, supraveghind cu observatorul de la cota 1 044 tot frontul Armatei. Inamicul era capabil să bată cu foc precis orice punct voia, la milimetru, artileriştii lui avînd ridicări topografice exacte. În acest păienjeniş de foc, sistemul de fortificaţii de la Oremov Laz, în faţa căruia s-a oprit îngropată în zăpadă Divizia 10 infanterie... Caietul gros de pe genunchi îl inhibă. Îi e greu să transcrie la infinit toate amănuntele războiului ăstuia, care trec prin ei şi pe lîngă ei, se duc în uitare, îi lipseşte privirea sintetică a generalului Florescu, nu l-a mai văzut de la Arad şi lunetistul care-l vîna pe căpitan, domnul colonel în retragere şi Ella, nu la Budapesta, la Turda, cînd Secicar... Augusta !... Cînd a fost Augusta aici ? Pentru că a fost, o simte în fiecare fibră, în fiecare

celulă, poate este încă la doamna Zavodry, în patul bătrînesc, în combinezonul acela trandafiriu şi diafan, acum inventase combinezonul în jocul seducţiei şi acolo la Turda...

— Ce dracu toţi scrieţi acolo ?... Apăsaţi pe frînă !... Stînga, că aia pierde lichid...

În dreapta, îl vede pe „600 şi mai şi"... avionul lui Bîzu. Bătălia de la Očkova. Moartea lui Dîrjan. Türkeve. Dumnezeule, cînd au trecut atîtea zile şi atîtea nopţi de război ? O viaţă de război. O mie de vieţi de război. Războiul care l-a eliberat de o mie de incertitudini vechi, zvîrlindu-i în spinare altă mie de incertitudini noi. Şi ei plătind fiecare certitudine cu sînge. Şi fiecare incertitudine tot cu sînge. De ce ?

— De-o lună scrieţi !

Asta-l intrigă pe nea Bujie. I-a şi spus-o. Nu e semn bun. Parcă şi-ar face testamentul. Un biet „Prun" ; ori „Moş Neaţă" cum se cheamă curent cosciugul acela zburător de I.A.R. 39 vine la aterizare, cu planul drept şi ampenajul făcute varză. Bucăţi de pînză fîlfîinde. Rateuri. Nor negru pe eşapamente. Flamă. Pilotul execută o glisadă abruptă. Aştia ard de-abinelea. Buf ! Au trîntit antena celor de la bombardament. De sub staţie se arată mutra sagace a mascotei lor, domnul Biju, un fel de corcitură de foxterier cu o specie neînregistrată încă, domnul Biju îl latră ironic pe pilotul grăbit să aterizeze rugul acela fumegînd, uite mestecenii au dat muguri ; ce nebunie, şi de ce nu scapă de obsesia lui Secicar, de spaima asta că de atunci, de la Băneasa, cînd cu Bücker-ul, carcasa lui inviolabilă a fost percutată, că are şi el un călcîi al lui Ahile rămas neacoperit de spiritul benefic al mamei... Secicar. Pe parbriz, imaginile luptei rulate cu viteză ameţitoare. Tancurile de jos, izbite de cei de la asalt. Treabă metodică, îl cunoscuse pe căpitanul Mitică Pretor acolo la Balomir, îi cunoscuse pe locotenenţii Şotropa şi Serescu, pe noii veniţi, sublocotenenţii Neamţu şi Năsturaş, pe cei mai vechi, căpitanul Vlăsceanu, adjutanţii Pucas, Marinescu, Niculescu, pe locotenentul Munteanu, biografii de război, mai toţi cavaleri ai ordinului „Mihai Viteazul" ; ori „Virtutea Aeronautică", lucrau matematic, ori cu bombe cu explozie instantanee şi atunci

el îi vedea trecînd parcă prin jeturile de lumină ale acelor explozii ; ori cu bombele parşive, cu focos electric, care declanşa explozia după 14 secunde. Se rupseseră pe celule, atacau concentric după un plan matematic, se întretăiau acolo jos printre miile de traiectorii, el încerca să se debaraseze de imaginea Clujului plin de coloanele inamice, iată ideia „provincială", „locală", în plină acţiune, a văzut un avion de asalt cu fum, explozie, crispare în carlingă, cine-o fi ?, apoi batalionul horthyst de infanterie pe care cad ei din soare, cu tunurile şi mitralierele, soarele de septembrie din aur vechi, indiferent şi solemn, acest zef al zefilor care-a împodobit cultul lui Zamolxis aici, pe Mureş, mereu întoarcerea la locurile primordiale, Pill, fără asta nu existăm.

— Văd Cheile Turzii, spune în laringofon.

— Strîngeţi formaţia !

Se-ntîmplă ceva la Turda. Atacă Stuka-urile. Din carlingă se văd exploziile. Avioanele picînd pe verticală. Se pare că şi-au pus în cap să distrugă observatorul de artilerie cocoţat într-o clopotniţă, care conducea tirul artileriei, punînd proiectilele cu mîna. Cele patru avioane din faţă se-nfundă într-o plasă verticală de traiectorii luminiscente.

— Flakurile !...

Glasul lui Şurub. Vede „80"-urile. Au venit cu picajul. Este acolo Secicar, Hristos, cum i se spunea, este şi Lulu Ionescu, maestrul de ceremonii al optzeciştilor, pe care Tănase-Cărăbuş şi-l luase drept fin cînd îl invitase să dea un spectacol la Grup, spectacol în hangar cu toate vedetele estradei bucureştene, acum ţîşnesc în fir indian, într-un carusel pe verticală. Trec la rasul acoperişurilor de ardezie şi ţiglă. Curţi pătrate. În curţi, tancuri. Un pluton horthyst, uniforme verzui, rupe rîndurile. Umbra turlei de biserică. Jetul de flăcări. Vede cînd se crapă turla. Cînd se năruieşte. Vede avionul Stuka angajat în picaj sub verticală. Urlă ; redresează ! Avionul percutează pămîntul lîngă Arieş. Explozie.

— Vornicu, angajează bateriile vest pod.

— Lovit, strigă cineva în căşti.

— Zboară spre liniile noastre.

Vede un „80“ cu flamă. O paraşută. Vîntul o poartă spre periferia oraşului. Pică pe baterie. Aduce colimatorul pe tunul dinspre Arieş. În aceeaşi clipă, lovitura. Surdă. Brutală. În motor. Şocul care-l proiectează din chingi. Hîrîitul asurzitor al pistoanelor măcinînd bucăţi din chiulasă. Altimetrul ? 1 000. Perfect. Chingile, mînerul roşu de largare a cupolei, lovitură cu piciorul pe manşă, curentul şuierător de aer smulgîndu-l, proiectîndu-l spre pămîntul care se învîrte ameţitor, trasoarele venind drept spre ochii lui, mînerul de comandă, ceva uriaş trece fulgerător pe lîngă el într-un vaier asurzitor : Şurub, îşi spune, şi trage de mîner cu toată puterea. Fîşîitul paraşutei pilot, apoi aerul umflînd cupola paraşutei, smucitură care-i despică umerii, voalura albă plutind ca o meduză în cerul luminiscent, apoi groaza. Paralizantă. O dîră luminoasă biciuie aerul pe sub tălpile lui. Trag în paraşută, imbecilii... Rînjeşte cu gura pînă la urechi. Trei siluete subţiri trec mugind în dreapta, înfigîndu-şi rafalele în scuturile bateriilor. În poziţiile de infanterie... Explozie puternică. Răbufnitură. S-a dus „5 roşu“. Apoi, într-o imagine totală, oraşul cu acoperişurile de ardezie legănîndu-se în dreapta lui, vîntul împingîndu-l uşor spre Cheile Turzii, şirul lung de trasoare urmărind patrula care degajează peste panglica strălucitoare a Arieşului, o autoşenilletă mişcîndu-se într-un nor de praf pe direcţia în care-l împinge vîntul, un „tout-terrain“ nemţesc pe aceeaşi direcţie şi sub el, mascate în viroage adînci, trei Henschel-uri, probabil maşinile flakurilor şi cîţiva soldaţi germani fugind cu armele în cumpănire spre locul unde va ateriza în cîteva secunde. Îşi trage tocul pistolului pe şold. Se pregăteşte de aterizare. Pripor însorit. Un gard viu. O livadă tînără. Vîntul cade brusc. Lovitură în piciorul stîng. Zeci de ghcare îi sfîşie carnea. Voalura îi cade flască în cap. Buşitură pe spate. Ameţeală. Nu se poate spune că este un maestru în materie. Duduit puternic de motor, scrîşnetul şenilelor, se descurcă greu din voalură, din suspante, vrea să-şi tragă pistolul din toc, şenileta trece prin gardul viu care-i smulsese carnea de pe pulpă şi trei soldaţi horthyşti îi sar în cîrcă, îl izbesc cu patul puştilor, cu vîrful bocancilor în fluierul picioarelor ; iar unul scund, cu mustaţă prelinsă la colţul buzelor,

încearcă să-l izbească în testicule. Se aude un ordin. Copleșit de lovituri, umilit, este suit în autoșenileta care demarează brusc. Are vreme să vadă mașina de comandament germană virînd pe urmele autoșenilelei. Deasupra, trei avioane cu cocardă tricoloră trec mugind spre liniile românești... Se deconectează de la ritmul insuportabil al senzațiilor care l-au aglomerat pînă la explozie. Își spune că i-a rămas un singur lucru esențial de apărat acum, cînd totul este pierdut în mod absurd și idiot, mustăciosul așezat pe blindaj îl înțeapă cu vîrful baionetei în gît, strigă ceva, probabil îl înjură, știe exact, cu o luciditate perfectă, că totul este pierdut, fețele soldaților sînt sălbăticite, își spune că va trebui să-și apere demnitatea, onoarea de ofițer, nu poate răspunde brutelor sadice cu lovituri, dar își poate ucide în el gemetele și memoria. Mai ales memoria.

Îl îmbrîncesc într-un beci dărîmat de proiectile. Deasupra, cerul. Zidurile macerate de explozii. Cîteva aparate telefonice. Un post de radio F.G. 16. Un bărbat înalt, foarte slab, cu mustață coadă de rîndunică, ochi verzi, buze cărnoase. roșii, într-o uniformă elegantă, pătată de moloz. Rezemat de zid, Secicar. Plin de sînge. Mîna dreaptă inertă. Mîneca combinezonului de zbor sfîșiată. Sînge cleios curgîndu-i peste palma atîrnată flasc. Piciorul stîng răsucit neverosimil, cu laba întoarsă spre în afară. Obrazul stropit cu ulei, combinezonul ars la genunchi și la piept, ochiul drept tumefiat. Îl recunoaște. Zîmbește. Zîmbetul lui Secicar venit din moarte îl sfîșie. Dintr-un salt este lîngă Secicar.

— Hristoase, îi șoptește.

Omul acela zdrențuit îi caută umărul. Spune clar :

— Taci !

O lovitură surdă în tîmplă. Ametește. Nu se poate. Nu acum. Nu acum. Este smucit brutal. Lovit peste obraz. Își reveni. Doi soldați îi țin mîinile răsucite la spate. Ofițerul cu mustață coadă de rîndunică îi spune lui Secicar în franceză :

— Sînt căpitanul-conte Ianoș Czilley de Kaposvár. Pricepi ?

— Perfect, răspunde clar Secicar, și-l vede căutînd cu umărul sprijinul zidului.

— Şi dumneata ?

— Te somez, în numele onoarei de ofiţer, să-l expediezi pe camaradul meu la o ambulanţă.

— Te grăbeşti, domnul meu.

— Este inadmisibil ca prizonierii să fie trataţi în afara legilor internaţionale.

— Sînteţi naiv, zîmbeşte căpitanul-conte.

Se întoarce spre Secicar.

— Eşti ofiţer ?

— Sublocotenent.

— Atunci îmi datorezi respect.

— Exact atît, cu cît respect mă tratezi dumneata.

— Încetează barbaria, strigă.

Un semn cu mănuşa de căprioară. Unul din soldaţi îl izbeşte peste gură cu dosul pumnului. Simte cum îi rupe buzele.

— Ne obligaţi, răspunde ironic Secicar.

Dumnezeule, să nu se piardă. Secicar. Nu l-a cunoscut niciodată pe Secicar. Hristoase, Hristoase, aşa zdrenţuit cum eşti, sfîrtecat şi livid, Hristoase de unde mai poţi, Hristoase ?...

— Ce unitate ?...

— ...

— Ce unităţi sînt dispuse la Turda şi unde au rezervele ?

Tăcere. Secicar caută mereu zidul beciului cu umerii. Îl vede trăgîndu-şi piciorul rupt, cu efort care-i schimonoseşte trăsăturile, îi vede mîna teafără strîngîndu-se convulsiv şi expresia de suferinţă tragică pe care nu şi-o poate disimula. Iată războiul. Ora de educaţie, onoarea militară, legile internaţionale, acordurile de la Geneva şi Haga, patetism, oratorie şi-aici domnul căpitan-conte şi palma mirosind a urină a cuiva venit din spate, acoperindu-i gura. De fapt aici este cu totul altceva.

— Ai văzut din aer dispozitivul românesc şi rusesc. Unde sînt blindatele ruseşti ? Vino aici, la hartă !

Ordonă ceva în ungureşte. Dintr-o hrubă, pe care abia acum o vede, iese un tip atletic, mustăcios, cu obraz de apoplectic. Îi trage două palme lui Secicar. Fulgerător, Secicar replică printr-o directă. Mustăciosul îşi pierde echilibrul. Căpitanul rîde. Spune :

— Cînd iobagii din neamul tău s-au răsculat, unul din strămoşii mei a ordonat să le fie tăiată dreapta care a ţinut arma nevrednică de ei. Căpeteniilor le-a retezat organele genitale şi le-a vîrît în gurile acelora traşi în ţeapă. Chestia cu organele genitale mă amuză.

Trăieşte în plin coşmar. Se smuceşte. Muşcă adînc mîna păroasă mirosind a urină şi atunci cei trei soldaţi tabără pe el şi-l leagă cu nişte sfoară subţire, ori cu fir telefonic, care-i taie carnea încheieturilor, unul îi deschide cu baioneta dinţii încleştaţi şi-i vîră în gură o batistă duhnind a mahorcă.

Căpitanul, amabil, în franţuzeşte :

— Nu are rost, domnilor... Haide... Sînteţi în mîinile mele... Dumneata rănit şi...

— Admirabil cod de onoare, aude glasul limpede a lui Secicar. Vă onorează şi uniforma, şi gradul, şi titlul nobiliar.

— Ai reţinut ? Blindatele ruseşti !... Unde sînt aici, blindatele ? ! Le-am auzit azi noapte şi vreau să ştiu unde sînt blindatele... („Spaima, ţi-a intrat spaima în oase căpitane-conte." Are brusc senzaţia că atinge din nou, material, că palpează la propriu ceva ce ţine de esenţa războiului acestuia, ah, da, clasele, cum spunea generalul Florescu, ori exploatatorii, cum spunea dur Alexandru Belcotă şi altceva, un proces istoric îndelungat, ireversibil) — Blindatele ruseşti, canalie bolşevică... Smulge dintre telefoane o cravaşă cu mînerul de argint (uite că n-a văzut cravaşa pînă acum, contele poartă mănuşi din piele de căprioară, deci aşa arată un căpitan-conte) se repede la Secicar, îl cravaşează peste obraz şi Secicar îl scuipă între ochi. Ce strigă Secicar ?

— Rezolvăm aici mai mult decît un episod de război, strigă Secicar... Mai mult decît un interogatoriu bestial, luat în afara oricăror legi ale războiului. Rezolvăm, auzi căpitane-conte, rezolvăm o întreagă istorie în care iobagii...

Dintr-odată căpitanul-conte are o criză nejustificată de isterie. Se repede la Secicar cu pumnii. Oroare. Tabără şi mustăciosul. Îl izbesc cu cizmele. Îl doboară pe Secicar. Căpitanul-conte cu spuză de salivă la colţul gurii, apucă arma telefonistului. Împlîntă vîrful baionetei în beregata

palpitîndă a celui căzut. La vederea sîngelui țîșnit pe lama albăstruie, geme, smulge baioneta și o împlîntă dement, mereu și mereu în pieptul și obrazul lui Secicar, ca pe cîmpul de instrucție în fața manechinului.

— Hristoase, Hristoase, spune în gînd... Secicar are o convulsie chinuită, apoi rămîne nemișcat.

Ordine. Pași sacadați. Un glas poruncitor de femeie și-n pivnița unde căpitanul-conte stă plecat deasupra cadavrului, intră Ella în uniformă de ofițer german, însoțită de un maior aviator german... Ella se obișnuiește greu cu semiîntunericul din colțurile beciului. Își trece privirea rece peste el. Maiorul-aviator îngenunche lîngă Hristos, răstignit în sîngele lui... Totul îi este indiferent. Există o limită. Pentru toate. O capacitate finală de a te încărca de evenimente. Mai curînd de ecoul și comentariul acestor evenimente. Ura, rușinea, dorința de a-l ucide pe ucigașul lui Secicar, disperarea de a înțelege acest război în numai o jumătate de oră, totul la tensiune maximă, au rupt ceva în el... Ella ? Totul într-o ceață, într-o pîclă gelatinoasă, într-un abandon irațional. Aude vag glasul maiorului german :

— Este o imbecilitate ceea ce-ai făcut dumneata, căpitane !

— Domnule maior, sîntem aici pe teritoriul armatei maghiare. Vă rog să vă controlați cuvintele. Sînt căpitanul-conte Ianos Czilley de Kaposvár și nu permit...

— Deocamdată nu-ți permit eu să ridici tonul. Armata maghiară este subordonată comandamentului nostru. Îți ordon să fii rezonabil. Noi avem aviație aici și nu voi. Noi avem șansa să cădem dincolo și nu voi... Eliberează-l imediat pe acest pilot. Interogatorul lui se va face la noi.

— Și dacă mă opun ?

Conversația într-o germană dură îi percutează starea de indiferență. Simte legăturile intrate adînc în carnea încheieturilor. Devine atent. Ella (este absolut neverosimil, incredibil, pare o întîmplare povestită de altcineva) spune ceva în ungurește. Căpitanul-conte își scoate casca. Ascultă într-o poziție curtenitoare, de salon. Ella îi arată o legitimație, sau ceva asemănător. Cum a ajuns Ella aici ? În gura pivniței apar patru pistolari germani. Căpi-

tanul ordonă ceva soldaților săi... I se taie legăturile cu brutalitate. Își scoate singur din gură batista scîrboasă, mirosind a mahorcă. În clipa cînd face un pas înainte spre maiorul german, trece din umbra peretelui, în lumina vie a surpăturii. Surprinde privirea Ellei. Stupefiată. În aceeași fracțiune de timp se fandează brusc spre dreapta, dintr-un instinct necunoscut. Lama baionetei, repezită de căpitanul-conte, îi atinge diagonala exact peste pafta. Ricoșează în țîța stîngă. O simte în carne, usturător. Simte răsufletul parfumat al căpitanului purtat de forța izbiturii. Bucurie sfîșietoare. Ridică fulgerător pumnul drept. Îl catapultează cu toată forța în tîmpla criminalului. Are timp să-i repeadă genunchiul în bărbie. Busculadă. Înjurături. Căpitanul-conte dă în genunchi. Este împins din spate. Luat între cei patru pistolari germani și pe treptele din lemn ale beciului, urcat la suprafața pămîntului... Soare. Miros de toamnă. Mașina puternică de comandament, un Horsch pe șase roți.

— *Schnell ! Schnell !*

Maiorul o ajută pe Ella să urce. Îl împinge după ea. Pistolarii sar pe scări. Horsch-ul demarează cu viteză. Aerul de toamnă îl bate în obraz. Respiră profund. Alături, nemișcată, cu cearcăne adînci, albă, ciudată în uniforma de locotenent, Ella.

— Sînteți rănit, domnule sublocotenent, spune maiorul în germana lui ursuză... Vom opri la ambulanța bateriilor germane să vi se dea primul ajutor...

Aude canonada rapidă a flakurilor, care trag probabil în blindatele sovietice, ori în infanteria românească, ropotul stins al mitralierelor, vede brancardieri aducînd trupuri însîngerate, Horsch-ul gonește pe un drum încadrat de două taluzuri înalte, înierbate, cîteva furgoane hipo, un cal bălan înhămat la o căruță țărănească plină cu lăzi de muniție, se uită pe cer, cerul senin, radios, fără nici o urmă i se pare pustiu și fad lipsit de avioanele patrulei, probabil pierde sînge, combinezonul a devenit cleios, scorțos, apoi rememorează străin simulacrul acela de dragoste cu Ella din baltă, după ce ea și-a făcut morfina, încearcă să ajungă la ziua lor din pădure, de acasă, cînd mama, numai mama a trimis-o pe Ella în beciul acela al groazei în care Hristos... Hristoase, Hristoase, încearcă

să se întoarcă în pădure cu Ella, simte şoldul femeii de-alături, nemişcat, îi vede profilul pur, gîtul alb, o şuviţă de păr blond spre alb fluturînd gingaş sub boneta aşezată cochet deasupra tîmplei, unde palpită o foarte subţire venă albastră, totul este mort îşi spune — explozie puternică în spatele taluzului, pîlnie de pămînt zvîrlit în sus, pistolarii se adăpostesc în contrapantă sărind din mers, şoferul frînează brusc, a doua explozie, acum aude şuierul ascuţit al proiectilului, explozie, undeva mai departe de taluz... — „prea lung, fraţilor" ţîşneşte gîndul şi o bucurie intensă, clocotitoare, pentru că după cele trei explozii — tragerea de reglaj — se porneşte un infern, cerul este sfîşiat de traiectorii, exploziile se urmează exploziilor, are senzaţia că pămîntul se leagănă uşor ; tot focul de artilerie se concentrează undeva, în dreapta, la nici două sute de metri, ah căpitane-conte iată-ne (era să zică „pe noi, iobagii") şi el revede cu precizie dispozitivul ăstora, aşa cum i s-a impregnat pe retină din aer, cu bateriile de flakuri amplasate la vest de pod, acolo unde a primit el ordin să atace la sol, baterii pe care se roagă să cadă ciocanul de foc al artileriei româneşti, pe ele şi pe beciul sadicului aceluia, criminalului aceluia, pentru că bateriile sînt amplasate în văile din sud-estul aerodromului, acolo unde Flotila de observaţie şi o escadrilă de elevi au luptat pe jos să apere hangarele şi avioanele... Maiorul cheamă pistolarii. Horsch-ul demarează, intrînd undeva, într-o suburbie a oraşului...

Înserare... Conacul dintre vii şi livezi, funigei, dealuri uşoare coborînd spre Valea Mureşului. Santinele. În şură, un grup electrogen. Cabluri. Antenele unei staţii radio. Trupă a *Luftwaffei*. Cotcodăcitul găinilor fugărite de soldaţi... Totul neverosimil. Ella aşezată într-un fotoliu vechi, în sufrageria de nuc lustruit, pe pereţi portrete ale unor preoţi ortodocşi, ale unor preotese, ale unor bărbaţi mustăcioşi în uniforma imperiului habsburgic de la sfîrşitul veacului trecut, apoi o pereche unde femeia seamănă izbitor cu Ella, o femeie înaltă, blondă, lîngă un bărbat voinic, cu o expresie viguroasă, triumfătoare, îmbrăcat în uniforma armatei române din jurul anilor 1920.

— Mătuşa mea, contesa de Szentes... S-a îndrăgostit de locotenentul Claudiu Pop, în primul război mondial.

S-a căsătorit cu el. Desigur, a fost excomunicată din sînul familiei. Am cunoscut-o foarte tîrziu. În 1939... Maiorul Karl *von* Erikmann este de o lună soţul meu. Se afla la punctul de conducere al aviaţiei, cînd am văzut parașutele. Eu vreau...

Intră maiorul Karl *von* Erikmann. Auzise de el. Vînător redutabil din Escadra 52 Vînătoare. Maiorul este tras la faţă. Greoi. Îşi aruncă cascheta pe sofaua cu tapiseria roasă.

— Regret Ella ! Într-o oră Gestapoul este aici...

Întoarce spre el figura germanică, are nasul coroiat uşor, ochi cenuşii, trăsături bărbăteşti, dure. Poartă la gît „Crucea de fier" cu briliante. I-a văzut fotografia, nu o dată, în *„Signal"*. A luptat sub ordinele lui Moellders.

— Se pare că te părăseşte norocul, domnule sublocotenent ...Mă înţelegi ?... Da ? ! Controlam un post de dirijare cînd ai fost doborît. Ştiam cum îşi tratează prizonierii, aliaţii noştri.

— Numai aliaţii, domnule maior ?

— Ella, ce putem face pentru prizonier ?

— Nu ştiu !... Să mă gîndesc, Karl !...

Ella îşi freacă tîmpla cu vîrful degetelor. Totul este aici de-o surprinzătoare singurătate şi pustietate. Femeia are riduri la colţurile ochilor. O expresie nedisimulată de groază. A îmbătrînit neînchipuit de mult. Pare frîntă din interior. Se gîndeşte la ancheta la care a fost supus, anchetă în legătură cu Ella, dintr-odată numele devine o abstracţie, femeia din faţa lui nu-l mai reprezintă, este o străină încă frumoasă, dar aparţinînd unei lumi îndepărtate, căreia el nu-i descifrează conturele.

— Karl face parte din grupul ofiţerilor de aviaţie în dizgraţie... Dă-mi cuvîntul de onoare că nu întreprinzi nimic pînă mă întorc !... Te rog.

Vede santinelele, patrula, cîinele-lup uriaş pe care un soldat îl duce la lesă, zîmbeşte şi-i spune :

— Ai cuvîntul meu de onoare...

— Aşteaptă atunci.

Ella se ridică încă zveltă şi felină, în ciuda aerului de teroare care-o aplatizează, deschide bufetul, scoate o bucată de salam, pîine ţărănească, o sticlă de vin, tacîmuri, pahar.

— Mănîncă... Mă bucur că nu mi-ai spus numele. Mulțumesc. Ne întoarcem într-o clipă... Își pipăie bandajul. Maiorul l-a dus la o ambulanță. Doctorul german i-a dezinfectat toate rănile. L-a pansat conștiincios. Pe masa de operație gemea un *Gefreiter*, cu picioarele smulse din genunchi.

— Artileria voastră, a spus medicul, privindu-l rece pe deasupra ochelarilor.

— Este firesc, nu găsiți, *Herr Doktor* ?

Constată lipsa totală a emoției vizavi de întîlnirea surprinzătoare cu Ella... Știe că nu minte. Capitolul s-a consumat în disperarea zilei aceleia de-acasă, din pădure, în dezlănțuirea pătimașă a femeii pe care el a iubit-o atunci cu disperare, în imposibilitatea lor de a comunica dincolo de simțuri. Ella, agentul dublu, căpitanul Enescu, generalul Florescu, recepția de la ambasadă, pregătirea minuțioasă a actului de la 23 august, altceva, în cu totul altă ordine de idei. Augusta ?... De ce nu ! Ce-a vrut să zică maiorul ? „Într-o oră, Gestapoul este aici"... Început de panică. Gestapoul. Un fel de mit al teroarei... Ella a spus că maiorul este în dizgrație. Dizgrația cui ?... Ce lume există dincolo de înțelegerile lui. De ce-l hăituiau pe Alexandru Belcotă ? Pentru ideile lui foarte tranșante ? ! Cum poți fi hăituit pentru niște idei, ca-n Evul mediu ? Oamenii ăștia au rămas numai la stadiul de a vehicula idei ? Gestapoul. Simte spaimă. O spaimă inexplicabilă. Limpede. Trebuie să-și păstreze judecata limpede... „Deocamdată să ne ospătăm, amice"... Îi este foame... Vin de Tîrnave. Riesling... Ce culoare ! Ce gust ! Ce fior binefăcător în tot trupul... Mănîncă zdravăn bucăți mari de pîine albă, pufoasă... Rana de la piept îl stînjenește... Am să mă gîndesc mai tîrziu la Secicar... După... Poate după război. Altădată. Ce caută ăștia aici ? Ce vor ăștia aici ? Nu-și dau seama că este aberant ? ! Că nu se mai poate ? Trebuie să se ivească măcar o singură șansă din clipa asta, pînă cînd are să vină Gestapoul. Și de atunci, pînă în clipa interogatoriului...

Rămîne perplex, cu paharul ridicat... Își dă seama că el știe cine este Ella, că știe una din adresele rețelei românești de contrainformații, că nu este un pilot și-atît ; ori Ella știe și ea exact același lucru, Walter Hintze a

avertizat-o, desigur, de interogatoriul care i s-a luat lui la Tecuci, în condiţiile în care el a condus de fapt discuţia, în deplină siguranţă, imunizat de autoritatea comandantului, aici lucrurile se schimbă şi probabil Ella cunoaşte metodele de investigare ale Gestapoului... El nu va spune nimic, pentru că este sub demnitatea lui să spună. Secicar îi trăieşte încă pe retină... Dar ce va face Ella ?... Nu sînt decît două posibilităţi să-şi regăsească liniştea, oricît de precară ar fi această linişte. Să-l lichideze acum, pretextînd o tentativă de evadare... Sau să-l ajute efectiv să evadeze, cu riscul de a fi prins din nou pînă la linia frontului... Va risca ? În situaţia ei şi a soţului ei ?... Îşi bea vinul. Îl bea cu sorbituri cumpătate. Îl ţine sub limbă şi vinul generos îi transmite aroma suavă, cu iz de strugure copt ...Se duce la fereastră. Perdele mari, groase, croşetate de mînă. Horsch-ul cu capota motorului ridicată. Trebuie să reţină conacul ăsta, unde nemţii au probabil centrul de dirijare al escadrilelor de pe aerodromul Someşeni... Paşi... Maiorul. Singur.

— Grăbeşte-te. S-a anunţat Gestapoul... Nu e bine să te găsească aici.

— Am înţeles, domnule maior.

Spune asta probabil ironic, pentru că maiorul se opreşte în pragul uşii. Îl măsoară de sus pînă jos.

— Domnule sublocotenent, eu sînt maiorul aviator Karl von Erikmann şi am prostul obicei să-mi dobor inamicii numai în aer.

— N-am vrut să vă jignesc. În orice caz, primiţi mulţumirile mele sincere. Regret că n-aţi putut ajunge cu zece minute mai devreme. Probabil, camaradul meu era salvat.

— Regret şi eu... Să mergem.

Coboară la parter. Deschide o uşă. O cameră mare, cu paie pe jos şi pături. În peretele din fund, fereastră. Dincolo de fereastră, pădurea. Întunecată. O santinelă între fereastră şi pădure.

— Ia asta, şopteşte maiorul.

Simte în palmă oţelul rece al unei arme. Înainte de a-şi reveni, maiorul iese. Aude cum în faţa uşii se plantează o a doua santinelă. Un pistol uşor de 7,95. Îl stre-

coară în buzunarul interior al pantalonilor de zbor. Doamne... O armă...

...O armă. Asta răstoarnă dintr-o dată raportul de forțe. Îi dă senzația lejeră a nesingurătății. Se duce la fereastră. Santinela îi întoarce spatele. Un neamț bătrîn, cu falca de jos căzută. Vede în stînga remiza cu grupul electrogen. I-ar putea găuri gîtlejul neamțului cu falca prinsă parcă în șuruburi. De aici pînă la liziera pădurii sînt o sută de pași... Absurd. Au cîinele-lup... Probabil că Ella a gîndit o soluție. E idiot să se precipite... Și Gestapoul ?... Spre remiză vine un ofițer, tîrîndu-și ușor piciorul stîng... Tresare... Ofițerul are-n el ceva cunoscut. Îi amintește ceva... Îi amintește de cineva. De ceva foarte recent. Se întunecă. Își lipește obrazul de geam... Șoferul de pe Horsch trîntește capota. Urcă la volan. Aprinde luminile. O rază subțire, strecurată prin fantele de camuflaj, cade pe obrazul celui care se îndreaptă spre intrarea conacului. Omul întoarce capul, nu înainte ca el să-l recunoască.

— Doamne, dumnezeule !

Doktor Müller. Răpăitul cunoscut al unei motociclete militare. Ordine scurte. Tropote. Glasul acela de-atunci, rămas fără știrea lui în memorie. Sec. Aspru. Morocănos :

— *Herr Maior,* noi am tranșat odată pentru totdeauna, chestiunea prizonierilor... Trebuia să-l predați secțiunii noastre de la artilerie.

— Este aviator și aviatorii ne interesează înainte de toate pe noi, *Herr Maior.*

— Nu pot fi de acord cu punctul dumneavoastră de vedere... Vă rog, conduceți-mă la prizonier.

Se întinde pe o pătură. Ușa. Fascicolul unei lanterne cercetînd camera. Oprindu-i-se pe obraz. Își apără ochii cu cotul. Pași. Lanterna se stinge brusc.

...Liniște nefirească. Își aude sîngele pulsîndu-i în tîmple. Nu este vreme decît de pîndă. Dacă mă recunoaște, sînt pierdut, își spune. Și eu. Și ei. Cineva vine în pas alergător. Raportează, maiorul Erikmann este chemat la stație de *Herr Gencral-Maior* Schulze. Dintr-odată se simte viu, își simte conștiința vie și nervii și trupul, tot este viu și fremătător și dornic de viață, pentru că a

acceptat ideea morții de cînd a îmbrăcat uniforma aviației, dar a acceptat-o ca pe un accident posibil, împotriva căruia și-a angajat îndemînarea, sîngele rece, raționamentul lucid, o luptă în care s-a angajat total cu tot ce estimează a fi valoare în el, a acceptat ideea morții în acest război cu aceeași luciditate, angajînd împotriva ei, dincolo de valorile pilotului, credința în dreptatea sacră a cauzei pentru care luptă aici, pe sfînt pămînt românesc și i se pare groaznic și absurd să moară torturat de niște brute care-i vor macera trupul, sperînd să poată obține cîteva date tactice, care nu vor folosi în ipoteza că vor fi divulgate, decît așa, pentru un raport de rutină. Dar dacă *Herr Doktor* îl recunoaște ?...

— Nu aici, Karl, aude glasul lui *Herr Doktor*... Ia-l și du-l la 22. Așteaptă pînă cînd vin. Într-o oră sînt acolo... Și atenție. Întăriți supravegherea lui Erikmann. Împiedicați-l să plece mîine la Berlin. Cu un motiv sau altul. Obțineți de la general un ordin de misiune în aer. Îmi mai trebuiesc 48 de ore, înțelegi Karl.

— Astăzi a sosit un curier special al șefului, cu ce-ai așteptat, Hugo... O ai în mînă de mîine la orele 14, cînd colonelul primește confirmarea... Vezi să nu-și ia zborul Erikmann. Dincolo...

— Nu-i cunoști pe *voni* Karl. Asta niciodată.

— Atunci vino mîine, să primești felicitările patronului. Ai lucrat ca un as... Patronul o cheamă mîine la el, așa că... Hugo, dacă cadavrul ăsta știe germana ?

Tresare. Este leoarcă. Nici un răspuns. Cineva pleacă. Se deschide ușa. Brutal.

— Mars afară, ordonă cineva, în germană, în mod sigur acel Karl.

Rămîne nemișcat. Este un om care nu mai știe nemțește. Care uită instantaneu toate lecțiile de germană din liceu, pînă... Gata. Nu mai știe nemțește, face semne cu mîinile și cu o limpezime uluitoare descifrează toate raporturile acelei lumi absconse căreia îi aparține Ella și probabil maiorul Erikmann, tresare pentru că ofițerul german îl împinge cu cizma, nu brutal, o nu, așa un vîrf de cizmă, iar cînd el se ridică, așa un fel de brînci, care-l scoate în sala prost luminată. Intermitent luminată de grupul electrogen al cărui duduit îl aude. Un plutonier

atletic din *S.S.* uniformă neagră, capul de mort pe petlițe. Cască. Urma unui glonț în gît. Are ceva de goriloid.

— Afiator... Pun... Place afiator, spune românește plutonierul, îi zîmbește și-i dă un cot amical... Punem asta prățar la afiator, ha, ha, ha...

Îi ridică brusc mîna stîngă (simte dureri în piept și în locul unde-a fost rănit, ah, rana aceea). Îi trece o brățară metalică, o foarte lucie cătușă peste încheietură. Aude declicul sistemului de închidere. De brățară atîrnă un lanț. Plutonierul apucă capătul lanțului. Își trage pistolul mitralieră la piept.

— Facem un plimbar, afiator... *Komme !*

Îl caută din ochi pe maior. Pe *Herr* Doktor. Ferindu-se de lumina chioară din sală. Întîlnește privirea ofițerului. Maliționasă. Un băiat zvelt, cu obraz feciorelnic, cu o bluză de camuflaj, la șold cu teaca neagră a unui „Parabellum". Plutonierul *S.S.* îl trage de lanț. Știe că a intrat sub autoritatea lumii absconse, necruțătoare, care este de fapt puterea care garantează puterea. Peronul conacului. Întuneric. Santinela de la grupul electrogen. O siluetă. Ofițerul îl împinge în atașul motocicletei cu aceeași brutalitate neașteptată. Distinge amănuntele. Plutonierul trece capătul lanțului pe sub mînerul atașului. Îl închide cu un lacăt.

— Este pun, afiator, pun... *Sehr* pun...

Îl atinge la tîmplă cu țeava pistolului mitralieră. Senzație de vomă. Se stăpînește... „Trebuia să împușc santinela. Poate asta a și fost intenția maiorului. Altfel de ce mi-ar fi dat pistolul ? Am fost un dobitoc sinistru..." Goriloidul vîră cheia lacătului în buzunarul de sus al vestonului. În buzunarul din dreapta. Ocolește motocicleta prin față. Pune contactul. Dă la pedală... Constată perfecta stare a B.M.W.-ului. Motorul pornește rotund. Ofițerul se urcă în șaua din spate. *S.S.*-istul demarează acrobatic, cu atașul prin aer. E frig. Lama subțire de lumină scăpată prin fanta farului de camuflaj aleargă pe drumul din pădure, înierbat. Probabil singurul drum de acces la conac. Ridică privirea. Firmamentul. Uriaș. Spuzit cu stelele palide, de toamnă.

...Motocicleta se hîțînă pe drumul din pădure. Copacii. Fantomatici. Lumina palidă a cerului filtrată prin coroa-

nele pustiite. La nivelul trunchiurilor, întuneric gros. Senzația greţoasă a cătușii încleștată implacabil în jurul încheieturii. Locul interogatoriului nu poate fi departe, dacă *Herr Doktor* a spus că vine într-o oră. Merg de-o veșnicie. Se hîţînă de-o veșnicie în ataș și singura șansă e aici. Aici unde cei doi stau în șei, căpitanul se ţine de mîner și plutonierul este atent la ghidon și la urmele adînci, de căruţă... Lucid. A fi lucid. Probabil au parcurs 8—10 kilometri. De aici nu se mai aud împușcăturile. Și ce liniște de mormînt, de parcă războiul s-ar fi topit în noaptea asta rece și umedă. Miroase înţepător a amestec prost ars. Probabil una din bujii s-a ancrasat... Libertatea în buzunarul de la piept, dreapta. Își strecoară mîna în buzunarul pantalonilor de zbor. Panică. Sudoarea îi intră în ochi. Sînt atît de siguri de felul cum funcţionează totul la ei, încît nici nu l-au percheziţionat... Cine dracu confecţionează asemenea buzunare enorme la pantalonii de zbor ? Ţeava. Rece... Se destinde... Pistolul este încărcat ? Dumnezeule, ce imbecil. Trebuia să-l verifice. Dacă n-are cartușe ?... Dacă n-a fost decît o cursă ?... Dacă... Un hop. Scoate pistolul. Îl ţine de pat. Alt hop. Împinge siguranţa cu degetul mare. Îl simte dur, presat de pulpa dreaptă. E încărcat ? Viaţa lui într-o operaţie de-o simplitate stupidă, pe care acum îi este imposibil s-o facă. Stînga scoasă din funcţie. Chiar dacă ar duce pistolul fulgerător în mîna stîngă, pînă cînd ar arma, cei doi l-ar ciurui... Drumul se arcuiește spre nord. Vede limpede Steaua polară. Pădurea se rărește. Presimte șoseaua. Pe antebraţul stîng, amorţit, cadranul fosforescent al busolei de mînă. Deasupra, constelaţiile. De jur-împrejur, Ţara. Un sentiment imens de ușurare și forţă. Absurd să-i fie teamă. Este în superioritate netă. Probabil lor le este teamă. Ce poate însemna tăcerea lor, cvasihipnotică, dacă nu teamă ?... Tot ce este în jurul lor le produce spaimă. Trebuie să fie neoameni dacă nu se întreabă ce caută aici ? ! Are să tragă pe sub cotul stîng. Are să tragă în ofiţerul cu faţa feciorelnică. Motocicleta se pleacă mult pe stînga, ridicîndu-l mai sus decît cei doi. Miros de reavăn, sfîșietor. Acum :

— Halt !

O lanternă. Umbra unei mașini în gura drumului. O poiană. Ofițerul cu mîna pe patul pistolului. Un glas de femeie. Ella.

— Sînt locotenentul Erikmann !... Am o pană la motor... Vă rog...

— Regret, locotenent Erikmann, spune ofițerul și nu se mișcă din șa... Am să telefonez soțului dumitale... Sînt extrem de grăbit... Dă-i drumul, Willi !

Motociclistul virează scurt... Își aude inima. În clipa cînd trage Ella, trage și el. Două focuri. Apoi alte două. Se pleacă peste ataș. Taie contactul. Motociclistul căzut peste ghidon. Atașul intră într-o tufă. Crengile îi biciuie obrazul. Ella, gîfîind...

— Ah, Doamne, ești legat !

— Numai pentru o clipă...

Se ridică pe vine. Trage cadavrul plutonierului. Îi vede carnea gîtului, parcă fosforescentă. Ella proiectează lumina pe mîna lui.

— Vezi de celălalt, Ella.

Fascicolul de lumină se mută undeva în spate.

— Deschide tu, îi spune și-i dă cheia.

Ella poartă mănuși. Îi tremură mîinile. Să nu scape cheia. El ține lanterna.

— Mulțumesc, Ella...

Sare din ataș.

— Dă-mi cheia... Bagă de seamă, fată. A venit un ordin privitor la tine. L-am văzut acolo pe *Herr Doktor* Müller, care i-a cerut ofițerului de-aici ca soțul tău să nu plece mîine la Berlin. Acesta i-a spus lui Müller că în ceea ce te privește, tot mîine la ora 14 are confirmarea și atunci „patronul" i te dă pe mînă.

Ella stinge lanterna. Stă lîngă el. Liber. Dumnezeule. Liber... O apucă de umeri.

— Dumnezeule !, șoptește femeia.

— Aveți în față o noapte întreagă. Vă pot aștepta undeva... Ori mă întorc cu tine. Rămîn ascuns prin preajmă. Peste o oră vine Müller să-mi ia interogatoriul... Trecem liniile la noi.

— Karl nu va accepta niciodată soluția asta... Bine că știm, ce știu ei... Karl trebuie salvat. Eu...

Simte cum Ella redevine stăpînă pe ea.

— Urcă-i în motocicletă. Ia-o la dreapta pe lîngă stejar. E un drum prost. După cinci minute găsești o carieră de piatră, părăsită. Dă drumul motocicletei acolo. Mergi tot la dreapta, pe lîngă casa pazniculuí. După doi kilometri marginea unui sat. Fără trupă. Ți-au lăsat harta. Ți-am văzut-o în cizmă. Este satul Triteni. Ai să te descurci.

— Ella, tu ?

— Eu, dragul meu băiat ?... Eu trebuie să ajung imediat la Karl. Spune-i lui Enescu... Caută-l... Găsește-l... Găsește-l... și spune-i tot ce mi-ai spus mie... Adio !...

Fuge, înainte de a-i putea replica. Se urcă în mașină. Demarează... Rămîne singur cu cadavrele. Îl inundă o imensă sete de viață. E liber... Scoate ataşul din tufe. Pornește motorul. Ah, bujie afurisită ! Accelerează. Merge, Slavă Domnului ! Greu plutonierul. Îi scoate pistolul mitralieră. Încărcătoarele. Îl tîrăște pe căpitan la ataș. Găsește lanterna acestuia căzută lîngă roata din spate. Cercetează locul. Sînge. Rîcîie cu cizma. Presară frunze... Se urcă în șa. Duduitul zdravăn al motorului. Nemții au știut dintotdeauna să construiască motoare. La dreapta, deci... Stop. Tufișul. Sare jos îi îndreaptă crengile, revine, accelerează... Iată drumul părăsit. Pardosit ici, colo cu trunchiuri putregăite, năpădite de iarbă și bălării. Pistolul automat i se bălăngăne la piept. Are cureaua prea largă... Gaz. Mai mult gaz. *Herr Doktor* Müller va trece pe acolo nu peste multă vreme... Gaz. La dracu, gaz... Ella la Arad. Sfîrșită. Apoi, „Operația Budapesta" !

De fapt aici la Pieștany nu este muntele Javorina cel cu cazematele, de la Lučenec, este muntele Veli Javorina, valea Vahului curge aproape de la nord la sud, spre vest se văd versanții munților Carpații Albi și astăzi ar trebui să-l întîlnească pe căpitanul M. A. Cerednikov, artileristul care... La Iwo Jima s-au bombardat cazematele 74 de zile. Zeci de mii de tone de bombe. Apoi au venit cuirasatele și distrugătoarele amiralului Spruance, cu artileria de bord. Pe cealaltă Javorină, aviația n-a aruncat o singură bombă, pentru că viscolul ținea cu nemții și singura artilerie care a tras a fost artileria colo-

nelului Alexandru Dobriceanu, regimentul 1 artilerie grea moto. Apoi a venit rîndul infanteriștilor să rezolve conturile, iar în noaptea de 17 spre 18 februarie, Diviziei 3 vînători de munte a generalului Mociulski...

Asta este. Îi lipsește tabloul complet al acțiunilor de la Armata 1-a pentru că, în sprijinul Armatei 40 sovietice și Armatei 4 române au acționat încă de pe Hron, în bătăliile pentru Zvolen și Banská Bystrica, atunci cînd generalul J. J. Jmacenko, comandantul Grupului de armate, le cerea mereu zboruri în sprijinul Armatei 40, se simte grav, plin de importanță, pentru întîia oară Herodot, se saltă pe marginea carlingii, aerul e înnebunitor de fraged, mestecenii au dat frunză și-l aude pe nea Bujie boscorodind cu gura lui plină de viplă :

— După zilele astea de soileală, o să iasă cu bătaie... Ar trebui să le dormiți zdravăn.

De la P.C.-ul escadrilei vine în alură motocicleta cu ataș. Șurub face pe acrobatul. Se ridică în picioare. Strigă din fundul bojocilor :

— Băi, Herodot, te cheamă Stăpînul... Trap. Nea Bujie, vezi și de-al meu.

— Miroase ?

— Ba bine că nu... Cum stăm cu radiatoarele ?

— Țîță !

Are brusc sentimentul acela supărător, intuiția aceea supărătoare, care-l irită, pentru că nu greșește. Intuiția care leagă apariția misterioasă a Augustei, alaltăieri deci, de patronul care i-a putut mijloci ajungerea pe front, exact pe aerodromul lui. Mefisto. Dumnezeule, piaza lui cea rea. Abia simțea că face războiul ca un locotenent adevărat. Îl sîcîie ideea trecerii de la starea de luptători pentru eliberarea propriului lor pămînt, deci „provinciali" după teza lui Pill Bassmann, la cetățenia universală, aceea de luptători pentru libertatea popoarelor Europei, de fapt pentru ideea de libertate, concept universal, îl aștepta pe Mișa Cerednikov „să se ia în unghii" și uite că spurcatul ăsta de Șurub îi strică socotelile... Mefisto a adus-o pe Augusta și-a rezolvat treburile, a inventat o nouă șmecherie, Augusta vicleana i-a spus de fapt că Mefisto e pe-aici, bîntuie pe-aici.

Coboară leneș. Soare. Aburi subțiri, străvezii. O coțofană. Ilie scoate un *crau* răgușit. Își scutură penele. Zboară de pe antenă, pe ataș. „*Prunul*" n-a mai rămas decît un schelet calcinat, tras la marginea aerodromului.

— Putoare, mîrîie nea Bujie. Îi e silă să zboare pînă la popotă.

Locotenentul Vornicu se suie pe botul atașului. Ilie îi dă un plisc. Cîrîie nemulțumit.

— Ai citit ? îi spune lui Șurub... Japonezii lucrează cu kamikaze.

— Ce-i aia kamikaze ?

— Piloți-torpilă... Ori dacă vrei, piloți sinucigași.

— Totdeauna chestia asta începe așa... Ce face Augusta, Herodot-Falcozaurus ?... O sută contra unu că simpaticul nostru comandant de Grup de armate vrea ceva. Ceva drăgălaș pe care nu-l poate aduce nimeni, decît „*rumânski istribitili*", pentru că, tra, la, la, uite așa o barbă avea, și așa mi-o pieptăna. Ia să ne dăm jos nădragii de zbor. Iar se uită Stăpînul în derivă și ne întreabă dac-am pozat pentru un reportaj de război cu „vulturi neînfricați ai nemărginirii albastre"... *O sole mio...*

Se poate să fie și ce presupune Șurub. Generalului-locotenent F. F. Jmacenko nu numai că-i place să vină la Corpul Aerian, ba chiar la postul înaintat de conducerea aviației în sprijinul terestrilor, cum a fost la Detva-Rožňava, în 24 februarie, cînd a început ofensiva pentru cucerirea Zvolenului, Dumnezeule ce bătălie cumplită ; dar apelează la vînători pentru misiuni cu totul insolite, atacul la sol al acoperișului castelului-cetate Viglaș, pentru cucerirea căruia lupta mult încercata Divizie 21 infanterie, acoperiș înțesat de apărători cu armament automat, ori alte nu se știe cîte atacuri la sol pentru că infanteriștii Armatei 40 se simțeau degajați în luptă dacă vedeau deasupra avioanele românești, ei simțeau acolo în carlingi că era firesc să fie așa, numai ei știind exact cum arată cazematele și liniile de apărare ridicate în valea Slatina, ori a Hronului de luptătorii Diviziilor 15 și 76 infanterie germană, 101 munte germană și 24 infanterie maghiară. Se întîmplaseră mutații revelatoare în această luptă la

rasul pămîntului, nu tocmai specifică aviației de vînătoare, în care vedeau infanteriștii în gropile de obuze, numai la două sute de metri de cazematele-clopot ale inamicului. Spațiul acela de la infanteriști la ei se țesuse într-o urzeală densă, dincolo de traiectorii, o urzeală de solidaritate aproape materială, ca și cînd avioanele ar fi devenit un scut de foc mobil al celor de jos.

Din fața barăcii, un glas spart, de om care-și face meseria răcnind :

— La stînga-mpre' ! Drepți ! Pe loc repaus ! Rîdeți ! Ce-i păpușoilor, confundați aviația de vînătoare cu tîrtița muierilor ? Vorrrba, drepți, la stînga-mpre', în trei minute să ling miere la sala piloților, scoate pieptul, suge burta, capul la dreap-ta, capul la stîn-ga, așa răcane, sîntem la război, rîdeți, mai scurtă mișcarea, măi don'căprar te-nghit cu bocanci cu tot dacă, mă-nțelegi, vorbaaa ! Drepți ! Înhață unealta. La stîn-ga !... Dă tonul !... Fals. Cu o gaură mai jos... Ascultă tonul la mine, plutonier Stănică Constantin din batalionul de gardă pedestră, vărsat voluntar în aviația de vînătoare... Scoate pieptul vitejește !... Cu cîntec, înainteee marș !

Prin fața barăcii trec trei soldați năduși, un caporal, duc pe umeri tîrnuri enorme și-alături mărșăluiește vajnic plutonierul Stănică Constantin din batalionul de gardă pedestră, vărsat voluntar la aviația de vînătoare. Un uriaș perfect încastrat în uniformă, încins, cu cascheta înclinată exact la 45° pe sprînceana dreaptă, stăpînul necontestat al tuturor aerodromurilor de campanie trecute, prezente și viitoare.

— Pas de defilare înainteee marș !... Așa cuconițelor... Rugați-vă Mîntuitorului, Sfintei Fecioare și celor patruzeci de Sfinți părinți, să nu vă găsească plutonierul Stănică Constantin jucînd cărți cînd dăm luptă aeriană... În linia întîi vă trimit !... Îngerași vă fac !... Pe loc, pas alergător, marș ! Bă ! V-ați luat după zambilele alea de la 149 *Rheinmethall* ?

Procesiunea se pierde după colțul barăcii. Locotenentul își desface fermoarul cizmelor de zbor. Dacă n-ar exista Stănică, este sigur că escadrila, Grupul, Flotila, n-ar fi decît niște asociații sportive în care oamenii în loc să-și spună pe nume, se tratează cu titluri onorifice :

locotenent, căpitan, adjutant-şef... Plutonierul Stănică Constantin restabileşte drepturile definitive şi totale ale disciplinei militare, regulamentelor serviciului interior, pe garnizoană şi-n timp de campanie. Îşi scoate pantalonii de zbor. Îşi aranjează ţinuta. Totdeauna întîlnirile cu Stăpînul sînt riscante... Cînd l-a adus pe „2 roşu" din ţară, de la Braşov, fusese la peticit bătrînul, i s-a întîmplat ceea ce i s-a întîmplat acolo la Lučenec, porcăria aceea dezonorantă, întîlnise cupiditatea în forma ei cea mai dezgustătoare, i-a raportat totul Stăpînului şi Stăpînul i-a spus sec că, în general, un locotenent este bine să vadă exact cît trebuie să vadă un locotenent ; iar dacă vede mai mult, atunci se impune o osatură bine calcifiată şi o inteligenţă deasupra mediocrului. — Bine ! Am să anchetez, a tăiat scurt Stăpînul, concediindu-l. De-atunci au trecut mai bine de trei săptămîni, fără să se întîmple nimic în afara celor trei focuri de pistol trase asupra lui acum patru zile, exact pe fereastra camerei unde cantonează la doamna Zavodny şi exact cînd scria în Caietul nr. 2 numele echipajului acelui Stuka de la Turda care a lovit observatorul-clopotniţă cu bomba, percutînd apoi pămîntul : locotenent-aviator Ionescu Jipa, mitralior de bord sergent-major Marghiloman Gheorghe, din escadrila 74 Stuka, a căpitanului Agheici Petre. De altfel căpitanul Agheici atacase în picaj gruparea de tancuri de la cota 443 N. W. Turda, unde aterizase el cu paraşuta şi focurile fuseseră trase exact la orele 02.30. Norocul lui a fost Augusta, pentru că în noaptea aceea...

— Nu vă jenaţi, domnilor, spune Stăpînul din uşa larg deschisă.

Excelent bărbierit. Cizmele cu burduf, franţuzeşti, oglindă. Cămaşă *gri-bleu*, vestonul turnat, nu poartă decoraţii, doar „cucul", insigna de pilot de război, încins, tocul pistolului simetric între cele două carabiniere, prezent surîsul uşor acid, prezente mănuşile din piele galbenă, prezentă aroma de tutun bun de pipă, fiert în miere, se pare, în rezerve inepuizabile, prezente cicatricile de pe obraz, două, harta Slovaciei agăţată în spatele mesei şi altceva... În afara acestor prezenţe evidente. Sentimentul subtil, dar ferm, al existenţei lor colective. Poate al ideii de escadrilă. De forţă organizată, romantică încă, cu o

atmosferă cavalerească și ușor desuetă, existență rezistînd evident împotriva tuturor vicisitudinilor. Au trecut mulți, chiar prea mulți, din ordinea de bătaie a escadrilei în neființă, în amintire, „ce băiat bun a fost Conovici !" ; ori „ți-aduci aminte de Bouru ?" ; ori de alții și de alții... Comandantul a supraviețuit. Cu toate că, dacă vreodată s-a aplicat în realitate dezideratul numărul 1 al regulamentului aviației de vînătoare : „comandantul de escadrilă este primul luptător al escadrilei sale", atunci s-a aplicat aici, de către acest căpitan-aviator. A supraviețuit, și o dată cu fiecare misiune s-a născut legenda. Căpitanul a găsit elixirul vieții. Căpitanul a făcut un pact cu destinul. Căpitanul este nemuritor. O dată conferit dreptul la nemurire, ca o dorință secretă a fiecăruia din ei, a devenit Stăpînul. Pentru asemenea rațiuni, dar mai ales pentru una singură. N-a făcut din funcția și autoritatea lui un cuib de confort călduț. Și n-a trimis niciodată în aer pe altcineva, atunci cînd trebuia să zboare el. Adică, atunci cînd acolo era iadul.

— Sîntem solicitați la Corp, domnilor... Mai precis, doi piloți. Notați. Doi piloți, nu o celulă. M-am gîndit la dumneavoastră... Văd că războiul v-a deschis un apetit teribil pentru aventură... Mă-nșel ? Unii dintre dumneavoastră nu se mulțumesc cu tunul și mitralierele de bord... Au trecut la armamentul individual... Personal, prefer ca piloții mei să se bată în aer. Conturile celor de la aprovizionare să le rezolve administratorii. Slavă Domnului, ne întrec cu mult în încadrare... Te-am avertizat încă de la început locotenente, că-ți trebuie o osatură rezistentă.

— Am avut trei accidente pînă acum, domnule căpitan. Am onoarea să vă raportez că oasele mele s-au comportat excelent.

— Te felicit. N-aș putea spune același lucru despre ale mele.

Locotenentul Vornicu își spune că este iremediabil cretin. Căpitanul a colecționat cîteva fracturi celebre în aviație. Mai celebre în lumea ortopezilor. Pași apăsați. Bătaie energică în ușă.

— Intră, spune căpitanul.

— Să trăiți dom'le căpitan, plutonierul Stănică Constantin la ordinele domniei-voastre.

Plutonierul stă smirnă, cu palma dreaptă întinsă regulamentar, degetul mijlociu atinge nasturele din punctul unde viziera întîlnește cascheta, cea stîngă lipită pe cusătura pantalonului ; după ce-și face raportul, scoate cascheta cu mișcări frînte, o așază sub brațul stîng, bombează mai mult pieptul și rămîne stană de piatră. Plutonierul trăiește cu pasiune gestul militar. Vornicu constată cu maliție că Stăpînul se prinde în joc.

— Plutonier Stănică !

— Ordonați !

— N-am nevoie de război civil, aici, pe aerodrom.

— Am înțeles. N-aveți nevoie de război civil pe aerodrom.

Plutonierul își privește căpitanul în luminile ochilor. Are sprîncene groase, bărbia pătrată, o figură bărbătească, plăcută. Și ce-l amuză copios, poartă petlițe verzi, petlițele piloților de vînătoare.

— Dacă te mai prind că organizezi atacuri de noapte asupra divizionului de artilerie antiaeriană, te tai de pe lista cu propuneri pentru decorare.

— Domnule căpitan...

— Și te trec înapoi la batalionul de gardă pedestră... Înțeles ?

Plutonierul rămîne perplex. Fără să-și ia ochii din ochii căpitanului.

— Atunci vă raportez că mă împușc. Nu mă scoateți de aici, dacît cu picioarele înainte... Vă raportez că plutonierul Stănică Constantin este pedepsit cu trei zile de arest sever pentru răspuns neregulamentar...

— Iau notă... Ce ai de împărțit cu divizionul ?...

— Vă raportez că ne aduce calomnii publice... Atît între militari, cît și mai ales în lumea civilă.

— Care lume civilă ? Ce calomnii, plutonier ?

— Lumea civilă, adică... vă raportez... Zice că nu noi doborîm inamicul, că dacă n-ar fi ei cu pișătoarele alea, vă rog să mă scuzați, etcetera... Asta este. Se bagă în zona de civile rezervată pentru vînătoare liberă. Așa că aseară au venit cu frontul la „Mielul albastru“ cu toate că știa,

scrisesem eu cu cretă : „Rezervat pentru piloți de vînătoare". Asta a fost tot.

— Plutonier Stănică Constantin.

— Prea bine, domnule căpitan. Sergentul major cu îmbrăcămintea la *29 Vikers*, a fost dat cu smoală și i s-au aplicat fulgi de gîscă, pentru reperaj. Popotarul Cîrlig, același tratament. Nici o pierdere la trupa de aviație. Permiteți să mă retrag.

— Retrage-te !... Dar fără torțe... Deocamdată îți suspend pedeapsa... Dacă se mai întîmplă...

Plutonierul își așază cascheta. Salută, pocnind din călcîie. Execută o întoarcere perfectă. Iese cu pași hotărîți.

— Unul care știe cum să-și apere zona de vînătoare liberă, mormăie căpitanul... Și-acum, la Corp, domnilor.

Motocicleta răpăie vesel prin orașul inundat de lumina fragedă. Stăpînul și-a pus cojocelul peste veston. Ochelarii de soare. Stă bine înfipt în șaua din spatele motociclistului, care ia virajele cu atașul prin aer. Crestele înzăpezite ale munților sclipesc candide în soarele dulce, amețitor. Așa sclipește Javorina. Cealaltă. Peste crestele sfredelite de obuze și peste morți, ninsorile au așternut văluri albe, neprihănite. Nu mai poate gîndi războiul în termeni generali. Percepe mental efortul uriaș din Arctica în Africa, din Noua Zeelandă și Birmania pînă în Manciuria, eroicul efort al Chinei, toată umanitatea convulsionată și traumatizată de nebunia orgolioasă a ideii de mondial, cum o numea Pill în demența lui criminală și lamentabilă. Sub ce constelație își trăiește Pill viața ? Atunci s-a întors cu patrula, în căruța lui Szöny, diviziile de poliție *S.S.* pierduseră bătălia pentru Timișoara, Matei Pava rămăsese în bălțile de la B. cu cîțiva muncitori și țărani, cu Maria Pava. Mai tîrziu a asistat din aer la salvarea adjutantului Bulhac de către locotenentul Lazăr Munteanu. Asaltul lovise trupele germano-horthyste din zona Tăureni, Ceanul, Turda, Mihai Viteazul, ei făceau protecția la plafon, Bulhac lovit în plin, aterizează în flăcări pe un bot de deal, lîngă satul Cornești. Locotenentul Lazăr Munteanu, comandantul lui

Bulhac, aterizează lîngă el, Bulhac se cațără în carlingă, inamicul trage asupra lor cu tot armamentul de infanterie, locotenentul decolează și-l aduce pe Bulhac la Balomir fără nici o zgîrietură. Se întîmplase ceva în conștiința luptătorilor, sau existase ceva în această conștiință, ceva dospit, care acum țîșnise la lumină cu o impetuozitate nestăvilită. Ordinele de zi pe Armatele 1 și 4 română, citările făcute de Stalin și salvele de artilerie trase la Moscova pentru cinstirea luptătorilor români, scrisorile de mulțumire ale comandanților sovietici, ordinele de zi ale ministrului de război, toate exprimă în esență același lucru. De la starea de apatie din iulie 1944, la efervescența de după 23 august s-a petrecut ceva care ține de istorie și lui nu-i este permis să nu descifreze pînă la ultimul resort intim acest ceva, ținînd de însăși biografia de război a generației. Uite că pînă acum nu s-a gîndit la asta. Generația care face războiul, ori mai exact generațiile care fac războiul, de la soldat la general, și care, de fapt, au întregit țara cu arma în mînă. Asta este spus puțintel patetic, puțintel militar. Oricum trebuie să copieze în Caietul nr. 2 toate Ordinele de zi. Cu atît mai mult cu cît după discuția avută cu maiorul Mihai Burcea din Divizia „Tudor Vladimirescu", vrea să-și dovedească sieși că este departe de a fi cretin. Șurub îi vîră cotul în coaste. Pe trotuarul însorit, două fetișcane bălaie. Se țin de mînă. Au gambe feciorelnice, întorc capetele, fețe albe, zîmbitoare, fac bezele, Șurub se răsucește, le răspunde cu amîndouă mîinile. Stăpînul tușește, Șurub își regăsește echilibrul moral și aerul de primăvară, dens, curge mereu peste motocicletă ca un elixir al vieții.

Se-ntîmplase ceva. Se întîmplă ceva. Acolo, acasă, dincolo de lumea lor exprimată în misiuni, ieșiri avion, tone de benzină arsă și alte tone de muniție trasă. Poate că se-ntîmplase tocmai esențialul. Tocmai acel lucru esențial pe care-l simțise el acut la Popești-Leordeni și Balomir, la Türkeve și Miskolc, la Arad și Budapesta, la Lučenec și acum, aici, la Pieštany, în toate ordinele de zi și în toate citările pe cele două Armate Române, pe ale Frontului 2 Ucrainian și ale Mareșalului Stalin, ceva care într-un fel vine de pe cîmpurile de luptă de la Plevna, ori de pe cele de la Mărășești, cu implicații pe

cît de profunde, pe atît de grave și responsabile. Trebuie să gîndească. Trebuie să gîndească... Cînd aterizase la Brașov, lozinci enorme pe fabrică. „Totul pentru front, totul pentru victorie". Dincolo de lozinci, oamenii. Asta a fost constatarea copleșitoare. Revelatoare. Oamenii. Și acum ?

...Zi de martie, umedă. Măgura Codlei sub pîclă. Tîmpa abia conturată prin vălul dens de burniță alburie. A venit la fabrică de dimineață... Șeful de echipă era în carlingă. De jur, împrejur, ceilalți. Lică, ochi de bazedofian, Grigoraș, de la aparatele de bord, Gheorghiu, motoristul și celălalt, Antoniu, tot motorist, oamenii îi ziceau „tovarășe Antoniu", îi arătau un respect evident și Marinescu, șeful de echipă, i-a spus conspirativ : „a fost ilegalist, neică locotenente. Cîțiva ani de temniță pe muchie"... Au fixat capotele. Au trecut toți la inspecție : comenzi, fuzelaj, tren de aterizare, pe urmă Grigoraș și Gheorghiu au pus mîna pe bendix. „2 roșu" arăta nou-nouț. Îi schimbaseră motorul, înlocuiseră plăcile din fuzelaj rupte de flakuri, tijele de la direcție. Făcuseră asta în două zile și două nopți. În prima noapte stătuse cu ei. (Și-a adus aminte de drumul lui la Reșița, de felul cum l-au luat între ei oamenii în vagonul acela de clasa III-a, de felul cum a legat uica Gligor prezentul imediat de copilăria lui, fără nici o reticență). Povesteau cum pusese prefectul mitralierele pe manifestanți, nu-și mai aduce aminte unde, acum două luni, ori acum o lună. (Poate chiar în 15 februarie, ori în 25 cînd ei dădeau bătălia pentru Očova și Zvol-Slatina). Îi zboară gîndul. Într-o seară ieșise să mănînce o friptură la „Aro". (— Du-te neică locotenente și vîntură-te nițel prin oraș. Ești tînăr. Frontu-i front. Las'că de băiatul ăsta are nea Ghiță Marinescu grijă. Ți-l dă gigea, văcsuit, gata să halească nori). ...Prețuri exorbitante. Lume multă. Muzică. Se rupe o dizeuză cîntînd răgușit din gît : *„Hallo Baby, mademoiselle"*. Un perciunat cu talpa pantofilor de trei degete, imitîndu-l fără har pe Bing Crosby. Fum. Dame. Foarte tinere. Ei cu chelie, cu inele pe degete, rotunzi. Un tip înalt, cărunt, selenar, în demi bej din păr de cămilă, mănuși *glacé*, obraz fanat, ochi adînci, melancolici.

— Permiteţi, *mon lieutenant* ?

— Vă rog.

— Aviator... Toată viaţa mi-am dorit să zbor... Să zbori... Un coniac ?... A nu ! Consideraţi-vă invitatul meu. Îmi daţi voie : Manolescu-Barboşi. Jean Manolescu-Barboşi. Rentier... Veniţi de pe front ? Se vede. Altă alură. Alt aer... Cocoşei ?

— Mă rog ?

— Cocoşei ?... Jubiliare ?... A nu ! Cumpăr ! Se zice că baronesele, contesinele, mă rog, şi-au vîndut bijuteriile pe cîte-un kilogram de zahăr. Cumpăr. Sînt specialist în pietre preţioase. Pasiune ereditară. Mai ales diamante... Contesinele, diamante montate în coliere de pe vremea imperiului. Superb. Nu uitaţi. Jean Manolescu-Barboşi. Rentier. Prezent între orele 20,30—24,00... Am onoarea. Aviator. Toată viaţa mi-am dorit să zbor... Oricare camarad de-al dumneavoastră, cu plăcere. Lucrez cu aur. Un amic, discreţie absolută, paste făinoase, zahăr, mai ales zahăr şi uleiuri fine, grafitate, de avion. Vă pun în legătură. Am onoare. Jean Manolescu-Barboşi...

Fum gros. Dame decoltate. La o masă trei geaplani, cămăşi albe, nodul cravatei cît unghia, cu o femeie înaltă, păr negru în cascade pînă pe umerii albi, magnifici. Bust magnific. Îl fură cu coada ochiului. Îi e greaţă. Îşi trage tocul pistolului pe şold. Dizeuza screme alt cîntec poliglot. Zvîrle în microfon cuvinte englezeşti, franţuzeşti şi italiene. Îl amuză ghiveciul pe note. Se ridică. Femeia zîmbeşte provocator. Geaplanii rămîn uluiţi.

— Permiteţi, domnilor ?

Femeia se ridică unduitor.

— Cu plăcere, aviatorule.

Se ridică unul din geaplani.

— Ia vezi ! Aici nu eşti pe front, mocofane ! spune scrîşnit.

— Dar aş putea fi *gentlemen* !... Într-o secundă, dacă ţineţi morţiş.

— Spune-mi Cristina, aviatorule... Vînzătorii ăia de piei de cloşcă mă plictiseau de moarte. Vii de pe front ? !

— Cu voia ta, Cristina, da !

— După tangoul ăsta, mergem. Ţi-e frică ?... De ce tremuri ?... Bieţii de voi... Atît de tineri... Spune-mi drept, de cînd nu te-ai mai culcat cu o femeie ?

I-a mîngîiat fruntea. Aproape matern. O femeie magnifică. Ameţitoare. Cei trei, afară, umăr în umăr. Mîinile înfundate în hainele de piele. Lume puţină. Nici o patrulă. Cristina îşi ridică gulerul din blană. Îl ia de braţ.

— Haidem. Stau aici pe Şirul Livezii. La doi paşi.

Cei trei îi urmăresc de aproape. Cînd intră sub copaci, dincolo de căminul ofiţerilor, îşi scoate pistolul. Îl aimează scurt. Cei trei o rup la fugă, înjurîndu-l grosolan. Pe urmă a venit noaptea. Adîncă. Secătuitoare...

O sirenă... Prelung. Acoperind zgomotul lui „2 roşu" pus la ralanti. Mecanicul taie contactul. Coboară din carlingă

— Ia-ţi-l, nene locotenente... Merge uns. Ia-ţi-l şi să ai noroc cu el.

— Să vă-ntoarceţi sănătos, dom'le locotenent.

— Noroc !

— Hai nea Marinescule la reformă... Uite c-au venit şi camioanele.

— Nene locotenente, spune-le ostaşilor pe front că uite, acuşica, ne ducem cu reforma. Fă un strop de propagandă, nene locotenente.

Comandantul aerodromului nu i-a dat voie să decoleze... Oradea închis. Miskolc acoperit 10/10, plafonul sub 100.

— Pentru orele 13.00 sînt previziuni bune... Dacă se ridică plafonul. îţi dau drumul.

S-a întors lîngă avion. În faţa hangarelor cîteva camioane pline de muncitori.

— Nene locotenente !... Nene locotenente !... Ia vin' ia să vezi cum facem noi istorie !

A văzut.

Brazda aceea lungă, mustoasă, şerpuită, boii fumurii de Ardeal, cu coarne puternice şi femeile. Femeile cu copiii în braţe, agăţaţi de fuste, femeile şi babele înfăşurate în broboade negre, copiii cu muci la nas, pe „tovarăşul Antoniu" vorbind despre alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănime, vorbea greu, asuda mult, mirosea a ţărînă umedă, a vite năduşite, femeile acelea, bătrînii

aceia aproape în zdrențe, obrazurile galbene, copiii desculți în mîzga rece, cerul jos, plumburiu și cineva de la primărie care striga mereu cu glas gîjîit de băutură :

— Să se prezinte văduva de război Ana Fărcaș, cu patru copii...

El n-a văzut mai apoi decît masa solemnă a celor 25, acolo în apartamentul fostului colonel în retragere și n-a mai auzit decît glasurile lor răguşite, de soldați, vorbind despre pămînt și fabrici și vite și femeile lor de-acasă. Adică de-aici !

Comandantul aerodromului mînca brînză, slănină și ceapă pe o bucată soioasă de jurnal. N-a vrut să-i dea drumul.

— Nu-mi iau nici o răspundere, băieţaș... Îți ordon să aștepți meteorul.

— Noroc că frontul n-așteaptă să-i dea ordine toți impotenții.

A decolat, a spart plafonul și dincolo de Arad a găsit „parțial senin“ pînă la Miskolc.

Aerodromul de etapă al Corpului. Du-te, vino. Aterizează un *Ju 52*. Butoaiele cu benzină în biute. Dintr-un *Henschel* se descarcă cu macaralele două motoare de avion. Țipete. Se duce la adjutantul de serviciu. Unul spătos, cu mustața vrabie.

— Alimentarea, bătrîne... Trap ! Nu vreau să mă prindă noaptea aici. Adjutantul îi cere ordinul de serviciu. Foaia de misiune. E înfofolit într-un cojoc de zbor. Cu tunica descheiată.

— N-am oameni. Nu-i nici un zor. Cu un avion mai mult, ori mai puțin, tot n-ajungem mîine la Berlin.

— Sper că n-ai fost trecut la comanda Armatei române.

— Acolo nu ! Dar aici, eu comand...

— Ești sigur ?

— N-am vreme ! Mă scuzați ! A venit curierul special de București.

Îi întoarce spatele. Stupoare. *Henschel*-ul escadrilei, pufnind și scîrțîind din toate feroteniile. La volan maistrul a III-a Mareș. Cu cascheta trîntită pe ceafă. Adjutantul sare pe scară. *Henschel*-ul demarează într-un nor de fum. Trage lîngă *Junkers*-ul care a rulat în marginea aerodromului, dincolo de baracamente. De undeva își fac apariția cîțiva soldați. Se descarcă saci din *Henschel* și se încarcă în *Junkers*, în vreme ce se descarcă lăzi din avion și se încarcă în camion. Trece pe după baracamente, pe linia biutelor, a cimitirului de avioane, schelete calcinate, diforme, mormane de oțeluri care altădată au fost aripi, fuzelaje, motoare, care-au conținut nădejdile și spaimele echipajelor, disperări ori bucuria triumfului — totdeauna cimitirile de avioane îi fac rău — se apropie de *Junkers* pe la coadă, la adăpostul ampenajului uriaș.

— Numără bine, Paraschivescule. Două'ș'cinci de lăzi mari... Trei'ș'cinci de lăzi mici... Spune-i șefului să facă rost de zahăr tos, mă... Și-acum plinu, repede, că decolez.

Vede soldați cocoșați sub saci. O ladă de carton cocoțată în camion cade, probabil împinsă de adjutantul care transpiră sîrguincios, aranjîndu-le. Se sparge. Se rostogolesc din ea zeci și zeci de mosorele de ață de toate culorile, cutii cu papiote, iarăși mosorele, ori gheme și iarăși papiote. Adjutantul trage cîțiva dumnezei.

— Ce te holbezi bă, ca la aia a mă-ti... Pune mîna, că nu-i ața soră-ti... E a statului, bă...

— Ești sigur, adjutantule ? spune și iese din spatele ampenajului... Continuați... Îmi dau și eu seama că pe lîngă asta, alimentarea unui avion pentru front e zero... Bravo, transportul ! îi spune pilotului care-și scoate capul acoperit cu casca pe portiera avionului.

— Să trăiți don'ent, spune maistrul Mareș.

Rînjește, e neras și ca întotdeauna, beat. Se dă jos din cabina mastodontului pe șase roți. Vine la el și-l salută cu două degete.

— E chestie mare, îi șoptește, trimițîndu-i în obraz duhoare de alcool prost... Îi trage cu ochiul : Ori iese cu „bătrîne", ori iese cu șucăr.

— Ce mă-ta bolmojești acolo ? strigă adjutantul din camion... Băi, fruntaș. Ia pas alergător, găsește-l pe Mi-

tică, vezi că e la ciorbă de burtă şi alimentaţi-l pe don'ent cu cisterna. Trap.

— Arată-mi foaia de parcurs şi ordinul de serviciu, îi ordonă maistrului.

Omul se caută în buzunare cu degete soioase, cu porii îmbibaţi de ulei. Are unghiile netăiate. Negre. Se caută conştiincios. Rîde tîmp. Pilotul *Junkers*-ului coboară urmat de alţi trei vlăjgani. Coboară şi adjutantul.

— L-a rătăcit pe undeva, tembelul... Uitaţi cisterna, don'ent. Să trăiţi !

Ştie exact ce se-ntîmplă aici, după cum ştie foarte bine, cu o exactitate maximă, că va trebui să se ferească din faţa *Henschel*-ului acesta, ori de acest *Ju 52* cu numărul 6 — memorează 6 — şi că, oricum, va trebui să ajungă înainte de a înopta pe aerodromul lor, pentru că, aici, la etapă, somnul n-o să-i priască. Dimpotrivă. I-ar putea fi chiar dăunător.

— *Andante molto mosso,* puişor !... Cu-cu !... Nu prea ai cultură muzicală puişor şi-ţi vîri nasul unde nu-ţi fierbe oala... Domnule plutonier cu îmbrăcămintea Bărdoi, pardon, fără ă, cu a, rectific, cu a nazal, Bardoi, Bar-doi ; ori Bardoa, aşa sună mai parizian, fii amabil şi pregăteşte o ceaşcă de cafea veritabilă pentru tînărul şi vigilentul nostru locotenent... Ehee ! Beethoven. *Andante molto mosso*, păpuşică. (El îşi întoarce scaunul cu spatele la zid, în aşa fel încît să-l pună pe căpitan între el şi fereastră, afară stau la pîndă Şurub, plutonierul Stănică şi doi soldaţi, dar, oricum, nu strică). Uite ce-i băiatule. Vezi-ţi de avioane şi lasă treburile administrative pe seama noastră. Am zis „a noastră". Atenţie. Aici e război, funcţionăm după imprevizibil, bolşevicii minează statul şi regalitatea, denigrează şi presupusa „afacere" a *Henschel*-ului cu saci de zahăr şi mosoraşe, o lămurim noi. N-a crăpat escadrila că i-a venit benzina cu trei ore mai tîrziu. Asta poţi să i-o spui comandantului tău fără grijă. Ştiţi să ciripiţi doar : benzină, benzină, muniţie, muniţie, păpică, păpică, decoraţii, decoraţii şi-atît. Că ne rupem şalele să vă cărăm tot ce vă trebuie cu nişte droaşte nenorocite, că...

— Mai ai ?

— Locotenente !...

— Nu știu cînd hienele de măsura ta au să ajungă în fața Curții Marțiale, eu însă, sînt sigur că am să fac tot posibilul să ajungeți acolo...

Un foc de pistol. Geamurile țăndări. Glonțul plesnește sec în tencuială. Din punctul de impact se scurge o șuviță subțire de mortar. Pași. Tropote. O somație. A doua somație. Altă somație.

— Pregătește-te, îi spune căpitanului de administrație... Și fă-ți rugăciunile, canalie.

Șurub îl îndeasă pe ușă, împungîndu-l cu țeava pistolului pe maistrul clasa a treia Mareș. Este ora 24.00 pe aerodromul de campanie al Corpului Aerian.

...Motocicleta răpăie vesel prin orașul inundat de lumina fragedă de aprilie. Fete, mereu perechi de fete pe trotuarele însorite, crestele înzăpezite, strălucitoare ale munților, cerul de-un albastru pur, fascinant, Veli Javorina fără cratere și fără morții Diviziei 10 infanterie, ei morții zac în gropile comune, ori în cimitirele cu cruci aliniate sobru, un lanț de cimitire militare de pe Carpați pînă-n Tatra și pe ei i-a convocat la Corp, probabil pentru afacerea aceea odioasă, se vorbește tot mai insistent că, printr-o complicitate sus pusă, s-a vîndut un tren întreg de benzină, și aici este ceva dincolo de cupiditatea iresponsabilă, este o dușmănie acră, o fărădelege acră, la raport s-a anunțat că mîine va fi convocată Curtea Marțială de front, conform normelor în vigoare pe timp de război.

Un colț. Motociclistul încetinește. Rîsete. Fete. Mereu fete. De ce numai fete ? O coadă de femei bătrîne, cu paltoane uzate, bătrîni în șoșoni, sprijiniți în bastoane, un sanitar care strigă.

— Următorul, vă rog frumos !

Oamenii aceia înțeleg, se pare că este zi de consultații pentru populația civilă la medicii Corpului Aerian. Viorele mov și ghiocei. Fetele aruncă în ataș viorele cu petale fine, catifelate, și ghiocei.

— Acum, atenție, spune Stăpînul. Vorbiți puțin, fiți reverențioși, ascultați și așteptați-mă... Mă duc să-mi fac hagialîcul... La 12.00 punct, în fața cabinetului.

Dispare într-unul din birourile din care intră și ies ofițeri superiori de stat major, administrație și tehnici. Primează stat-majoriștii. Cu eghileți galbeni, insigne, bărbierit la sînge, mirosind elevat a săpunuri de lux, faciesuri severe. Unii trec fără să-i vadă, alții îi privesc condescendent, toți sînt gravi, aferați, grăbiți, trîntesc ușile, duc dosare, strigă la furieri, se aude țăcănitul mașinilor de scris, coridorul școlii în care este cartiruit Corpul păstrează pe pereții cu uleiul scorojit, urme de sînge (a fost probabil un spital nemțesc aici, miroase încă puternic a iodoform). Planșe cu graminee și conifere. Îi atrage atenția o planșă de anatomie. Reprezintă clasica secțiune a unui corp uman, se văd intestinele, inima, sistemul circulator, planșa este mînjită cu ceva incert și într-un colț scrie cu caractere gotice, tremurate : „Hitler".

— Nu-i mai suport pe scribii ăștia grandomani, spune Șurub... Mă întorc la „fără cinci". Dacă e ceva, sînt aici, afară, în piață.

Își vîră mîinile în buzunarele cojocului. Pleacă legănîndu-se ostentativ.

Ascultase pe vremuri o alocuțiune-fulger, ținută de locotenent comandorul Nicolae Balotescu, profesor la S.O.Av. asupra „selectului corp al ofițerilor de stat-major" (atunci, în 1941, aviația avea doar 34 de ofițeri brevetați de stat-major la un efectiv de 3 000 ofițeri și 60 000 trupă). În general primii din promoție, mulți păstrîndu-și calitatea de zburători, regim de muncă copleșitor etc., etc. El era absolut de acord cu acea prelegere-fulger, cu o singură rezervă : transformarea brevetului de stat-major într-o cheie fermecată pentru confort, biroaș, furieri și aroganță disprețuitoare pentru combatantul de fiecare zi, adică pentru acela care, de fapt, face războiul aerian. Aaa, dacă ar fi la infanterie, cînd ofițerul de stat-major ia comanda batalionului și-l duce în foc... Mă rog. Își cere scuze în gînd vechiului său profesor pentru blasfemie și-l salută strict militar pe comandorul-aviator inginer Constantin Nicolau, comandant secund al Corpului Aerian, comandant al aviației de bombardament și

responsabil cu întregul material volant şi tehnic al Corpului.

— Dumneata eşti vînătorul ?

Comandantul secund este puţintel mai scund decît el şi-l priveşte cu un fel de bunăvoinţă maliţioasă. Aici nu poate sta decît drepţi, fără nici o ţîfnă. Comandorul Nicolau fusese sublocotenent de artilerie la 10 aprilie 1917, în iunie 1917 îşi luase brevetul nr. 74 de observator aerian şi în octombrie brevetul 270 de pilot. Luptase în escadrila F.7 la Nămoloasa şi Mărăşeşti ; în folosul Armatei IX rusă pe frontul bucovinean în cadrul escadrilei C.12 ; făcuse „Şcoala superioară de construcţii aeronautice şi mecanice" din Paris, care-l brevetase inginer în 1925, fusese ataşat aero în Franţa şi Anglia, era din Dămieneşti-Bacău, lucru care-i dădea o distincţie de hotnog de oaste moldovenească, lui îi plăcea comandantul secund, mai ales din seara aceea la Miskolc cînd îi povestise, lui Bîzu şi unor băieţi de la bombardament, episodul acela cutremurător de la Mărăşeşti, în primul război mondial. Se văd în marginea aerodromului cîteva sute de soldaţi sleiţi, bărboşi, care abia se tîrăsc. Era 1 august. Se află că sînt supravieţuitorii Diviziei 5 infanterie, retrasă de pe front pentru refacere. O goarnă. Infanteriştii aceia sleiţi, bărboşi, cei 300 din 5 000 cîţi luptaseră în contraatacurile acelea furibunde, cer să defileze în faţa echipajelor şi a avioanelor, drept mulţumire pentru sprijinul dat în lupte. 300 de martiri îşi îndreaptă trupurile istovite. Îşi aranjează ţinuta. Divizia 5 infanterie defilează. Marţial. Duce eternitatea pe baionetele păstrînd gustul sîngelui inamic. Raap. Raap. Raap !... Istoria !... Mărăşeşti ! Istorie !

— Domnule comandor, am onoarea să mă prezint, locotenent aviator Vornicu, din...

— A, da. Şi pentru una şi pentru alta. N-a venit încă generalul Jmacenko... Pînă atunci... Rahoveanu... Ţi-l las în primire.

— Domnule locotenent-comandor.

— Eu ! Ras, tuns şi frezat... Tare-mi pare bine, locotenente, că te văd !

Locotenent-comandorul zîmbeşte acid...

— Haide înăuntru să constaţi că m-am zaharisit de tot între hîrţoage.

Poartă ţinuta de campanie, fără nici o decoraţie, doar „cucul", îi spune că este în trecere şi intră într-o fostă sală de clasă unde sînt doi căpitani de stat-major şi unul tehnic...

Prezintă-te... Aşa...

Vraiuri de dosare. Hărţi. Trîmbe de raze pe deasupra porţiunii de geam vopsită alb.

— Sînt mulţumit de dumneata, locotenente... Spune-mi te rog tot ce ştii în legătură cu afacerea aceia odioasă. Dar absolut totul...

...Locotenent-comandorul pare jenat. Dă impresia că ar fi rudă cu toţi nenorociţii aceia, că dezonoarea lor este într-un fel dezonoarea lui (dintr-odată îşi dă seama că a venit de la Bucureşti pentru anchetă ; îi este scîrbă şi se ţine de rău că nu l-a ascultat pe Mizantrop : — nu te băga mă în căcat, ce eşti tu, poliţai ? ! Prea te bagi peste tot, dă-i în măsa, să se descurce singuri ! Adică laşitate comodă, adică unii să lupte, alţii să facă negustorie. Cu sîngele proştilor ! — Cum, mă, să nu mă bag, dacă am văzut cu ochii mei, ăştia îşi bat joc de uniformă, profită de foame mă, este monstruos ; — fac negoţ, îi priveşte ; — dacă te-ai cretinizat, rămîi acolo în cizmele tale şi taci ; — o să ţi-o tragă la mir, apărătorul creştinătăţii, şi atunci să te văd ce-ai să mai zici !). Le-au spus băieţii de la observaţie că pe Secicar l-au spînzurat hortyştii de picioare, l-au jupuit şi pielea i-au crucificat-o pe o uşă de biserică, în apropierea turlei-observator dărîmată de locotenentul Ionescu Jipa şi patrula lui. Ce i-a venit să se gîndească la Secicar ? De ce să fim jenaţi cînd descoperim un buboi purulent ? Îl extirpăm şi gata. Cunoaşte perfect trăsătura asta idealistă a locotenent-comandorului. Tot corpul ofiţeresc este impecabil, toţi cei mai mari în grad sînt intangibili, aviaţia este arma jertfei permanente şi conştiente... S-a mai schimbat şi locotenent-comandorul, pentru că mîrîie :

— Pentru fiecare pilot care zboară în misiune sînt treizeci de scribo-strategi... Au ieşit din toate cotloanele ministerului să-şi facă stagiul pe front... Cum pun mîna

pe-o „Virtute aeronautică", cum îşi fac coada colac... Şi-acum, negustoria asta împuţită...

Se deschide uşa ca smulsă de-o furtună. Se arată un căpitan-comandor înecat în eghileţi, furajere, cuci, cu pistolul la şold, cu cascheta în derivă. Parcă l-a mai văzut pe undeva, da, îl ştie, unul pe care l-a auzit reproducînd din memorie un întreg ordin de zi, cu pauză de respiraţie la puncte, Antonescu Marian, ori un nume asemănător... Urlă :

— Rahoveanu !

— Domnule căpitan-comandor, răspunde glacial locotenent-comandorul.

— Am auzit c-au venit botoşii ăia de la Grupul 9... Ăia cu delaţiunile... S-a dat în mă-sa aviaţia românească... În loc să-şi vadă de misiuni, se ţin de... se ţin de...

Căpitan-comadorul se-neacă.

— Cred că exageraţi. Dealtfel, ofiţerul care a descoperit banda de tîlhari este aici.

Înainte de a se putea prezenta, eghiletatul se repede în picaj.

— Ăsta este ? !... Ce e, mucosule, crezi că n-am altceva de lucru decît să ascult fantezismele tale poliţiste ? Rahoveanu ! Anchetă severă. Să mi-l scuturi pe mucos pînă-i sar toţi puricii din cojoc.

Locotenentul îşi scoate batista. I-o oferă căpitan-comandorului cu un gest prevenitor. În uşa fostei săli de clasă se văd cîteva capete.

— Ceee-i astaaa ?

— Aţi transpirat... Am onoarea să vă raportez că nu sînt surd. Şi că Grupul 9 vînătoare s-a bătut impecabil — vezi Ordinul de zi numărul 319 din 3.04.45 al Comandamentului suprem sovietic, Ordinul de zi 331 semnat tot de Mareşalul Stalin, în afară de Ordinul de zi al Ministrului de Război, ale Armatelor a 4-a şi 40 etc., etc. Vă rog să vă adresaţi unui pilot al acestei unităţi în cadrul prevăzut de regulamente.

— Ahaa ! Ţi s-a urcat democraţia la scăfîrlie, amice. Ei bine !... Un pahar cu apă.

— Planton ! Un pahar cu apă pentru domnul căpitan-comandor.

— Şcoala dumitale, Rahoveanu !

— Ați ghicit.

— Ei bine, domnilor... Vom vedea.

Iese țeapăn, congestionat, gata să explodeze.

— Se complică, spune locotenent-comandorul... Și-a ucis fratele, pilot de bombardament, supraîncărcîndu-i avionul cu „marfă" cumpărată pe un tren de benzină... Este în anchetă, are patroni suspuși și a trecut la faza „intimidare".

Asta este. Destinul lui ciufut în chip de Mefisto. Trebuia s-o știe. Mefisto proaspăt ras, în ținută elegantă de campanie, cu cizmă și pinten, surîzător și, ca întotdeauna, conspirativ.

— Scuipă-ți în sîn, locotenente, să te păzești de Satana... Am pentru tine trei volume de documente și fișe, clasa întîia... Apropo. N-ai văzut-o pe Augusta ? A venit la spitalul de la Lučenec, m-a rugat s-o aduc aici, pentru cîteva zile și poftim ! Nu s-ar putea spune că exulți de bucurie la vederea mea. Ce să-ți fac ? Asta este ! Am fost la Jmacenko, care mi-a cerut o recunoaștere îndepărtată... Nu da ochii peste cap, locotenente. Abia am început. Vine și Pipițu să-mi oficializeze rugămintea. O șansă la un milion, băiete. Să vezi din aer adîncimea frontului inamic pe cel puțin 200 de kilometri. Să-ți dai seama de ultimul efort al Germaniei lui Hitler, aici, în Boemia. Recunoaște-mi meritul de a te fi specializat eu în asemenea misiuni cheie. Am să te aștept pînă aterizezi... Am vorbit la telefon cu Dinescu. De la Arad. Ai tăi sînt bine cu toții. Ești de invidiat... Hei, Vitea. Poftim aici. Prezintă-te colonelului Vitea Malevski. Înseamnă că ne adunăm cu toții. Camaradul tău și comandantul escadrilei sînt instruiți alături... Domnilor...

Intră comandantul Corpului Aerian Român. Atletic, brunet, cu trăsături regulate de bărbat încă foarte tînăr și frumos (îi place expresia severă a generalului, expresie pe care-o dobîndesc oamenii obișnuiți să comande, generalul practică operele cu caracter cultural, la Turkeve eliberase două școli de servituțile războiului, le aprovizionase cu lemne, corpul didactic îi mulțumise public și copiii își văzuseră de carte), generalul îl lasă să se pre-

zinte şi-i acordă o primire de o cordialitate cenzurată, circumspectă. Este limpede, Mefisto îl scoate din nou din rutina binefăcătoare a aerodromului, ca să-l zvîrle în necunoscut, asociindu-şi, pentru treimea care-i va determina Destinul, pe generalul de escadră aviator Emanoil Ionescu şi pe colonelul sovietic Vitea Malevski, tip reflexiv, cu ochi foarte albaştri şi cu ceva de copil bun şi îngăduitor, aşa cum sînt de obicei bărbaţii foarte voinici. Deocamdată nu mai intră nimeni în această fostă cancelarie didactică. Îşi spune că destinul subalternilor în război se leagă de comandanţi şi nu de puţine ori el s-a întrebat dacă aceştia văd întotdeauna limpede gravitatea unică pe care-o implică actul de comandă şi mai ales responsabilitatea acestui act. Dacă nu cumva actul de comandă şi ordinul fiind elemente curente şi de structură ale armatei, nu se degradează printr-o folosire cotidiană, aplicîndu-se deopotrivă mizeriilor inerente vieţii în mari comunităţi, ca şi acelor momente unice, definitive, cînd li se cere oamenilor să renunţe conştient la cel mai de preţ bun al lor, viaţa. „Cum îl vezi pe Mefisto, cum devii filozof", îşi spune. S-au întîmplat atîtea în atît de scurt timp, încît nimic nu s-a stratificat în conştiinţa lui. Nimic n-a avut vreme să devină concluzie, ori măcar premiză a minutului următor. A zilei de mîine. A atitudinii de mîine, ca să nu vorbească de un viitor puţintel mai îndepărtat, lucru cu totul hazardat în situaţia lui de pilot de război. Ceva esenţial se întîmplă în afara lui. În afara frontului. În afara războiului acestuia uriaş. Acolo în ţară, unde tovarăşul Antoniu trăsese cu sete brazda aceea untoasă şi sinuoasă, gestul i se păruse simbolic, acasă unde domnul Jean Manolescu-Barboşi, specialist în „cocoşei", „jubiliare" şi pietre preţioase era în confrerie cu un necunoscut, specialist în „uleiuri grafitate de avion" şi în toate celelalte, probabil un nou mod de a fi, în timp ce ei se băteau pentru un ideal abstract „Patria" şi căpitanul de administraţie *„andante molto mosso, puişor"*, în reţea cu negustorii în uniformă, chestiunea i se pare de-a dreptul monstruoasă. De atunci este bolnav. Se tîrăşte bolnav de o lepră interioară care-l macină şi-l scîrbeşte şi uite că generalul nu este tulburat, sau nu pare tulburat, cu toate că se aude că va fi schimbat de la

comanda Corpului, tocmai acum, cînd se întrezăreşte victoria şi... Şi ce ?... Căpitan-comandorul acela se repezise la el gata să-l sfîşie, parcă el ar fi vinovat că la Corpul Aerian există o reţea de negustori oneroşi, lucrurile astea nu se spun tare şi mai ales în public, trece peste gloanţele trase asupra lui în cantonament, astea toate ţin de zone subterane, scabroase, josnice ; dar de ce Corpul 7 armată al generalului Şova a fost scos din inima Budapestei cu puţin timp înainte de victorie ? asta îi aminteşte de bătălia pentru Rahova în războiul independenţei, l-a şocat profund, l-a durut crîncen pentru căpitan şi cei 25 ; discutase cu Mişa Cerednikov, sovieticii nu sînt protocolari, n-au nimic dintr-o ierarhie cataleptică, sacrosanctă, imuabilă, asta cucereşte şi Mişa i-o spusese franc „pînă acum am plătit noi, este rîndul să mai plătiţi şi voi, pe urmă nu uita cu ce forţe participaţi voi la război, cu ce forţe participăm noi, aşa că «liocicule» : înainte şi nu te mai uita înapoi". Mişa lărgise sfera discuţiei. Ajunsese la politică. Un frate luptase şi pierise în Spania, în 1937 : „Pentru o idee politică, aviatorule. Comunismul... Nu vrem să-l impunem nimănui, dar acolo unde popoarele îl vor, le sprijinim în dorinţa lor... De la Marx şi Engels, a devenit o doctrină socială activă. Care fascinează. Tu nu eşti comunist ?" „Nu !" „Cînd ai să ne cunoşti mai bine, ai să devii. Pe noi şi pe comuniştii voştri". Înainte de Mişa Cerednikov îl întîlnise pe maiorul Mihai Burcea din divizia „Tudor Vladimirescu". Maiorul era ofiţer politic, locţiitor politic al comandantului regimentului 1 infanterie, formulă nouă, neîntîlnită în armată, luptase în Spania pentru Republica spaniolă, de fapt pentru ideea care se opunea fascismului, fratele maiorului, Costache Burcea murise acolo, lovit de un glonţ în frunte, maiorul fusese rănit grav de două ori, prezenţa lui nu era conjuncturală la Divizia „Tudor Vladimirescu", ea reprezenta un ideal de-o viaţă şi expresia „ideologică" a unei clase, clasa muncitoare, era absolut neverosimil să vorbească unui maior, fost muncitor ceferist ; dar maiorul avea ceva fascinant în credinţa adîncă cu care-şi mărturisea idealurile politice şi sociale şi-i spusese : „Dumneavoastră, aviatorii şi marinarii, ar trebui să fiţi cei mai revoluţionari. Noaptea asta este prea scurtă, eu nu vreau să te

îndoctrinez ; dar ai să te îndoctrinezi singur şi-atunci, dacă ne vom mai întîlni după război"...

— Făceţi-vă lejeri, domnilor, spune generalul. Domnule general Florescu, vă rog precizaţi-ne misiunea pe care aliaţii o aşteaptă de la noi.

Mefisto-Florescu desfăşoară pe masă harta pe care-o oferă colonelului Vitea Malevski. Deocamdată el nu ştie exact ce rol joacă Mefisto-Florescu în război, probabil se ocupă cu informaţiile şi contrainformaţiile şi nu numai cu atît ; dar ştie exact ce rol joacă şi a jucat în viaţa lui. Îl iubeşte cu o dragoste acidă, dacă poate exista aşa ceva, şi în modul cel mai exact îi este recunoscător. Trece peste sentimentul spontan de opoziţie la noutatea şi ineditul situaţiei şi brusc are revelaţia întregului ; un fel de a spune întreg, fiindcă el este totuşi limitat la Armata 1 română, Armata 4 română, Armata 40 sovietică şi Grupul 53 armate sovietic. Adică vede la hartă direcţiile de ofensivă ale acestor Armate, avînd la flancul stîng, adică pe valea Moravei, Grupul 53 de armate sovietic, Armata 1 română în Carpaţii Albi, între Vah şi Morava, Armata 40 sovietică, Armata 4 română în munţii Tatra Mare şi la dreapta ei Corpul cehoslovac.

Zburase de zeci de ori, în zeci de misiuni limitate. Însoţirea bombardierelor la Tisovač. Atac la sol, Sása. Însoţirea asalt-picajului şi atac la sol Altsohl, sau Neusohl. Ori participarea aceea afectivă la epopeea trupelor terestre : *21 martie 1945.* Caporalul Călugăru M. Petre, şofer pe un Horsch al companiei auto cartier al Armatei 4, îl duce pe generalul sovietic Kudriakov în linia întîia la Banská Bystrica. Maşina prinsă într-un bombardament de artilerie şi aruncătoare. Generalul ordonă adăpostirea. Este rănit grav de o schijă de aruncător. Caporalul urcă la volan. Trece cu viteză maximă prin baraj. Îl duce pe general la spitalul din Zvolen, unde este salvat de la moarte. *18 decembrie 1944.* Căpitanul Paulopol Dumitru, comandant de batalion, regimentul 15 infanterie, cucereşte un grup de case la Perin, avînd la flancuri două batalioane sovietice. Primeşte contraatacul inamic pînă la baionetă şi grenadă, cade rănit grav în lupta corp la corp. *26 martie 1945,* ora 16. La doi kilometri de Banská Bystrica, rănit generalul de corp de armată Nicolae Dăs-

călescu. Incredibil. Comandantul unei Armate, rănit în primele linii de explozia unei bombe de aruncător. Mereu și mereu ideea care dinamizează pe luptători. Bîzu și Dîrjan în luptă cu patru Focke Wulff-uri 190 „nas lung" și patru Ghe-uri. Opt contra doi, tot în luptele pentru Banská Bystrica, cînd Bîzu doboară un F.W. și cade Dîrjan, fiul unui soldat și el căzut în cel dintîi război mondial. Biografii de război. Mereu biografii de război. „Dragă băiatule, să știi că nu-ți ridică nimeni monument dacă dai buzna peste un tanc. În general drăcia nu este comestibilă, o bucată cu care te-neci și este inutil să-ți explic că pușcociul cu care tragi abia-i scarpină cuirasa", lecție de atac la sol ținută de Strateg, oficiind cu aer sacerdotal la pregătirea misiunii. Vede frontul Armatelor, dincolo de acest front dispozitivul inamic și dincolo de dispozitivul inamic, cîteva zone încercuite cu albastru, în care se înfig săgeți, pe coada de cometă a cărora sînt trecute grupări de cifre și litere. Cercurile albastre, probabil zonele de concentrare ale inamicului, descoperite de cercetarea strategică — băieții de la *Ju 88* — un tablou larg, munți, văi, rîuri, căi ferate, gări, un popor întreg acolo, de veacuri și peste el acest război.

— În mare, o recunoaștere. În zona aceasta.

Mefisto acoperă ferm, cu palma, valea Moravei de nord, Carpații Albi, Biele Karpaty, munții Javorniky, pînă la Olomouc.

— Avem informații că aici, la Přerov, inamicul concentrează trupe, mai ales blindate, care vin de la Olomouc, Brno și mai de departe, de la Pardubice și Jihlava. Este clar că vor să se apere pe Carpații Albi și să închidă valea Moravei. Přerovul, nod strategic de cale ferată, uite aici, locotenente, patru linii principale de cale ferată. Nemții îi interzic cu vînătoarea de la Prostějov... Trebuie să străpungi, să vezi și să raportezi. Se pare că aliații noștri găsesc esențial acest lucru.

— Dacă nu-i ajunge benzina ? Ori este silit să aterizeze, ori să sară cu parașuta ? întreabă comandantul Corpului Aerian, aducînd discuția la termenii ei aviatici.

— Neplăcut ! Hm !... În cazul cînd... Ai datoria să ajungi aici ! Ca să ajungi aici, coechipierul tău va ateriza

unde te vei afla, cu un Fiesseler, şi te va ridica din teritoriul inamic. Vei fi prevăzut cu un emiţător pe care-l aduc sovieticii. Esenţial este să pătrunzi. Să treci de vînătoarea inamică, care execută interdicţia printr-o permanenţă în aer, de valoarea unei patrule. După interceptările radio, vînătorii inamici sînt sub ordinele căpitanului Harttmann. Un as.

Colonelul Vitea Malevski se uită la ceas, zîmbeşte, de afară se aud paşi, deschide uşa şi în cancelaria didactică improvizată în sală de operaţii intră un general sovietic de talie mijlocie, bine legat, cu o scurtă din piele lucioasă, prevăzută cu epoleţi de fir. Poartă căciulă înaltă, din miel brumăriu. Este însoţit de un maior înalt, zvelt, cu privirea opacă. Maiorul ştie destul de bine românește, joacă rolul de traducător şi după cîte se pare, este ofiţerul de legătură al Armatei 40 cu Corpul Aerian. Trei generali şi un locotenent. Raport de forţe zdrobitor.

Generalul sovietic este perfect stăpînit, comandantul Corpului surîzător, Mefisto arborează figură de carbonar şi-i face cu ochiul. A fost introdus în joc şi Stăpînul. Desigur arţagul lui războinic este prezent, aici se află printre marii regizori, nimeni nu trebuie să-i facă o lecţie de patriotism şi lucrurile au ieşit singure din făgaşul lor provincial, fără ca asta să-i ucidă întrebările. În ce măsură mîine, ori peste un an, ori peste zece, generalul F. F. Jmacenko îşi va aduce aminte de clipa asta cînd îl priveşte în ochi, îi strînge umerii şi-i spune *„haraşo istribitili“*, sau ceva asemănător, în ce măsură îşi va aduce aminte de clipă comandantului Corpului, ori Mefisto, desigur nu o aducere aminte sentimentală, ci acea aducere aminte care cimentează istoria, care generează adevărul şi o dată cu el, obligaţiile faţă de cei care l-au înfăptuit ? Cam mult pentru un locotenent aviator. Îţi faci datoria şi perspectiva ta este a clipei. Atît. Generalul sovietic le transmtie aviatorilor rugămintea lui, care prin gura lui *„gospodin jenieral“* probabil se va transforma într-un ordin sacru, rugămintea de a nu sufla nici o vorbă despre ceea ce s-a discutat şi se discută aici. El apreciază Corpul Aerian, dealtfel aprecierea mareşalului Stalin din

ordinele de zi 329 şi 331, ca şi salvele de artilerie trase la Moscova şi în cinstea aviatorilor români, sînt mai mult decît edificatoare. „Aici s-a cimentat prin sîngele vărsat în comun, o frăţie de arme veşnică". În numele acestei frăţii cere el această misiune, pentru că este de importanţă capitală să ştie încotro sînt dirijate întăririle aduse de nemţi la Preřov. Spre Lipnik, Hranice, Val Mezurici, deci spre nord ; ori spre sud, pe linia ferată Napejadla-Uh. Hradiste ? Trebuiesc explorate comunicaţiile Uh. Hradiste-Uh. Brod-Bilniče şi pasul Vlara mai ales, pentru că este comunicaţia cea mai directă cu Trencin. De fapt se lucrează la hartă. Pe măsură ce generalul sovietic îşi numeşte obiectivele, Stăpînul i le trece pe harta de navigaţie şi el înţelege ideea operativă a generalului în scurtă din piele, teama lui de a-şi vedea aripile ameninţate în Valea Vahului, necesitatea imperioasă de a trimite avioanele Corpului să distrugă gările, nodurile de cale ferată şi comunicaţiile din spatele Carpaţilor Albi, ca să-şi asigure mînă liberă în ofensiva pentru cursul superior al Vahului. Revede unităţile Armatelor 4, 1 şi 40 mărşăluind după bătălia pentru eliberarea oraşelor Kremniče şi Prievidze — bătălii care au adus cele două ordine de zi ale Comandamentului suprem sovietic, le revede şuvoind pe valea Nitrei spre sud, ori spre nord, către Rajac şi Turc. Sv. Martin şi-n forul lui intim, acolo unde nu te poţi minţi pe tine însuţi, îl înţelege exact pe acest general cu riduri adînci la colţul ochilor, care vrea să piseze rezervele nemţilor şi să-şi cruţe soldaţii.

Generalul Jmacenko îl ia din nou de umeri. Îl priveşte în lumini.

— Fiţi fără grijă, raportează... Misiunea va fi executată întocmai.

Sovieticul îşi manifestă dorinţa să vorbească comandantului Corpului, Mefisto spune că pregătirea de amănunt a pilotului o va face el, împreună cu colonelul Vitea Malevski.

— Cînd doreşte domnia voastră să aibă rezultatul cercetării ? întreabă Pipiţu.

— Acum, răspunde simplu Jmacenko.

— În general, emisia se face între orele 02.30—03.00, cînd transmit nemţii, ori în timpul luptelor, cînd, de asemenea, se transmite mult de ambele părţi ale frontului. Datele pe care le recepţionăm sînt de-o exactitate matematică. Pînă la pluton şi car de luptă. Ca să faci asta, trebuie să fii în imediată apropiere a obiectivului. Să numeri. Să asculţi, ori să sustragi documente. Postul se menţine în faţa Armatei 4 române, armonizîndu-şi mişcarea cu mişcarea Armatei. Nici noi, nici Armata 1 nu avem dincolo de linii o misiune ordonată. Am convenit să numim „Agentul x", acest informator preţios şi să nu emitem nici o ipoteză asupra proveniencei lui.

Mefisto îl strînge de braţ conspirativ.

— Sîntem circumspecţi, verificăm informaţiile prin aviaţie atunci cînd putem şi, în general, comanda Armatei ţine cont de aceste informaţii pe care le transmite Corpului Aerian. În urma lor s-a putut ataca eficient cu asaltpicajul aglomerarea de trupe din gara Turc. Sv. Martin. Surprinzător este că de cîteva zile informaţiile sosesc din regiunea pasului Vlara. Aşa se face că de curînd Grupul 1 bombardament greu a putut, cu toate condiţiile meteo grele, să atace gara Uherski Brod plină de trupe... Uitaţi-vă pe hartă. Omul nostru s-a mişcat cu o viteză neînchipuită pentru condiţiile terenului şi ale teritoriului inamic. Aş putea spune că a făcut o minune.

— Ce legătură are acest „Agent x", cu misiunea mea ?

— Încet locotenente ! spune Mefisto.

Deocamdată tipul îi este perfect indiferent. De aici. Dar din carlingă ? Pasul Vlara ?

— Bănuiţi că ar putea fi din armata germană ?

— Nu.

— Dintre partizanii slovaci, ori cehi ? Vreun român căzut prizonier, evadat şi ajuns la partizani ?

— Dacă n-am fi recepţionat de două ori informaţii transmise în cea mai curată limbă franceză, aş zice da... Oricum, nu strică să ştiţi că în regiunea pasului Vlara, între Bilnice-Bojkovice-Val. Klobonky şi Nemsova se găseşte un „Agent x" necunoscut nouă, prieten nouă, de-o promptitudine exemplară, căruia îi cerem pînă şi informaţii meteorologice.

Maiorul din B2-ul Armatei 4 zîmbeşte.

— I-aţi cerut şi acum ?

— Da. La dorinţa Corpului Aerian. Pe tot lanţul Carpaţilor Albi, plafon la înălţimea crestelor. În pasul Vlara, furtună de zăpadă. Partizanii cehoslovaci semnalează lapoviţă pe versantul vestic al munţilor Javornik şi Jablunka. Sper ca informaţiile noastre să vă fie de folos. Am terminat, domnule general.

Maiorul de infanterie, probabil un oltean după debitul verbal şi mobilitatea inteligenţei, scund, bine legat, vîrît în cizme pînă la genunchi, îşi ia pistolul-mitralieră, salută şi pleacă. Rămîne singur cu Mefisto. Pe un scaun emiţătorul, dat de colonelul sovietic, vîrît într-un sac verde prevăzut cu centuri ; ca un fel de raniţă minusculă, pe care va fi obligat s-o poarte la piept, pe tot parcursul. Ştie tot. Adică a memorat totul. Zonele în care acţionează Corpul cehoslovac. Zonele unde acţionează partizani. Zonele în care există elemente sovietice de cercetare terestră. Lungimile de undă pentru Armata 40, Armatele 4 şi 1, în ipoteza că va fi silit să aterizeze în fîşia lor de ofensivă, pentru Corpul Aerian. Lungimea de undă pentru „Agentul x" care va fi prevenit. Itinerariul. Punctul de ieşire, ora şi minutul : 13,20. Punctul de intrare în zona amică. Ora aproximativă : 15,10, adică la limita extremă de benzină. Mefisto se pleacă deasupra hărţii. Este îngrijorat vizibil. Vorbeşte fără să-l privească. Parcă vorbeşte hărţii. Formelor acelora convenţionale, colorate cu verde — văile apelor — şi cu tente maronii — munţii. A început să-l cunoască pe Mefisto. Doamne, la ce distanţă astronomică în timp se găseşte întîlnirea lor de la familia Fulea. Ori de la cula din Bucureşti ! Ori de la Divizia 4, pe Tisa ! Ce evenimente îndesate în acest spaţiu de timp ? ! Mefisto mormăie. Spune că atît Jmacenko cît şi Pipiţu mizează pe timpul nefavorabil zborului, să-l împingă pe el pe sub nasul vînătorilor nemţi, dacă aceia sînt atît de zeloşi să zboare pe o vreme ca asta. (Aici e soare, frumos, senin, s-ar putea ca buletinul meteo al „Agentului x" să nu mai corespundă realităţii. Este vechi totuşi de două sau trei ore.) Dacă buletinul corespunde cu starea reală a timpului chestia devine nostimă. Furtună de zăpadă în munţi necunoscuţi, tu fiind obligat să zbori sub nori, în lungul unei văi, cu

550 pe oră. Nu la asta trebuie să se gîndească. La altceva. La toate amănuntele. Dar absolut la toate). Dintr-odată glasul lui Mefisto îi pătrunde cuirasa în care se blindase atunci, după convalescența lui cu Augusta. El știe brusc că prin Mefisto ieșise din rutina subalternă și, într-un fel esențial pentru el însuși, întîlnise evenimentul istoric, determinant, evenimentul care caracterizează și dimensionează. Acum nu se întîmpla același lucru ? Mefisto spune, adresîndu-se desigur hărții, că de fapt prezența lui aici se explică prin necesitatea de a-l recupera foarte curînd pe misteriosul „X".

— Îl cunoști, ai zburat cu el, „X" este o excepție, băieții de aici nu știu și nu trebuie să știe, a fost parașutat acolo acum două luni, i se pierduse urma, apariția lui m-a adus aici, acolo lucrurile sînt complicate, există o influență puternică a celor trecuți la Aliații occidentali fie direct, fie prin România ; există desigur și o influență preponderent sovietică, există pînă și un detașament de partizani francezi, foști prizonieri de război evadați de la Budapesta, o poveste foarte misterioasă.

Și, fără ca pilotul să altereze cu nimic misiunea principală, el îl roagă confidențial să reintre în liniile amice survolînd foarte jos pasul Vlara. Să recunoască pe malul stîng al Vahului, la circa 6 kilometri nord est de Dubnice, o pantă-tăpșan marcată de trei molizi uriași. Să vadă dacă acolo pot ateriza două Fiesselere, nu unul cum s-a preconizat, dar mai ales dacă ele pot decola, încărcate să zicem cu cîte patru pasageri fiecare, în afară de pilot.

— Locotenente, este o misiune de mare importanță, desigur nu ține de spectaculosul unei mari ofensive, dar ține esențial de război. Ești mut ca Sfinxul. Asta este rugămintea mea. Directă. Oricum, dacă rămîi în pană seacă de benzină, caută să rămîi în partea de est a pasului Vlara, satul Nemsova. Repetă. Nemsova. Pentru cazul extrem.

— Și tăpșanul circa 6 kilometri nord-est Dubnice (înseamnă pe hartă, calculează rapid capul compas de la Dubnice și timpul de zbor — 50 secunde, trece pe fișa de zbor situația pentru două Fiesselere cu cîte doi pasageri în plus peste normal.)

— Asta este și...

— Sfinx.
— Unde este Augusta ?
— Vă va conduce Șurub...
— Ca între bărbați. Într-un fel îi sînt tutore.
— Imposibil de precizat, domnule general.
— Bănuiam. Antropofagi... Da ! Poftiți domnilor. Din punctul nostru de vedere, lumină verde.

Intră Pipițu, Stăpînul și un locotenent fără palma stîngă, cu ciompul învelit în piele neagră. Stăpînul expune planul misiunii. Pe etape. Predă aghiotantului o fișă conținînd codul stabilit pentru blindate, artilerie, trenuri, coloane motomecanizate. Termenii exacți ai limbajului militar circumscriu, definesc și hotărăsc destinul fiecărui minut pe care-l are de trăit de acum și pînă în clipa aterizării. Totul se încheagă cu o forță necunoscută încă. O forță tiranică, de o duplicitate evidentă. Pe de-o parte tirania unui traseu determinat, a unor comunicări exacte, pe de alta farmecul covîrșitor al responsabilității totale, al inițiativei totale. Generalul ordonă ofițerului adjutant ca echipajele de la 8 asalt-picaj și cele de la Ju 88 să intre în alarmă cu plinul de bombe și muniție.

— Acolo unde găsești aglomerări masive și plafon, comunică și cere misiune. Tinere...

— Am înțeles, domnule general.

Pipițu se abține de la discurs. Vine la el. Îl îmbrățișează. Spune „aprob măsurile luate". Mefisto îi strînge mîna. „Pe curînd, locotenente", spune. Iese cu Pipițu. El rămîne în poziția de drepți. De ce-ar minți ? Într-un fel cu totul propriu și concret, se simte copleșit de emoție.

Soare. Aer fluid. Ilie pe antena unui Stuka ce poartă numărul 2.

— Nu vă urcați ca-n căruță !

Eternul refren al bătrînului maistru lucid.

— Feriți voleții... Nici măcar n-ați controlat avionul.
— Ai făcut-o dumneata pentru mine.
— Sigur... L-am controlat eu.
— Nu prea ești bine dispus, nea Bujie.
— Trebuia să vă raportez ?... Ce misiune este asta ?... Ne jucăm de-a misiunile ? Vedeți maneta. Merge greu la primul prag... Parcă sînteți parașutist, nu vînător...

Motocicleta. Stăpînul... Se urcă pe plan. Îi ajută să-şi lege chingile.

— Dacă ai nevoie de viteză, lucrează cu radiatoarele. Nu te lăsa angajat în luptă. Auzi ? Îţi ordon să nu te laşi angajat în luptă. Chiar dacă întîlneşti o ţintă aeriană sută la sută sigură. Repetă ordinul...

Repetă ordinul cu un fel de ranchiună mormăită. Vrea să fie singur. Prezenţa lui Mefisto i-a deschis brusc lumea din culise. De dincolo de fîşia de ofensivă, de eroii lumii văzute, de pregătirile de artilerie, atacuri, contraatacuri, vînătoare liberă, grenade, ura, strîngerea morţilor, îngroparea morţilor, ordine de zi, concluzii ale Marelui Stat-Major.

— Te aranjează misiunea, locotenente ?

— Vă mulţumesc, domnule căpitan.

— Nu-ţi cer decît corectitudine şi exactitate, fără aventură şi risc inutil... Haide. E vremea.

— Sînt gata, domnule căpitan.

— Drum bun !

— Am onoare să vă salut.

Închide cupola. Deasupra, cerul. Albastru. Pur. Imaculat. Augusta... Servanţii la bendix. Trage de starter. O tură, două, trei, elicea se roteşte opintit, nor de fum alburiu pe eşapamente, explozii neregulate, izbucnire intempestivă de forţă mecanică. Vibraţia planurilor. A carlingii. Clipa cînd el nu este încă „6 roşu" şi cînd „6 roşu" nu este decît o maşină suplă, aerodinamică, vibrîndă.

Carlinga îngustă devine singurul lui univers. Dincolo de ea, lumea. Lumea care-şi pierde conturele. O siluetă fermă : Stăpînul. Alta cocîrjată în salopetă : Nea Bujie. Munţi. Oraşul. Cerul. A trecut de la condiţia lui terestră, la condiţia lui esenţială. Se regăseşte. Palonierele vibrează şi vibraţia lor se comunică tălpilor. Nu există nici o delimitare între picioarele lui şi între organele metalice ale avionului. Motor în plin. Superb. Forţa. Uriaşă. Copleşitoare. „6 roşu" se smulge pe sine din condiţiile inerţiei. Reduce gazul. „6 roşu" ronrăie bonom. Prelungeşte o microsecundă şederea lui pe solul acestei ţări. Gata. Face semn să se ridice calele. Stăpînul filează aerodromul cu motocicleta ; spre staţia de radio. Rulează legănat spre

start. Metamorfoza a avut loc, fără s-o perceapă. Osmoza s-a întîmplat, fără s-o delimiteze. Condiţia lui umană s-a modificat fără nici o împotrivire. Gîndeşte prin necesităţile lui „6 roşu". Va fi totdeauna aşa ? Rulează cu motor. A întîrziat 30 de secunde. Glasul Stăpînului în căşti :

— Gata ?

— Gata, domnule căpitan.

— Decolează !

Pune motor. Marginile aerodromului ţîşnesc înspre înapoi. Inerţia îl înfundă în scaun. Raniţa cu aparatul radio îi apasă pieptul. Avioanele Grupului defilează fulgerător în vîrful planului drept. Un bont. S-a desprins. Comanda trenului. Radiatoarele pe automat. Pluteşte. Palier prelungit. Ocoleşte oraşul jos, sub nivelul plopilor.

— Transmite cînd ajungi la punctul zero, îi spune Stăpînul în căşti.

— Am înţeles, răspunde.

Singur. Senzaţie stranie. Nimeni în stînga. Nimeni în dreapta. Nimeni din escadrilă nu ştie încă nimic.

Turla bisericii. Soarele din spate îi aleargă umbra pe pămîntul înverzit sporadic. Zboară la vedere, la rasul sălciilor de pe Vah.

Zborul

Soare. Baie de soare, de lumină transparentă, infuzie de lumină sonoră, albastră. Sălcii înflorite. Mesteceni albi. Virează pe dreapta. Sare coastele Inoveč să intre pe valea Nitrei. Prievidza. Răscolită de proiectile. Unii trăiesc în vorbe. În vorbe despre vorbe. Ei trăiesc în fapte. Fapte care prin însumare fac istorie. Îi este limpede acest lucru. De asta îl și iubește pe Mefisto. I-a deschis ochii. Nu vrea să fie ipocrit. Fapta, peripeția faptei, a devenit a doua natură. Minte. A devenit natura lui primordială. Trăiește pentru fapta de arme. Dincolo de aventură. În esențial. Războiul, jos, la o sută de metri sub el. Cratere. Unul lîngă altul. Pe fundul lor sclipind lucie, apa. Femei. Bărbați. Soldați. Camioane. Se cară și se îngroapă morții. Turla bisericii cu acoperișul smuls. Case cenușii sub olane acoperite cu mușchi. Ziduri ciuruite. Femei care privesc avionul cu mîna streașină. Imaginile i se rulează pe retină, rapid. Boostul, normal. Temperaturile, normale. În stînga, nimeni. În dreapta, nimeni. Senzația de gol. De fapt trebuie să piloteze. În față și în stînga se văd crestele înzăpezite. Mala Fatra. În dreapta, Velka Fatra. Ia înălțime. Sare în dreapta vîrfului Sokol, din valea Nitrei în valea Turiečului. O coloană sovietică de artilerie. Cîțiva servanți sar din camioane. Ofițerul din camionul cap de coloană agită o batistă albă... Leagănă avionul pe aripi. A trecut.

În stînga, munți. În dreapta, munți. Dedesubt apa. Sclipește între maluri. Între arini înverziți. Duce la vale legendele acestei țări pline de munți. Prea mulți munți. Eterul, totdeauna plin de ordine, de chemări, de comunicări cifrate, tace. Cu tot zgomotul puternic al motorului, tăcerea asta neobișnuită și stranie intră în el neliniștitoare... Românii. Tresare... În curți. În luncă. Cai la păscut. Furgoane. O coloană camuflată într-o viroagă. Capele zvîrlite în aer. Căști lucind. Se leagănă pe aripi. Mereu... Urcă spre valea Vahului superior. Vînători de munte. Gol. Pustiu. Îl izbește pustiul. Nimeni în stînga. Nimeni în dreapta. Probabil există o psihopatologie a

singurătății. Cerul albastru catifelat. Transparent. Undeva, spre vîrful Klak, nori. Le vede umbrele lunecînd pașnic peste pădurile de molid. Augusta. Același joc de dragoste, nebun, de-a lungul nopții, neistovit și nefinalizat, de-o perversitate care-l amețește și-l înrobește, precedat de cursuri savante de educația sexelor. „Don Juan de Jidovin ot Bîrzava, actul este la îndemîna oricărui acefal ; ori a oricărei cretine. Jocul însă"... „Pedeapsa pentru brutalitatea mea din apă, de atunci". „Nu fii prost. Suprema răsplată"... Ce nebunie.

„Sugi benzina ca un leu, bătrîne", îi spune lui „6 roșu" și se bucură de fluxul benzinei de la rezervoarele suplimentare, prin tubul de control din sticlă.

Nu-i place să zboare cu rezervoare suplimentare. Avionul are inerții în plus. Îl strînge casca. Casca de zbor din plasă, care nu l-a strîns niciodată. Îl incomodează cojocul de zbor. Îl sîcîie hamurile parașutei. Dedesubt, pustiu... Nu. Urme de șenile. O vale laterală. Tancuri. Stubniavske Teplice. Războiul. În pustiul înfipt prin curți. Pe străzi. O santinelă. Alta... Români. Îi simte pe comunicațiile laterale. Sub molizi... Mulți... „Nene locotenente fă propagandă acolo... Nene locotenente vino să vezi cum facem istoria". ...*Hallo Baby mademoiselle !*... Jean Manolescu-Barboși... Aur. Contesinele, diademe... *Andante molto mosso,* puișor ! Cu-cu ! Beethoven. Munții. Enormi. Sumbri. Cei de jos în fața munților. Infanteria. Artileria. Vînătorii de munte. Munții în tot orizontul. Un univers cu munți. Diviziile absorbite de acest spațiu gigantic. Obligate să-l domine. Să-l stăpînească. Universul cu munți. Inamicul cu forța lui de foc. O disproporție cumplită... Un nor, deasupra, cu baza cenușie. *Cumulus castelatus,* gigant, singuratic. Jos, o autoșenilletă. Probabil o siguranță de vîrf. Simte material singurătatea și incertitudinea care preced zona de contact. Ori țara nimănui. Pustiu. Ora 13,25.

Cumpăna apelor. Trei vînători de munte lîngă o pușcă mitralieră. Îi vede într-o fulgerare. Zboară la rasul vîrfurilor de molid. Trei vînători de munte culcați lîngă pușca mitralieră, după un trunchi căzut în curmezișul unei înălțimi care domină versantul celălalt al cumpenei apelor. O autoșenilletă cu crucea neagră pe blindaj, vîrîtă într-un

lăstăriș. Omul din turelă rămîne surprins, cu binoclul în dreptul pieptului. Pică. În stînga, munți. În dreapta munți. Este la „ei". Nu simplu la „nemți" cum a fost în cel dintîi război mondial. Și atunci ajunseseră la Focșani. La Mărășești. Este la hitleriști. Într-o misiune cerută nu de aliatul rus. De aliatul sovietic. Deci, politica. Viteza se striveşte de parbriz. Trece din zona alpină, molizi și zăpezi, în zona sălciilor înflorite. Trei motociclete cu ataș. Fasciștii. Sînt oare fasciști ? Nu schițează un singur gest de surprindere. Soldați vechi. Ori poate obosiți. Ori poate indiferenți. Turle. Clopotnițe. Trupe. Se relaxează. Sensul zborului izolat devine imediat și palpabil. Peisajul are scop și finalitate. Zboară la inamic. Aparent, nu s-a schimbat nimic de jur împrejur. Doar uniformele soldaților. Munți, cer senin, ici, colo cîte-un nor, baie de lumină transparentă. Destinul. Aici în carlingă. Boostul normal. 3250 ture pe minut. Temperaturile normale... Destinul lui care pătrunde cu 550 pe oră în prezentul devenit mereu trecut, în prezentul metamorfozat clipă de clipă în viitor. Știe că se multiplică pe sine cu pătratul vitezei indicate de vitezometru.

A trăit 24 de ani, a învățat să zboare dintr-o foame ascunsă de spațiu liber, de libertate absolută, a căzut, a fost doborît, ciuruit, a zburat iarăși, a iubit, a visat, pentru secundele, minutele care se derulează în kilometri înghițiți, în geografie absorbită, lăcomia asta nesătulă de spațiu, lăcomia asta de a vedea și înțelege și interpreta exact pentru misiunea asta unică care-l pune față în față cu el însuși, cu toate latențele lui ascunse ; ori bănuite, ori numai de el întrevăzute, totul pentru misiunea care se leagă prin comunicații radio de la el la „Pajura" și de-acolo prin toate mijloacele disponibile de comandamente de Corp, și divizii, și regimente, de batalioane, divizioane și companii, misiune ale cărei date se vor închega într-un plan unic, într-o idee operativă monolit, tradusă printr-o infinitate de mișcări inteligente, articulate pe spațiul a patru Armate, ca apoi să fie transformată în forță de izbire, în salve de arme automate, în tirul puștilor și al pistolarilor, în salturile electrice ale infanteriștilor și în asaltul impetuos al blindatelor, în moarte și în viață, în eliberarea pămîntului care se

derulează sub el cu viteză dincolo de amănuntul deceniului, ori a jumătății de secol, în care lentoarea veacurilor se comprimă în explozii : un castel cenușiu, înalt, cu donjoane puternice, o biserică a goticului timpuriu, Velka Luka, depresiunea se lărgește, iată nodul de cale ferată și-n stînga Vrutky, valea Vàhului ; iar în fața elicei, masiv, acoperit de nori și umbră, închizînd orizontul, muntele Javornik.

Ora 13,45. Nimic deosebit pe linia ferată și șoseaua Vràtky—Žilina. De pe versantul vestic al muntelui Kriván curg în fața avionului văluri opace de pîclă fumurie. Straturi groase, din ce în ce mai groase. Deasupra vălurilor, nori groși, vătoși, lățoși, un petec de cer senin, undeva, mult în dreapta, apoi penumbra și ploaia. Deasă, cenușie, anihilînd orizontul, îmbîcsind peisajul, comprimîndu-l între baza norilor și solul desfundat. Știe că dacă pierde calea ferată, dacă nu zboară exact pe direcțiile trecute pe fișa de navigație, și-n ordinea exactă a schimbărilor de cap compas, a sectoarelor de spațiu și secvențelor de timp, nu numai că este un pilot pierdut în labirintul de căi ferate, șosele și văi de rîuri, că este un om pus să se regăsească la 550 pe oră avînd de jur împrejur un zid de munți invizibili, pierduți în ploaie și nori, dar că va fi un ofițer dezonorat, că se va pune în discuție competența tuturor camarazilor, a Corpului Aerian și că, neexceptînd uzanțele cotidianului, toate victoriile și misiunile Corpului Aerian la un loc, nu vor însemna nimic față de insucesul unei misiuni speciale.

Plafonul 1 000 de metri. Șterge cu carlinga cîlții cenușii de deasupra. Hotărăște să rămînă aici. Mereu sub plafon. Întîi, pentru că poate să vadă. Vede înainte destul de dificil, negurile închid orizontul, dar vede excelent lateral. Doi. Poate să dispară în nori, dacă flakurile, ori vînătorii... Absurd. Știe că rețeaua de alarmă a nemților va comunica direcția lui de zbor. Dar de aici pînă la alarmarea dispozitivului va trece un timp pe care el îl va devansa mereu. Adică, va ajunge mereu înaintea știrii că va ajunge. Generalul n-a greșit ordonînd ca misiunea să fie executată de cel mai rapid avion din dotare. Și n-a

greşit Stăpînul, propunînd un singur avion. Unde să mişti două avioane în gaura asta împuţită, plină de ploaie şi scame de nori ? Calea ferată pustie. Şoseaua pustie. Atenţie. Se vede Žilina. Ori se bănuieşte numai. Calea ferată ţine exact pe 330°. Foarte bine. Să intrăm în nori şi să ieşim peste trei minute, adică deasupra triajului, cum stă scris aici, pe fişe.

Norii. Scame plumburii, zdrenţuite, pustii. Singurătate mohorîtă. Imensă. În sus, nu se ştie pînă unde, cîteva mii de metri de straturi vîscoase, ştie straturile cenuşii de cîlţi în care se răstoarnă toate legile echilibrului vertical, în care centrele vitale ale echilibrului fiziologic se suprasaturează de impresii false, în care panica îşi lipeşte tentaculele vîscoase de parbriz, panica ignobilă, cu mii de capete oribile, de jur împrejur munţii, un bolid înfipt în inima neagră şi vîscoasă a panicei, rămîi agăţat de 330° la compas, linia verzuie a giro-orizontului care-ţi menţine echilibrul orizontal şi acul vibrînd al cronografului, care smulge nefiinţei fiecare miime de secundă. Ce-ar fi el şi ce rost ar avea sacerdoţiul la manşe, dacă n-ar recunoaşte spaima şi nu şi-ar recunoaşte victoriile împotriva spaimei ? !

Norii. Tentacule enorme biciuind carlinga. Nu se mai văd vîrfurile aripilor. Nu se mai vede nimic, Ba da. Compasul. Giroorizontul. Tabloul de bord. Familiar. Intim. „6 roşu" îşi împlineşte diagrama mecanică la parametrii fixaţi. Totul bine la bord. Nu există nici o posibilitate de evadare în afara clipei. În afara muncii de bord. Ce se-ntîmplă sub cojocul de zbor şi uniformă, este în afara misiunii. A ordinului de împlinit. A locotenentului aviator şi a existenţei lui pe aceste coordonate ale războiului... Controlează dacă nu cumva ţine degetul pe butonul aparatului de radio. Îşi spune sieşi, cu glas tare, — de jur împrejur întunericul orb, uşor cu stîngul, scoate o zecime de grad amice, aşa, 330° exact — îşi spune tare, nu se aude decît interior, ori aude ecoul coardelor vocale în infernul pe care-l face „6 roşu" — îşi repetă uşor crispat vorbele unui soldat prin excelenţă brav, vorbele mareşalului Ney : *„Triple menteur est celui qui se vante*

de n'avoir jamais peur" *... Oricum, Ney era mareşal cînd a spus-o. Aşa că, unui simplu locotenent, chiar aviator, nu are de ce să-i fie ruşine, repetînd-o.

Trei minute în nori. Trei veşnicii. Harta. Pe genunchi. A nu, bătrîne. Asta nu-nseamnă că putem zbura pe 332° ...Rămîi unde te-am fixat. E vorba totuşi să ieşim exact deasupra triajului. Sînt două variante, o dată ajuns la Žilina. Varianta Nord, adică pe calea ferată Zilina—Nove Město—Cadca, să treacă prin pasul Jabbruka pînă la Těsin, dar asta este chiar la graniţa cu Polonia, ori să ocolească munţii Jablunka, tăind direct de la Bystřce la Frydland, de acolo la Val Mezuriči şi prin Hranice, zburînd deasupra acelor linii ferate, să atingă Olomouc, ...Stop. Trei minute. Uşor cu manşa. Mai trebuie să înveţi, găgăuţă... Lumină opacă. Viraj în cuţit. Pînza de trasoare se absoarbe în nori, mereu în faţa lui şi unde mai pui c-a ieşit binişor în stînga triajului, de parcă i s-a lungit piciorul drept... Trenuri. Trei. Debarcă. Tancuri. Cam puţine. Artilerie. O foială de camioane, de trupe, flakurile trag rapid, ar pica exact în furnicarul de jos cu tunul şi mitralierele, îl furnică în palmă, se stăpîneşte greu, măcar o rafală, măcar un sfert de rafală...

— Sînt „Şoimul". La 2,12 (vede cele 12 tancuri de tip „Tigru" probabil nemţii vor să-nchidă cu ele acest cvadruplu nod de cale ferată) rînd 1 ; 3 rînd 2. Gata. Vînturel la cuib (asta-nseamnă ca asalt picajul să stea acasă, nu e un obiectiv care să merite atenţia).

— „Pajura". Gata. Gata.

— Din 21 la 3. Acum. (Vede o garnitură urcînd şerpuit valea Vàhului).

Viraj. Strîns. Pică. Cu motor. Pînza de trasoare îi spală vîrful planului drept. Pică. Dezasigură armamentul de bord. Îşi trece arătătorul dreptei pe trăgaciul tunului.

— „Pajura"... Ce faci acolo ?,... Redresează pe direcţie...

Redresează perplex. Se uită în stînga. În dreapta. Nimeni. Trece bolid peste bateriile nemţeşti, peste camioane şi tancurile cu vopseaua ciobită de proiectile, peste sol-

* E un mincinos fără pereche acel ce se laudă că nu-l încearcă niciodată frica (l. franceză).

dații care se trîntesc la pămînt, gara, orașul, trupe, clopotnițe, mereu clopotnițele, acest semn al obedienței și speranței implorînd umil cerul, periferiile, grădinile, calea ferată, alt rîu, nu reușește să-i descifreze numele, cap compas Nove Město pentru că se pare acolo va găsi ceea ce caută, o garnitură spre Nove Město, a doua spre Nove Město... Ploaie. Deasă. Zboară la rasul stîlpilor de telegraf. De unde dracu a știut Stăpînul ?... Rîde. Al dracului de cald în cojocel. Își șterge obrazul cu mănușa de zbor. N-a prea fost grozavă ieșirea lui din nori. Și nici prea spectaculos ce-a făcut acolo...

— „Pajura"... Sînt „Pa...

— Șoimul"... Nu aud nimic...

Tăcere. Atît de neașteptată încît n-aude decît motorul... Idiot. Trage de manșă. Urcă... Urcă abrupt. 500... 600... 750... 1 000. Stop. Norii.

— „Pajura"... Sînt „Pajura"... Răspunde dacă mă auzi...

— „Șoimul". Aud foarte bine.

— Peste 5 minute „Pajura" te trece la „Albatros".

— Am înțeles. Trec la „Albatros".

Recepționează :

— Lasă prostiile dacă vrei să trăiești mulți ani fericit.

— Am înțeles, răspunde spășit.

— Nu mai zbura jos... Nu te putem auzi.

— Am înțeles.

— Cum e vremea ?

— Plouă. Plafon 1 000.

— Aha... Vezi să nu dai buzna în vreun munte din ăla.

— Am să fac tot posibilul.

— Adică cum ?

— Să nu dau buzna...

— Hm ! Da !... În rest ? !

— Excelent.

— Nu te-ntinde la cașcaval... Atenție... Ești la 4...

Totdeauna Stăpînul are dreptate. Nu e la Nove Město, dar nici departe. I se face părul măciucă sub cască. Emite scurt.

— Vînturel cu toate neamurile, acum din stînga dreapta. Repet... Vînturel...

— Gata. Gata.

— Ciocănitoarele stînga... Vînturel dreapta.

Două fire de vale din stînga și dreapta, amplasamente, artilerie, cîteva blindate și trupă. Coloane debarcînd, o coloană spre Žilina, amplasamente, iată și blindate, camioane, furgoane, o coloană de motocicliști, mantăi, un furnicar de căști, o aglomerare cum de mult n-a văzut.

— Sînt „Pajura"... În trei minute... Treci la „Albatros"... Și atenție mărită.

— Trec la „Albatros". Am înțeles.

Totul este foarte limpede. Și dintr-o dată totul i se pare un imens joc de copii, un imens joc de copii inconștienți, jucat cu cruzimea copilăriei, cu inconștiența copilăriei. Zboară la 1 000 de metri, exact sub plafon, acum mai jos, la 950, acum mai jos, la 850, pentru că plafonul coboară mereu, ca și cînd ar vrea să-l strîngă perfid între el și pămînt, pămîntul tare, impenetrabil, vălurit, acoperit cu păduri de molid și cu toate că de jur împrejur încep să-l încorseteze munții, ăsta pe stînga trebuie să fie Rakovka, cel din dreapta Terchová. munți ca toți munții, cu molizi și brădet și lariță, doar cu alte legende, cu toate că plafonul vrea să-l lipească de pămînt, are-n clipa aceea viziunea totală a globului, a Terrei, pe care se joacă acest război, mii de avioane trimise în cercetare, mii de partizani, de oameni din *maquis,* de oameni în jungle și bruse, în munți și-n păduri, transmițînd informații, zeci și sute de state majore centralizîndu-le, definind direcții de mișcare și izbire, sute de mii și milioane de soldați acoperind cu destinele lor acele curbe elegante desenate pe hărțile statelor majore.

„Avea o gaură-n ciorap
Și ochii îi jucau în cap..."

E un cîntec stupid de cazarmă, ca și *„Madelon servește berea-n spumă, cînd o iei de mînă și o strîngi ușor"*. Cîntec de cadeți aviatori, ori cel mult de sublocotenenți. Generalii cîntă alte cîntece... E confortabil în carlingă. Cu atît mai confortabil cu cît e îngustă, bine ranforsată și inteligent blindată. Are un singur cusur. Constructorul

n-a găsit soluția, ori dac-a găsit-o n-a vrut să blindeze sub parbrizul de securit, la încastrarea motorului cu celula și tocmai prin spațiul acela neblindat a pătruns rafala unui mitralior oarecare, de pe un Ju 88 oarecare, în pieptul căpitanului Toma Lucian, care era în toate drepturile lui, acolo, deasupra Apusenilor.

— Alo „Șoimul". Sînt „Albatrosul"... Trec pe recepție.

Totul este foarte limpede. Jocul de copii se desfășoară sub aripi cu o uluitoare ingenuitate. „Pentru că ziua pe comunicațiile principale s-ar putea să existe avioane de observație ale inamicului, se vor folosi comunicațiile secundare, bine acoperite etc. etc."... O știe toată lumea. Ar fi știut-o și Hanibal, dacă ar fi avut avioane. Și încă de la Hanibal, oamenii respectă, gravi, regulile jocului. Dedesubt Cadca. Inutil să zboare spre Polonia. Pentru că în stînga se deschide calea ferată secundară Rakovka—Turzovka—Makov apoi peste Iavornik, calea ferată îngustă pînă la Vk. Karloviče. Este cel mai scurt drum între Prerov, presupusa bază de afluire a trupelor germane din Boemia și teatrul de operațiuni al Armatelor aliate 4 și 40 pe cursul superior al rîului Vàh. — Bravo, băiatule. Macaroanele galbene de stat majorist îți lipsesc.

— Alo, „Șoimul"...

— Mă angajez pe varianta 3-a.

— Timpul ?

— A-nceput să ningă.

— Hum ! mîrîie cel de la „Albatros", adică postul cu bătaie lungă al Grupului de bombardament greu.

Sînt patru trenuri între Cadca și Makov. Ipoteza lui se confirmă glorios. Patru trenuri a 25 vagoane în medie, dacă nu-l înșeală ochiul, e sigur că-l înșeală, nu poate număra vagoanele la viteza și înălțimea lui și nici n-are cum să le numere, pentru că, brusc, munții se ridică spre el ca o lecție amenințătoare de tectonică, în vreme ce norii îl strîng din ce în ce mai incomod. Și ninge. Stă presat sub un clopot cenușiu, cu pereți masivi din rocă. Plutește în lumină spectrală. Funerară. Are o singură posibilitate de mișcare. Înainte... Cu burta lipită de calea ferată. Zboară între doi versanți abrupți. Imposibil să vireze. Imposibil să vadă altceva decît linia ferată în-

gustă. Totul zboară înapoi, totul năvălește în parbriz, totul se strivește pe retină... Imaginile strivite una în alta suferă transformări stranii. Garnitura lungă, șerpuitoare sub ninsoarea deasă, simplă linie sinuoasă, neagră între versanții acoperiți de zăpadă, vagoane de transportat butuci înțesate cu soldați peste care ninge, o masă umană verzuie, indinstinctă, larița plantată într-o poiană, clișee, zeci de clișee instantanee care-i fac explozie pe retină pînă la saționetate, zeci de clișee ilogice, pentru că nu aparțin nici unei unități, zborul la *rase mottes* distruge unitatea, viteza depășește timpul fiziologic necesar clișeului de pe retină să scurtcircuiteze transportorii nervoși, să sensibilizeze centrii capabili să raționalizeze imaginea, și-atunci totul nu este decît contur, zeci de mii de conture fără substanță — altă garnitură forestieră, altă garnitură forestieră, soldați, tanchete, artilerie, tunuri ușoare, poate de 75, dar mai ales aruncătoare, încearcă să prindă „Albatrosul", chemarea lui în laringofon rămîne fără răspuns, doar imaginile clișeu își rulează la infinit șirul de explozii pe retină, pînă la durere și țipăt. Viraj în cuțit pe stînga. Viraj în cuțit pe dreapta. Un fel de carusel fantastic, pe un „zid al morții" din stîncă goală, molizi mulți, plecați instantaneu la puterea genezei, viraj pe stînga, mult, drept în față, hidos, muntele, viraj strîns cu senzația oribilă a izbirii, acum pe dreapta, aici geologia nu se lasă filată la 550, este geologia trenurilor forestiere, curbe scurte pe care ninsoarea și plafonul le înfundă în necunoscut și-n spaimă... Într-o seară a venit la el Cănuță. Era băut. Se-ntîlniseră pe același aerodrom. Cănuță : instructorul. El : fostul elev. Cănuță care i-l repusese în mînă pe Saint-Ex... *„Terre des hommes"*. Viraj în cuțit cu planul stîng aproape înfipt în rambleul acestei stupide și foarte frecventate căi ferate forestiere.

— Alo „Albatrosul". Sînt „Șoimul"... „Albatrosul"... Răspunde dacă mă auzi.

Numai aruncătoare de 80... E absurd ca aruncătoarele de 80 să ajungă toate la Čadca. Ori la Nove Město. E criminal să ajungă acolo și să macereze trupurile infanteriei. Totul aparține imposibilului. Aici n-are cum să pătrundă nici o formație de avioane. El nu se poate întoarce.

Zace între pereţii de rocă, cu o singură libertate. Să meargă înainte. Ordinele sînt sacre, atîta vreme cît se aplică unei realităţi. Dezasigură. Pipăie cu buricul degetului mare butonul tunului.

— Dă-mi să beau, vînătorule, i-a spus Cănuţă şi-n ochii lui albaştri, vagi, de poet, ori de visător, era spaima... Ce-ai zice dacă m-aş prezenta în faţa Curţii Marţiale şi mi-aş cere pedeapsa capitală ?

— Domnule locotenent...

— E îngrozitor, măi. Îl văd mereu. Cînd zbor, cînd mănînc, cînd mă plimb. Îl visez noapte de noapte, dorm cu pistolul încărcat, pentru că vreau să-mpuşc fantoma asta îngrozitoare, spectrul ăsta necuvîntător crispat pe turelă, vreau să-mpuşc ochii aceia de cîine, ori de Dumnezeu, ori de... De ce ?... Nu ştiu. E bun rachiul ăsta. Mai dă-mi un pahar.

...Pică. Locomotiva minusculă varsă clăbuci negri de fum. Ţinteşte jos. Trage. Reculul uşor al tunului. Un clăbuc de fum alb. Aruncătoare de 120. Trage. E inutil să se-ntoarcă acasă cu muniţia... Viraj. Versanţii din rocă încep să fugă lateral. Cănuţă se-ntorcea din misiune, la o mie de metri, peste Perşani spre Braşov. Pilota un I.A.R. 39. Observatorul moţăia în gulerul de blană. Mitraliorul făcea şi el ceva, acolo, lîngă mitralieră. Abia era la primele ore de zbor. Senin. Cer de toamnă. Lacrimă... Trăseseră flakurile. Îi cam ciuruiseră aripile. Trăseseră mitralierele a.a. Îi spărseseră tabloul de bord. Rateuri. Alte rateuri. Benzina ? Da, benzina. Probabil îi găuriseră rezervorul. Urcă. Greu. Observatorul iese din gulerul de blană. Mitraliorul îşi vede de-ale lui. 1500. 2 000... 3 000... Cănuţă gîndeşte ca de acolo de unde se cocoaţă, poate trece în zbor planat Perşanii. Să aterizeze undeva în Ţara Bîrsei. Pană seacă. Elice calată.

— Ce facem ? întreabă observatorul... Arată jos. Munţi. Păduri. Creste. Pripoare.

Avionul pierde înălţime. Vizibil. Hobanele zbîrniie. Se ridică spre ei munţii. Pădurile. Crestele. Pripoarele.

— Imposibil de aterizat, băiatule. Înţelegi ? Imposibil. Singura salvare, paraşuta. Îi ordon observatorului să sară... Se pregăteşte. Mă salută. Sare. Pluteşte acolo jos sub ciuperca lui albă. Îi fac semn mitraliorului. Reduc

unghiul de planare. Mă-nfund. Pierd înălțime. Vreau să-i ofer maximum de șanse. Stă întors spre mine. Se uită sub avion. Halucinat. Se uită la mine. Mîinile crispate pe turelă. Băiat tînăr, de undeva din Buzău, ori din altă parte. Mereu aceeași mișcare de ochi, jos, la mine, jos, la mine... Și ce ochi... Nu spaima. Esența spaimei. Dincolo de ilogic. Am 2 500. Abia țin să nu mă angajez. — Sări ! Urlu... Nimic. Jos, la mine, jos, la mine. Și mîinile. Încleștate pe turelă. Am senzația că s-au lemnificat acolo.

— Sări ! Îți ordon să părăsești bordul... Am ajuns la 1 500. Nu-mi mai rămîne loc să deschid parașuta. N-am unde ateriza. Risc catastrofa totală. Salvez un echipaj, minus mitraliorul, dar îl salvez. Schițez gestul de a părăsi bordul. Rămîne acolo, cu ochii în ochii mei. Scot pistolul. Îl amenință. Nu vede. Vede doar golul de sub fuzelaj, dacă-l mai vede... Nu-i pot pătrunde privirea. Sînt sigur că dacă i-o percutez, îl pot conecta la rațional. Trag un foc spre el. Nu reacționează. Ajung la 1 000. Singura mea șansă. Și ultima. Nu se poate ateriza forțat. Virez. Caut disperat un loc. Măcar o poiană cît să-mi permită să intru în ea glisat. Să-l fac praf acolo, oricum dar să-l aterizez. Nimic. Creste. Prăpăstii. Păduri. Nu pot muri pentru un laș. E absurd să mor pentru acest cadavru viu. Ies pe aripă. Îl chem. Îl implor. Îl înjur. Îi ordon... Și-n fiecare noapte de-atunci... Și-n fiecare zi... Comandantul nu vrea să-mi dreseze acte de dare în judecată. Am să mă-mpușc pînă la urmă... Dă-mi să beau, tinere domn. A-nserat ? Groaznic. Uite că-nserează !

...Se ridică plafonul. Burniță. 1 200 pe altimetru. 1 400...

— Sînt „Șoimul"... Alo sînt...

— Ce dracu ai făcut, domnule pînă acum ? !... Haide... Recepție.

— Cargou 12 obiectiv 4... Toate plus Ionică pînă la 07.00.

Asta-nseamnă că mîine dimineață bombardamentul greu poate să atace Makovul, unde probabil toate trenurile acelea forestiere au să-și descarce marfa. Plafonul se ridică vizibil. Nu mai burnițează. Vede clar, dincolo de elice, departe, abia conturat, orășelul N. Hrosenkov, iar sub planuri, dublul triaj de la VK Karloviče fără nici

o mişcare. Trenurile forestiere plecaseră probabil în zori, la numai cîteva zeci de minute interval unul de altul.

Are sentimentul că înţelege ceva din mecanismul războiului. Ori că, într-un fel precis determinat, îşi angajează întreaga responsabilitate, dincolo de aparenţa pe care-a oferit-o pînă acum locotenentul aviator din Grupul 9 vînătoare. Ora 14.00. Plouă din nou. Cîte-un strop ajuns pe securitul lateral al cupolei, la adăpostul carcasei metalice, se dizolvă într-un fel de fulger fluid şi vibratil. Totul normal la bord. „Albatrosul" abia se mai aude. Peste 5 minute n-o să-l mai audă. Glasul celor de pe aerodrom se filează absorbit de neant. Peste 4 minute şi 10 secunde are să intre în legătură cu una din staţiile de la comandamentul Armatei 40. Radioul este o invenţie minunată. Numai cei din aer şi de pe mare pot să ştie asta. Ori să-nţeleagă asta. Zboară din nou la 1 000, deasupra rîului Hor Bečva. Se presimt depresiunile largi care curg spre valea Moravei. Dedesubt calea ferată. Pustie. Şoseaua. Aproape pustie. Vsetin. Cîteva autocamioane. În stînga căpăţîna stingheră a Hostynului. Val. Mezurici. Cvadruplu nod de cale ferată. Cap de rocadă în spatele Carpaţilor Albi. Generalul sovietic a fost bine informat. Nemţii se obosesc în altă parte. Un singur tren în triajul pustiu. Dedesubt Bečva. Vale largă. Plină de livezi. Livezi sub ploaie. Unele înflorite. Pete de culoare albă ca-ntr-o pictură impresionistă. Ce rost are să gîndeşti la neprevăzut ? Ce rost are să gîndeşti că întîmplarea te poate aşterne acolo, jos, pe malul Bečvei între livezile înflorite ? „Albatrosul" s-a stins... Şi, matematic, aşa cum este necesar să se petreacă la aviaţie, arma microsecundelor, aude în căşti apelul :

— Alo, alo... „Mesteacănul" cheamă „Şoimul"... „Mesteacănul" cheamă „Şoimul"... Recepţie.

— Carou 17... Curs spre 18... Liber.

— Confirm.

Atît. „Mesteacănul" este riguros economic. Riguros rezervat. Gîndeşte la structurile temperamentale ale popoarelor... La modul în care l-a întreţinut Stăpînul. La ciripitul echipajelor româneşti care umple cerul fiecărei

misiuni. Gîndeşte la valea Bečvei, înflorită. Departe de război, oază între munţii cenuşii şi ştie că de fapt încearcă să evadeze din proximitatea jumătăţii de oră care începe din clipa cînd la verticala Lipnikului va schimba capul compas şi va tăia poalele munţilor Oder, zburînd în nori direct la Olomouc. Rămîne perplex. Sub moaieul elicii, triajul de la Hraniče, pe linia principală, devenită rocadă principală, Prerov-Mor. Ostrava. Ultimul mare oraş pe Oder, la graniţa cu Polonia. Triajul suprasaturat de garnituri. De locomotive. De autocamioane. Blindate. Tunuri. Tunuri, parcă toată artileria Reichului fascist şi-a dat întîlnire aici. Iarăşi blindate. Acum flakurile surprinzător de puţine. Şi mitralierele a.a. Pînză de foc în dreapta. Pînză de foc în stînga. Şirag luminiscent de trasoare percutînd ploaia. Ploaia în averse. Apasă butonul radioului. Trebuie să vină bombardamentul greu. Toate locomotivele orientate spre nord. Ce vor nemţii ? ? Şi unde sînt trupele ?

— Sînt „Şoimul" la 18... Sînt „Şoimul" la 18... Ionică cu toţi fraţii... Nu... Rămîi pe recepţie.

— „Mesteacănul". Confirm.

Ranversare scurtă pe stînga. O singură locomotivă de manevră fumegă. Şi unde sînt trupele ? Picaj pe verticală. Pînza de trasoare rămîne undeva deasupra, să sfîşie norii. Picaj cu motorul în plin. „6 roşu" urlă înspăimîntător. Acul altimetrului scade vertiginos. Vagoane sfîrtecate, simple lăzi de lemn. Locomotive cu cazanele ciuruite, se văd limpede exploziile din cazane, tancuri de lemn, tunuri de lemn, unele abia vopsite, altele acoperite cu zdrenţe şi plase de camuflaj, o imensă butaforie tristă, vehicule oloage, spintecate, fără roţi, un imens cimitir de material rulant, un imens decor de teatru falit, rînjeşte, redresează la rasul acoperişului gării de unde trage o mitralieră cvadruplă, jumelată şi deschide focul, o singură şi scurtă rafală de mitraliere într-un tren în ruină, plin cu blindate de carton. Trece cu burta la înălţimea garniturilor, nemţii ar trebui să se-mpuşte unii pe alţii dac-ar încerca să tragă în el — depăşeşte triajul, ia înălţime exact deasupra căii ferate, zboară spre vest, sud-vest, valea Bečvei în stînga, şoseaua paralelă cu calea

ferată şi pe stînga, rîde şi i se pare tragicomic decorul montat la Hraniče.

— „Mesteacănul" către...

— Sînt „Şoimul". La 18 tata duce copiii la şcoală 12, 24, 32, rînd 5, rînd 7... Repet... Rînd 7... Repet. Rînd 7... Recepţie.

— „Mesteacănul". 12, 24, 32, 18, rînd 5, rînd 7...

Nu se poate. Transpiră brusc. Afurisitul ăsta de cojoc ! Şi aparatul de radio portativ cu care l-au încărcat de parcă l-ar fi trimis în lună... Ăia sînt în stare să declanşeze o misiune cu tot grupul de bombardament. Pentru că „rînd 7" înseamnă în codul fixat „obiectiv fals".

— „Şoimul" către „Mesteacănul"...

— „Mesteacănul" către „Şoim"... Am înţeles exact „Rînd 7". ...Recepţie.

— Rămîneţi aşa. Curs 19 spre 20.

Răsuflă. Comandantul Corpului este un fel de vulpoi, care cunoaşte metodele nemţilor. A ordonat o numerotare cazonă şi rigidă şi simplistă a obiectivelor, de la 1 la 25, el le comunică din aer — curs de la 18 la 19, staţiile de ascultare inamice notează : 18 = Hranice 19 = Lipnik, formaţiile de asalt picaj şi bombardament au alte notaţii cifrice pentru aceleaşi obiective, cînd se vor înălţa le vor numi în convorbirile radio ordonate pentru derutarea inamicului şi o să iasă o harababură straşnică, din care n-o să se mai vadă om cu om.

Plouă în averse. De pe aici, de undeva, din munţii joşi, izvorăşte Oderul. Lipnik... Gara pustie. Probabil că generalul sovietic va nota pe harta lui obiectivul fals de la Hraniče. Şi-l va interpreta în consecinţă... Virează în urcare. Ia 320° la compas. Intră în nori.

Două minute şi treizeci de secunde de pilotaj în nori. Orizontala. Compasul... Se destinde. Şi se întinde. Lasă palonierele libere. Îşi întinde picioarele amorţite. Simte pulsaţia sîngelui la încheietura de sub genunchi. Îşi mursecă cu degetele muşchii pulpelor. Să revenim pe 320°, amice... Şi-l aminteşte pe soldatul Dragomir, ordonanţa lui „Donald răţoiul", fost marinar, acum *Beobachter* — observator la Grupul 1 bombardament, băiat fermecător,

de care propria lui soție era iremediabil îndrăgostită... Îl urmase din aerodrom de campanie în aerodrom de campanie. „Donald" decola în misiunile ordonate, și ea, blondă și vaporoasă și timorată, înfofolită într-un cojoc de zbor care-i venea pînă la genunchi, rămînea acasă, în curte, ori pe marginea aerodromului, cu ochii la pistă. Soldatul Dragomir supraveghea aterizarea formațiilor, făcea milităreşte inventarul echipajelor întoarse și valide, își controla ofițerul, e rănit, a făcut vreo ispravă, ori a ars de pomană benzina statului, înșfăca ceva de la cantină, ori centura ofițerului, ori porthartul, ori fularul, după caz și se prezenta morocănos la „cocoană".

— A ordonat don'locotenent să vă aduc sardelele astea.

— A ordonat don'locotenent să-i spălăm fularul.

— Mi-a ordonat don'locotenent...

La fiecare aterizare, don'locotenent îi ordona cîte ceva. Și ea, timorată, ea care nu-ndrăznea să fugă la aerodrom să-ntrebe, ea care aștepta numărînd minutele și avioanele, ea care-l vedea pe Dragomir venind cu pasul lui de cocostîrc, ea singură a-nțeles în simplitatea formulei „a ordonat don'locotenent" splendida intuiție și finețea soldatului Dragomir Ion, ordonanța. „Mi-a ordinat don'locotenent"...

Nu știe de ce, dar amintirea asta îl emoționează brusc. Atît de profund încît iese din nori înclinat și cu 10 secunde înainte de termenul fixat.

Olomouc sub planuri. Cu cei 65 000 de locuitori, plus sporul anual din 1930 data recensămîntului pînă astăzi, minus cei împușcați de nemți în timpul ocupației. Cu arhitectura gotică biciuită de averse. A plecat să facă războiul cu conștiința necesității lui. Și în lada de campanie cu cîteva enciclopedii. Dincolo de toate drepturile pe care le conferă armele, există alte drepturi. Inalienabile. Veșnice. Acelea ale popoarelor de a fi ele însile în hotarele lor naționale. Pică. Dedesubt Olomouc, sau cum îl botezaseră coloniștii germani, Olmütz. Nu știe unde este ceasul astronomic din 1452. Vede însă limpede, prin ploaie, cele trei turle suple, splendide, ale Domului. Îi intră în

parbriz oraşul feudal, la nord de biserica gotică Mauritzius. Hitleriştii repetă aici politica vechilor împăraţi germani ai Sfîntului imperiu. Se răzbună prosteşte pentru conturi vechi, încheiate de ei în pierdere. 750 pe vitezometru. Nu poţi pica dintr-un cer morav, fără să duci pe aripi amintirile acelui cer. Ordinul generalului conţine şi altceva decît o execuţie de informare cu forţa şi viteza unui avion de vînătoare. Domul, biserica gotică Mauritzius, industriile lemnului, metalurgice, clădite de urmaşii meşterilor din fonderii, zboară din parbriz şi-n reticulul luminiscent al colimatorului rămîne triajul.

De data asta singura scăpare este zborul la rasul garniturilor. Se trage nebuneşte de pe acoperişuri, de pe vagoane-platformă. Trag bateriile care flanchează gara. Plouă în trombe. Se trage în trombe. Olomouc pe linia şi comunicaţiile principale dintre Praga şi centrul Moraviei. Olomouc unde ocupantul, la 200 de kilometri în spatele frontului, este stăpîn absolut. O dovedeşte. El trebuie să-şi dovedească altceva. Că împotriva unor insinuări venite de la Şurub, are pe lîngă galoane, cuc, cizme cu burduf, plus diverse alte ustensile militare, are deci şi... creier. Virează pe stînga, atît de jos, încît un telemetrist cu nasul vîrît în telemetru sare de pe vagonul platformă, în timp ce tunarii de lîngă el manevrează un *Rheinmetall* cu patru cercuri albe vopsite pe ţeava verzui, patru victorii aeriene, diavolii. Le vede feţele ude, apa şiroindu-le pe căştile de oţel, unul poartă pelerină cauciucată — tunarii se culcă fulgerător pe duşumeaua vagonului, în stînga şi dreapta alte vagoane platformă, pe care stau masive tancurile cu carcasele lucii de apă, vede noroiul de pe şenile, virează strîns — la pompa de apă un feroviar rămîne comic, cu gura căscată, trece peste gară, a văzut, toate garniturile au locomotivele îndreptate spre sud-est, deci spre Prerov, deci spre Carpaţii Albi — iar dacă ei au blocat triajul de la Hraniče cu cimitirul acela de trenuri fantomă, nu rămîne decît să-nţeleagă că de la Prerov, toate aceste trenuri se vor îndrepta spre linia principală Uh. Hradişte-Uh. Brod-Bilniče şi prin pasul Vlara vor debarca tancurile şi tunurile şi infanteria

moto, în flancul stîng al Armatei, unde la Trencin... Motomitraliere. Asta trebuie să fie Nova Uliče. Cîndva are să vină aici, într-un aprilie. O să-şi cumpere un fulgarin cu capişon. O să umble prin mijlocul acestei străzi pe care patrulează motomitraliere. O să intre să asculte un concert de orgă. Şi să vadă unul din cele 2 500 de manuscrise străvechi. Iluzie ? Nebunie ? Cineva flutură o batistă albă. O batistă albă, în parcul cel mare, plin de arbori imenşi, abia înverziţi. Viraj. Jos. Strîns pînă la ameţeală. La dracu. Ordinul nu prevede interzicerea virajelor. Mai jos. O femeie. O fată. Un tînăr care-o ţine aproape. Două batiste. Se leagănă pe aripi. O automitralieră. Foc. Doar o rafală. Să se ştie. Domul. Averse. Zboară spre nord. Spre izvoarele Moravei. Spre munţii Boemiei şi ai Moraviei, care despart izvoarele Elbei de ale Moravei. Olomouc. A fost. Viraj jos, pe stînga. La rasul colinelor pe care-nverzesc intens semănăturile. Motor. Urcă sub nori. Apărarea a anunţat Prerov. L-a anunţat că a degajat spre nord. Că zboară în rasmut. El va veni prin nori, în aşa fel încît să nu-i poată nimeni cădea în spate. În aşa fel încît să nu prilejuiască nici un avantaj de înălţime vînătoarei inamice. Pentru că ştie, simte, a intrat în inima dispozitivului inamic şi la Prerov, la pregătirea misiunii i s-a spus clar : vînătoarea inamică execută misiune de acoperire permanentă.

— „Şoimul"...

— „Mesteacănul". Recepţie.

Cei de la Armata 40 nu se joacă de-a transmisiunile.

— Întrerup misiunea. Boostul dereglat.

— Confirm.

Atît... Îşi şterge fruntea cu mănuşa... leoarcă. Peste cel mult o oră triajul din Olomouc va cunoaşte efectul produs de o patrulă a Grupului 1 bombardament greu. Olomouc. Două batiste albe. Parcul înverzit. Motomitralierele.

Ar boteza treaba asta „Joc în pragul morţii". Prerov. Zboară spre triaj şi oraş dinspre sud-est, exact de la verticala aerodromului de campanie instalat de nemţi la Tovačov, într-o microdeltă a Moravei. Stă între laţele şiroinde ale norilor, i se pare, pînă acum, confortabil. Pe

aerodrom o autocisternă. Patru Me-uri 109 G6. Staţia de radio. Asta se cheamă a fi un locotenent cu iniţiativă şi gîndire creatoare. Să descoperi exact sub tine cele patru avioane de vînătoare... Mda ! După cîte se vede, inteligenţa nu este un bun exclusiv al locotenenţilor din aviaţia de vînătoare românească. Într-o boltă a plafonului, o celulă de vînătoare, după formele de păstrăvi, tot Ghe-uri, deasupra triajului cu direcţia nord-est şi exact la verticala oraşului ; din direcţia sud, spre nord, o altă celulă, cu o sută de metri mai jos decît prima. Deci interdicţie de vînătoare. Patru avioane la sol, patru în aer. De obicei nemţii îşi cruţă benzina şi echipajele, executînd acoperirea cu o celulă în aer, alta în alarmă de un minut, şi prima celulă a patrulei doi, în alarmă de trei minute. Şi-au schimbat tabieturile de dragul şi-n onoarea lui.

— *Achtung ! Achtung !... Sie haben ein Jagdflugzeug im Rücken !... Achtung ! Achtung !* [1]

Brusc căştile i se umplu de sunetele acestei limbi aspre. Jumătate de răsturnare. Jocul a-nceput. Putea începe cu un minut mai tîrziu. Aude chemarea staţiei : — Atacă aerodromul ! Repede ! — Direcţia ? întreabă un glas energic, uşor răguşit — Ce direcţie, specie de mormoloc ? ! Pe verticală ! — Gura, Ludwig, că ţi-o umplu cu c... ! răspunde cel din aer şi el rîde bufnit, se vede că cele două patrule sînt aici fără vreo ierarhie care le-ar face mai circumspecte. Avioanele la sol sînt dispersate pe celule. Nu poate viza decît un singur avion. Servanţii învîrt disperat la bendix. Piloţii aleargă, înhămîndu-şi paraşutele din fugă. E idiot să-i împuşte la sol, ca pe iepuri. Oricum, va ajunge la triaj şi va vedea ce este acolo... Pică cu motorul în plin. Sălcii. Apele tulburi ale Moravei. Un Me 109. Un număr : 877 scris cu negru pe fuzelaj. Servanţii sar de lîngă bendix. Rafală. Cu mitralierele. Ţinta creşte apocaliptic. Ţîşneşte din colimator.

— Văzut, spuse cineva din aer. Apoi, foarte energic : *Greifen sie zu !* [2]

— *Kämpfen !* [3] i se răspunde.

[1] Atenţie ! Atenţie ! Aveţi un avion de vînătoare în spate ! Atenţie ! Atenţie ! (l. germană).
[2] Acţionează ! (l. germană) [3] Luptăm ! (l. germană). Atenţie !

Tunul. Explozie jos. Foc. Probabil în rezervor... Trage de manşă. Motor în plin. Over-boost-ul. „6 roşu" urlă din toate încastrările... Ţîşneşte aproape pe verticală. Vede în spatele lui o celulă virînd strîns în urcare.

— *Ein rumänisches Schwein !* [1] spune glasul răguşit.

E delicios să lucrezi pe aceeaşi lungime de undă cu inamicul. Atunci cînd unul din piloţii lui are şi plasticitate în limbaj, este de două ori delicios.

Intră în nori. Pune la orizontală. Virează strîns, cu ochii ţintă pe giroorizont, virează exact la 190°, scoate din viraj, corecţia de 10° a făcut-o intenţionat ; va ieşi probabil undeva deasupra oraşului, dar asta nu contează prea mult. Îl amuză tăcerea bruscă a patrulei din aer. Zboară înfipt bine în cîlţii cenuşii, salvatori. Recepţionează.

— *Allô ! Ici, capitaine aviateur Schoultz ! Allo ! Allo ! Ici capitaine aviateur Schaultz !* [2]

— *Lieutenant aviateur Vornicu. J'écoute, mon capitaine !* [3]

— *Fichez-moi le camp, cher lieutenant Vornicu. Disparaissez d'ici. Aussi vite que possible !* [4]

— *Laissez-moi réfléchir, mon capitaine !* [5]

— *Nom de Dieu !* [6]

— *Repos, capitaine Schoultz...* [7]

Pică. Sub planuri lumină cenuşie. Triajul în partea de est a oraşului. Mai jos. Stop. Îşi aude bătăile inimii. Rare de tot. La 90 de grade pe direcţia lui, una din celule. Magnific. În miimea de secundă cît avionul inamic cu zvastica pe ampenaj a trecut la nici zece metri de elicea lui (ce nebunie cumplită, elicea, elicea la nici zece metri de fuzelajul acela vopsit în cenuşiu, pe partea superioară şi un *gris* deschis pe pîntec), în miimea aceea de secundă pilotul, ce minunat l-a văzut, pilotul întorsese

[1] Un porc de român ! (l. germană). [2] Alo ! Alo ! căpitanul aviator Schoultz ! Alo ! Alo ! aici căpitanul aviator Schoultz ! (l. franceză) [3] Locotenent aviator Vornicu. Ascult, căpitane ! (l. franceză) [4] Şterge-o dragă locotenente Vornicu... Dispari de aici. Cît mai repede ! (l. franceză).

[5] Dă-mi voie să mă gîndesc, căpitane ! (l. franceză).

[6] Dumnezeule ! (l. franceză).

[7] Repaus, căpitane Schoultz... (l. franceză).

capul spre dreapta... Vechile spirite druidice ale locului veghează asupra locotenentului-aviator. Dacă scapă de-aici neciuruit, pleacă la Ierusalim în hagialîc. Triajul. Nu iese din nori. Stă cocoţat acolo, în plasma cenuşie, binefăcătoare. Acelaşi tablou de la Olomouc. Trupe care se-mbarcă în garnituri lungi, ca şi cînd nemţii ar fi făcut să răsară din munţii şi pădurile Moraviei şi Boemiei unităţi motomecanizate, artilerie şi infanterie, după o reţetă secretă a doctorului Faustus.

— Sînt un idiot magnific, îşi spune cînd de jos ţîşnesc spre el şirurile nesfîrşite de trasoare... Domnul căpitan Schultz n-are de făcut altceva decît să mă vîneze din plasă...

Viraj peste umăr pe stînga. Marchează evident stînga. Intră adînc în nori. Virează strîns pe dreapta de 180°.

— „Şoimul"... Sînt „Mesteacănul"... Răspunde dacă...

— *Greifen sie an. oben nach rechts, Herr Hauptmann !* [1]

— „Şoimul" ! Te aud foarte bine, „Mesteacănule".

— „Şoimul" către „Mesteacăn"... 22... 22... 22... B... — 22 — 22... La 23, „Şoimul" 77... „Şoimul" 77...

— *Herr Hauptmann... Achtung ! Achtung ! Rechts !* [2]

— *Schweigen sie !* [3]

— „Mesteacănul" către „Şoimul".. Confirm... 22... 22... 22... B — 22 — 22... La 23 „Şoimul" 77... „Şoimul" 77.

— Confirm !

— Sînteţi atacat ?

— Da !

— Nu angajaţi lupta !...

— *Allo, lieutenant ! Allo, lieutenant ! Ma patience est à bout !* [4]

— *Rédigé l'historiette par écrit, mon capitaine !* [5]

Urmează o explozie sonoră în căşti, netransmisibilă şi neînregistrabilă prin scris. Zboară în nori, pe cap compas

[1] Atacaţi dreapta sus, domnule căpitan (l. germană).
[2] Domnule căpitan ! Atenţie ! Atenţie ! Dreapta (l. germană).
[3] Vorba ! (l. germană).
[4] Alo, locotenente ! Alo, locotenente. Am ajuns la marginea răbdării (l. franceză).
[5] Redactat istorioara în scris, căpitane ! (l. franceză).

175°, adică direcția pe care-o are în general valea Moravei, între Přerov și Otrokovice. Simte o dorință irezistibilă să-și scoată nasul din nori. Să vadă pe unde se-nvîrte simpaticul căpitan aviator Schultz din *Luftwaffe*... De fapt ar trebui s-aprindă cîteva lumînări la biserică. E foarte bine în nori. E admirabil în nori. E uriaș în nori. Și de fapt, este întîia oară în viața lui cînd apreciază fără rezerve orele chinuitoare de „zbor" instrumental pe *linktrainer* și antrenamentul făcut la Flotilă, sub cușcă. A cerut Corpului o misiune urgentă de două patrule de bombardament greu la Přerov, anunțîndu-l în același timp („Șoimul" 77) că sînt aici 7 avioane de vînătoare. S-ar putea ca Grupul 9 vînătoare să facă o tentativă de însoțire, punînd rezervoare suplimentare, cu condiția ca Ju-urile 88 să atace în picaj și să plece la *rase-mottes*. Dar asta-l depășește. Într-o zi, a aterizat la Tissakessi o splendoare de Boeing, un Fortress care decolase într-o formație de bombardiere americane din Italia, bombardase concentrări de trupe și triajul la Viena, trecuse printr-o perdea de foc și flakurile îi făcuseră varză fuzelajul, îi rupseseră comenzile la profundor, îi găuriseră și blocaseră compensatorul, transformaseră avionul uriaș într-un fel de epavă aeriană. Căpitanul aviator Dik Miller din *U. S. Army Air Force*, primul pilot, reușise, cu eforturi supraomenești, să aterizeze pe Tissakessi. El era de serviciu pe Grup. A făcut onorurile casei. Căpitanul Dik Miller nu știa decît englezește. El nu știa decît franțuzește și o germană aproximativă. În consecință, s-au înțeles perfect. L-a condus la Corp, unde căpitanul a cerut să intre în legătură radio cu Foggia, baza care-i putea trimite un cargo aerian cu toate piesele de schimb și echipa tehnică de depanare. A fost destul de greu să i se explice omului că aviația românească nu este înzestrată cu posturi de radio continentale, pentru simplul motiv că este dotată numai cu aviație tactică, nu și strategică. În schimb, amabil, i s-au oferit căpitanului Dik Miller din North Platte-Nebraska, bunele oficii ale maistrului militar de aviație Cujbă Nicolae din Grupul 8 picaj-asalt al Corpului Aerian Român. Impresionat de titlul specialistului, americanul s-a-ntors la avionul ciuruit jalnic, unde echipajul intrase în tratative comerciale cu piloții aflați

la sol, inaugurînd o piață a trocului modern. Cereau cașchete, cuci, insigne, pistoale, fotografii, nasturi de vestoane, bonete, furajere. Ofereau : gumă de mestecat, cizme îmblănite, cojocele, dolari, ochelari de soare aerodinamici, inelele de identificare pe care erau gravate în interior gradul, numele, unitatea purtătorului, fiind cunoscut că, în general, dintr-un pilot rămîn de obicei întregi falangele degetelor și cronograful. Echipajul lui *U. S. Army Air Force* a trecut la examinarea minuțioasă a epavei, explicîndu-i maistrului Cujbă că un Flying Fortress nu se poate repara fără duraluminium, că la aterizare se rupsese etamboul, și în consecință bechia și suportul de fixare. Concluziile pe loc ale căpitanului Dik Miller. Întîi : piese de schimb originale. Doi : echipă de specialiști ai bazei. Consult cu uzinele constructoare. Trei : minimum de timp necesar, șase zile lucrătoare. Răspunsul maistrului militar de aviație Cujbă Nicolae. Întîi : există posibilități „locale" pentru a înlocui materialele rupte de explozii. Doi : va lucra el însuși cu ajutorul echipei de depanare a Grupului 8 picaj-asalt. Trei : termen de livrare al avionului la zbor — 24 ore.

— *O.K. ! Bombs away !* [1]

Sergentul mitralior Been T. Paine, francez din Chicago, l-a luat în brațe pe Cujbă și i-a șoptit într-o franceză americanizată :

— *Mon petit Tartarin !* [2]

S-au pus pariuri exorbitante între americani și piloții români.

— Cu ce-ncepem ? a-ntrebat vesel căpitanul Dik Miller.

— Cu salcîmii, a răspuns marțial maistrul Cujbă Nicolae.

Și a început cu salcîmii, spre stupefacția totală a americanilor. Soldații au retezat cîțiva salcîmi tineri, din care maistrul Cujbă a cioplit cu doi servanți, moțogani la viața civilă, traverse elastice pentru bechie. Tot din salcîm s-a cioplit etamboul, lucrîndu-se migălos după forma cocii.

[1] Foarte bine ! Lansați bombele ! (l. engleză).

[2] Micul meu Tartarin (l. franceză).

În dreptul nervurilor a fost întărit cu două traverse mai lungi. Dintr-o țeavă de oțel în care a fost prinsă a roată de *Henschell 129* s-a confecționat bechia. Comenzile au fost înnădite savant. S-a reperat etamboul pe toată lungimea lui. S-au ranforsat toate cîrpelile. S-a trecut încă o dată la matisirea comenzilor. La vopsirea traverselor de salcîm. S-a muncit noaptea. Sergentul mitralior Ben T. Paine l-a făcut să-nțeleagă : „că ori cu fortăreața lor, ori fără, Hitler a pierdut războiul, că lui personal îi place deosebit de mult vinul aviatorilor români, că-i plac aviatorii mai mult decît vinul, că dacă un căpitan a dat 7 zile pentru reparație, cum poate fi un grad inferior atît de ireverențios să-l contrazică pe căpitan ?“ Lui Cujbă i-a plăcut iluminația interioară a „fortăreții“, noaptea. Coca uriașă. Gigantul din oțel și dural l-a cucerit în așa măsură, încît a dormit în carlingă cele cîteva ore pe care și le-a rezervat odihnei, în vreme ce echipajul, la popotă, descoperea vesel că nu totdeauna lupta în aer este cea mai redutabilă luptă dintre bărbați.

A doua zi, echipajul căpitanului Dik Miller, în siestă prelungită, a fost trezit de urletul celor patru motoare încercate la sol. Cînd căpitanul a ieșit din baraca piloților, Flying Fortress-„Carlota“, cu un nud superb pictat pe carlingă în dreptul postului de pilotaj, rula pe teren în plină viteză, avîndu-l cocoțat la manșă, magnific în poziția lui de zef al zefilor, pe maistrul Cujbă...

Probabil, americanii au trimis-o pe „Carlota“ la muzeul lui *U. S. Army Air Force*. Pentru bunele oficii, căpitanul Dik Miller i-a făcut cadou o revistă *„The American Army in Europa“*. Acolo, deasupra unui covor de nori, era fotografiată o formație uriașă de „fortărețe“, iar în prim plan, plutea majestuoasă „Carlota“.

Americanii și-au lăsat trei sferturi din echipament la Tissakessi. În amintire... De fapt a ajuns la Hultin. Sau, ar fi trebuit să ajungă.

— Să vedem, domnul meu ! Să vedem !

— „Mesteacănul"... Alo „Mesteacănul"...

— Recepție, răspunde celălalt glas... Cel cunoscut. Bărbătesc.

— Sînt la 27...

— Confirm.

Iese din nori. „Deviat mult pe stînga, amice"... Își face capul „giroscop" cum spune Șurub. Deocamdată, nimic în aer și pe pămînt.

Ora 14,17. La dracu ! Zboară de 30 de minute cu rezervoarele suplimentare goale... Ți-ai cam pierdut uzul rațiunii, amice. Valea Moravei începe să se gîtuie. Puțin pămînt roditor în țara asta ! Gara Hultin. Nimic de semnalat... Totuși rezervoarele astea suplimentare trebuiesc largate. Așa, pe cîmp ? Fără nici un pic de umor ? Condamnabil... Va trebui, după război, să călătorească mult... Nu e bine spus „să călătorească". Va trebui să bată cu piciorul și rucsacul în spate toate drumurile deasupra cărora a zburat. Din care n-a reținut nimic, pentru că de aici nu se poate reține nimic. Într-un fel este îngrozitor să fii mereu deasupra lucrurilor și niciodată despărțit de tine însuți. Să te duci mereu, la 550 pe oră, pe deasupra lucrurilor. Și să te regăsești mereu numai pe tine însuți în carlinga îngustă, să depinzi la infinit de tine însuți, să apelezi pînă la secătuire numai la tine însuți. Poate, cîteodată, obosești. Cum a obosit acum... Sau, mai grav, te plictisești. Cum s-a plictisit acum. Ai un capăt. O limită. Ești finit și imperfect. Și-ți ceri mereu, ție însuți, să fii infinit și perfect. Inuman... Aha ! Trei autotunuri... Trei brave autotunuri. Jumătate de răsturnare pe stînga. Nu-l bagă nimeni în seamă. Probabil zornăie șenilele prea tare. Servanții cocîrjați sub pelerine. Plouă. Ca la potop... Ura ! Cineva îl vede. Îl vede, fața albă ridicată spre avion desenează o pată evidentă în șiragul de căști cenușii. Autotunurile cresc vertiginos în colimator, foc cu mitralierele, larghează rezervoarele, aha, așteptați diavolilor — oamenii sar bezmetici de pe platforme și se trîntesc în nămol — el rîde și se duce vîjîind

la rasul căii ferate — Ce ochi au să facă cînd or să-şi dea seama că nu sînt bombe cu explozie întîrziată. Nişte simple rezervoare de tinichea ! Un simplu *Ersatz,* bravi luptători ai lui Wothan. Îi displace uşurinţa cu care apasă pe trăgaciul mitralierelor. Cazi din nori pe trei autotunuri, o rafală, a doua şi-ţi arogi sarcina de a rezolva definitiv şi irevocabil destinul unora din Baden. Hessen, sau Würtemberg... Războiul ! Măcar dacă l-aş fi inventat eu...

Are gust de coclit în gură. De fiere. Ca totdeauna după ce trage în cei de jos. Cînd le pică în creştet prin surprindere. Justificări ? Tratate întregi. Şi ?... Nea Bujie !... Slavă ţie, nea Bujie, Dumnezeu al motoarelor de aviaţie !... Slavă ţie, omule !... Uite-l. Pachetul cu ciocolată (de unde face rost nea Bujie de ciocolată, ce depozit nemţesc o fi prădat nea Bujie, ce relaţii are în lumea interlopă a traficanţilor de alimente şi delicatese, mister ? !) eternul baton de ciocolată, hm, hm, asta este de menaj, patru pătrate mari învelite în staniol verde... Amăruie. Delicioasă. Poate ia gustul de fiere al rafalei trasă în servanţii zgribuliţi sub pelerinele de cauciuc. Ce gust pot avea pe ploaie gloanţele de 13,2 mm ? ...Şi sîngele ? Şi carnea macerată ? Şi oasele zdrobite ! ! „Haida, de !... Să nu devenim sentimentali, dragul meu ! Jos, Otrokovice".

— Sînt „Şoimul"... „Mesteacănul"... Alo „Mesteacănul".

— Recepţie.

— Sînt la 28... Curs la 29.

— Confirm.

Nimic la Otrokovice. Ciocolata de menaj rămîne totdeauna ceea ce este. O ciocolată amară, cu gust de fiere.

Ora 14.27. La verticala lui Uh. Hradişte. Între Napajedla şi Uh. Hradişte, valea Moravei nu mai este valea Moravei. Trenuri la intervale de cîte un minut spre sud — adică din 8 în 8 kilometri. Încetează ploaia. Nimbostratul sub care-a zburat mai bine de 150 de kilometri are tendinţa să se spargă în formaţii de cumulus. E lacom

de tot ce se vede jos. Fiecare mişcare, cvasiimperceptibilă de la 1 500 de metri şi la viteza lui „6 roşu", confirmă ipoteza din momentul descoperirii de la Hraniče. Comandamentul inamic îşi concepe rezistenţa pe Carpaţii Albi, cu centrul de greutate pe cursul inferior al Vahului. Tot ce mişcă jos, imperceptibil, cu ceva din tragismul unui muşuroi de furnici, se mişcă pe direcţia Uh. Brod, deci pe linia principală de comunicaţii între valea Moravei şi valea Vahului, despărţite de crestele înzăpezite, ori pierdute în nori ale Carpaţilor Albi, care-şi desenează reliefurile în faţa elicei.

— Aici „Albatrosul"... Aici „Albatrosul"... „Şoimule" răspunde dacă mă auzi ! !

— Vă aud foarte bine, domnule căpitan.

A recunoscut glasul Stăpînului. Stăpînul tuşeşte în microfon. Probabil de emoţie. Disponibilitatea supărătoare a *eu*-lui, posibilitatea inimaginabilă de a-şi impune mutaţii, îl transportă din carlingă, la staţia Corpului 1 bombardament şi-n ţinuta impecabilă a Stăpînului.

— Am nevoie de un pilot temerar, bun navigator, bun manevrier, cu memorie straşnică... Mi-l poţi asigura, căpitane ?

— Da, domnule general.

— O misiune cerută de Armata 40... De comandantul ei, personal. Angajează onoarea întregii noastre aviaţii. Dar mai ales...

— Am înţeles, domnule general... Locotenentul X, va rezolva misiunea în termenii cei mai exacţi.

Pentru Stăpîn nu există „a executa" misiunea. La orele de pregătire de luptă, Stăpînul „rezolvă" : „o problemă domnilor, de viteză şi timp, de coordonate geografice şi magnetice, de balistică şi trageri aeriene, de navigaţie şi meteorologie, dar mai ales domnilor piloţi, o ecuaţie a demnităţii umane, a curajului lucid, cinematica emoţiilor şi a onoarei de luptător aerian"...

Probabil că este totuşi ceva să te plimbi la 200 de kilometri în spatele liniilor inamice, pe deasupra punctelor în care-şi concentrează efectivele, din moment ce însuşi Stăpînul tuşeşte în microfon...

— Sînt „Şoimul"... la 31... Şi la 32 (asta-nseamnă ramificaţia de la Kunovice)... Cer liber... O, la, la !

— Ce-nseamnă asta, o la, la ? Tradu în cifre.

— 44. Carou 7,5 pe 9,7. 44... 44. 44.

În adevăr. Între Uh. Hradişte şi Kunovice se ridică spre el binecunoscuta perdea a tragerilor antiaeriene. Îi este limpede că nu mai poate zbura în nori. Calea ferată se angajează în munţi. Gările, triajele, şoseaua, pasul Vlara trebuie văzute din aproape în aproape. Nici nu-i convine să circule la 1500, cu viteză constantă, ca tunarii nemţi să facă exerciţii de ochire pe el.

— Sigur 44... ?

— Sigur...

A învăţat să descifreze categoria de artilerie antiaeriană şi astea de dedesubt nu pot fi decît *Rheinmetall*... Ce-nseamnă a-nvăţa să descifrezi categoria de artilerie a.a. ? ! Rîde.

— De ce rîzi „Şoimule" ?

A uitat degetul pe butonul radioului.

— Scuze... Apropo de a.a....

— Nu e nimic de rîs acolo... De la 35 iei cap compas acasă... (35 înseamnă Trencin).

— Am înţeles.

— Cum merge motorul ?

— Excelent... Hm !... „Albatrosul"... Pic la *rase mottes*...

— Am înţeles... Sînt pe recepţie. Vezi-ţi de treabă... Şi, economie la Bl...

Ce-nseamnă a-nvăţa să descifrezi categoria de artilerie a.a. ? ! Asta-nsemană... De trei, ori de patru ori pe zi, plăcerea asta. 850 pe vitezometru... Moleculele de aer sfîşiate, presate, vînturate de elice, transformate într-o orgă apocaliptică. „6 roşu" vibrează. Vibrează palonierele. Manşa se înţepeneşte. Acul vitezometrului se apropie de linia roşie... Viteză limită. Manevrează roata stabilizatorului. Asta-l face să ajute manşa. Stabilizatorul îşi schimbă unghiul de incidenţă cu fileurile de aer etc. etc. De la geografia generală a unei hărţi 1/500 000,

cu perspectiva planurilor largi, munţi, valea Moravei, aglomerările de trupe, peisajul devine o carte ilustrată de mărimea parbrizului. Se-nfige în peisaj cu 900 pe vitezometru... Triajul de la Kunovice... Cinci garnituri paralele, cu locomotivele direct spre est. Un vagon platformă — roşu. Două tunuri antiaeriene automate. Flăcările de la gura ţevei. Inelele albe — victoriile. Nimic altceva decît obrazul ochitorului trăgător vîrît în aparatul de ochire, mîinile care răsucesc roţile de comandă, ţeava care se roteşte, căutîndu-l. Se roteşte odată cu ochitorul-trăgător aşezat în scaunul lui mobil, vede pînă şi tuburile arse sărind galbene în ritm rapid... Nu vede şirul de traiectorii ţîşnit într-o orgie de linii fulgerătoare, verzui incandescente, pentru că nu vrea să le vadă... Foc. Cu mitralierele. Cu tunul. Redresare... Vălul negru. O frîntură de secundă, vălul negru. Se cufundă în sine, într-o opacitate gelatinoasă, aude motorul foarte vag, picioarele îşi multiplică greutatea, apasă pe paloniere imobile, de plumb, tot sîngele gonit în picioare, inima bate în vid, dureros, lumină, înclinat pe stînga, redresează la rasul locomotivelor, traiectoriile, miile de traiectorii incandescente rămîn în urmă şi deasupra, „6 roşu“ îşi păstrează alura, trece fulgerător peste cîteva tancuri suite pe platforme gigant, pilotează, munţii încep să se apropie de calea ferată, defileul se conturează insistent, dedesubt Uh Brod... Este limpede. Aici au ajuns elementele de vîrf ale armatei pe care inamicul o varsă în valea Vahului şi pe crestele Carpaţilor Albi... Autoşenilete. Tunuri antitanc. Infanterie. Multă infanterie. Şi din nou, artileria antiaeriană. Zboară atît de jos, încît nemţii trag pe deasupra, să nu se-mpuşte unii pe alţii... Cere o patrulă de *Ju.* 88 pentru Uh Brod şi Stăpînul îl întreabă dacă nu cumva confundă Grupul 1 bombardament greu cu producţia de avioane anuală a Aliaţilor, per total... Apoi :

— „Şoimul“... Cum te simţi ?

— Încă bine, domnule căpitan.

În adevăr. Se simte excelent. Se simte excelent pentru că, pînă acum a putut să evite un gînd stupid. Un

gînd care refulat, poate de la-nceputul războiului, a găsit teren prielnic în această foarte lungă misiune izolată. Războinicii nu trebuie lăsaţi singuri, în iminenţa morţii, în prezenţa permanentă a pericolului. Pentru că războinicii sînt oameni, înainte de a fi războinici şi starea naturală a omului este... Care este starea naturală a omului, filozofule ? Este, că s-a gîndit mereu, minţindu-se pe sine, ameţindu-se pe sine, s-a gîndit mereu de ce n-a mers paralel cu calea ferată, să zicem la 10 kilometri lateral, călărind crestele, în afara tirului de artilerie, supraveghind conştiincios triajele, sigur, n-ar fi văzut exact că sînt acolo opt garnituri, ori zece ; n-ar fi văzut scamatoria de la Hraniče, eventual ar fi trecut fulgerător peste Olomouc şi n-ar fi văzut cele două batiste albe în parcul abia înfrunzit, ar fi zburat liniştit, pentru că la 200 de kilometri în spatele inamicului nu mai există nici o ierarhie, nici o autoritate, nici măcar Dumnezeu nu mai există acolo... Existi tu, singur la manşă, autocrat discreţionar al bolidului în formă de păstrăv, tu, navigator, pilot, trăgător aerian, observator, personaj multiplicat într-o infinitate de ipostaze, tu Pilotul de vînătoare, tu Destinul, tu începutul şi sfîrşitul tuturor lucrurilor.

Poate de aceea se simte excelent. A gîndit. A fost şi este conştient că, iată, o simplă înclinare pe manşă, conjugată cu această iluzie de apăsare pe palonier şi calea ferată, artileria a.a., trupele, mitralierele cvadruple, moartea în infinitatea ei de forme, totul şi toate rămîn undeva în vîrful planului stîng, în afara ta, într-un peisaj străin, în care nu eşti decît un martor imparţial la peste 550 de kilometri pe oră...

Sfînta tentaţie... Măr al Evei... Nu se poate spune de biblicul Adam c-a fost un bărbat adevărat. Pe el nu-l cheamă Adam, de aceea revine la verticala căii ferate. Pe dreapta se ridică impetuos coamele care veghează pasul Vlara. La Bojkovice doar un tren cu 4 autoşenilete, un *„tout terraine“* şi poate un pluton de vînători alpini, pe un singur vagon platformă.

În adevăr. Nu este Adam. Dar se simte excelent.

Bilnice. În stînga gării. Departe de gară. Un rîu. Poate un afluent al Vlarei. Bilnice şi absurdul. În gară cîţiva alpini. Unul înalt, atletic, ţine pe umeri ţeava unei puşti mitraliere. Îl aşteptau. Trei alpini. Atît. Un peron pustiu, o linie dublată în gară. În mijlocul terasamentului, trei alpini. Unul ţine pe umăr ţeava puştii mitraliere. Ochitorul trăgător cocoşat pe patul armei, în spatele camaradului său. Încărcătorul alături, în genunchi. Totul pe retină, desenat pînă la cel mai mic amănunt. Instantaneu cu trei alpini. Rafala lor. Sunetul metalului sfîşiat. Ropotul des al gloanţelor percutînd metalul. Comenzile ? Răspund ! Motorul ?... Merge. Încă, merge. Ştie. Fulgerător, ştie totul. Adio trei alpini deştepţi. N-o s-aveţi nici o satisfacţie imediată. Iată pasul Vlara. Nu poate urca peste creste. Motorul l-a apărat de rafală. Şi ca-n toate poveştile, cel care face scut cu pieptul său, plăteşte cu viaţa. Jos ? Da, jos ! Calea ferată. Rîul. Plin de bolovani. Rîu de munte. Îngust. Stînga ? Munte. Abrupt. Dreapta ? Munte. Abrupt. În faţă ? Versanţi abrupţi. Păduri. Jos ? Bolovani enormi. Rîul în şuvoi alb. Cîţiva arini. Calea ferată. Temperatura la ulei ?... A urcat cu o zecime de grad. Dar a urcat. Ştie. Pistoanele vor bate nemilos în fisura aceea. Presiunile, exploziile, ropotul de explozii din cilindri vor izbi nemilos cu zeci de mii de kilogram metri în fisura aceea. Trei bravi alpini germani. O puşcă mitralieră şi-atît. Intră perfect în regulile jocului. Temperatura la ulei ? A mai crescut cu o zecime de grad ! Presiunea ? A scăzut cu şapte zecimi. Asta este totul. Să aştepte să se scurgă uleiul din carter. Să se scurgă încet, pervers de încet şi atunci ?... Jos, bolovani enormi. Calea ferată. În stînga şi dreapta, imenşi, acoperiţi de păduri, de stînci cenuşii peste care trec umbrele norilor. Carpaţii Albi. Ici, colo spre creste, pete strălucitoare de zăpadă. Dumnezeule ! Un cerb... Un cerb enorm, într-o rarişte. Un cerb cenuşiu roşcat, cu două ciute, într-o pajişte. A fost. Şi-a întors capul spre el. L-a văzut. Instantaneu cu un cerb şi două ciute.

— Alo „Albatros"... Alo „Albatros"... Sînt „Şoimul". Las mama. Las mama.

— Am înţeles. Poziţia.

— Careu 34... Careu 34...

— Careu 34.

— Anunţ la timp. Staţi pe recepţie.

— Stau pe recepţie.

Nici o vorbă în plus. Ascultă şi nemţii. Au să trimeată patrule de alpini cu cîini. Mai sînt totuşi cel puţin 50 de kilometri în linie aeriană pînă la liniile Armatei 1... Temperatura urcă. Presiunea scade. Iată şi sfîrşitul.

Înălţime. Acum se poate cere totul. Pentru că se sfîrşeşte totul. Vede Vahul. Vede turla din Nemsova, la confluenţa Vahului cu Vlara. Pe şosea ? Nu ! Trece un autocamion cu soldaţi. Aici. Are 500 pe altimetru. Motorul scoate fum. În carlingă cald. Mai ales la tălpi. Fierbinte. O cocoaşă despădurită. Picaj. Flapsurile. E idiot să scoţi flapsurile cu mîna. Sudoarea îi intră în ochi.

— Gata, comunică la radio.

— Stau pe recepţie... Fii atent... Cu grijă... Aşa...

Îi vine să rîdă. De fapt plînge. De umilinţă. Molizi, picior pe stînga, glisat, redresare, filat, trage manşa în burtă, trei butuci răsturnaţi, crengi, puiet de molid, grămadă de cărbuni fumegînd, gropi, bufnitură, o poiană, rădăcini, scrîşnet de metal, taie contactul, uruit, ceva dur frîngîndu-se în jur, izbituri care-l proiectează în chingi, care-i sfîşie umerii şi linişte... De moarte. Chingile. Cupola. Sare din avion... La dracu... Paraşuta... La dracu... Pistolul mitralieră vîrît de Stăpîn în portbagaj. Trusa sanitară. Seringa... „6 roşu". O masă inutilă de metal... Culcat... Pădure de molid. Şi vîntul... Vîntul în cetinişuri, alarmant. Vîntul, numai vîntul. Oamenii nu pot fi confundaţi niciodată cu vîntul.

Aterizarea

Kilometrul 1

„6 roşu" mutilat, palele elicei îndoite, planul stîng aproape smuls din încastrare, ampenajul boţit, şi-atunci, în clipa aceea, îşi dă seama cît e de singur, de izolat, într-o lume necunoscută, ostilă, plină de temeri. Şi vîntul... Din avion n-a simţit vîntul. Aici curge năvalnic de pe versanţii Carpaţilor Albi. Îndoaie vîrfurile molizilor. Foşneşte şi geme în cetinile de un verde fraged la vîrf. Aduce valuri, valuri de miresme tulburătoare... Stă nemişcat, culcat lîngă fuzelajul martirizat, ascultă, prelungeşte ascultarea pentru că nu se poate despărţi de „6 roşu", pentru că senzaţia este fizică, de-o durere atroce, este el însuşi prin „6 roşu", fără „6 roşu" nu mai există decît un naufragiat, o entitate infimă, aproape un microorganism, de jur împrejur pădurile, munţii, un peisaj copleşitor. Raportul dintre el şi lume s-a schimbat fundamental. De la bordul lui „6 roşu" domina spaţiile. Aici, spaţiile îl domină pe el. La bordul lui „6 roşu" dispunea de toate trei dimensiunile. Gravitaţia era doar o formulă, care intra în componenţa altei formule, mai complexe, aceea a portanţei. Dorinţa, gîndul răspîndite în spaţiu, găseau în timp, un prieten. Dacă nu chiar un servitor. Aici, spaţiul este inamicul cel mai cumplit al timpului. Haidem ! Capitolul s-a sfîrşit... Gata... Îţi ordon, fără sentimentalisme de pensionu... E greu să te readaptezi de la 550 km/h, pe trei dimensiuni, la mişcarea pe orizontală şi viteza a două picioare încălţate în cizme îmblănite... Vîntul... Toate neliniştile pămîntului în foşnetul cetinilor... Logica, domnul meu... Şi ordinea operaţiunilor. Una şi irevocabilă. Să trecem la operaţiunea cu numărul 1... Legătură... Dă drumul aparatului de radio special pe care-l poartă la piept. Aparatul are antenă escamotabilă, este destul de greu, incomod, am-

balat într-un burduf din piele. Ştecherul căştii merge exact la priza aparatului... Se-ncălzeşte instantaneu... Recepţionează...

— ...revin...

— Sînt „Şoimul"... Sînt „Şoimul". Schimbat cursul cu 90. Varianta 3.

— Te aud foarte bine... Te aud foarte bine... Repet... Aici „Albatros"... Aprob varianta 3... Te aştept la aterizare. Treci la „Mesteacănul"... Treci la „Mesteacănul"...

— Am înţeles... Trec la „Mesteacănul".

Comută pe lungimea de undă a „Mesteacănului"... Staţiile inamice au interceptat comunicarea. Probabil vor raporta că avionul românesc şi-a schimbat direcţia şi s-a întors la bază. Este puţin probabil să-l fi văzut cineva aterizînd...

— Aici „Mesteacănul"... Aici „Mesteacănul"... „Şoimule" răspunde dacă mă auzi !...

Este alt glas, puternic, jovial, fără nici un accent străin. Probabil cineva de la Armata a 4-a, ori de la Corp.

— Recepţie.

— Carou 34 ; 2,2 pe 1,8.. Repet... 34 stop. 2,2 pe 1,8 stop... Fîntîna. 23,30... Repet... Fîntîna 23,30.

Notează febril pe marginea hărţii... Miros înţepător, familiar, de benzină... L-au lovit şi în rezervor...

— Repetă... „Şoimul"... Repetă...

— 34 stop. 2,2 pe 1,8... Fîntîna... 23,30...

— Întrerupe comunicaţia. Recepţie 23,35.

— Am înţeles.

Răsuceşte butonul comutatorului. Un pocnet. Căştile rămîn mute. Senzaţie de gol. De părăsire... Operaţiunea numărul 2... Incendierea avionului. Raţiunea ? Să nu fie văzut din aer. Muniţia are să explodeze. Vor fi flăcări... Contraindicat. Crengi. Sînt foarte multe crengi aici... La treabă deci... Miros de fum. Miros de cărbune... Acolo unde se fac cărbuni există oameni. Rapid. Adună crengi mari, uscate de molid. Le aruncă peste cupolă. Mai ales cupola trădează. Atunci cînd cade soarele pe ea... Sub fuzelaj (atunci vede găurile făcute de gloanţe, un grupaj frumuşel), benzina. Îşi freacă tălpile în pata aceea umedă. Îşi plimbă palma pe fuzelaj. Tabla rece îl remontează.

Dacă nu i-ar fi frică de ridicol, ar lua poziţia de drepţi. Ar da onorul lui „6 roşu".

— Adio bătrîne, îi spune... Puteai să-ţi găseşti un camarad mai priceput.

Intră sub cetini. Urcă pieziş, spre vest, nord vest, după busola brăţară. Merge aşa 10 minute... Cît să fi făcut ? 500 de metri ? 400 ?... Pădure. Vîntul. Foşnetul cetinilor. Semiobscur. Covor moale dedesubt. Rădăcini. Cioturi. Crengi uscate care trosnesc cu pocnete seci de pistol... Gîfîie. Transpiră. I se pare că înaintează cu viteza melcului. După 10 minute, întoarce spatele frontului. O ia direct spre crestele Carpaţilor Albi.

Locotenentul Ruhnau din batalionul alpin *„Schwarzwald"* lasă binoclul prin care urmărise toată aterizarea avionului Me 109 G6 — „6 roşu" cu cocarde tricolore. Plutonul pe care-l comandă, cu cîinii lupi la lesă (nişte exemplare splendide de lupi alsacieni), îşi consumă prînzul. Soldaţii şi-au scos raniţele. Îşi ţin pistoalele mitralieră alături. Santinelele s-au mascat în brădet. În bluzele de camuflaj nu pot fi descoperite nici de la douăzeci de paşi. Adjutantul Denis îi deschide cutia de conserve. Fasole cu carne de porc.

— A scăpat, *mein Leutenant* ? întreabă Denis, fără să-l privească.

— Aşa se pare.

— **Ce ordonaţi ?**

Locotenentul Ruhnau îşi scoate harta din port-hart. O desface pe genunchi... Urmăreşte cu degetul poteca şerpuindă pe versantul stîng al pasului Vlara.

— Ordinul batalionului este limpede, adjutant Denis... Ocupăm înălţimile dominante. Interzicem partizanilor orice acces şi orice acţiune în trecătoare, pe tot timpul concentrării Armatei a 8-a. Atît...

— E inutil să ne fărîmiţăm alergînd după un pilot român, cînd aici...

— Exact, adjutant Denis... Este şi părerea mea... Peste zece minute, ordonă echiparea. Siguranţa de flancuri să-i ia pe Lord şi pe Rozeta... La cel dintîi semnal, să alarmeze dispozitivul... Vreau să dorm aceste 10 minute.

Locotenentul Ruhnau poartă la gît „Crucea de fier" cu briliante... Mîna stîngă îi este prinsă într-o eşarfă legată de după gît. L-au scos acum o săptămînă dintr-un spital din Praga, l-au adus pe front şi i-au dat comanda companiei 1 din batalionul *„Schwarzwald"*. De fapt, compania 1 este compusă din resturile companiei 1 şi 2, masacrate în luptele de la Oremov Laz, acolo unde a fost rănit el însuşi. Îşi întinde mantaua. Trage clapele capelei de alpin peste urechi. Adoarme.

Pădurea. Dincolo de război, într-o linişte vegetală netulburată de la începutul erelor. Vîntul de primăvară, cald, trece pe deasupra vîrfurilor, molizii foşnesc tandru şi dacă stă rezemat de trunchiul gros, roşcat, mirosind puternic a răşină, aude căzînd ploaia dulce, amăgitoare, cetina... Se-ntinde brusc în surpătura de sub rădăcinile unui brad smuls de furtună. Undeva, nu prea departe, latră scurt un cîine. Un glas sec. Obosit :

— *Ruhe !* Lord !...

Paşi... În dreapta. Absurd. Îşi aude inima. Cerul gurii, iască. Se pare că iarăşi întîlneşti războiul, amice. E idiot să stai tupilat iepureşte sub nişte rădăcini, cînd probabil eşti vînat după toate regulile artei. Dezasigură pistolul mitralieră, un „Deimller"... Se tîrăşte pe coate, avea dreptate Globanul (instructorul de infanterie pe care-l asimilaseră în chip de consilier în „S.O. Av" şi care-i tîra pe coate şi genunchi pînă leşinau), atunci cînd le spunea că, poate o singură dată în viaţă să ai nevoie de treaba asta şi neştiind s-o faci, să te cureţi — se tîrăşte pînă sus... La mai bine de cincizeci de metri în interiorul pădurii urcă spre creastă trei alpini germani, cu pistoalele-mitralieră gata de tragere. Vede cozile grenadelor vîrîte sub centuri. Poartă bluze de camuflaj cu glugile ridicate. Cel din faţă duce la lesă un cîine lup uriaş. Trec printre molizi, în pas suplu. Egal. Raţionează rece că poate fi o flancgardă şi că totul depinde de flancul pe care-l apără. Stîngul ori dreptul. Dacă este de flancul stîng, ura ! Dacă nu, înseamnă că se va trezi aici cu grosul unităţii. Alipinii dispar după o ondulaţie. De-

viază spre dreapta. Își lipește urechea de pămînt... Nimic. Se retrage la adăpost. Desfășoară harta. Fîntîna înseamnă „confluență". În caroul 34 la coordonatele 2,2 pe 1,8 există o singură confluență : a Vlarei cu Vahul... Călare pe ambele maluri ale Vlarei, satul Nemsova. Chiar la confluență. Pe malul drept al Vlarei, calea ferată principală pe care-a urmat-o în zbor. Trece Vahul. Îl urmează pe malul drept, în nord spre Belusa-Žilina, deci pe unde a pătruns în liniile inamice, spre sud, foarte aproape spre Trencin-Pieštany... Dincolo de Vah, Carpații Metalici. Dincolo de Carpații Metalici, românii. Teritoriul eliberat. Iată-ne din nou în Slovacia. Este limpede. I s-a ordonat ca la ora 23,35 să se afle la confluența Vahului cu Vlara, pe malul stîng al Vlarei, dincolo de drumul Nemsova-Trencin și să cheme „Mesteacănul"... Apreciază satisfacția profundă pe care i-o dă existența acestui ordin... Stăm băieteș zece minute să vedem dacă nu mai apare vreun alpin... Raționează că pînă la Nemsova sînt, de-aici, 8 kilometri în linie aeriană, ceea ce dă la sol pe puțin 16 kilometri. În mod normal, asta-nseamnă 4 ore de marș... Deci, îl va prinde noaptea pe drum... Va găsi desigur un drum de pădure care coboară în sat. Cît de sigur poate fi un drum de pădure coborînd pe rocada inamicului, în iminența bătăliei pentru Carpații Albi, o știe. Zece minute de pîndă obligatorie. Adică atît cît este necesar unei formații protejată de o flancgardă, ori o avangardă, ori o ariergardă, să-și precizeze existența. Zece minute... Se tîrăște la buza surpăturii. Cronograful ? 14,55... Poate spera să prindă încă lumina crepusculară, acolo jos, cînd va trebui să treacă șoseaua... Îl izbește peste obraz liniștea totală a pădurii de molid. În clipa aceea știe că cele zece minute îl vor pune față-n față cu adevărul. Că este absurd să încerce o evadare. Că singura soluție este să meargă pînă la capăt.

Să meargă pînă la capăt... Acum putea fi aterizat.. Acum putea raporta în fața hărții situația clară a inamicului. Pentru că, în definitiv, misiunea a fost executată exemplar. Pentru că, acolo sus, s-a învins pe sine, a anihilat glasul acela vîscos al viscerelor, al trupului care se voia salvat de masacru, de rug, de mușcătura haină a proiectilelor, a înăbușit țipătul oaselor care se

voiau întregi, mai mult decît asta, a înăbuşit chemarea înnebunitor de ademenitoare a anilor pe care încă nu-i trăise, care se aşteptau trăiţi, chemarea dulce a Augustei, a învins toate aceste glasuri ale cărnii lui, a rămas ferm la manşă, singur în carlingă cu el însuşi, a acţionat logic şi implacabil şi totuşi... A greşit. A greşit fundamental. Nu trebuia să coboare sub 1 000 de metri. Raţionamentul lui a fost un raţionament fals. Şi asta costă. Aici, costă. Că-l costă pe el, este firesc. Dar ce vină au ceilalţi ? ! Comandanţii ! Trupele ? ! Trupele. Ce abstract sună asta !... Trupele... Cele care, în ultimă instanţă, plătesc mereu, totul. Singurele, veşnicele datornice. Cîţi să mai fi rămas din cei 25 ai căpitanului de infanterie de la Budapesta ? Dar căpitanul ? Pădurea de molid, întunecată şi tăcută. Nimic mai pustiu, decît pădurea de molid... Se ridică precaut, într-un genunchi. „Cum ne orientăm în pădure, elev ? — În pădure ne orientăm după muşchiul copacilor..." Aiurea ! Ne orientăm după busolă. Direcţia exactă : 165 de grade. Linişte. A încetat vîntul. Semiobscur. Cetini deasupra. Molizi. Molizi mulţi, dedesubt nimic viu, doar covorul de cetină, lunecos şi-n el tot senzaţia urmăritului. E absurd, dar i se pare că de după fiecare trunchi îl pîndeşte ţeava unei arme... Să sfîrşeşti războiul în prizonierat, ori împuşcat într-o margine de drum, asta este idiot deabinelea. Îl strînge casca de zbor. Şi-o scoate. Îi înnoadă ştecherul la centură. Haidem... La drum... Molidul este un totalitar. Pădurea de molid este o pădure exclusivistă. Cetinile alcătuiesc o boltă unică, impenetrabilă, sub care nu creşte nimic. Cît de democratică este pădurea de fag ! Ori cea de stejar. Cum se luptă, la liberă concurenţă, acolo, subarboretul. Scorușul şi alunul, curpenul cu bolţile lui parfumate, socul, ce veselă e pădurea de fag, ce monahal austeră pădurea de molid ! Ce sentiment tăios al singurătăţii... Cerule... O veveriţă. Jos, la rădăcina unui molid, aşezată pe coadă, cu blana cafenie lucie, cu ochii de smoală, vioi, mustăceşte, îl priveşte ţintă, un salt, dispare în spatele trunchiului, apare la o înfurcătură, aleargă pe-o creangă, salt prelung, cetini arcuite, nimic. O veveriţă. Parcă s-ar fi-ntîlnit cu Şurub. Parc-ar fi aterizat Şurub sub cetini să-l ia acasă... Asta nu. Nu poate gîndi la cei 50 de ki-

lometri care-l despart de liniile românești. N-are dreptul să gîndească asta... Ascultă atent... Desigur. Un pîrîu. Un pîrîu care-ți poate înăbuși zgomotul pașilor. Dar care foarte bine poate acoperi orice alt pas... Îi e sete. Atît de sete cum nu i-a fost niciodată în viață... Din stînga... Merge spre stînga... Arbori. Mereu aceiași. Zgomotul apei... Pîrîul... O vînă de apă. Limpede. Asta-l liniștește. Apa... Ce bucurie imensă. Apă... Îngenunche. ...Își sparge imaginea reflectată în ochiul de apă siniliu. Bea. Mult. Lacom... Se ridică. Fuge. Se trîntește în spatele unui trunchi. ...Nimic. O gaiță. Își scutură aripile... Imită ceva. Nu știe ce. Zboară... Pădurea de molid, liniștea vegetală, liniștea ancestrală, pădurea de molid supraviețuind tuturor războaielor istoriei, netulburată, măreață, mohorîtă, austeră, dincolo de pasiunile deceniilor de pasiunile veacurilor, indiferentă la alpinii celui de al III-lea Reich, ca și la caraulele lui Batu Han, ce copilărie i s-o fi părînd pădurii de molid războiul, ce absurditate ridicolă !... E nostim să fii cuprins de respect față de pădurea de molid. De fapt, mareșalul Ney avea dreptate cînd vorbea de frică... Și lui îi e frică acum. Cea mai supărătoare dintre frici. Cea mai sîcîitoare dintre frici. Frica de ridicol.

Kilometrul 13

Un tufiș de soc deasupra căruia iedera și hameiul sălbatic închid o boltă vastă, bizantină... După calendarul astronomic pe care-l poartă în buzunarul cojocului, soarele apune astăzi la orele 19,13. Cronograful ?... 18,52. Un bot de deal împădurit, în stînga căruia se prelinge pîrîul care l-a adus aici, deasupra șoselii și-n marginea satului Nemsova, fără nici un incident. S-a tîrît pe coate și genunchi în adăpostul ăsta. A găsit un pat de paie umede și-o basma roșie, cu picățele albe. Adăpostul cărei dragoste tainice ? O basma mirosind a paie și-a altceva, nedefinit și răscolitor. E lacom de tot ce se vede cu o claritate înspăimîntătoare. În dreapta, pe un pinten de creastă, la nici 200 de metri, mascată abil în biute săpate între copaci, o baterie de trei flakuri. Vede țevile tunu-

rilor înfăşurate cu iederă. Tunarii moşmondindu-se în faţa unor adăposturi săpate în malul abrupt. Un foc de tabără. Soldaţi coborînd la şosea. Trei. Duc între baionete cîţiva civili. Civilii poartă coşuri. Cazmale. Lopeţi. Se aude un cocoş. Limpede. Triumfător. Dacă una din santinelele care patrulează în jurul bateriei are curiozitatea să cerceteze satul cu binoclul... Uşor, cu mişcări de cîrtiţă, se-ngroapă în paie... Este de-o inabilitate magnifică... Ce l-a făcut să iasă din adăpostul pădurii ? Poate e mai bine aşa... Trei Henschel-uri cu direcţia Trencin. Au la remorcă tunuri de 105 mm. Servanţii, fără căşti, claie peste grămadă. Pe capota maşinii a doua, un *Gefreiter* foarte blond, aşezat pe cabină, cîntă la armonică un cîntec popular, în ritm de vals. Penumbrele înserării sînt din ce în ce mai dese pe valea Vahului. Priveşte lacom podul masiv de cale ferată, la capătul căruia, pe celălalt versant, acolo unde bănuieşte nodul de cale ferată, la circa 2 kilometri, Henschel-ul cu remorcă care urcă abrupt nu poate face altceva decît să aprovizioneze bateriile antiaeriene de la apărarea podului. Îşi trage harta din cizmă. Se-ntunecă. Deasupra Vahului se strînge o pînză densă de ceaţă. Notează poziţia bateriei din dreapta. Notează poziţia aproximativă a bateriilor de dincolo de Vah. În stînga, pîrîul intră într-o grădină de meri... Sînt acolo cîţiva caişi înfloriţi. Caişi înfloriţi, o grămadă de gunoi mirosind acid şi-o babă... O babă în negru, c-o săpăligă, cocoşată peste un răzor verde. Poate căpşuni... Bate un ceas. Ori un clopot. Ora 19,00... O barză cu un şarpe în plisc trece razant peste acoperişurile de olane acoperite cu muşchi. Dispare după turla cenuşie a bisericii. Ceaţa cucereşte picioarele podului. Casele din marginea satului. Cele patru arcuri metalice ale podului stau suspendate deasupra ceţii, ca-ntr-o acuarelă japoneză. Trece măcăind un stol de raţe sălbatice. La baterie se aude un ţignal. Doar satul Nemsova pluteşte într-o tăcere funerară, accentuată de ceaţa care estompează zgomotele fireşti. O poartă care scîrţîie, un lanţ de fîntînă zuruind pe scripetele ruginit. Ceaţa atinge piciorul pantei. Inundă drumul Nemsova-Trencin. ...Se aude clar, c-o limpezime dureroasă, gîfîitul unei locomotive... şi !... Nu se poate... Ba da ! Se poate...

Înnebunitor de adevărat... De departe, abia distinct, ca un ecou între crestele înzăpezite ale Carpaților Albi, crestele plutind în lumina diafană, portocalie a crepusculului, de foarte departe, zgomotul motoarelor... Se întoarce pe spate. Deasupra cerul. Transparent. Plin de culori fluide, transparente. Și-n cerul acum verde opalin, luminiscent, sus, plan la plan, în formația cocor, două patrule de bombardament a trei avioane, șase avioane în formația cocor, cu aripile poleite de lumina zodiacală, zburînd direct spre casă, pentru că știe, sînt avioanele Grupului 1 bombardament greu, care se-ntorc din misiune. Se întorc de-acolo de unde s-a întors el, acum cîteva ore, stăpîn absolut în carlinga familiară, în dialog cu destinul.

Ceața se ridică pînă-n cetina molizilor. Umedă... Densă... Halucinantă.

Și-a întipărit în minte harta exactă a locului. Nemții au santinele la pod. La intrarea în sat un post de dirijare a circulației : trei soldați *S.S.* (uniforme negre) cu o motocicletă cu ataș, care intră și ies dintr-o casă netencuită, unde probabil dorm și se odihnesc cu schimbul. Dincolo de drum, o livadă cu gardul rupt de tancuri (a văzut urmele adînci ale șenilelor). Prin livadă poate ajunge în lunca deasă a Vahului... I s-au părut suspecte mameloanele simetrice din capătul dinspre Vlara al livezii... Cazemate, și-a spus... Ordinul „Mesteacănului" prevede ca el să fie acolo la orele 23,30... Este foarte probabil ca „Mesteacănul" să nu fie la curent cu mișcările la zi din spatele frontului inamic. La fiecare oră fixă și la fiecare jumătate de oră a dat drumul aparatului de radio. N-a recepționat nici o chemare. „Mesteacănul" nu vrea să alarmeze posturile de ascultare inamice. Nu și-a dat seama pînă astăzi că războiul ăsta este și un război al undelor... Iese de sub bolta protectoare. Asigură pistolul mitralieră. Își scoate pumnalul de parașutist cu lama escamotabilă. Trece aparatul de radio sub cojoc. Închide fermoarul pînă sus. Deschide pumnalul. Se aude un declic metalic. Îi vîră lama sub mîneca cojocului... Se hotărăște să parcurgă o sută de metri, după

ceas dacă este nevoie... Ceaţă. Întuneric alb. De la doi paşi, tufele iau proporţii gigantice. Poziţii ameninţătoare. Se multiplică într-un haos de forme cînd groteşti, cînd înspăimîntătoare. Capriciile lui Goya... Pămîntul lunecă. Îl apasă ceaţa. O blesteamă şi-o divinizează. Motoare. Din sat. N-a văzut nimic şi totuşi prin şurile acelea enorme, pe sub şoproane erau tancuri. Toată valea Vahului se umple de mugetul motoarelor. De scrîşnetul şenilelor. Ţîşneşte la vale. Fuge la vale. Cade. Se rostogoleşte. Pumnalul... Blestematul de pumnal îl taie dureros la încheietură. Se ridică. Zgomotul vine de pretutindeni. E înfundat într-o mare sonoră, într-o masă halucinatorie de zgomote metalice, zgomote care-l asaltează din toate părţile, pînă la zdrobire... Rambleul drumului. Se lipeşte cu pieptul de el. Se reculege. Din stînga, dinspre sat, se prăbuşeşte peste el o masă neagră, monstruoasă, sub şenilele căreia rambleul se convulsionează patetic. Duhoare de benzină inferioară. De ulei ars. Vede silueta comandantului de tanc, ieşit din turelă. Ţeava cumplită a tunului, întoarsă înapoi. Recunoaşte că apariţia tancului l-a anihilat moral. Şenilele zdrobesc drumul la doi metri de obrazul lui... Se gîndeşte la infanteriştii vînători de care.

Acum. Urcă taluzul. Trece drumul la galop. Coboară de partea cealaltă. Intră în livadă. Calm. Calm bebeluş. La pas. La pas, marş. Îţi ordon la pas. Merge în pas viu din cireş în cireş (arbori vechi, cu coaja crăpată). Îi e sete. Alt tanc iese din Nemsova. N-are decît. Îi priieşte. Aşa-i bebeluş, că-ţi priieşte ?... Busola !... Busola ?... A deviat prea mult spre dreapta. Cinci grade spre est, nord, est... O direcţie aproximativă, dar totuşi o direcţie... Ceva suspendat între doi pomi, la înălţimea genunchilor. Stop. Zgomotul asurzitor al tancului... Îngenunche. O cutie de conserve, goală, spînzurată pe o sîrmă. Alta în dreapta. Alta în stînga. Sîrma pe direcţia mameloanelor suspecte. E limpede... Rămîne sub ceaţă, dintr-o dată gol. Vidat de el însuşi... Cel mai simplu instrument de alarmă. O sîrmă de care atîrnă cutii de conserve în care s-au pus cîteva pietre... Acolo sînt adăposturi, ori cazemate. Cazemate care stăpînesc cu foc acest vad al Vahului. Logic...

Ordinul este exact. Şi acest ordin este, deocamdată, singurul cap compas care are unu la sută şansă să-l scoată din furtună. Încalecă sîrma cu precauţie inutilă. Zgomotul tancului a devenit asurzitor. Unde sînt sisteme de alarmă, sînt şi santinele care să audă alarma. Iarăşi afurisitul de cuţit de paraşutist... N-a tăiat în viaţa lui nici măcar un pui de găină. Mă rog... Pistolul mitralieră ar face totuşi prea mult zgomot. Ceaţa între cireşii vechi. Dedesubt petalele. Petale de cireş, ofilite. Se lasă în genunchi. Da. Sînt petale de cireş...

Se aude apa. Foarte aproape. Nu-şi dă seama dacă din dreapta, din stînga, ori din ambele părţi. Simte apa în mirosul umed al ceţii. Văluri dense de ceaţă rece. Obrazul ud. Genele umede. Frig. E obosit ? Constată că senzaţiile îl trădează. Că simţurile lui îl trădează. Că-l trădează sistemul nervos central, acolo unde senzaţiile se sortează, se diferenţiază, se selecţionează. Percepe lumea grosier, trunchiuri de cireş, ceaţa, ceaţa, trunchiuri de cireş şi foarte aproape un pericol de moarte — îşi spune „pericol de moarte", dar îi este perfect indiferentă treaba asta şi se gîndeşte la basmaua roşie cu picăţele albe pe care-a vîrît-o în buzunar... O scoate. O miroase. Miroase vag a gaz. Poate că fata, ori femeia şi-a spălat părul cu gaz. Se obişnuieşte. Aici sînt nişte tufişuri de salcie, foarte dese, un mărăciniş şi un gard de sîrmă ghimpată, un gard dincolo de mărăcinişuri, sînt nişte alveole... mda, bine zis, alveole, eşti băiat citit amice, puţin cam preţios, dar băiat bun în fond — nişte alveole profunde, pas, ascultă, pas, nişte dărîmături, pipăie, cărămizi, mortar vechi, i se fărîmă între degete, deci nişte temelii, ori altceva asemănător, nişte temelii năpădite de brusturi uriaşi, brusturi gigantici, iar în dreapta, foarte aproape, un cireş enorm, totul se exprimă în termeni superlativi, culcat, lipit de pămînt, intrat în pămînt... Paşi... Paşi care nu pot înşela nici o ureche de militar. Rari. Plictisiţi. Paşi de santinelă. Nemişcat. Îi e somn, un somn de moarte. I se închid genele. Îi cade obrazul în molozul umed. Absurd. Unde patrulează santinela ? Aici, ori după gardul de sîrmă ghimpată ? Asta-i întrebarea... O, veşnice Will !... Serbarea clasei a VII-a b...

El; declamînd ucigător : *„Într-o tavernă m-am rugat de-un bătrîn înţelept să-mi spună ceva, să-mi dea lămuriri despre cei care-au plecat. El mi-a răspuns : dînşii nu se vor întoarce. E tot ce ştiu. Bea vin !“*... Dacă e vorba atît de categoric de vin, catrenul îi aparţine lui Omar Khayyam, onorabile. Marele Will şi santinela asta ignobilă. Ceaţa... Îşi freacă tîmplele. Constată că este neregulamentar. Unde dracu mi-o fi cascheta ? Trebuie să văd unde patrulează Wothan... Trebuie... Altfel sînt pierdut. Se tîrăşte pînă la rădăcina cireşului uriaş. Este cireş, ori poate chiparos ? ha, ha, ai umor cu carul, dar mai ales sînt brusturi, brusturi cu foaia lată, cu ramuri zemoase, parcă brusturul are ramuri, tăiat decompresat, băiatule... Gardul de sîrmă e prins aici pe trunchiul cireşului. Dacă îl pipăie, se-nţeapă în ghimpi şi face tetanos. De fapt are o seringă şi o fiolă cu ser antitetanos. Trusă obligatorie la fiecare avion. Comic e altceva. Că dacă întinde mîna poate şterpeli arma santinelei. Pentru că santinela e de partea cealaltă a gardului. Şi, pentru că, neţinînd cont de regulamente, neruşinatul de neamţ îşi dă jos centura cu cartuşierele, o agaţă de sîrmă, totul se vede prin ceaţă ca un joc fantastic de umbre chineze şti — îşi scoate mantaua şi cu cel mai firesc gest, îşi lasă nădragii în vine, scoate sunete guturale şi, sub nasul lui, la doi paşi, îşi face nevoile fireşti, arătîndu-şi fundul ţuguiat de om hrănit cu cartofi.

Nu are sentimentul „inamicului“. De ce dracu nu are sentimentul inamicului ? De ce nu-l urăşte cumplit pe cel care-şi leagă nădragii cu gesturile cele mai fireşti şi obişnuite din lume ? Mai şi fluieră, măgarul. O melodie veselă, de cabaret... Îţi trebuie nervi să asişti la toate manifestările neregulamentare ale unei santinele în post. Să nu-ţi ieşi din pepeni văzînd lipsa asta de conştiinţă militară ? Santinela îşi ridică gulerul mantăii. În sfîrşit s-a echipat, îşi încinge centura, îşi ia arma la umăr, vine lîngă cireş, spune ceva de un biet Fritz, de felul cum cînta acest biet Fritz la armonică, de acest război murdar, asta o înţelege exact, îşi scoate tabachera, aude limpede capacul de metal, simte mirosul de tutun, ceaţa se învăluie în fuioare în jurul santinelei, bricheta, o flacără galbenă acoperită în pumni, un obraz zbîrcit prematur,

nişte gene lungi, blonde, o fulgerare de-o clipă, un om dintre milioanele care fac războiul, întuneric, ceaţă în fuioare...

— *Ah, dieser Schweinekrieg, Fritz !* [1] îi spune santinela cireşului.

Suge din ţigară, ascuns în gulerul mantăii. Îi vede atunci buzele, nările, genele. Doar găvanele ochilor rămîn negre, în umbra căştii de oţel, umede. Îi amorţeşte piciorul drept. Simte în carne colţul de piatră care-i macerează pulpa. Brusturii miros greţos a zemuri vegetale... De fapt se supune unui exerciţiu de răbdare. De autocontrol. Un exerciţiu yoghinic, care i-ar aduce benedicţiunile Mizantropului. De fapt nu există nici o limită a capacităţii, nici o trecere spre neputinţă, imposibil devine un anacronism, un cuvînt de arhivă, ridicol, cu mînecuţe negre de satin, cu zwicheri şi pîine cu margarină la ora 10, puţind a registru, a conţopist de primărie de plasă ; ori poţi totul, ori mori... Mort... Împuşcat de la doi paşi de o santinelă care fumează în post şi care, înainte de asta, şi-a făcut nevoile sub nasul tău. Ridicol. După ce-ai vînturat cerul Slovaciei şi al Moraviei... De o mie de ori ridicol.

— *Adieu Fritz,* îi şopteşte santinela, cireşului.

Se depărtează agale, cu paşi ştiuţi, plictisiţi, de santinelă... Se destinde. Ora ? 21,45... Va rămîne aici pînă la 24,00... Un tren... Al treilea de cînd stă tupilat. Bubuitul metalic al roţilor peste pod. Aude clar ţăcănitul bandajelor de oţel ale roţilor, trecînd la joante. Ăsta o ia spre nord. Deci două spre sud. Unul spre nord... A luat apă la Nemsova. A auzit clar pufăitul locomotivei, tampoanele ciocnite, apa curgînd în cazane... Dacă pînă la 24,00 nu se va întîmpla nimic, atunci totul devine de-o simplitate maximă. La gară, profitînd de zgomotele de pe şosea. Ştie precis unde este gara. Se va urca într-un vagon, nu toate vagoanele transportă trupă (n-are nici un chef să treacă Vahul înot pe frigul ăsta), apoi, spre zori va găsi posibilitatea să urce în Metalici, să-şi definească punctul şi să-l cheme pe Şurub cu Fiesseler-ul.

[1] Ah, porcul ăsta de război, Fritz ! (l. germană)

Este un plan foarte bun... Se tîrăşte uşor, înapoi. Viaţa lui există într-un singur perimetru. Al acţiunii. Se ridică în capul oaselor. Lovitură în creştet. Aruncă înapoi mîna în care strînge pumnalul. Se răsuceşte fulgerător. Nimeni. Altă lovitură în creştet... Sudoare. În pîraie. Deasupra lui, două tălpi. Două tălpi uriaşe, prevăzute cu ţinte. Se leagănă uşor. Ceaţa. Fuioare. Tălpi de cizmă tip *Wehrmacht.* Un soldat. Un soldat german spînzurat de cireş... Rămîne acolo, sugrumat, cu stomacul ridicat în gît, cu o senzaţie monstruoasă paralizîndu-l.

Stă culcat între ruine. A fost o clădire cu temelia masivă din bolovani de rîu. De aici se văd picioarele spînzuratului. Numai dacă te uiţi cu atenţie. Ori dacă ştii că acolo zace un spînzurat. Este perfect lucid. Brusturii sînt plini de apă. Totul este jilav. Pantalonii îi sînt uzi. Părul ud. Nu-şi poate pune casca de zbor. Îi astupă urechile. Basmaua. Basmaua cu picăţele. E foarte bine aşa. Îi ţine părul. Îşi simte nervii. Aproape că-i vede. Alt val de ceaţă. Dens. Toate conturele din jur se estompează. Picioarele spînzuratului se absorb în ceaţa albă, poroasă, îmbibată de apă. Nici un zgomot. Ba da. Henschel-urile. Cele trei Henschel-uri, sau altele, se-ntorc de la Trencin... Totul este foarte limpede în marea de ceaţă albă, pe fundul căreia a naufragiat. Autocamioanele urcă undeva, în stînga drumului. Aude cînd se schimbă vitezele. Cînd se cuplează într-a-ntîia. Răzbate prin ceaţă dîra unui far puternic. Autocamioanele se opresc deasupra satului, undeva în pădure. La bateria a.a. Jură că nu acolo. Mult mai aproape. Deocamdată are o singură funcţie. Să-şi supravieţuiască pînă la ora 24,00. Poate că dacă ar fi avut de mers pînă atunci, poate că dac-ar fi trebuit să treacă prin reţele de sîrmă ghimpată, ori printre liniile inamice, poate atunci ar fi fost infinit mai uşor... Haide băiatule, îşi spune, ai învăţat la psihologie despre supraefectele psihologice ale nopţii. Să-şi supravieţuiască. Iată termenul. De fapt, există în nervii lui În suprasarcina la care-i lucrează sistemul nervos central... Nişte Henschel-uri nenorocite cară muniţie de la vreun depozit subteran. Un soldat spînzurat, probabil un

dezertor. O linie de cîteva cazemate — nimic mai firesc pentru apărarea singurului pod de cale ferată principală între Pieštany şi Zilina. Santinelele de rigoare. Şi ceaţa. Binecuvînt-o amice ! Să fi văzut sceneta asta emoţionantă, jucată fără ceaţă... Adio, drăguţule, fără colivă şi fără prohod... Este absurd să faci pe intelectualul sub brusturi. Eşti ridicol. Singurul umor posibil este cel macabru, de aerodrom :

„Căpitanul Robert, tîr, tîr...
Mergea călare pe un catîîîr...“

Paşi. Paşi care nu pot înşela nici o ureche de militar. Din toate părţile, cu toate că el ştie sigur, nu sînt acolo decît doi oameni, dincolo de sîrma ghimpată. Patrula. A se nota. Are şi o patrulă... Ora 22,28... Ce este bravura, locotenent ?... Bravura este, amice, atunci cînd ştii să numeri secundele de ceaţă. Bravo ! Îmi place răspunsul. Ai pentru asta „Virtutea aeronautică“ clasa I-a.

— *Wann werden sie erschossen ?* [1], întrebă cineva foarte aproape de ruine, dar el ştie că nu este aproape, dimpotrivă, este destul de departe şi nu vrea să-nţeleagă nemţeşte, pentru că de fapt nu ştie nemţeşte, la liceu a făcut italiana şi franceza, mama citea mult în franţuzeşte, de două ori pe lună primea *„Revue des deux mondes“* şi el citea acolo articole nesfîrşite de teoria războiului modern, semnate de marii strategi fosilizaţi ai unei mari armate demodate, Weigand de exemplu...

— *Schweig !* [2]

— *Ich glaube morgen in aller Früh. Du weisst... Sie haben auch Ludmila verhaftet* [3].

— *Halt deinen Mund !* [4]

Paşii se depărtează. Motoare. Motoare multe. Cineva sparge ceaţa cu un proiector.

— *Halt !*

Maşini. Una, patru, şapte. Opresc în marginea livezii. Foarte aproape în marginea livezii.

[1] Cînd le împuşcă ? (l. germană) [2] Taci ! (l. germană) [3] Cred că mîine în zori. Ştii... Au luat-o şi pe Ludmila (l. germană) [4] Ţine-ţi gura ! (l. germană)

— Ce este adjutant ? strigă cineva tot în germană.

— Nu mai am benzină, *Herr Major.*

Un urlet. Un urlet cumplit, inuman, înspăimîntător.

— *Feuer ! Feuer ! Feuer !*

— E locotenentul ăla pe care l-a îngropat explozia azi dimineaţă... Caporal, la mine...

— Apă, strigă cineva.

— Cît dracului ne ţineţi în etuvele astea scîrboase ?

Metal izbit în ropote.

— Sanitar !

— Brancardier !

— *Herr Doktor !... Herr Doktor !*

— Linişte ! Peste zece minute ne îmbarcăm în trenul sanitar special... Răniţii din autosanitara numărul unu să fie transportaţi la numărul cinci... Repede. Trenul pleacă la orele 23,00.

— Te pomeneşti că pleacă fără noi, specie de porc ce eşti ! ! Ai ?

Poate nici n-a spus aşa. Poate înţelege el totul anapoda, ori fabulează, pentru că a făcut germana numai în şcoala militară.

— *Feuer ! Feuer ! Feuer !* Urlă locotenentul... *Feueeer !...* Urlet spart, prelung, rupt de hohote de plîns, izbit între pereţii de metal ai autosanitarei, înăbuşit în ceaţă, alte strigăte, înjurături aspre, soldăţeşti, gemete, cineva geme aici foarte aproape, geme înăbuşit, altcineva, un glas foarte subţire se tînguie, aaa, aaa, aaa, se tînguie subţire, cu glas de copil necăjit, de copil pierdut, aaa, aaa, aaa, şi iarăşi urletul neomenesc, sfîşietor :

— *Feueeeer ! Achtung ! Feueeeer !*

Motoarele. Portiere trîntite. Cutii de viteze prost unse. Cîrîitul supărător, strident al pinioanelor. Cineva dă la manivelă. Înjură. Vînt. O pală de vînt rece. Alta. Vînt. Foşnesc ramurile cireşilor... Ceaţa se clatină. O simte cum se clatină. Ramurile ciocnindu-se... O pală de vînt cu miros de răşină. Un gol în ceaţă. Şi-n golul acela, spînzuratul. Cu picioarele perfect paralele. Răsucindu-se uşor sub cireşul în jurul căruia ceaţa se toarce în fuioare printre ramuri.

Peste o lună cireşele au să se coacă. Poate oamenii din Nemsova au să-l boteze „cireşul lui Fritz". Poate. Miros de beci... Miros de aer stătut, răbufnit dintr-o deschizătură. Pumnalul. Piciorul drept adunat sub pîntec pentru salt. Cineva a deschis aici, aproape, dincolo de temelia din bolovani de rîu, a deschis un chepeng. Probabil cei de la cazemate îşi verifică ieşirile de siguranţă. Sînt doi metri pînă acolo. Vîntul aduce miros de beci, de pămînt uscat. De aer greu, zăcut. Trebuie să-mi supravieţuiesc. Inima. Inima bate neîngăduit de tare. Inima îmi bate neîngăduit de sonor. Atît a mai rămas din biografia lui de război. Din prerogativele pe care şi le asumase. Din el tot. Inima ! Cineva acolo, la pîndă. Cineva care i-a auzit inima... Omul stă la pîndă, nemişcat, a respirat o singură dată şi acum stă la pîndă fără să respire, fără să mişte... Simte totul. Simte toate moleculele care-l despart de omul acela bănuitor, toate moleculele de aer îmbibate de umezeala prin care se propagă estompat zgomotul ţevii izbită de o piatră — acolo omul acela mînuie cu mii de precauţii o ţeavă... Cade o piatră. În inimă. Vid. Un glas înăbuşit :

— Tu-ţi lampa mă-ti !

Dumnezeule al tuturor Dumnezeilor ! Asta nu se poate auzi decît în limba unui singur popor din lume... Se uită la cronograf. 23,27... Deasupra, vîntul împinge ceaţa spre nicăieri.

— Camarade, şopteşte... Psst... Camarade !

Kilometrul 0

— Haide, aviatorule... Au trecut cele 10 minute de somn pe care mi le-ai solicitat.

Pilotul se trezeşte perfect odihnit. Lucid. Împrospătat. Percepe lumea care-l înconjoară, exact, la dimensiuni reale. Un beci, ceva de temniţă subterană, în formă circulară, luminat de trei torţe mirosind puternic a răşină. Pe jos paie. Trei galerii negre, pornind în trei direcţii deosebite. La fiecare galerie, santinele. În umbră. Pe jos cîţiva oameni. Un bărbat atletic, cvasiuriaş, se ocupă atent cu dezlegarea unui ciorchine de grenade defensive.

— *Is O.K. capitaine* X, spune atleticul, întoarce spre ei o față de copil și le zîmbește cuceritor.

— Pentru toată lumea sînt *căpitanul* X, aviatorule. Ți-am urmărit tot zborul. Aterizarea absurdă. Desigur, te-au adus aici. Dacă nu te aduceau, plecam noi să te recuperăm. Dacă erai prea departe de noi, plecau slovacii. Ați auzit acolo ceva de căpitanul *de* Lannurien și francezii lui ?

— Mi-au precizat numai zona în care acționează partizanii slovaci.

— Îți mai aduci aminte de zborul la Ploiești ? Ce timpuri !

— Dați-mi voie să-mi revin. Totul este incredibil.

— Aiurea. Obișnuit aici. Ți-ai revenit ? !

— Ordonați !

— Foarte bine... Ce limbă cunoști ?... Franceza ! Foarte bine... Să-ncepem... Eu cunosc patru... *Hallo Jim*... (vorbește într-o engleză nazală, uriașul zîmbește în continuare cu dantură perfectă). Aviatorule bagă de seamă, s-ar putea să-i vezi pentru întîia și ultima oară (omul poartă tunică de locotenent german, are crucea de fier la butonieră, vorbește cînd franțuzește, cînd englezește, cînd aproximativ rusește. Cei cîțiva oameni se strîng în jurul lui și *căpitanul X*, foarte robust în tunica de ofițer german, debordează într-un potop de fraze telegrafice jumătate rostite în românește, jumătate în cele trei limbi). S-o luăm ierarhic : locotenentul aviator Gérard Leclerc. Aviația lui de Gaulle. La început în grupul de vînătoare *„Ile de France"* sub Scitivaux... Pe urmă, pilot de legătură cu Rezistența. De trei ori condamnat la moarte. De trei ori evadat. Ultima oară cu mine... Știi. Decolări pe lumina lunii din Anglia. Aterizări în Franța ocupată. Curieri. Armament. Ordine... Serioja și Misa, sublocotenenți de infanterie, evadați de la Barnau odată cu noi... Barnau ăsta este lîngă granița de vest a Cehoslovaciei cu Bavaria... Ura... Acest foarte grav domn în civil miroase de la o poștă a *„Intelligence Service"*. Spune că-l cheamă McMurdo. Minte. McMurdo e un nume din *„La vallée de la peur"* de sir Arthur Conan Doyle, ediția franceză Robert Laffont, 1939 pag. 37...

Numitul McMurdo, mîini de chirurg, prelungi, unghii pilite proaspăt, obrazul tipic britanic, osos, zîmbește binevoitor...

— Același lagăr. Condamnat la moarte pentru uciderea a doi *Gauleiteri* care-l interogau puțin cam aspru, după părerea lui. Și neconform cu statutul internațional al prizonierilor de război... Și, desigur Jim și Bill... *Hallo Bill !...* Scoală-te. *Levez-vous, monsieur Bill.* Sergenții Jim Peterson și Bill Ross, din *„Paratroopers“*... Un fel de specialiști în explozibile, cu preferințe vădite pentru cele mai îndepărtate cotloane ale spatelui inamic. Gestapoul. O încurcătură întreagă. În sfîrșit, gazdele noastre. Domnul Frantișek, atît, Frantișek, profesor de astronomie la Trencin și camaradul dumitale, locotenentul Benešov din *„Independent Czechoslovak Air Force, Czech squadron nr. 310“*. Și... subsemnatul. O misiunea în spatele frontului. Lagărul. Evadare... Mîine ne întoarcem acasă... Ce ți-a comunicat „Mesteacănul“ ? !

— **Exact același lucru !**

— Ura ! Bate palma. Mi-au găurit coardele vocale, blestemații... Abia vorbesc... *Hello boys ! Mesdames, messieurs !... Attention !... Ruhe, Frantișek !...* Domnule McMurdo... Schița... Ce faci bătrîne, mergi cu noi ?... E ultima noastră afacere. Înainte de a părăsi, cu regret, aceste gazde ospitaliere.

— Mi s-a ordonat de comandantul Corpului, personal...

— Aiurea !... Lasă asta... Mergi ori nu ?... Un depozit subteran. Sute de tone de muniție pentru toate armele. S-ar putea să... Oricum. Nu e treaba dumitale...

— Domnule căpitan...

— X... Mor să mi se spună „căpitanul X“. Mister. De zece mii de ori, mister... Treceți la hartă, domnilor. Noi lucrăm cîte doi „Perechi, perechi îndrăgostiții stau la masă“... Ți-l dau pe Gerard. *Helàs, Gérard !... Voulez-vous ?*

— *Volontiers, mon capitaine !*

— *X, lieutenant.*

Rîsete înfundate. Domnul McMurdo întinde pe genunchi o schiță desenată violent în roșu și albastru.

Misiunile sînt date. Nu există nimeni sub mantaua asta de soldat german, cu o memorie mai veche decît

un ceas. A zburat el vreodată la zece mii în cerul irizat de culorile sublimate ale luminii zodiacale ? A zburat cineva, aici, deasupra teritoriului ceh şi morav, a comunicat cineva prin radio observaţiile făcute la verticală, a trecut prin ploaie, prin lapoviţă, prin tirul flakurilor, a iubit cineva ziua, bulevardele primăvăratece ale Bucureştiului, a ascultat goarna sunînd sfîşietor stingerea ? Nu ştie. Ştie că i-a fost dată o manta germană. O manta soldăţească, aspră şi lungă, cu o ruptură în dreptul abdomenului şi tot acolo, cu o pată de sînge închegat pe care n-o bagă în seamă, pe care n-a văzut-o, ori pe care a uitat-o. Drăguţul de Jim i-a făcut cadou patru grenade ofensive şi l-a-ntrebat dacă ştie să umble cu ele. Sigur că ştie... I-au fost date de Frantişek, cinci încărcătoare pentru pistolul mitralieră... Nimeni nu spune nimic, oamenii ăştia tac suprinzător de mult, fiecare însă pare responsabil de un anumit sector bine definit : Frantişek muniţia. Jim încarcă într-o raniţă tot felul de maşinării necunoscute, Bill, rotofei şi scund, oficiază deasupra unor mine, cărora le încearcă amorsele. Serioja şi Mişa ung o puşcă mitralieră germană.

— Dacă Bill nu ne aruncă în aer, sper să facem treabă bună, spune „căpitanul X"... *Hello,* Benešov !... Hai să mirosim ce-i pe-afară... Pînă la ora 01,35, somn şi program de voie. Aviatorule... Fii atent. Gérard abia aşteaptă să-ţi facă o lecţie de istorie contemporană... *Allez, donc, Gérard !... Arivederci, amici !*

— Este de-un umor inepuizabil... Îl cunoşti ?

— Da !

— L-au adus nemţii la Barnau, aproape mort... L-au torturat incredibil... În trei zile a-nviat. În a patra noapte, am evadat toţi cei condamnaţi la moarte pentru sîmbătă dimineaţa. Adică noi. Am ales varianta frontul de est, pentru că, zicea el, înaintează în proporţie geometrică, faţă de cel de vest care rămăsese la cea aritmetică...

Înalt, suplu, cu trăsături energice, adînci, ochi de un albastru translucid şi gene de fecioară, locotenentul Gérard Leclerc îl cucereşte spontan.

— *Ça va !* ai să vezi !... Pilot de vînătoare ?

— Da !

— În luptă aeriană ?

— Nu ! Am executat o recunoaştere îndepărtată.

— *Merveilleux !*

Îi strînge mîna. Îi clipeşte conspirativ...

— Planurile lui X sînt de-o simplitate copilărească. Ai să vezi ! Ai să vezi ! E singurul care poate vorbi cu noi toţi. Îl iubim mult. Chestia cu noi, care-o să schimbăm santinelele cînd au să atace partizanii corpul de gardă, e şarmantă. Totul se rezumă în a trage tu întîi. Asta trebuie neapărat s-o faci. Ai uitat că eşti un pilot de vînătoare ?

— Aproape.

— Uită de tot... Toată chestia stă în asta... Să tragi întotdeauna primul...

Rămîne cu ochii larg deschişi într-o lume atît de îndepărtată, încît îl lasă singur. Paşi. Apare „căpitanul X". Îşi scoate casca germană pe care sînt pictate deasupra tîmplelor, două scuturi albe, traversate de două fulgere negre. Mai exact emblema *S.S.*, împinsă spre metaforă şi Wothan.

— Tot secretul constă în a le descoperi oamenilor, propriile lor posibilităţi. Gérard este un specimen superb al nobilimii franceze de pe valea Loirei... Nu-l cheamă Leclerc decît în Rezistenţă. Probabil că are să-şi păstreze numele ăsta şi pe urmă. Îi spune Franţei „Doamna noastră". Vorbeşte de ea ca de-o amantă. I-ai citit discursul lui de Gaulle ? Perfect... Are să lupte ca un diavol... De ce nu spui, om al lui Dumnezeu, că n-ai mîncat nimic ? !... Mişa... O conservă... Voi dacă nu vă culcaţi, îl chem pe Frantişek să vă bărbierească. Mişa e Ministrul Aprovizionării... Serioja deţine portofoliul Transporturilor... La el, în Donbas, se laudă că e mecanic auto... E-a stare să-şi descalţe cizmele, să le prindă cu şuruburi pe o copaie şi copaia s-o ia din loc cu tracţiune de 15 H.P... Tinere domn, eşti servit din rezervele speciale ale *Wehrmacht*-ului. Biftec... Jambon... Pîine de război. Ne găsim la nivelul doi al unei fortificaţii ţărăneşti, cunoscută de domnul Frantişek, arheolog amator înainte de război... E limpede. Partizanii atacă baraca

gărzii. Patruzeci de rezerviști... Pe unul din ei l-au spînzurat azi-dimineață... Se pare c-o ștersese către casă. Pe alpini i-au atras în trecătoare... I-ai văzut ?... Singura trupă adevărată... Manevră clasa întîi. După acțiune, trecem în gară. Ocupăm loc în tren. Jim și Bill au să se ocupe puțin de pod. După ce trecem, bineînțeles... Avem un loc excelent de aterizare la 15 kilometri dincolo de Trenč. Tepla... Îmi pare bine că te-am cunoscut, atunci, aviatorule... Hai să-i ardem un pui de somn. Treci cu spatele la mine. E al dracului de umed în hruba asta de șobolani... M-am săturat. Abia aștept să fac o baie fierbinte. Să-mi tai bătăturile. Noapte bună...

...Noapte bună ! *Bonne nuit ! Good night ! Horoșaia noci !* Noapte bună, copilul mamii !... Sau, noapte bună, iubitule !... Sau, noapte bună, dragule ! Sau, noapte bună, omule !... Casa, grădina, greerii țîrîind, ori luna în ferestre, ori cireșii înfloriți, ori vîntul în coroanele pinilor, ori valurile mării, ori Loira șuvoind printre castele de basm, ori Oltul susurîndu-și apele sub Cozia, ori Volga imensă, leneșă, poleită de lună, ori Mississippi cu toate amintirile lui Mark Twain, ori Tamisa sub valurile de ceață străvezie, deasupra cărora se ridică sumbru Turnul Londrei — Doamne, Dumnezeule ce puține lucruri știm despre lume ! Doamne Dumnezeule cum aș vrea să bat cu piciorul toate continentele, să văd, să-nțeleg, să mă topesc în fiecare zi ! Uite că avea dreptate Pill Bassmann cînd vorbea de lume, de lumea largă, atît că el, idiotul, el nebunul o voia aliniată și uita că lumea Dumnezeule, lumea nu vrea să se alinie și-atunci ? ! De unde sînt Jim și Bill ? De unde enigmaticul McMurdo ? Ce pat le poartă urma umerilor ? ! Doamne, e umed în hruba asta de cetate țărănească. Uite-l pe Frantișek, are fruntea boltită, privirea tristă, de om foarte-nțelept, Frantișek scoate dintr-un sac de muniție o carte, asta este înnebunitor de neverosimil, vine lîngă Gérard, care se ridică într-un cot, își pune degetul la buze în semn de tăcere, arată spre cei adormiți, Frantișek se așază sub torța de rășină, deschide cartea cu scoarțe tari, legate în piele și el recunoaște, în germana cursivă pe care-o citește Frantișek, pe Faust al lui Goethe...

Rînd pe rînd bolţile de cărămidă mucedă se deschid, el este de-o puritate eterată, a părăsit mantaua germană sfîrtecată şi pătată de sînge în dreptul pîntecului, a părăsit-o uşor, fără vreun regret vizibil, fără să-l doară vreo amintire, foarte conştient că rămînînd în ea nu va putea înţelege lumea decît pînă la mînecă, ori pînă la guler, ori pînă la poalele pline de noroi închegat, ce straniu să te limitezi o veşnicie la atît cît poţi cuprinde cu cele cinci simţuri, dumnezeiască senzaţie în spaţiul astral, în lumea asta a nopţii de aprilie, care se neagă pe sine, construindu-se pe sine — vîrfurile strălucitoare ale Carpaţilor Albi, luna, feerică, o masă nesfîrşită de vîrfuri, recunoaşte Vosgii şi Omul, vîrfurile din Schwarzwald şi Alpii Tessin, Balcanii şi Pindul, Apeninii, şi pe măsură ce se ridică în spaţiile fluide, de-o culoare inimaginabilă, vede Sierra Morena, apele lutoase ale Guadalquivirului şi turlele Cordobei undeva, sub măslini un tînăr căzut lîngă mitralieră, cu o pată roşie în frunte. Ştie că tînărul este din Paşcani, îl cheamă Costache Burcea şi maiorul din divizia „Tudor Vladimirescu" îi spune didactic : internaţionalismul, dragul meu.....

— Cît e ceasul, măi ?

— 03,15... Haidem... Psst. Mizantroape ! Deşteptarea! Pictore !... Şurub... La înviorări...

Ies toţi patru în zăpadă, chiloţi şi cizme de zbor, fac un tur de încălzire, e noapte neagră şi 25 februarie, să-nsoţească asalt picajul la atacul cotei 378 Nord Zvol. Slatina, ceilalţi se mişcă în conţinutul lor obişnuit, ţopăie şi se freacă cu zăpadă, el rîde, ţopăie şi se freacă de asemenea cu zăpadă, dar asta nu-nseamnă nimic, pentru că, de aici, vede şi ştie totul, ca şi cînd s-ar conţine în originea tuturor lucrurilor. De aceea nu se miră cînd vede dedesubt Armata 4-a română pe bazele de pornire la asalt. Nici cînd începe artileria să arunce în aer pămîntul, pînă la straturile lui de Sigma, exploziile se văd de la bord multiplicate în serii nesfîrşite, asalt picajul trece prin explozii, avioane, avioane, avioane, fulgerător peste zăpada neagră, ori roşie, ori fumurie, cu tunurile, cu bombele, cu mitralierele, acolo sus unde pluteşte el se aud doar cîntecele de moarte ale sufletelor, şi-n căşti — ah, decolare, însoţire, atac la sol, colimatorul

pe tancuri, pe oameni, pe ambrazurile cazematelor, redresare, ranversare, picaj, foc cu tot armamentul, zbor la bază, alimentare cu benzină și muniție, decolare... Pînă aici sus — Urra, șiruri lungi, negre, firave, infanteria, zăpadă fumegîndă, cratere, cratere, infanteria și-atunci în căști :

— Atenție ! Vînătoare inamică... Regruparea !

Me 109 G6 și Fw 190 s, în formații dense, din cer, deasupra lor, poate ei sînt la Očova, poate la Lieskovec, ori la Zolná, au fost acolo, pentru că acum sînt pretutindeni, de la sol la 4 000, într-un carusel pe zeci de direcții, pe spate, în redresare, în jumătate de revansare, dar mai ales în viraje strînse pînă la ameteală, tot cerul pînă dincolo de Steaua polară vibrează, tot cerul pînă-n barba lui Dumnezeu e răscolit de urletul motoarelor, viraj, glisadă, un Fw 190s — foc și sufletul lui îi vine aici alături, e un suflet foarte blond și sportiv, juca în echipa de rugby a diviziei „Siegfried", centru atacant, aici n-a știut să se plaseze vizavi de univers, apoi glasul lui Bîzu...

— Unde ești Dîrjan ? Dîrjan, unde ești ?

Un avion, un Me 109 G6 cu cocardă tricoloră degajează din luptă într-un viraj splendid cu trenă de flăcări și fum. El știe, pentru că se conține în esența lucrurilor. Și cu toate că știe, împietrește, pentru că Dîrjan devine el însuși esența acestei zile de 25 februarie 1945, atunci cînd, lovit, însîngerat, se răstoarnă pe-o aripă și pică într-o trenă de flăcări și fum, pilotînd avionul spre istorie — ce retoric sînteți domnul meu, îi spune pilotul Focke Wulff-ului 190s — am murit și eu cu cinci minute înainte, dar nimeni nu-mi garantează un capitol, undeva, aici, în lumina asta spectrală... *Gute Nacht, mein Herr !*

...— Aviatorule !... Aviatorule !... Haide dom'le, ce dracu'... Dormi de parc-ai pleca în voiaj de nuntă, locotenente !

Jim își trece peste umeri curelele raniței plină cu mașini infernale, îi zîmbește copilărește. Îl bate pe umăr. Pilotul își simte măruntaiele...

— Dacă o să continue cu semnele astea de amiciție, mă face indisponibil, îi șoptește lui Gérard.

— *Achtung !* comandă „căpitanul X".

Opt soldaţi germani îşi trec pistoalele mitralieră la piept. Frantişek şi Benesov, pilotul cehoslavac, sting torţele, călcîndu-le sub tălpi. Închide ochii. Se aclimatizează cu întunericul. Cu un gest mecanic, aici lipsit de orice semnificaţie, îşi consultă cronograful.

Ora 01,40.

Kilometrul 25

Rap, rap, rap, un', doi, un', doi, stîng, drept, stîngu ; stîng, drept, stînguu... Ceaţa se ridică. Văluri, văluri de ceaţă care se ridică fantomatic. Casca de oţel, grea, cu viziera scurtă, îi apasă libertatea de a fi el însuşi. În faţă mărşăluieşte Jim. Ocupă tot orizontul cu umerii. Abia lasă vederii acoperişurile negre, peste care curg valurile străvezii de ceaţă. Opt soldaţi germani mărşăluiesc pe ulţele Nemsovei. Se aud apele tumultuoase ale Vlarei şi el urmăreşte stupefiat mutaţiile laborioase ale eu-lui, care se readaptează surprinzător de rapid noii condiţii de soldat german pedestru : rap, rap ; un', doi, un', doi ; stîng, drept, stîngu ! Gérard mărşăluieşte alături. Sub casca germană care-i umbreşte trăsăturile este de nerecunoscut. Despersonalizat parcă, împietrit, un soldat din milioanele de soldaţi ai războiului, cvasiuman, un mecanism al biologiei războiului, rap, rap, rap... Ce se poate gîndi sub o cască de oţel într-un marş de noapte, fiind al treilea pistolar din grupa doua, plutonul 3, compania 2, batalionul 1 al regimentului 302, din divizia XII, divizia XII egal cu trei regimente, regimentul egal cu trei batalioane, plus compania armament greu, plus compania mitraliere, plus compania transmisiuni, plus artileria regimentară, rap, rap, rap, noapte, umerii celui din faţă acoperind deschizătura uliţei, au trecut peste şosea şi „căpitanul X" îi conduce vădit spre munte, printr-o ieşire secundară, probabil nepăzită. Umezeala de zori. Undeva, foarte departe, în Pacific, în arhipelagurile pe care le-a visat din adolescenţă, începe să se lumineze de ziuă... Ultima casă, neagră, mohorîtă, casă într-o ţară ocupată, casă într-o zonă de operaţii, într-o tăcere sumbră, duşmănoasă. Tăcerea asta sumbră poate să-l

exaspereze pe omul de sub casca de oţel. Este o tăcere crîncenă, prin care nu se bănuieşte somnul. Mai curînd tăcerea veghii, a aşteptării. Intuieşte nuanţa acestei tăceri sumbre. Respiră profund aerul umed cu miros puternic de răşină. Simte nevoia să-şi descarce pistolul-mitralieră în tăcerea casei cocîrjată sub acoperiş. Pe urmă, începe urcuşul... Deasupra, stelele. Verzi. Îndepărtate. Stele de primăvară. Abia-nflorite. Stelele înfloresc odată cu caişii. După ce se scutură cireşii. Bravos, bebeluş ! Apucă patul metalic al pistolului mitralieră. Asta îl calmează. Îl aduce la realitate. Îi scurtcircuitează sistemul nervos. Jim calcă zdravăn. Un urs grizzli cu coşcogea răniţoiul !... Speră că Jim este în adevăr un maestru al amorselor, focoaselor cu mecanism de orlogerie, minelor magnetice şi tuturor celorlalte maşinării infernale pe care le-a îndesat cu atîta graţie în raniţă. Se simte copleşit de respect pentru raniţa care i se leagănă la înălţimea frunţii. Îl vede pe Bill din profil. Pentru că Bill este un *„paratroopers“*, un paraşutist, un comandos, în loc să facă metafore leşinate sub o cască de oţel, supraveghează atent liziera din dreapta a pădurii de molid. Jim face acelaşi lucru cu liziera din stînga. Gérard pe dreapta. Lui îi revine stînga... Zgomot puternic de motoare. Două faruri de camuflaj taie piciorul pantei. Dezasigură automatul.

— *Ça va !* şopteşte Gérard.

Sînt Henschel-urile... Cele trei Henschel-uri. Presupunerea lui se confirmă. Vin după muniţie. La piciorul pantei, şoferul din maşina cap schimbă viteza. Înţelege instantaneu totul. „Căpitanul X“ trece spre înapoi, urmat de Frantişek... Frantişek citeşte excelent, în original, Faust.

— Pumnalul, spune Gérard.

Ochii albaştri au nuanţe opace. Îl fixează de sub viziera de oţel. Îi zîmbeşte crispat. Autocamionul pe şase roţi urcă greu, într-un nor de fum albastru.

— *By Jove !* [1] mîrîie Jim...

[1] Pe Zeus !

„Căpitanul X" își aprinde lanterna, într-un eclat fără posibilitatea comentariului. În clipa cînd lumina lanternei perie întunericul, vede o plancardă pe care scrie cu litere de tipar *„Achtung, banditen !"* [1]

— *Allez !... Allez vite, mon cher !* [2]

Botul uriaș al mașinii, cu capotele laterale lipsă. Miros puternic de benzină arsă. Un cap cu cască de ofițer. Înjurăturile cumplite ale șoferului oprit în pantă. Înainte de a se dezmetici, Jim trece pe lîngă el, se saltă pe scară, de acolo pe portieră, o încalecă și sare pe platformă, urmat c-o agilitate surprinzătoare de Bill cel rotofei.

— *Schnell, zum Teufel !* [3]

Ofițerul, foarte tînăr, se încruntă la el. Vorbește din gît să pară autoritar. Lui îi tremură mîna în care strînge pumnalul. Orice, dar nu asta. Oricum, dar nu așa. Îl vede pe Gérard apărînd în stînga șoferului. „Totul este să apeși primul pe trăgaci". Sare pe scară...

— Ce se-ntîmplă acolo sus ? îl întreabă ofițerul și se pleacă mult peste portieră...

...Îngrozitor de moale, carnea de om. Senzația c-a rupt oasele. Aude zgomotul oțelului raclînd un os, acolo sub carnea moale, dezgustător de penetrabilă. Gol adînc în stomac. Vomită. Totul. Jambonul, sucurile gastrice, fierea... Nu se uită la cel pe care-l trage de subțiori. Capul omului îi lovește genunchii. Tînărul se zbate în convulsii crispate, aproape ciclice. Îl trage spre lizieră. Îl vede pe Bill la volan. Pe Jim trăgînd după el două cadavre. Cadavre adevărate. Jim își cunoaște meseria. Omul geme. Îngrozitor. Se zbate... Rîcîie pămîntul cu picioarele. El vomită. Își abandonează prada. Smucește automatul. O mînă puternică, crispată pe brațul lui ! Gérard !

— *Ça va ! Ça va !*

Jos, la picioarele lui, un om mototolit într-o manta ofițerească.

[1] Atenție, bandiți (l. germană).

[2] Dați-i drumul repede, dragul meu ! (l. franceză)

[3] Repede, la dracu ! (l. germană)

— Doamne iartă-mă, şopteşte... Doamne iartă-mă...

Se duce împleticindu-se spre maşina uriaşă, pe şase roţi. Bill accelerează. De la maşina a treia răzbate un urlet, repede acoperit de bubuitul motorului, ambalat în gol. Jim îl trage în faţă. Acolo unde stătuse celălalt. „Căpitanul X" sare pe scară...

— Din Frantişek ăsta n-are să iasă niciodată un luptător, îi şopteşte.

Ambreiajul. Motorul. Eşapamentul. Deasupra, livide, stelele.

Drumul urcă printre molizi. Este un drum forestier, pietruit, alb sub lumina palidă a lunii agăţată inutil printre vîrfurile negre ale pădurii. Motorul îşi trimite în cabina deschisă răbufnetul cald al cilindrilor... Încearcă să se reintegreze în imediat. Să reia contactul cu realitatea de dincolo de mantaua soldăţească. Botul Henschel-ului se-nfige în lumina lăptoasă. Jim îşi ţine rănita pe genunchi. Gérard este undeva în spate. „Căpitanul X" îşi ridică gulerul mantăii. Îi vede degetele cu care încleştează portiera. Degetele mîinii stîngi. Pline de sînge... Luna deasupra molizilor. Drumul şerpuind alburiu. Profilul de copil al lui Jim. Imagini rupte. Imagini clişeu. Atît. Străine. Ireale. Neaparţinîndu-i în nici un fel. O manta pătată de sînge proaspăt. O ştie. Ştie sîngele acolo... Dorinţa devoratoare să pună mîna acolo. Acolo unde îl simte umed pe genunchi. Să-şi frece degetele de stofa proastă, subţire, a mantăii, de stofa îmbibată de sînge. Apoi, cu mîna pătată de sînge să apuce marginea portierii, alături de mîna „căpitanului X"... O barieră. Un soldat. Un gard de sîrmă ghimpată. Un gol în pădure. O baracă. O gură de mină, ori de altceva. Vede foarte limpede mitraliera aşezată deasupra acelei guri de mină. Dublul gard de sîrmă ghimpată, care înconjoară mitraliera şi intrarea în depozit. Bill opreşte în faţa barierei. Santinela se grăbeşte s-o ridice. Din baracă apare un ofiţer. Poartă ochelari. Îl flanchează doi pistolari. La colţul barăcii o santinelă. Dinspre capătul opus al perimetrului, o patrulă de doi pistolari.

— Hai, gloabă bătrînă ! strigă „căpitanul X".

Santinela sare lateral. Casca lui alunecă pe-o ureche. Bill demarează în stil mare. Virează pe sub nasul ofiţerului. Urmăreşte vizibil nişte urme imprimate adînc în pămîntul pietros. Virează exact în faţa depozitului. Frînează brusc, proiectîndu-i în parbriz. Dă înapoi cu acelaşi demaraj de cursă. Frînă. Sare de la volan. „Căpitanul X" pipăie baraca cu lanterna.

— Voi de-acolo, strigă cineva în nemţeşte... Aveţi orbul găinilor ?

— Stinge lanterna, dobitocule !

„Căpitanul X" rîde. Pilotul se simte împins jos. Jim coboară leneş. Se întinde. Intră a doua maşină. Tot în viteză. Frînează paralel cu a lor. Un parapet între baracă şi gura depozitului... De la volan sare pilotul cehoslovac. Maşina a treia rămasă afară îşi încearcă demarajul, fără nici un rezultat vizibil. Are vreme să vadă o siluetă topindu-se în pădure, în spatele maşinii numărul trei.

— Cu automatul, îi spune „căpitanul X"... Patrula.

Ofiţerul cu ochelari se apropie vociferînd. Calcă ridicol. Un bărzoi civil, încălţat în cizme. Jim ţine ceva în pumn, un fel de retevei, n-are vreme să constate natura obiectului pentru că ofiţerul german a înlemnit în faţa „căpitanului X", încercînd să salute cît mai regulamentar posibil. X poartă pe piept placa metalică a poliţiei speciale *S.S.* Asta face, se pare, o impresie paralizantă.

— *Schnell, mein Leutenant !* spune X, foarte clar... Acolo jos, este nevoie de „bomboanele" dumitale.

— Aţi completat borderoul, domnule locotenent de *S.S.* ? întreabă prevenitor ofiţerul.

— După ce-mi daţi muniţia...

— Colonelul a telefonat acum zece minute.

— A întrebat dacă am sosit ?

— Da... Şi spunea să eliberez numai muniţie de artilerie 107... Am notat cantităţile... Poftiţi, vă rog...

Scoate o cheie din buzunarul mantăii. Centura îi atîrnă acolo unde-o trage tocul pistolului. Pilotului îi e milă de acest ofiţer rezervist. Caută privirea „căpitanului X". I-o întîlneşte. X ridică din umeri. Jim se

îndeasă în urma ofiţerului german. „Căpitanul X“ se opreşte brusc. Ascultă.

— O pasăre de pădure, spune ofiţerul german. De trei nopţi ţipă pe-aici.

— Poate-şi face cuibul, spune X.

— Poate.

Rafală scurtă din interiorul pădurii. Aude gloanţele izbind în sîrma ghimpată. Îşi smuceşte pistolul-mitralieră. „Toată chestia stă în asta... Să tragi primul“... Trage primul. Două rafale scurte cu care biciuie prezenţa patrulei.

— Asupra cabanei, spune „căpitanul X“.

Pilotul se trînteşte lîngă roţile din faţă ale Henschel-ului. Îl vede pe Gérard împingînd cadavrul ofiţerului german. Ochelarii. Lîngă roata din spate a autocamionului, ochelarii. O simplă pereche de ochelari, cu ramă subţire de aur.

...„Căpitanul X“, Jim şi Bill au dispărut în măruntaiele depozitului... N-a auzit niciodată atîtea gloanţe ciupind pămîntul pe lîngă el. Henschel-ul numărul trei dă dosul. Pleacă în viteză. Dispare undeva în pădure. Probabil Serioja l-a pus la adăpost. Într-un fel vieţile lor stau în mîna lui Serioja şi el nici nu i-a văzut bine culoarea ochilor. Asta trebuie să fie o mitralieră grea. Cauciucul din faţă face explozie. Aerul presat la cîteva atmosfere, fierbinte, mirosind a cauciuc ars, izbeşte pămîntul umed sub nasul lui. Îi vîră-n ochi şi-n nări nisip fin. Partizanii... Mitraliera asta îşi face de cap. Din toate ferestrele barăcii se trage energic. Mitraliera se mută de colo, colo. Acum piaptănă liziera pădurii. Partizanii dispar, absorbiţi în stratul de ceaţă care linge poiana... Asta e nebunie curată. Pilotul cehoslovac ţîşneşte de sub Henschel... Foc. Trage el. Trage Gérard. Trage Frantişek. Trag toţi, rafale scurte, în găurile negre ale ferestrelor. Încă un salt... Cehoslovacul se rostogoleşte fulgerător în dreapta. Pe locul unde s-a culcat, rafală. Lungă. Mai sînt 30 de metri. O nebunie. Siluete fumurii, poligon. Partizanii. La sîrma ghimpată. Siluete fumurii, curbate pe arme. Grenadele... Benešov se ridică, proiectat în detentă, un alergător la suta de metri. Se curbează brusc peste centură. Se adună peste el însuşi. Se ră-

sucește. Cade... Liniște. Îi țiuie urechile de atîta liniște. Explozie. Sub trupul pilotului cehoslovac. Probabil grenada dezasigurată. Gérard trage o rafală lungă. În spatele barăcii apar partizanii. Grenade. Explozii în interiorul barăcii. Strigăte :

— *Kamerad ! Kamerad !*

Grenade. Rafale scurte de pistoale mitralieră. Noapte. Stele palide de primăvară. Are mîinile umede. Fruntea umedă. Pe spinare sudoare rece, vîscoasă. Liniștea îi explodează în timpane. Din hrubă iese „căpitanul X". Iese Bill. Iese Jim, ușor curbat, cu zîmbetul inocent, cuceritor pe buze... Frantișek stă aplecat deasupra mortului său. Se aud ordine.

— Repede, spune „căpitanul X"... La mașină... În cinci minute sare în aer... Felicitări, Frantișek. Țineți legătura cu 42... La revedere... După război...

— *O.K.* Frantișek !

— *Au revoir, mon professeur ! A bientôt !*

Partizanii strîng armamentul. Sînt grăbiți. Oameni necunoscuți, în civil, semimilitari, cîțiva soldați în uniforme jerpelite se încolonează liber într-un fel de șir indian și doi din ei duc pe carabine trupul pilotului cehoslovac. „Căpitanul X" se descoperă.

— L-a tras pămîntul natal, îi șoptește... Haidem ! Într-o jumătate de oră a sosit compania de represalii *S.S.*... Bietele femei !...

Nu înțelege de ce X spune „bietele femei". Aleargă cu toții pe drumul alburiu, fantomatic. De după un pin apar două umbre. Una din ele duce în cumpănire o pușcă-mitralieră. Aleargă paralel cu ei. Ies în șosea... Intră între ei. Puşca-mitralieră emană miros iute de pulbere arsă. Henschel-ul uriaș. Jim escaladează portiera sărind pe roata din spate. Serioja, „căpitanul X" și Bill trec în față. Urcă pe roată. Se simte apucat de subsuori. Împins de la spate. Lăzi cu muniție. Gîfîitul camarazilor. Mirosul de sudoare bărbătească. Mirosul de manta soldățească. Își scoate casca. Deasupra, imens, cerul de aprilie.

Se încarcă la refuz cu fiecare secundă. Este conştient că tot ce i se întîmplă i se înscrie în carne pentru veşnicie. Că libertatea lui de a fi el însuşi înseamnă tocmai ceea ce i se întîmplă şi ceea ce el primeşte ca pe un adevăr absolut despre sine însuşi. Jocul a atins limita supremă. Dincolo de limita asta nu mai poate fi decît salvarea sau moartea. Nu moartea abstractă, neînţeleasă de sublocotenenţii şi locotenenţii aviatori, aceea cu alinierea companiei de onoare, salva de rămas bun, muzica militară şi cerul prin care trece patrula, legănîndu-se pe aripi ; moartea asta foarte exactă ţîşnită de pe gura puştii mitraliere, ori cealaltă moarte, oribilă, o judecată sumară şi rafalele de pistol-mitralieră la grămadă, pentru că, oricum, ei au călcat una din convenţiile războiului, au îmbrăcat uniforma germană, au acţionat la adăpostul ei, şi acum alpinii... Aici nu mai există decît o singură şansă. Ei toţi au mizat conştient pe această singură şansă. Rafala retează vîrful unui pin pitic. Este absurd să intri singur în sac. Idioţenia lui magnifică, ireversibilă, a fost comisă la bordul lui „6 roşu". Cînd dispunea de toate atributele forţei, de cele trei dimensiuni ale spaţiului, şi cînd, plin pînă la saţietate de aceste atribute, uzurpînd rolul de Dumnezeu secund, a uitat de cei trei alpini, ori poate în subconştient i-a dispreţuit. Trei stînci. Cîţiva brădui. Un fel de horn prăbuşit vertical. Rafale dese din stînga. Îşi vîră nasul în muşchiul ud, mirosind disperat a primăvară. Cronograful ? 05,51. Mai sînt nouă minute. Ceaţă pe văi. Pîcle peste munţi. Nu pot veni. Este imposibil să vină. Şi dacă vin, este imposibil să-i găsească. „Căpitanul X" se dă de-a dura spre el. Miroase a pămînt. A sudoare stătută.

— Ce zici, aviatorule ? Vin !

— Vor face imposibilul, domnule căpitan.

— Nu mai avem muniţie decît pe spongi.

— Principalul este să rezistăm pînă la şi zece.

— Am greşit cumplit, aviatorule, cînd am ales locul ăsta de aterizare. Nu are nici o portiţă de scăpare. Şi nu m-am gîndit la ceaţă.

— Surplomba ?

— Poate numai pe acolo... Ah ! Diavolii. Aruncă ghearele de pisică. Dacă vin, iei comanda. Nu mă pricep la tactica aviației.

Cei de pe surplombă nu mai trag. Nu se mai trage de nicăieri. „Căpitanul X" îi adusese cu autocamionul Henschel în gara Nemsova. Îi îmbarcase în tren. Ultimul vagon. Un vagon platformă, pe care era amarat un tanc din lemn. De cîteva zile vagonul cu tancul din lemn făcea naveta spre Trenčin. Trenul a plecat în clipa cînd în gară a intrat val vîrtej o autoșenietă. Autoșenileta s-a avîntat pe podul de cale ferată. Jim a intrat în acțiune cu machiaverlîcurile lui explozive. Autoșenileta a sărit în aer. Dincolo de pod, tot Jim a decuplat legătura ultimului vagon. Au urcat la nord de Tr. Tepliče pe o muchie înierbată. Au stabilit legătura cu „Mesteacănul". Acum este ora 05,53 și văzduhurile sînt mute, îmbibate de ceață pe văi, ceață de jur împrejur, la nivelul brazilor, poate mai jos decît vîrfurile brazilor, doar undeva deasupra și spre nord-est se vede vîrful Vàpeč într-o foarte vagă lumină opalescentă. Alpinii sînt pe cale să înconjoare tăpșanul. *„Achtung, banditen"*. Încă de acum o oră și-a scos mantaua nemțească, cu gaura aceea în dreptul stomacului, pătată de sînge, mantaua și casca, îmbrăcînd un puiet de brad pe care cei de pe surplombă l-au făcut ferfeniță. Clac !... Un fel de ancoră metalică cu patru brațe, o gheară de pisică, tîrînd după ea o coardă de alpinism, lovește o stîncă, sare și se agață între tulpinile brăduilor. Cineva încearcă coarda de cîteva ori, zmucind-o puternic. Alpinii. 05,54. Pe coate și genunchi se tîrăște spre baza stîncii din dreapta. Își aude inima. Își aude sîngele vuindu-i în urechi. „Totul este să tragi primul". Gérard are dreptate. Aude gîfîitul cuiva. Aude țintele de pe bocancii cuiva, raclînd stînca. Senzația oribilă a osului izbit cu vîrful cuțitului. A cărnii ofițerului aceluia în care a intrat pînă la plăsele cuțitul de parașutist. Spasmele stomacului în afara voinței lui. Mereu Mefisto, dincolo de rutină. Zgomotul unei pietre care se desprinde. Coarda se întinde, ritmînd felul cum e apucată de cel care urcă. Totul ține de absurd. Totul se întîmplă altcuiva. Prezența iminentă a celuilalt îl para-

lizează. Se tîrăşte uitînd cu desăvîrşire bruma de instrucţie de infanterie, amintindu-şi însă toate lecturile din Karl May. Coarda se bombează pe un bolovan acoperit cu muşchi. Dispare aproape pe verticală. Se pleacă peste bolovan. La nici trei metri dedesubt, doi pumni încleştaţi pe coardă. Şapca unui alpin, viziera de postav are o pată proaspătă albă, găinaţul unei mierle probabil, vede gulerul cenuşiu al puloverului, hanoracul de camuflaj, bocancii cu ţinte sprijiniţi de piatră.

— *Achtung,* Karl... şopteşte al doilea alpin, pe care nu-l vede.

Omul de jos ridică obrazul. Li se întîlnesc privirile. Alpinul are o cicatrice adîncă sub ochi. Mustaţă blondă şi o gură roşie, de fată. Obrazul scăldat în sudoare. Pistolul mitralieră agăţat de gît. Îl priveşte cu o disperare cenuşie. Împietrită. I-ar putea descărca pistolul mitralieră în ochi. În ochii care se voalează. Din care ţîşneşte un ţipăt mut. Un S.O.S. disperat.

— Lasă-mi o şansă, strigă sfîşietor privirea alpinului.

Îşi scoate pumnalul de paraşutist. Pumnalul prin lama căruia simţise carnea celuilalt. Se apucă să taie coarda, de pe care alpinul alunecă la vale, ca apucat de diavoli. Coarda se destramă. Pocneşte. Un strigăt. Mai multe. Bufnituri. Pietre rostogolite... Şi dintr-odată, sfîşietor, vaerul motoarelor. Înlemneşte. Nu ! Nu motoarele astea le aştepta. Trece jos, fulgerător, o patrulă de Ghe-uri cu crucea neagră pe fuselaj. Vede limpede burta albăstruie, cu cercuri negre, burta de păstrăv şi zvastica de pe derivă. Nemţii vor să-i aibă. Pentru asta le închid singura posibilitate de evadare. Cerul... Se tîrăşte la creastă. Se rostogoleşte spre locul de unde „căpitanul X" îi face semne. O încîlcitură de trunchiuri de molid doborîte de furtună. Dincolo de trunchiuri, o poiană de brînduşe, o stîncă de înălţimea unui om, un alt trunchi de molid, uscat, Bill şi Jim, nu li se văd decît tălpile cauciucate ale bocancilor tip *„paratroopers"*. De undeva, de sus, o pînză de foc taie trunchiul de molid. Sar în toate părţile aşchii albe. Nu l-au ochit pe el. Poate nici nu l-au văzut. Se vîră în încîlcitura de ramuri verzi. Altă rafală.

— În trei minute, alpinii sînt sus, îi spune lui X.

— Jim are nevoie de ceva greu... Un pietroi.

— Aduc ceva mai bun decît un pietroi.

Bill le face semn să stea potoliți. După vechiul truc al westmanilor, ridică într-un băț casca cu ecusonul *S.S.* Rafala pornește instantaneu. Gloanțele se lovesc de stîncă. Ricoșează, mieunînd sălbatic. Spre pămînt. Sar așchii de piatră și brînduse tocate. L-a văzut. Dincolo de buza prăpastiei, la nici treizeci de pași, un fel de brînă, ori mai curînd o săritoare surplombată, invadată de brădui, care domină toată poiana. A văzut gura țevii scuipînd foc. Se tîrăște pe locul unde a rămas gheara de pisică. Condiția lui umană a coborît la nivelul reptilelor. Se simte soios, stupid și lupta asta pentru viață îl umilește.

— Excelent, spune X... *Hallo* Jim !

O rafală undeva în spate. Alta. Alta. Acolo unde sînt postați ceilalți. Gérard. Andriușa, Serioja.

— Numai de-ar ține, șoptește X... Aruncă-i gheara, după rafală.

„Căpitanul X" scutură molidul de lîngă el. Pușca mitralieră rade tot ce se poate rade. Cîteva gloanțe se înfig în prăvăliturile după care stă ascuns. Acum. Aruncă gheara de pisică. Jim o prinde din zbor. Își arată dantura albă. Se reazămă cu spatele de stînca salvatoare și protectoare. Agață de gheara de pisică un buchet de grenade, pe care le asezonează cu niște calupuri, probabil un exploziv de ultimă oră. Leagă toată sorcova cu o sfoară foarte albă. Lucrează rapid. Fredonează ceva cu voce dogită. Se răsucește. Se lipește de stîncă. Ține în stînga buchetul de exploziv, capabil să arunce în aer un zgîrie-nori. Cu dreapta, o labă pe care nu și-ar dori-o înfiptă în beregată, pipăie fiecare centimetru de stîncă. E vulpoi bătrîn, domnul Jim. Stă într-o poziție superbă de discobol... Ce e asta ? Motoarele. Vuit nebun. Ecouri nebune peste creste. Cele două avioane ale celulei trec la rasmot peste poiană. Își leagănă aripile. Vede cocardele tricolore. Sfîrșeală. În tot trupul. Senzație de vomă. Paca, paca, paca. Pe după creste, jos, aproape în parașută, două Fiesselere. Cronograful ? 05.59. Bill rînjește cu gura pînă la urechi. Celula trage la verticală. Rafale. Din toate părțile. Cu o agilitate de maimuță, Bill sare

în sus. Își descarcă automatul pe direcția puștii-mitraliere, care ripostează prelung, plin de furie.

— Ia comanda, strigă X.

— Trebuie să facem protecția avioanelor. Acoperiți-mă.

Totul i se precipită pe retină, ca un film văzut de sute de ori. A întins pe tăpșan cămășile lor în formă de „T". Vînt nul. Băieții au navigat la zecime de grad. De necrezut. X ochește. Trage o rafală scurtă. Vede cum sar așchii de piatră din buza surplombei. Acolo este pericolul. Pentru el. Pentru avioane. Dumnezeule, cît riscă băieții ! Cine sînt ? Altă rafală a lui X, în clipa cînd Jim se destinde. Gheara de pisică descrie o curbă splendidă, urmărită de zecile de rafale trase de alpini. N-o lovesc. Drace ! S-a agățat în crengile unui molid, de fapt o singură creangă uscată, la doi metri deasupra brînei surplombate.

— *By Jove !* strigă foarte limpede Jim.

De pe brînă izbucnesc strigăte precipitate. Deasupra se leagănă gheara de pisică strînsă în încărcătura aranjată savant. Urletul motoarelor. Celula trece la rasmot. Trage cu tunurile și mitralierele undeva, dincolo de brînă. Unde sînt nemții din aer ? Trei... Patru... Cinci... Se ridică. Fuge spre poiană. După el vine Jim, cu obrazul numai rînjet. Vine și domnul Bill, care aleargă în zig-zag, ca un șobolan de rîu. Explozie. Măreață. Magnifică. Epocală. O însumare de detunături la microfracțiuni de secundă. Avioanele vin la aterizare în tandem. Aleargă pe potecă într-o formație impusă de cei doi parașutiști. Înainte Bill, cu o agilitate simiescă. Are capul pe rulmenți. Supraveghează totul cu ochi bulbucați, de bazedovian. El, X și Jim care încheie convoiul. Ies în poiană. Avioanele aterizează. Cu o mișcare prelungă, de felină feroce, *„paratroopers"* Bill execută un salt și dispare fulgerător între brădui. Îl imită, cu panica declanșată orb undeva în el macerîndu-i reflexele. Rafala trece pe deasupra. Numai să nu atingă avioanele. Vine de undeva, din marginea lizierei de molizi. Alpinii au atacat pereții refugiului simultan, din mai multe locuri. Își șterge obrazul cu mîneca cojocului de zbor. Liniște. De moarte. Dacă exclude păcăitul motoarelor. Avioanele aici, la nici două sute de

metri. Salvarea. Libertatea. Totul interzis de rafala aceea absurdă. Idioată. Bill o ia pe coate și genunchi, agil, cu pumnalul în dinții și pistolul-mitralieră atîrnîndu-i de gît. Are în fiecare mișcare o poftă sălbatică de viață. Îl urmează, simțind cum îi țîșnește sudoarea prin toți porii. Aude din spate cum se tîrăsc ceilalți doi. Cojocul îl sufocă. Umilitor, ca o rafală să te așeze în patru labe. Să te tîrăști în patru labe ca animalele, după ce-ai făcut tot războiul între sol și stratosferă, perfect vertical în scaunul tău blindat. Îi intră ceva în podul palmei. Sudoarea îi inundă ochii. Cursa pe patru labe îl istovește. Își adună toate rezervele de energie. Nu poate abandona. Acum, nu poate abandona. Fulgerător, parașutistul se întinde la pămînt. Îi face semn să treacă alături. Îl dublează pe dreapta. Stau amîndoi la marginea desimii. Știe că de fiecare stîncă s-a agățat cîte-o gheară de pisică, pe cordelina căreia urcă alpinii. Unde este Gérard ? Paca, paca, paca. Unul din piloți trage motorul în plin. Să nu se ancraseze bujiile. Cît îi vor ține nervii pe cei doi piloți ? Ce stă ascuns în dosul trunchiurilor negre, umbroase ? Alpinii vor să-și răzbune camarazii morți. Au să-i tortureze. Vrea o limonadă rece, dar rece de tot, cu cuburi de gheață în ea. Ar mînca trei cataifuri la Nestor, cataifuri cu frișcă bine bătută, densă, după care o înghețată de fistic, fără frișcă de data asta, s-o strivească de cerul gurii, să simtă bucățelele de gheață topindu-se în cerul gurii, să-l pătrundă senzația plăcută de frig interior... Are gura iască... Augusta... Îngrozitor de departe viața aceea. Departe și străină. Neverosimilă. Trăită de altul... Bill îi dă un cot în coaste... Lumina cade printre molizi, în trîmbe vesele. Primăvăratece. Sînt pete de lumină. Pete de întuneric, aici trunchiuri seculare, cetini și nu vede nimic, decît jocul contrastelor acolo unde petele de soare dau viață pădurii... Ba da... Se chircește în el. Își trage pistolul-mitralieră sub brațul drept. I-a schimbat încărcătorul ?... Mai are cartușe în cel vechi ?... Gérard. Se ascunde după un molid. Îl vede aproape, la cîțiva zeci de pași, făcînd eforturi să ridice pistolul-mitralieră. Se sprijină cu fruntea de trunchiul molidului... Parcă-și dă duhul... Rănit. Urmărește cu privirea ceea ce probabil Gérard ar vrea să urmărească din dosul trunchiului. Trei

molizi. Cinci molizi. Şapte molizi spre dreapta. Din trunchi în trunchi, cu salturi agile, rapide, uşor plecaţi în faţă, cu pistoalele-mitralieră gata de tragere, doi alpini. Lejeri, unul numai în tunică, celălalt într-un hanorac de camuflaj. Alt salt. Îi mai despart 30, 40 de paşi de omul care s-a prăbuşit de umărul stîng pe trunchiul molidului, căutîndu-i sprijinul. Gérard pare frînt. Îi cedează un genunchi. Paca, paca, paca. Motoarele. Îi vine să urle de neputinţă. Pe Dumnezeu... În spatele aviatorului francez, numai la cîţiva paşi, răsare de la rădăcina unui molid gigant, al treilea alpin. Vede, cu o spaimă excitantă, cum alpinul îşi trece pistolul-mitralieră peste umăr. Cum scoate pumnalul. Lama luceşte scurt... Băieţii aceia nu sînt proşti... Vor să-l ucidă pe Gérard fără zgomot. Să-i prindă pe toţi la avioane. Gérard, camarade, *ça va* băiatule, *ça va*. Gérard aude trosnind o creangă (o aud toţi) acolo, între molizi. L-a văzut pe alpinul care a rupt-o în mîini, să atragă atenţia. Cu un efort disperat, Gérard ridică ţeava pistolului-mitralieră. Jim, uriaşul, se prelinge în dreapta lui. Alpinul cu pumnalul depăşeşte trunchiul. Ceilalţi doi alpini tropăie pe loc. Salt. Salvă. Alpinul rămîne frînt, într-o mişcare ciudată de balet. Pumnalul ridicat. Frînt peste centură. Se mototoleşte. Cade. Alte două salve. Trage el. Trage Bill. Trage X. Un răcnet inuman. Unul din cei doi alpini se răsuceşte în jurul lui însuşi. Duce mîinile la gît. Numai un paraşutist putea să-l împuşte în gît. Celălalt alpin se tăvăleşte, răcnind înfiorător. Gérard se lasă să lunece pe trunchiul de care a stat agăţat. Abia are putere să se întoarcă spre alpinul mort la doi paşi în spatele lui. Fără o vorbă, Jim străbate distanţa în fugă. Bill este gata de tragere. Rafale prelungi de puşcă mitralieră, undeva, spre avioane. Paca, paca, paca... Sus, sus de tot, urletul motoarelor. Ştie. Acolo sus, se bat.

— La avioane ! strigă.

Jim a ajuns lîngă alpinul care se zvîrcoleşte îngrozitor. X îl sprijină pe Gérard. Urletele inumane ale rănitului îi sfredelesc creierul. Îl anihilează. El cunoaşte ţipătul disperat al cărnii care nu vrea să moară. Cunoaşte ţipătul celulelor sfîrtecate, al vieţii aceleia primare pe care el însuşi a redescoperit-o astăzi şi azi-noapte, uriaşă

şi clocotitoare, a cărei singură raţiune este existenţa în sine... Fuge la Gérard. Îi trece braţul pe după umăr.

— *Ça va ! Ça va,* şopteşte francezul.

Oroare. Jim îşi pleacă ţeava pistolului-mitralieră spre cel care-şi strigă dreptul la viaţă. Aşteaptă rafala cu un imens strigăt de oroare şi protest oprit între măsele.

Avioanele. Portierele deschise. Şurub ieşit pe jumătate din carlingă :

— Băi, Herodoate, gata că te las aici, mumia dracului !

Îl apucă pe Gérard de subţiori. Din faţă vin la pas alergător Andriuşa şi Serioja. Lipseşte misteriosul domn McMurdoch. Uitase. A rămas la partizani. Lipseşte Jim. Băieţii urcă în carlingă. Dincolo, tronează magnific, acru, plictisit, superior, Mizantropul. Jim a înnebunit. Îngenunchează lîngă alpinul tras în lizieră şi sprijinit cu spatele de un molid. Îl pansează undeva în regiunea abdomenului. Îl vede prin parbriz dîndu-i jos pantalonii şi lucrează ceva acolo. Nu realizează că se află în avion. Îl întinde pe Gérard între portieră şi scaune. Bill se caţără dincolo, la Mizantrop, cu aceleaşi mişcări agile, prelinse, simieşti. Cizmele tip *Wehrmacht* ale lui Gérard au ajuns aproape de palonier.

— Gata, strigă Şurub.

— Nu încă !

Lui Jim îi joacă grenadele agăţate sub centură. Are o expresie preocupată de moaşă, ori de chirurg. El vede panta lină a poienii, ştie că avionul este supraîncărcat şi că, de jur împrejur, sînt alpinii. Jim vine în pas alergător. Alpinul cu pantalonii răsuciţi sub abdomen zace sprijinit de trunchiul molidului. Jim urcă la bord. Clanc. Portiera. Portiera, care, brusc, închide limita unui alt univers.

— Haide bătrîne ! Dă-i drumul !

Mizantropul rulează. Şurub mîrîie. Şurub. Bravul de Şurub. Se abandonează în scaunul din spatele lui Şurub. Jim stă în paralel cu Gérard, de partea cealaltă a scaunelor. X stă pe scaunul al treilea. Va putea decola Şurub ? E treaba lui ! Gata. Ah, diavolul ! Ah, Dumnezeul de Şurub ! Trage motorul în plin cu frînele puse. „Bărzoiul" ridică coada de pe loc. Acum. Ah, diavolul ! Ah, Dumne-

zeul de Şurub ! A dat drumul la frîne. Avionul se înfige în aerul dens. Rulează... Rulează... Rulează la infinit. Vede cu coda ochiului obrazul schimonosit de durere al alpinului rănit. O imagine fulgerătoare. Maxilarul de jos căzut. Păr roşu tuns scurt. Toată faţa numai pistrui. „Bărzoiul" ţopăie pe cataligele lui rahitice. Acum ! Clipa unică, clipa dumnezeiască a desprinderii... Şurub pică uşor. Ia viteză, diavolul. Se umflă în pene, diavolul. Îi strigă la ureche :

— Aterizează ! Mi-am uitat cămaşa la „T"-eu.

Şurub rînjeşte cu toată gura. Îi arată dedesubt. Vede corzile de pe care alpinii escaladează poiana prin cîteva locuri... Pe contrapantă doi cai samarizaţi, cu leagăne pentru răniţi. Vede crucea roşie de pe brasarda sanitarului. Jim stă într-un cot. Priveşte afară. Cine este Jim ? Cine este Gérard, căruia X îi dă să bea dintr-un bidon nemţesc ? Cine este X şi cine este el însuşi mai la urma urmei ? Uite, nu numai că nu ştie cine este el însuşi, dar nu ştie măcar ce zi este astăzi şi ce dată. Ştie numai că primăvara pluteşte luminos şi fraged în lumina diafană şi tandră care scaldă generos crestele înzăpezite ale munţilor Slovaciei. Nu ! Nu se aude nici o rafală. Nu ! Nu se aude nici o explozie. Nu se aude carnea despicată de fier, nu se aude strigătul de moarte al nimănui.

Este doar motorul.

Motorul care trage voinicește, trecîndu-i lin peste crestele înzăpezite, strălucind diamantin în cerul pur şi irizat de primăvară.

Doamne ! Trăieşte !

Preludiu la zborul de întoarcere!

9 mai 1945. Ora 10.12. La verticală, Brno, capitala Slovaciei. Steaguri, sute de steaguri, mulţimile pe străzi, în pieţe, acoperişurile cenuşii, casele cenuşii, înalte, oraş

de ev mediu, gotic, siluetele gotice ale bisericilor, desigur se va întoarce o dată, asta este o certitudine, războiul s-a sfîrşit şi el aude în carlingă un strigăt, un vaet, o tînguire gravă, iată s-a sfîrşit războiul şi ei ? !

— Ce facem, Herodoate ? Pace peste tot... glasul lui Şurub.

— Să aterizăm. Vreau la manifestaţie... glasul Mizantropului.

— Coboară bă, mai jos. Asta se vede o singură dată în viaţă... glasul Strategului.

Pică uşor. În stînga se vede vîrful Skalky, 734 metri înălţime. Misiune de acoperire pe rocada Brno—Vyskov—Kojetin, apoi spre nord pe valea Moravei, Prostejov, apoi viraj la stînga peste vîrful Skalky, Boskoviče în munţi, viraj spre sud, valea Svltavei, Blansko—Adamov—Brno. Ordin să intervină cu armamentul de bord împotriva coloanelor germane care nu depun armele. Ori care folosesc comunicaţiile din munţi, pentru a se face nevăzute în podişul Ceskomoravská, spre a se preda probabil americanilor. Sînt misiuni de observare cu *Ju 88* şi I.A.R. 39 (Moş Neaţă). Ştie din comunicatele radiofonice că Armata 3 americană a primit Corpul 5 din Armata Hodges, căruia Patton i-a ordonat să ocupe Pilsen la 6 mai şi că în urma ordinului dat de Eisenhower, americanii se găsesc pe aliniamentul Pilsen—Karlovy Vary—Budějovice—Linz. De la Blansko există o şosea care duce prin munţi la Jihlava şi de aici la Ceske Budějovice. Brno rămîne în urmă. Este o cîmpie, a rîului Cezava, discul elicei se fixează pe Slovkov-Saratice şi în dreapta se ridică lanţul înălţimilor Zdánicky Pes, un şir de dealuri împădurite, deasupra cărora pluteşte lumina de mai subtilă şi aeriană, plină de un albastru dulce şi duios. Poartă în el toate amintirile războiului. Nici una din amintirile războiului n-a murit încă. Este de-o veşnicie la bord. Pilotează cu o relaxare ciudată, acidă. Aseară s-au dat toate ordinele de rigoare. Se pare că cel de-al treilea Reich a depus armele. Se pare că s-a semnat capitularea fără condiţii pe toate fronturile europene. Cerul este pustiu de avioanele inamice. Ar vrea să exulte de bucurie, dar nu exultă. El este pilot de război. Războiul s-a sfîrşit. Raţiunea profesiei lui încetează să existe. Desigur, îi rămîne zborul.

Mormăie. Strategul are dreptate. Clipa, toate clipele misiunii ăsteia sînt unice. Nu trebuie să evadeze din clipă, cu toate că, încă de pe la începutul lui mai, a sesizat răceala, distanţarea autorităţii de luptători. O anume opacitate a privirilor. Lipsa acelor vizite camaradereşti, cazon familiare, cu tutuieli familiare, bătăi cordiale pe umeri, ori discursuri prin care patria clama prin gura reprezentanţilor ei din vîrful piramidei, cerîndu-le mereu imposibilul şi ei făcînd imposibilul, posibil. Nemsova. „Căpitanul X". Atacul depozitului. Lupta cu alpinii. Lama cuţitului raclînd osul ofiţerului aceluia tînăr. Absurd. Acolo a fost un accident. Nici măcar 24 de ore din viaţa lui de 24 de ani. La verticală Slovkov-Saratice. Pică. Dincolo de tîrg, mereu steaguri şi lume multă, căruţe înalte pe două roţi pline cu oameni, cu ţărănci, cratere de bombe, cratere imense, cu marginile carbonizate, cratere pline cu apă şi pe şosea o coloană nesfîrşită cu steaguri albe. Agitînd steaguri albe. Abia cînd prinde în colimator capul coloanei, cînd reticolul luminos se fixează pe ofiţerul atletic, rezemat într-o creangă, cînd ordonă : „treceţi în fir indian, atacăm" şi cînd aude glasul lui Şurub : „eşti nebun, ataci prizonierii", abia atunci realizează semnificaţia steagurilor albe, agitate cu disperare. Vede coloana aceea *feldgrau,* risipindu-se. Vede soldaţii aruncîndu-se la pămînt. Îl vede pe ofiţerul acela ameninţîndu-l cu creanga folosită drept cîrje. Rămîn în picioare doar cei care agită steagurile albe, cu un ultim devotament al disperării. Redresează. Se leagănă pe aripi. Are impresia stranie că ofiţerul acela plînge. În dreapta şoselii stive de arme. Arme. Stive. Aruncătoare. Tunuri anticar. Cîteva autocamioane Henschel. Oamenii se ridică. Îl privesc. Le vede feţele. O defilare fulgerătoare de feţe albe, ridicate spre cer. Trei tancuri cu şenilele rupte. Cu tunurile atîrnînd inerte. Probabil că tanchiştii germani le-au explodat înainte de a le abandona. Rămîne la rasul şoselii. Altă coloană de prizonieri. Alte stive de arme. Tunuri şleampăte. Autocamioane arse. Căruţe răsturnate. Un puhoi *feldgrau* de oameni fără arme. O imensă turmă umană. De ce ? Cine a avut nevoie de asta ? Căştile pustii. Nu vede feţele coechipierilor. Ar vrea să le vadă. Tabloul halucinant al capitulării. Ceva nu e în regulă

la bord. Unul din resorturile lui interioare, comprimat pînă la limită, s-a destins brusc în gol. Asta îl dezechilibrează. Dă drumul trăgaciului. Trăgaciul sare peste cap. Blochează butonul tunului. O imensă mizerie umană, acolo sub fuselaj. De ce ? Unde este orgoliul stupid al „rasei superioare" ? Unde mitul invincibilităţii ei ? Unde paranoia stăpînirii ei, impusă universului prin arme ? ! Uite armele. Stive, stive, în marginea drumului. Ar vrea să fie Pill, aici, în carlingă. Pe unde se tîrăşte acum, Pill ? Ce idiot şi-a pierdut Pill, patria ? Patria cu raţe sălbatice, cîmpie, bălţi pline de nostalgie, cu dangăt de clopot şi ţărani solemni, şvabi solemni cu lulele, cizme şi jiletci, pălării mari din pănură neagră şi case avînd zugrăvite pe pereţi peisaje cu munţi, cerbi, brazi şi lacuri cu bărci.

— Ai luat-o spre Bučovice.

Se sperie. Glasul din aviofoane este hîrîit. Virează uşor spre stînga. Îl trage aţa spre valea Moravei. Spre est. Spre punctul cardinal de unde plecase în recunoaşterea aceea îndepărtată. Cînd ? Ieri ? Acum un secol ? Dumnezeule ! Ce efort în gol, ce tragic efort în gol au făcut coloanele de jos, coloanele nesfîrşite în *feldgrau,* lumea de jos deposedată de armele cu care voia să... Ce imens efort aruncat la gunoi. Ce moare jos ? O lume ? Lumea unei idei ? Coloanele. Mereu coloanele. Stivele de arme. Steagurile albe. Nu s-a gîndit niciodată că totul se va sfîrşi aşa. Este absurd. Nu se poate elibera de clipă, cu toate că pe zarea albastră, aeriană, plină de lumină fremătătoare, se văd turlele din Vyškov, pe valea rîului Hana, rîu care se varsă în Morava, la nord de Kromeriz, oraş şi triaj peste care a zburat el atunci, cînd s-a regăsit pe sine însuşi în carlingă, cunoscîndu-se pînă la capăt. Ce l-a dus mereu de la o misiune la alta ? Rutina ? Ordinul ? Conştiinţa ? Acel el însuşi drapat în uniformă ca într-o idee fermă care-l exprimă integral ? De cîteva zile şi de cîteva nopţi au început, ori s-au reîntors întrebările, şi el aici pilotează sîrguincios, ştie că ziua asta va intra în istoria mondială, că ei, cei din carlingă, se însumează foarte direct în această zi care intră, sau a intrat în istoria mondială ; dar că, încă de astăzi, ori de ieri, mai exact de cînd sfîrşitul Germaniei lui Hitler a devenit

o certitudine, ei toţi cei din carlingă suferă un proces acut de abstractizare, devenind atîtea ieşiri avion/zi, atîtea tone benzină/zi ; ori per total : atîtea avioane inamice doborîte în luptă aeriană ; ori distruse la sol, atîtea autocamioane, cisterne, locomotive, căruţe distruse la sol, el ştie că tipi docţi se ocupă intens cu trecerea de la starea lor individuală, la starea lor de statistică, transformînd viaţa lor de la bord în tabele scrise cu cerneluri colorate, în diagrame elocvente ; rănile lor şi prăbuşirile lor în ei înşişi, ori în carnea şi sîngele lor vor deveni uitare ; şi lupta lor cu moartea, nu cu o moarte abstractă şi fără scadenţă, ci cu moartea concretă din carlingă, cînd pămîntul se apropie vertiginos, cînd arzi, ori cînd gloanţele rafalei ţi-au macerat carnea, moartea asta foarte concretă prin care-au trecut Dîrjan şi Mociorniţa şi Brîncoveanu şi Toma Lucian şi o sută de alţii, va deveni un nume, o fotografie pe un panou al Flotilei şi cam atît. Tot tipii aceia docţi vor însuma decolările şi aterizările, fără să pomenească o vorbă de spaţiul tragic care le separă şi vor vorbi savant nu despre ei, cei care de pe acum sînt coborîţi în anonimat, ci despre suma aritmetică reprezentînd aviaţia românească în cel de-al doilea război mondial. Pilotează spre Vyškov. Şoseaua pustie. Dacă n-ar fi plină de fantomele dezastrului. Carcasele de tunuri şi autocamioane, tunurile cu ţevile înfipte în pămînt, ori zgîriind cerul şi sentimentul acesta plin de incertitudini care-l înconjoară vîscos în carlingă, cu toate că se cufundă cu voluptate în frumuseţea serenă a cerului şi, ca întotdeauna, frumuseţea secătuitoare a văzduhului îl pune în ecuaţie cu universul. El însuşi, fără să vrea, fără s-o facă premeditat, iată că-şi elimină biografia de război din acest cer fluid, gol de avioane inamice, care se umple treptat de zeii lui druidici, de zeii ţăranilor care, acolo jos, se îndreaptă cu cotigile lor pe două roţi spre Vyškov, spre a fi martorii victoriei ; ori ca s-o sărbătorească, pentru că cerul la Vyškov este plin de exploziile colorate ale rachetelor şi de linia sinuoasă, portocalie şi verzuie a trasoarelor.

— Alo, Herodot ! Atenţie !

— Aştia ne dau jos din prea mult entuziasm.

— Strîngeţi formaţia. Ocolim prin stînga !

— Victor ! Victor !

Vede manevra avioanelor. Siluetele lor de păstrăvi glisînd sincron, cu soarele pe carlingi, într-o mişcare armonioasă, plină de graţie. Un nod în gît. Absurd. La verticală, Vyškov. Mulţimi în pieţe. Mulţimi în stradă. Cei din Vyškov au fanfară. Se văd alămurile tromboanelor. Pe cerul satinat, turlele ascuţite ale bisericilor. În faţă, se vede valea largă a Moravei. Peisajul îi devine familiar. Atunci ploua. Plafonul era jos. Acum este soare. Cerul reverberează lumina. Prezentul lui moare astăzi. Îl aude murind în carlingă. Mîine ? Cum va trece mîine spre noua lui condiţie ? Spre biografia lui de pace ? Pace ! Straniu. Ce cuvînt : Pace ! De la 18 ani n-a trăit decît în iminenţa războiului. Şi acum, dintr-odată, cuvîntul acesta, care în el nu trezeşte nici un ecou : Pace. Pînă acum şi-a exersat pofta nebună de distrugere. Scopul lui manifest a fost de a impune moartea. Ştie ! Este plin de argumente. Venite din el însuşi. Niciodată necesitatea de a ucide, de a aduce moartea, n-a devenit o a doua natură. Nu s-a prăbuşit în zona aceea primitivă, nedemnă, a omuciderii sub un pretext sacru : patria. Ştie ! Ştie ! Ştie prea mult despre lupta lui cu sine însuşi. Despre lupta cu cele o mie de mii de chipuri pe care le ia pofta de a ucide, o dată nesupravegheată. O dată înfiptă în humorile lui. Moartea pe care a dat-o, a fost doar o ripostă. Intervenţia lui în masacrul general a fost o necesitate disperată. A supravieţuirii colective. Se justifică ? Atît de repede ? Şi faţă de cine ?

Pilotează. Kojetin. La confluenţa Romţei cu Morava. Coloane sovietice spre Olomouc. Unde sînt românii ? Probabil, ca şi la Budapesta, înainte de capitularea inamicului, trimişi în altă parte. Acum, opriţi pe loc. În Praga nu vor intra decît aliaţii. Misiunea îl indispune. În dispozitivul trupelor de jos, ghiceşte desenul politic. Slavă lui Mefisto. Mefisto i-a deschis ochii. Fără Mefisto, rămînea o bravă cizmă zburătoare. Undeva, în însăşi istoria speciei, nedreptatea este forma prin care se explică socialul. Pilotează. Sub aripi, acelaşi peisaj al dezastrului.

— Alo „Şoimul"... „Şoimul", răspunde dacă mă auzi ? !

Trage de manşă. Pune motorul în plin.

— Urcăm, ordonă prin radio.

Patrula urcă.

— Alo „Şoimul"... Vornicu. Răspunde dacă mă auzi ! !

— Vă aud foarte limpede, domnule căpitan.

— De ce ai zburat la *rase-mottes* ?

— Am supravegheat comunicaţia.

— Atenţie. La Nove-Město, repet Nove-Město, rezistenţe îndîrjite. Atacă picaj-asaltul. Zbori direct la Nove-Město. Asigură protecţia. Dacă este cazul, ataci la sol. Răspunde dacă ai înţeles.

— Nove-Město. Protecţia picaj-asaltului. Atac la sol.

— Numai dacă este nevoie !

Înţelege sublinierea Stăpînului. Absurd. Doar aseară s-a comunicat oficial încetarea focului. Soldaţii au tras salve de bucurie. A fost o pîrîială ca la sfîrşitul lumii. Au fost rachete. Au fost urale. A fost nebunia oraşului, rămasă în afara lui. Şurub cu Erna aceea blondă pe stradă, o patrulă de partizani slovaci care-au împins-o brutal pe fată, au despărţit-o de Şurub în seara armistiţiului, există o încordare peste tot şi acum. Cei de la Nove-Město. Ce vor cei care nu se predau la Nove-Město ? ! Cine sînt ? S-au supărat pe întregul univers ? Vor să se bată cu întregul univers ? Ce disperare sălbatică îi mînă la luptă ? Ori ce crimă au săvîrşit, atît de cumplită, încît nu acceptă pacea şi o dată cu pacea, judecata ? ! Absurd. Virează uşor spre stînga. Se uită pe hartă. Ar cam trebui să ţină 290° la compas. În clipa cînd virează, cînd se orientează, cînd lasă Prostějov în dreapta-spate, cînd vede haosul de trupe de pe valea Moravei, cînd sub fuselaje încep să se scurgă crestele din Ceskomoravska vrchovina, îşi dă seama că este sătul de război. Nu-l mai atrage nimic spre Nove-Město. Gata ! Cei de acolo sînt nişte cretini. Nu mai schimbă nimic. Ucid încă cîţiva zeci de soldaţi şi, desigur, se sinucid. Probabil sînt ariergarda unei mari unităţi, care fuge spre Austria. O formaţie de sacrificiu. Poate. Trebuia să aibă intuiţia zilei ăsteia. Trebuia s-o lase în istorie, nealterată. Ziua în care ei toţi fac eforturi să se gîndească la pace. La mîine. În care ei toţi scurmă avizi în biografiile de război, încercînd să le redimensioneze. Să le deschidă pentru mîine. Să le elibereze de cuirasele incertitudinilor, ale spaimelor, ale tuturor neliniştilor.

Cei de la Nove-Město sînt anacronici. Speră din adînc să nu fie nevoie de ei. Îi e frică, o frică neagră, de glonțul idiot, tras de jos într-o doară.

— Alo „Șoimul".

— Sînt pe direcție !

— Se pare că acolo lucrurile nu se aranjează.

— Controlez și raportez.

— Aștept.

— Victor ! Victor !

Cerul. Imens. Frumusețe fără Dumnezeu ; ori mai curînd plină de Dumnezeul pe care-l neagă, adorîndu-l în secret. Dumnezeul bărbăției și al forței, unul care se iscă aici, din adîncuri necunoscute, un Dumnezeu înfometat de viață, lacom de viață, care-i urăște cu forță de Dumnezeu pe cei care încă se mai bat la Nove-Město. Pilotează.

Acum nu mai poate fi nimic între el și mîine. Desigur dacă exclude cele o mie de întîmplări posibile la bord. Glonțul pe care l-a așteptat la Nove-Město, glonțul stupid, glonțul final, n-a mai venit. A picat acolo peste tanchetele transformate în cazemate. S-a mai bătut acolo, în cea dintîi zi de pace de după cel de-al doilea război mondial.

— Știu un singur lucru, spune Mizantropul. Că nu m-am făcut arșice. Și că de-acum încolo am să fac tot ce este posibil ca să-mi păstrez osemintele intacte.

— Gata jocul, băiețași. A luat mămica jucăriile băieților. Nu se mai joacă băieții cu tunurile. Nu se mai joacă băieții cu mitralierele. Nu se știe cît or să se mai joace cu avioanele.

— Ce vom face, după ?

— Ce să facem ? Pictorul se apucă de zmîngălelile lui. Herodot o să-și umple caietele alea nenorocite cu povești de care nu are nimeni nevoie. O să ducă mai departe tradițiile de aur ale aviației de vînătoare românești. El este militar prin vocație, cu tradiții militare de familie, un, doi, stîng, drept, stînguuu ! Bum ! Bum ! Strategul o să fornăie pe nas învățămintele războiului aerian, de pe acum depășite, îmbîcsite de praf, a și fost

propus pentru Şcoala superioară de război, mîine îl văd cu macaroanele la umăr, cu tigva betonată de ştiinţă militară, nenorocitul ăsta de Mizantrop o să plătească cîte-o bere oricărui burtă verde ca să-i asculte isprăvile războinice...

— Şi tu, deşteptule ?

— Bă ! Eu o să fac o baie fierbinte. O baie infernală. O baie diluviu. Să-mi iasă din pori amintirile. Toţi anii ăştia. Toate veacurile astea. Auziţi voi ? Să scot din mine clempănitul mitralierelor, ordinele lătrate în căşti, zgomotul strivitor al motoarelor, vaerele ălora împuşcaţi în carlingi, ori ale ălora care percutează pămîntul cu o mie pe oră, ori care ard, înţelegeţi bă, moş Teacă, aud carnea sfîrîind, o văd crăpînd, aud sufletul ălora arzînd, indiferent de cocarda de pe aripi şi asta m-a dus aproape la nebunie. Nu v-am zis-o să nu mă faceţi laş. Să nu stricăm „Albatrosul". Acum gata... O baie fierbinte. Doă'şpe ore de baie diluviu. Uniforma la naftalină.

— Şi ?

— Gata cu maşinile de zburat. Trec în civil. La toceală. Poate-mi recunosc ăi doi ani de politehnică. În anonimat cu mine. N-ai văzut Herodoate că ştabii au şi făcut jocurile ? Băi, cavaler al tristei înfăţişări, n-ai văzut cum te-au fentat cu ăia, cu zahărul, cu mosorelele, cu aurul, cu afacerile ? *„Andante molto mosso"* e maioraş, l-au avansat şi i-au făcut vînt în ţară. Cu avionul ! Cu mijloacele căilor ferate, tuşea. Ăla cu trenul de benzină vîndut, bine *merçi*. În ţară. Galonat. Furajat. Cucizat. Decorat. Abia aşteaptă să te întorci. Să le pici în gheare. Să-ţi scoată sufletul. Să te lase bun în grad.

Şurub cîntă fals :

„Presăraţi pe-a lor morminte
Ale laurilor foooi"...

— Asta-i ! Că nu presară pe-ale noastre ! Fără noi, maşinile astea de zburat nu sînt decît nişte fiare moarte. Le-am înnobilat cu sîngele nostru. Cu visele. Cu speranţele. Cu poezia din noi, ăia de-o avem.

— Bă Herodoate, ai să mori visînd şi-ai să trăieşti în vis.

— Ce-ţi pasă, Herodoate ! Te aşteaptă fiara aia de şocolată, nepoata generalului, eşti plasat pe orbita înaltelor feţe, ai să-i faci o cireadă de copii şi dacă scapi din ghearele ălora, geambaşilor, te văd chelind şi trăgînd a general. Gata ! Care merge mă la „Mielul de aur", nu este nimic la „Mielul de aur", dar vreau să-mi iau rămas bun de la oamenii ăşia pentru care vărsarăm o Dîmboviţă de sînge.

Ce prostie ! Nu se poate despărţi aşa de biografia lui de război. Ei pleacă. Rămîne aici, pe aerodrom, sub cerul înstelat, catifelat, de sfîrşit de mai. Vede linia avioanelor. Siluete zvelte, aerodinamice, cuminţi, desenate cu tuş pe orizontul parcă fosforescent. Siluetele santinelelor. De undeva, de aproape, se aude concertul batracienelor care-au ocupat ochiurile de apă din craterele bombelor. Constelaţiile. Noaptea, această ultimă noapte în Cehoslovacia, este magnifică. O magnifică noapte de sfîrşit de mai, cu cerul pur şi înalt, plină de miresme vegetale şi aroma frustă a pămîntului înierbat, care-l cheamă la sabatul lui secret cu cerul şi stelele, această oglindă pură în care se reflectă, acest univers de secătuitoare frumuseţe în care se resoarbe, care-l pune în ecuaţie cu totul şi cu acea parte din el aflată în relaţie directă cu dumnezeirea. Se simte copleşitor de altfel, de o tristeţe gravă şi în acelaşi timp de o voioşie uşoară, ca şi cînd s-ar fi deschis brusc tuturor bucuriilor pămîntului. Ca şi cînd, printr-o osmoză ciudată, s-ar fi integrat acestui peisaj de care s-a legat prin spaimele lui de moarte, prin zecile de misiuni de luptă, prin bucuria aceea secătuitoare a victoriei parţiale, care ţine de colimatorul lui ; ori de colimatoarele patrulei, ale escadrilei, ale Grupului, şi acum de victoria aceasta a tuturor luptătorilor, este un adevăr profund, un adevăr tragic, ei au lăsat aici zeci de mii de morţi şi, într-un fel, peisajul acesta este şi al lor. Priveşte cerul. Ca în fiecare seară descifrează literele şi semnele misterioase care l-au atras spre acest fel de a se cunoaşte pe sine însuşi. În acest deşert mirific, tapisat cu stele şi constelaţii, care nu mai păstrează nici o urmă a trecerii lor pe aici, sfîrşesc şi reîncep întrebările pe care acum şi le pune cu insistenţa obsesiei. Băieţii au parţial dreptate. Chiar dacă de mîine va intra în lumea de după.

A răfuielilor mărunte. A cazoneriei şi a intrigilor de aerodrom. Absurd. Acolo, acasă, unde vor zbura mîine, în zori, ordinul a fost dat, eşalonul rulant este gata de drum, eşalonul volant gata de decolare ; deci acolo, acasă, se întîmplă ceva care ţine de adîncuri. O ştie. Dar orice s-ar întîmpla, de orice ordin ar fi întîmplările care-l vor lovi şi încercui, nimeni şi nimic nu-i va putea răpi mîndria lui de statuie. De bărbat care a oficiat alături de zei, magnifica lui logodnă cu cerul şi cu moartea. Care a sorbit adînc şi lacom aerul rarefiat al înălţimilor pure, pline de acel Dumnezeu căruia el i-a spus în secret : Ţara, adorîndu-l tot în secret, camuflîndu-l sub cozeria lor cazonă şi aspră, Dumnezeu al bărbăţiei şi al forţei de a fi singur în carlingă, de a căuta inamicul şi a-l ataca înverşunat, de a reveni mereu şi mereu la atac în numele acelei intuiţii, căreia toată lumea îi spune acum : libertate. Poate de aceea se simte el în această seară atît de liber şi, de ce nu... fericit. Poate că fericirea este acordul acesta foarte simplu şi foarte direct, stabilit între el şi deşertul albastru de deasupra, plin de toate miturile omenirii, la a căror descătuşare din teroare şi minciună el însuşi a participat prin luptă. De zeci de ori a zăvorît carlinga, de zeci de ori mîinile şi picioarele lui au dobîndit alte habitudini decît cele ancestrale, de zeci de ori ceva din el se făcea pasăre şi trupul lui a încorporat maşina de zburat de zeci de ori, a încorporat-o ca pe o a doua fiinţă, existînd în el de la facerea lumii.

Simte o voluptate adîncă să treacă uşor din trecutul imediat în prezentul imediat. Niciodată nu există bariere rigide între aceşti doi timpi, care glisează unul în altul, prezentul imediat devenind mereu şi mereu trecut din ce în ce mai îndepărtat ; ori acel trecut devenind straniu prezent, orăcăie broaştele, tot universul este plin de orăcăitul broaştelor şi lui i se pare că cerul este singura măsură a dorinţei lui de viaţă, singura măsură a forţei lui, singurul loc din lume unde nu poţi conta decît pe tine însuţi, pe forţele tale interioare, acolo, închis şi etanşat cu cupola carlingii, legat în chingi şi avînd în colimator emblema aceea cu negru şi alb pe care inzii o adorau ca pe simbolul înţelepciunii şi al soarelui, emblema care a umplut Europa de crime, teroare şi oroarea genocidu-

lui. Mizantropul spunea că gloria lor s-a sfîrşit la 9 mai 1945. Absurd. Şi mai la urma urmei ce înseamnă : glorie ? Este atît de ros de război, încît puţin îi pasă de tot ce este în afara lui. Cînd te ermetizezi de zeci de ori în carlingă, în tine însuţi te ermetizezi. Are şi el o ureche interioară ca Şurub. A auzit şi el gementele muribunzilor din carlingi. Dar aude şi sunetele fireşti şi vechi din totdeauna ale pămîntului, orăcăitul broaştelor, răsufletul vîntului în ierburi, ori în molizii de pe Veli Javorina şi atunci i se deschide o ureche şi mai adîncă, viciată, care are talentul să audă rumorile trecutului. Ureche cu care el ascultă implorăţiile lui Deceneu, tropotele miilor de călăreţi năpustiţi asupra ţării, dangătele de spaimă ale clopotelor, strigătele învălmăşite în limbile pămîntului, şi ca un făcut, numai zăngănitul armelor şi gemetele muribunzilor, prohodul şi tînga convoaielor de robi, răpăitul mitralierelor, urletul motoarelor, ţiuitul moleculelor de aer despicate în picaj, mereu şi mereu rumorile pămîntului strivit de şenile şi niciodată dulcele sunet al lăutelor, şoaptele amanţilor de odinioară sau de astăzi, chemările de slavă şi oraţiile făcute unde se cuvine.

Minte !

Îi este brusc un dor secătuitor de mama, de don' Costache, de Anca şi Sanda, de mirosul grajdului ; de cai şi de fîn, de băligar fumegînd seara, de lunca Bîrzavei, Dumnezeule, de Ruja aceea din Prislopul lui Belcotă, de liniştea serenă a munţilor Cernei, nesfîrşită, aşa de la Facere, nu ştie ce-a făcut Maria Pava, ce-a făcut Matei Pava, ce s-a ales de Bassmann, îl năvălesc o mie de mii de imagini familiare, oraşul acum primăvara, abia aşteaptă să se plimbe prin Parcul rozelor, pe malul plin de sălcii al Begheiului, are s-o ia pe Augusta cu el, mîine se întoarce sub cerul lor plin de Iovan Iorgovan, de mituri şi de voievozi, acolo este destinul lui dintotdeauna, şi acolo se regăseşte el în ecuaţie armonioasă cu universul. Uite Steaua Polară. Unde îi este locul dacă nu puţin mai jos de Steaua Polară, la nord de Dunăre şi la verticala Carpaţilor ? ! Uite acolo o să-şi îngroape el, singur, acolo sus în Prislop, în munţii Cernei o să-şi îngroape

el biografia de război şi pe mormîntul ei are s-o iubească pe Ruja.

Este singur cu sentimentele, cu avioanele, este singur sub constelaţii şi habar nu are de ce plînge. Ce imbecil !

Zborul de întoarcere!

Ermetizează carlinga !
Stăpînul rulează spre „Teu".
Soare.
Cer diafan.

Pune motor. Stăpînul l-a luat coechipier. Aproape că lipeşte capătul tubului Pitôt de eleronul din dreapta al Stăpînului. Îi răsună în carne huietul tuturor motoarelor. Vede patrula unu „roşu" rulînd în spatele lor. Norii de praf stîrniţi de elice. Patrulele rulează spre „Teu", în formaţie strînsă. Maiorul Fenici, şeful personalului tehnic este la staţia de radio. Totul are măreţia sfîrşitului. Gata. Nici un gînd. Nici un alt gînd. Lasă aici ceva din carnea şi sufletul lui. Trăsăturile dure ale Stăpînului. Răsucirea pe-o roată, mult în faţa „Teu"-lui să permită eşalonarea patrulelor în adîncime. Stăpînul ridică mîna înmănuşată. Motor... Simte cum avionul devine din ce în ce mai uşor. Un bont. Alt bont. Desprindere. Stăpînul trage în sus. Viraj pe dreapta. Grupul se încolonează pe patrule. Soarele poleieşte carlingile. Vede patrulele etajîndu-se în cerul diafan al începutului de vară. Stăpînul se îndreaptă spre oraş de la Nord la Sud. Simbolic. Desigur. O defilare de rămas bun. Oraşul. Lume la treburile de fiecare zi. Lume care probabil a început să uite războiul. Ziua aceea nebună de 9 mai, cînd cei de jos au ieşit în stradă să sărbătorească victoria şi cu ea, pacea. Oameni opriţi pe stradă. Prin pieţe. Mîini puse streaşină. O fluturare albă, de batistă. Gata ! Vîrful Innovec în discul elicei. Dincolo de el, valea Nitrei. Uitare. Uitare. Valea Nitrei înverzită, exuberantă, plină de lumină. Desigur el vede pămîntul răscolit de bombe, se văd ici, colo tancu-

rile calcinate, dar Stăpînul a înțeles că ei toți au nevoie de cer și de lumină, așa că urcă pînă la 2 500... De aici rămîn numai conturele mari ale reliefului. Estompa ucide amintirile recente ale pămîntului. Rămîn amintirile lui vechi. Satele. Orașele. Cetățile. Apele. Șoselele. Căile ferate. Deasupra cerul. Mereu cerul, strălucitor, plin de lumină zeiască.

Miskolc. Aterizare. Alimentare. Decolare.

Pusta.

Tisa strălucind jos, poleită cu argint.

Apusenii !

O strîngere de inimă. Cerul gurii uscat. Boostul ? Normal ! Temperaturile ? Normale ! Dumnezeule, Țara. Pătrunde în cerul Țării, ca într-un imens ocean de liniște serenă. Mureșul. Se smulge din tentația oricărei rememorări. De ce-ar sili cerul să rețină trecerea lor spre Mureș în jos, acolo la porțile Transilvaniei ; ori pe Mureș în sus, la porțile Someșului ? A căzut el la Turda ? L-a văzut el pe Hristos ucis cu baioneta ? A fost el infanterist acolo spre dreapta, unde stă sub soare cîmpia Banatului ? Poartă el în carne pînă la strigăt noaptea aceea din bălți ? Ori noaptea aceea din conacul unde Ella... Negciul. Crestele drepte, zidul cenușiu, uriaș al munților Făgărașului. Și dintr-o zare în altă zare sabatul clorofilei. În grîne. În lunci. În codri. Sabatul clorofilei și al luminii. O pace imensă în cer. Tot cerul plin de albastru luminos. Tot cerul plin de lirismul pur al culorii albastre. În acest cer patrulele și escadrilele Grupului, cu aripile poleite de soare. Știe că ei toți au intrat în rîndul bărbaților întregitori de țară. Că și ei se înscriu în istorie printre cei care au adus pămîntul de sub aripi la patria mamă, cu toate ale lui din veac. Măreția peisajului transilvan îi dă o stare de tensiune dramatică. Dacă nu i-ar fi rușine de el însuși, ar plînge. Munții Făgărașului. Coame aspre de stîncă. Văi adînci, umbrite, șuvoaie, zăpezi diamantine pe vîrf, plaiuri, stîne, peisaj dumnezeiesc plin de lumină catifelată. Dintr-o dată în căștile pînă atunci mute un glas baritonal, niciodată auzit : „Te-am zărit printre morminte, despletită și cernită, și din ochi îți curgeau lacrimi, pe mormîntul alb de flori“... Glas de bărbat cîntînd puternic și trist cîntecul căpitanului Șer-

bănescu, comandantul acela care nu se putuse duce mai departe, dincolo de superbele lor întoarceri de seară, sub cerul satinat, la început ocru, apoi verde albăstrui, apoi cu tente de albastru marin, cînd lumea traumatizată de jos se resorbea în pîclele văilor şi cînd în cer domnea serenitatea desăvîrşită a amurgului zodiacal. Cînd constelaţiile se prezentau la întîlnire, să asculte glasul căpitanului. Apăreau din neant, licăritoare, reci şi cu gust de veşnicie. Cînd ei aprindeau luminile de poziţie. Cînd se vedeau eşapamentele roşii ale patrulelor. Cînd toată lumea de la Pacific, iarăşi la Pacific peste această tragică latitudine de 45°, se ucidea zi şi noapte şi cînd el, căpitanul aviator Şerbănescu, nu se putuse smulge din el însuşi să se ducă mai departe, peste acel 23 august, la acest zbor de întoarcere, cel dintîi zbor de pace după cel de-al doilea război mondial. Glasul Stăpînului. Alt glas. Alt glas. Alt glas. Cîntă cu toţii, îşi transmit unii altora cîntecul de seară al Grupului, care-i cheamă din nefiinţă pe cei căzuţi la sacra lor datorie de întregitori de patrie şi aceia vin din neant, îşi alătură avioanele formaţiilor care se întorc din război, el îi vede acolo la manşă, aripă în aripă, cîntă, plînge, apoi tace, au tăcut cu toţii pentru că, dincolo de discul elicelor, în Cîmpia Română, se vede Bucureştiul.

— Pregătiţi-vă să călcaţi pe flori, spune Stăpînul.

Eterul mai poartă încă ecourile cîntecului lor, cînd Stăpînul pică uşor, dinspre Tîncăbeşti şi monastirea lui Ţepeş de la Snagov, spre Băneasa şi Arcul de Triumf.

Grupul 7/9 vînătoare se întoarce din cel de-al doilea război mondial.

Formaţiile pică spre Arcul de Triumf.

Fîntîna Miorița şi Vila Minovici.

Lacurile.

Arcul de Triumf.

Palatul cu aripa lovită de bombele lui Gerstenberg hîită spre cer.

Calea Victoriei. Palatul telefoanelor. Sînt la rasul acoperişurilor.

Lume. Lume multă. Gata. Dîmboviţa, taluzul acela cu călăraşi zăcînd în sîngele lor şi Augusta, ramura de oţe-

tar retezată de rafală, podul Mihai Vodă, vede Spitalul Militar în dreapta, acum au ajuns aproape de clopotnița Patriarhiei, știe că vuietul motoarelor este acela care-i scoate pe bucureșteni în stradă, viraj ușor pe stînga, monastirea Văcărești, „Mărțișorul" lui Arghezi, și glasul sec al Stăpînului : „pregătiți-vă pentru aterizare".

De fapt Grupul pică peste aerodromul Popești-Leordeni.

Jos !

Mai jos !

La firul ierbii.

Trec peste cele două șiruri de salcîmi care mărginesc șoseaua.

Nimeni !

Absurd !

Dar absolut nimeni !

Vede fulgerător un soldat rus la „Teu", balansînd două steguleție ținute orizontal. Vede cimitirul de avioane din marginea nordică a aerodromului. Pustiul de jos își înfige ghearele în inima lui. Stăpînul degajează aproape în șandelă. Patrulele trag pe cer, în evantai. Vede dîrele de fum lăsate de motoarele puse în plin. Vede evantaiele de cîte patru avioane răsfirîndu-se pe cer. Se încolonează în spatele Stăpînului. De la 500 de metri și din turul de pistă se vede jos perfect. Nimeni. Nici măcar o mașină. Nici măcar o motocicletă. Nici măcar o uniformă. O tăcere cumplită în căști. Cînd scoate trenul, un glas :

— Atenție la timpane ! Să nu vi le spargă ăia de la muzica militară !

— Herodot ! Dreapta jos !

Întoarce fulgerător privirea în dreapta jos. Reflexul lui de ràzboi nu-l trădează. Dreapta jos. În pustiul din el, un pustiu rece și înghețat, plin de presimțiri sumbre și durere seacă, pustiu ca o prăbușire în gol, un zvîcnet surd al inimii. La bariera aerodromului, o mașinuță roșie, o mașinuță liliput decapotată iar ridicată pe banchetă o femeie care agită frenetic o flamură portocalie.

Aterizarea!

Vrea să prelungească aterizarea la nesfîrşit.

Clipa dumnezeiască cînd simte pneurile atingînd iarba.

Nu aşa.

Nu se poate aşa.

Nu se poate sfîrşi aşa.

Pune roţile şi în aceeaşi clipă repune motorul. În clipa dinaintea desprinderii dă comanda de escamotarea trenului. Trage de roata flapsului. Presează manşa. Trece la rasul arbuştilor pricăjiţi din marginea bălţii. Pică în valea Dîmboviţei. Trage puternic în şandelă. Nu se poate aşa. Prea repede ne-aţi uitat, fraţilor. Viraj de luptă pe spate. Ţîşneşte peste fabrica „Malaxa". Mai are cîteva minute de benzină pînă să se aprindă becul roşu. Pe altimetru : 1 000. Cel mult riscă cîteva zile de arest. Cartierele mărginaşe. Pe care le-au apărat ei, în cerul ăsta.

Lacurile. Vede Statuia Aviatorilor.

Pică în viraj pe stînga.

Pică. Aude vaerul moleculelor de aer despicate. Simte vibraţia puternică a maşinii de zburat, în fiecare fibră.

Ţine Statuia Aviatorilor în parbriz.

Acum !

Trage.

Tonou în urcare. Încă unul. Ranversare. Pică pe Statuia Aviatorilor. O vede în parbriz. Vede Icarul acela pe jumătate frînt, cu aripile lui de bronz larg deschise, vede piatra soclului, vede cărţile acelea de bronz pe care sînt înscrise numele celor căzuţi, vede lumea grămădindu-se pe trotuare, prea repede ne-aţi uitat, dragii mei bucureşteni.

Motor.

Tonou în urcare.

Al doilea tonou în urcare.

Cerul. Cerul diafan, plin de lumină, cerul, discul elicei şi el răsucindu-se liber în jurul acestui disc strălucitor, el ucigînd legile gravitaţiei, el înscriind arabescuri pe smalţul cerului, tonou, încă unul la orizontală şi încă

unul, Dîmboviţa, pică la rasmot acolo unde a văzut maşina, vede aerodromul, vede avioanele trase la linie, o foarte lungă linie de avioane în faţa hangarelor, vede piloţii scoţîndu-şi sacii de paraşută, pică peste maşina roşie, o vede pe Augusta, vede flamura portocalie agitîndu-se nebună şi ştie cu disperare că s-a sfîrşit.

Trage.

Tonou.

Încă unul.

Ranversare.

Motor.

Aterizează. Vede starterul rus amenînţîndu-l cu fanionul roşu. Rulează spre linia avioanelor. Băieţii i-au lăsat loc lîngă avionul Stăpînului. Intră acolo. Sînt cîţiva servanţi de la bază. Taie motorul. Nu ! Nu vrea să asculte ecoul, ultimul ecou al motorului. Nu ! Nu mai vrea să asculte zgomotele tainice ale fuselajului, trecînd spre liniște și repaos. Nu vrea să simtă în tălpi ultimul zvîcnet al palonierelor, nici inerţia neînsufleţită a manşei nu vrea s-o mai simtă în palma încă înfiorată de emoţia profundă a zborului. Dezăvorăşte cupola. Îşi desface chingile, febril. Răsuceşte paftaua-siguranţă a paraşutei „Irving". O pocneşte cu podul palmei. Mai repede. Mai repede. Scoate sacul de paraşută din portbagaj. Sacul de paraşută cu efectele personale. Înşfacă paraşuta. Gata. Sare de pe aripă.

Stăpînul.

Se privesc în ochi. Stăpînul evită.

— Te-ai răcorit, locotenente ? Să mergem !

Piloţii. Eroicii piloţi ai Grupului 7/9 vînătoare. Cei citaţi pe ordinele de zi ale Armatelor, ale Comandamentului Suprem, în cinstea cărora s-au tras salve de artilerie la Moscova. Cu paraşutele pe umeri. Cu sacii la mînă.

— La tramvaiul 21, băieţi, spune Mizantropul. Patria recunoscătoare vă aşteaptă cu braţele deschise.

— Alinierea, ordonă sec Stăpînul.

Se alinie în faţa avioanelor. Tăcere de moarte. Şi plînsul. În fiecare. Plînsul mut, bărbătesc, sfîșietor.

— Vă mulţumesc. Pentru tot. Liber.

Stăpînul rămîne acolo, singur, lîngă avioane, cu cei cîţiva soldaţi, cu avioanele, cu hangarele, cu cerul...

— Băieți ! Cîte o floare ! Cîte o floare, băieți ! Bine-ați venit băieți ! Băieți, o floare pentru fiecare ! Augusta.

Subțire, arsă de soare, cu sprîncenele ei groase de fanariotă, cu buzele carminate, într-o rochie de șantung verde, cu brațul plin de margarete, se uită la el fix, o clipă, o veșnicie, băieții trec cu sacii lor de parașută la spinare, iau florile, sărută mîinile șocolatii și Augusta spune :

— Șurub, Mizantroape, Pictore, Strategule, vă iau cu mașina.

Rîd. Rîd cu toții.

— Care mașină, Augusta ? !

Radu Belcotă se descoperă.

— Scuză-mă Augusta. Nu pot. Rămîn aici. Sînt de serviciu. Radu Belcotă nu poate. Augusta seamănă cu Mira lui, cu moarta lui.

— Gata, băieți. Jocurile sînt făcute.

— Îmbarcarea la automobil.

— Augusta. Ești salvarea.

— Augusta.

— Patrie română.

— Pentru Augusta de trei ori hip, hip, ura !

Augusta se stringe lîngă el. Îl privește în lumini. „Dacă nu mi-ar fi telefonat Mefisto, rămîneați singuri, șoptește". Se urcă la volan. Bietul „Topolino" scîrțîie din încastrări. Stă lîngă Augusta. Băieții în spate, clae peste grămadă. Nu se știe unde-au intrat parașutele. Demaraj. Lasă în urmă șirul de piloți, glorioșii piloți de vînătoare, care se îndreaptă pedestru spre stația tramvaiului 21.

— Pas alergător, pas alergător, strigă Șurub.

Vede profilul Augustei. Îi vede lacrimile scurgîndu-i-se pe obraz.

— Dă tonul elev, strigă Mizantropul.

Strategul dă tonul. Toți.

„Priviți-i sclipesc de mîndrie
Cadeții-aviatori ne-nfricați
Oricare se bate c'o mie,
Trec falnici, cu pas de-mpărați !
Sînt ageri ca ciuta zglobie,

Zbîrliți ca motanii'nbufnați
Se cîntă de-a lor vitejie
Priviți-i sclipesc de mîndrie,
În lături geloși însurați !
Femee, sublimă beție,
Te uită, sclipesc de mîndrie
Iar soțu-i o biată mumie...
Să sune gorniștii !... Sunați !"

Ei cîntă în cor : ta, ta, ta, taaa !

Locotenentul aviator Vornicu declamă moralizator, ultimile versuri din Cyrano de Bergerac, adaptate pentru uzul „Albatrosului", ca și cîntecul cadeților gasconi.

„Smulgeți-mi roze, lauri... Oricît vă veți trudi
Mai e ceva, pedeștri, ce nu-mi puteți răpi,
Ceva curat ca roua, ca neaua nepătată
Ce, cînd semeț intra-voi sub bolta înstelată
Ca să prezint onorul, în prag la Dumnezeu,
Mă va-nsoți !...

Cei trei în cor :

— Ce este ?

— Panașul *meu !* răspunde Augusta, face virajul la dreapta, deasupra cerul de mai, de sfîrșit de mai și cînd ajung la ruinele Universității băieții strigă : Stop ! Bulevardul este plin de lume, de femei în rochii colorate, multe femei tinere, poate studente, și în jurul statuii lui Mihai Viteazul vede sute de oameni ; ori poate mii de oameni, care țin deasupra capetelor pancarte roșii și scandează ceva în cor, este un vacarm acolo, tramvaiele oprite, circulația oprită, băieții își înșfacă parașutele, strigă să poată fi auziți, strigă „noroc Herodoate", „mulțumim Augusta", apoi își fac loc prin mulțimea care-i ghiontește, prin mulțimea care curge dinspre statuia Rosetti, dinspre Spitalul Colțea, se pierd rapid în mulțime, sînt absorbiți de mulțime și atunci Augusta se întoarce spre el, îi cuprinde gîtul cu brațele șocolatii, el

este absent din el însuși, uite că absentează nemotivat de la gestul tandru al trupului șocolatiu și cînd simte buzele ei și răsuflarea ei pripită și genele ei atingîndu-i obrazul, aude un glas dur care-i strigă în ureche :

— Huo, ofițerașule, aici te-ai trezit să faci dragoste ?

— Burjui nerușinați ! strigă o femeie, și-i amenință cu coada unei pancarte.

— Stăpînește-te ! îi șoptește Augusta.

Rămîn acolo în mașina liliput, în timp ce mulțimile îi înconjoară din toate părțile, strigînd lozinci, șuvoind dens spre piațeta din fața Universității.

Deasupra, cerul.

Cerul gol de avioane, cerul albastru, plin de lumina tandră și catifelată a sfîrșitului de mai. Știe că duce în uniformă un mort.

Grădiștea-pe-Argeș
februarie 1978 — martie 1980

Cuprins

Cartea întîi
CONVALESCENȚA 5

Cartea a doua
OPERAȚIUNEA BUDAPESTA 91

Cartea a treia
RECUNOAȘTERE ÎNDEPĂRTATĂ 187

Decolarea *189*
Zborul *241*
Aterizarea *273*
Preludiu la zborul de întoarcere ! *312*
Zborul de întoarcere ! *324*
Aterizarea *328*

Negoiul în stînga, acoperit cu zăpezi scînteietoare. Decolează picajul. Opt avioane. Soarele se face țăndări în cupolele lor ovale. Urcă greu. De pe fuselajul Pictorului vopseaua a sărit în cîteva locuri. Zboară. Deasupra, cerul de septembrie cu lumină albastră-fluidă, lumină dumnezeiască infinită, reverberată pe discul elicii, lumină sonoră, ca și cînd albastrul ar fi cupola unei catedrale imense, sub care ecoul motoarelor s-ar înmulți pe sine, intrînd în rezonanță misterioasă cu esența pură a culorii albastre.

Lei 12